

Møtebok

Venstres landsmøte 2018

VENSTRE

Innhold:

LM-1	Godkjenning av innkalling og saksliste	Side 5
LM-2	Konstituering	Side 6
LM-3	Godkjenning av dagsorden og program	Side 11
LM-4	Leders tale og generell politisk debatt	Side 16
LM-5	Årsmelding 2017	Side 17
LM-6	Regnskap 2017	Side 41
LM-7	Kontingent 2020	Side 42
LM-8	Vedtekter	Side 43
LM-9	Teknologi – fantastiske muligheter og store utfordringer	Side 57
LM-10	Politiske uttalelser	Side 79
LM-11	Innkomne saker	Side 195
LM-12	Tema for LM 2019	Side 197
LM-13	Valg	Side 198
	Nyttig å vite på landsmøtet	Side 200

Oppdatert 06. april 2018

1 **LM-2 Konstituering**

2 **Innstilling:**

3 **Konstituering**

4 **Møtedirigenter**

5 Trine Skei Grande, Eva Kvelland, (leder for dirigentkorpset), Trond Enger, Anne
6 Solsvik, Per Martin Berg, Hulda Tronstad, Per Aage Pleym Christensen, Daniel
7 Heggelid Rugaas, Eivind Nikolaysen og Grunde Kreken Almeland

8 **Møtereferenter**

9 Runolv Stegane (leder for referentkorpset), Christian Grønlie Herzog, Eirik Brautaset,
10 Fredrik Carstens, Helene Z. Skulstad, Monica Tjelmeland

11 **Møtesekretærer**

12 Marit H. Meyer (leder for sekretærkorpset), Christian G. Herzog, Tove Hofstad, Eirik
13 Brautaset, Helene Z. Skulstad, Fredrik Carstens, Kjartan Almenning, Karl Arthur
14 Giverholt, Morten A. Hagen, Steinar Haugsvær, Idunn Helle, Camilla Hille, Guri W.
15 Kinneberg, Jan-Christian Kolstø, Paal Kvasshheim, Geir Olsen, Audun Rødningsby,
16 Torild Skogsholm, Runolv Stegane, Monica Tjelmeland, Anja Zabelberg, Håvard
17 Sandvik, og Susanne Bondevik, Mona Lindseth, Frida Blomgren, Atle Hamar, Thomas
18 Lien og Marit Vea

19 **Tellekorps**

20 Eirik Natlandsmyr (leder). Ytterligere tellekorps ettersendes i møtebok 2.

21 **Fullmaktskomité**

22 Pål Grødahl (leder), Trond Svandal, Ragnhild Forsberg (NUV)

23 **Protokollsignatører**

24 Kjartan Alexander Lunde og Magdalena Lindvedt

25

26 Redaksjonskomité for LM 2018 (valgt av LM 2017):

27	Sveinung Rotevatn (leder)	(Sogn og Fjordane)
28	Julie Andersland	(Hordaland)
29	Sjur Skjævesland	(Hedmark)
30	Magdalena Fransson Lindtvedt	(Vestfold)
31	Espen Ophaug	(Oslo)
32	+ 1 fra hver sideorganisasjon som oppfyller kriteriene for landsstyrerepresentasjon	
33	(NUV, NVK og NLSF)	
34	1. vara: Ida Johnsen	(Nordland)
35	2. vara: Torgeir Fossli	(Telemark)

36

37 **Konstituering**

38 **Landsstyrets innstilling:**

39 **Forretningsorden**

40 1. Landsmøtet ledes av møteledere som blir valgt ved konstitueringen av møtet.
41 Møtelederne sørger for at de oppsette rammene for debattene blir overholdt, og
42 har derfor høve til å bestemme avgrenset taletid og når «strek» skal settes.
43 Møteleder kan være valgt blant delegatene, og kan da benytte stemmeretten
44 sin med mindre vara møter.

45

46 2. Alle landsstyrets medlemmer og alle delegater lovlig valgt på Venstres
47 fylkesårsmøter eller av Venstres sideorganisasjoner, har tale-, forslags- og
48 stemmerett i samsvar med Venstres vedtekter. Alle Venstres
49 stortingsrepresentanter, generalsekretæren og andre med tillitsverv fra
50 Landsmøtet, har tale- og forslagsrett. Observatører fra fylkeslagene og
51 inviterte gjester har talerett når det er gjort vedtak om dette i dagsorden eller i
52 hver enkelt sak.

53

54 3. Landsmøtedeltakere med talerett melder seg på talerlisten ved tydelig å vise
55 nummerskilt, eller ved å levere inn særskilt skjema dersom dette er brukt.
56 Møteleder kan gi taletid til andre landsmøtedeltakere i hver enkelt sak. Alle
57 innlegg, bortsett fra møteleder sine, skal skje fra talerstolen.

58

59 4. Møteleder kan tillate inntil to replikker til debattinnlegg med påfølgende
60 svarreplikk. En replikk kan være maksimalt ett minutt lang, og skal omhandle
61 siste debattinnlegg. Landsmøtedeltakere tegner seg til replikk ved tydelig å
62 vise nummerskilt sammen med et farget ark. Møteleder gir replikk til de som
63 først ber om det.

64

65 5. Alle forslag må leveres skriftlig til møtelederne, og på egne skjema om slikt
66 finnes. Møtelederne har anledning til å be om at alle forslag skal leveres
67 elektronisk.

68

69 6. Forslag om å utsette eller oversende en sak skal behandles umiddelbart når det
70 blir lagt fram. Møtelederne har utover dette anledning til å bestemme
71 voteringsorden.

72

73 7. Vedtak på landsmøtet fattes med simpelt flertall når annet ikke er bestemt i
74 Venstres vedtekter. Vedtak skal fattes ved fremvisning av delegatskilt. Ved
75 stemmelikhet skal det foretas en ny votering. Ved andre gangs stemmelikhet
76 blir innstillingen stående.

77

78 8. Forslag til saker eller politiske uttalelser som kommer inn etter vedtektsfestede
79 frister (2. mars eller for uttalelser 23. mars) må oppnå 2/3-flertall for å kunne
80 realitetsbehandles.

81

82 9. Ved personvalg gjelder følgende:

83 a) Valgkomitéen, dersom valget er forberedt av denne, presenterer først
84 sitt arbeid og sin innstilling. Alternative forslag til valgkomitéen sin
85 innstilling skal settes opp mot en bestemt person i denne innstillingen.
86 Kandidatene har rett til opptil tre støttetaler hver, og avgjør selv om de
87 vil benytte en av disse personlig.

88 b) Dersom det er flere enn to kandidater til ett bestemt verv, må
89 kandidaten ha minimum 50% av stemmene for å bli valgt. Oppnår
90 ingen av kandidatene 50% av stemmene i første valgomgang, faller
91 den av kandidatene med færrest stemmer ut. Slik fortsettes det til en
92 av kandidatene har oppnådd de nødvendige 50% av stemmene. Ved
93 stemmelikhet skal det foretas en ny votering. Ved andre gangs
94 stemmelikhet avgjøres valget ved loddtrekking.

95 c) Personvalg skal gjennomføres skriftlig om minst en av
96 landsmøtedelegatene krever det.

97

98 10. Ved behandling av politiske uttalelser gjelder følgende:

99 a) Ved starten av møtet skal redaksjonskomitéen ha distribuert forslag til
100 antall uttalelser som skal behandles, og en innstilling på innholdet i
101 disse uttalelsene, basert på forslag som er levert innen fristen.
102 Alternative uttalelser skal fremmes innen den fristen Landsmøtet setter
103 i programmet.

104 b) I prioriteringsdebatten vedtar Landsmøtet først tallet på uttalelser som
105 skal behandles. Alternative forslag til redaksjonskomitéens innstilling
106 må deretter settes opp mot en konkret uttalelse i innstillingen, eller på
107 åpen plass. Dersom det er flere enn to alternativer til en "plass" voteres

- 108 det alternativt mellom to og to forslag. Forslaget som får flest stemmer
109 går videre til neste voteringsrunde inntil det er ett forslag igjen.
- 110 c) Dersom sentralstyret legger fram en generell politisk uttalelse,
111 behandles denne i plenum.
- 112 d) Alle andre uttalelser behandles først i parallellsesjoner.
113 Parallellsesjonene skal behandle endringsforslagene som er levert innen
114 fristen fastsett i dagsorden, og komme fram til en felles innstilling til
115 plenum. Sesjonene kan løfte enkelte konflikter inn for Landsmøtet i
116 plenum dersom man ikke kommer fram til rimelig enighet.
117 Landsmøtedelegasjonene plikter å fordele seg jevnt mellom sesjonene,
118 slik at sesjonene blir representative. Sesjonene ledes av en av de
119 landsmøtevalgte ordstyrerne. Redaksjonskomitéen er også til stede.
- 120 e) Uttalelser som er behandlet i parallellsesjoner skal vedtas i plenum
121 etter at sesjonene er avsluttet. Kun deltakere i de enkelte sesjonene
122 kan løfte fram endringsforslag til votering i plenum. Ordstyrer kan
123 avgjøre at det skal settes en grense for maksimalt antall innlegg for og
124 mot hvert endringsforslag som blir løftet i plenum, og tilsvarende i
125 debatten om helheten i uttalelsene.
- 126
- 127 12. Eventuelle endringer i vedtatt forretningsorden krever 2/3-fleirtall.

LM-3 Dagsorden/program

Landsstyrets innstilling:

TORSDAG 12. APRIL

14:00 Lunsj
15:00 Sentralstyremøte
17:00 Kaffe
17:30 Landsstyremøte
20:30 Middag

FREDAG 13. APRIL

12:00 Lunsj
12:00 Ny på landsmøtet
13:00 Åpning
Musikalsk åpning v/Valkyrien
Hilsning fra Akershus v/fylkesordfører Anette Solli
Hilsning fra Ullensaker Venstre ved lokallagsleder Stein Vegar Leidal
Godkjenning av innkalling og sakliste (LM-1)
Konstituering (LM-2)
Godkjenning av dagsorden og program (LM-3)
Politiske uttalelser (LM-10)
Presentasjon av redaksjonskomitéens innstilling
13:45 Pause
Frist for innlevering av forslag til alternative uttalelser
14:00 **Leders tale (LM-4)**
Trine Skei Grande, leder av Venstre
15:00 Kaffepause
15:15 **Generell politisk debatt (LM-4)**
17:00 Pause
17:15 **Innkommne saker (LM-11)**
Nedsettelse av vedtektsutvalg
18:00 **Korte taler fra statsråd og stortingsrepresentanter**

- 49 18:15 **Politiske uttalelser** (LM-10)
50 Prioriteringsdebatt
51
52 19:00 Landsmøteforhandlingene avsluttes
53 Frist for å forhåndsmelde sitt kandidatur
54
55 19.30 Avgang buss til ekskursjon:
56 Wraps ligger klare til ekskursjonsdeltagere
57 Ekskursjon til Eisdvollsbygningen.
58 - Omvisning
59 - Hilsen ved Bård Frydenlund (direktør for Eidsvoll1814)
60 - Foredrag av Jørn Holme (Riksantikvar)
61 - Middag
62
63 20:00 Middag på hotellet
64
65 22:00 *Frist for innlevering av endringsforslag til politiske uttalelser*
66
67

68 **LØRDAG 14. APRIL**

69

70 08:00 Frokost på hotellet

71 09:00 **Politiske uttalelser** (LM-10)

72 Arbeid i grupper - bolk 1

73

Nr	Tema / kapittel	Sted
1	A. Venstre vil ha en skole for framtida B. Det trengs styrket innsats mot plast i havet C. Frihet fra negativ sosial kontroll	Landsmøtesalen
2	D. En rusreform som redder liv E. Norge skal bli best i verden på skeives rettigheter F. Meir målretta distriktpolitikk	Rakne 1
3	G. Aktiv kulturpolitikk for heile landet H. Bærekraftig oljenæring I. Venstre vil sikre barn og unge med funksjonshemming like muligheter	Rakne 2-3

74

75 10:25 Pause

76

77 10:40 **Politiske uttalelser** (LM-10)

78 Arbeid i grupper - bolk 2

79

Nr	Tema / kapittel	Sted
1	A. Venstre vil ha en skole for framtida B. Det trengs styrket innsats mot plast i havet C. Frihet fra negativ sosial kontroll	Landsmøtesalen
2	D. En rusreform som redder liv E. Norge skal bli best i verden på skeives rettigheter F. Meir målretta distriktpolitikk	Rakne 1
3	G. Aktiv kulturpolitikk for heile landet H. Bærekraftig oljenæring I. Venstre vil sikre barn og unge med funksjonshemming like muligheter	Rakne 2-3

80

81 12:00 Lunsj på hotellet

82

83 13:00 **Landsmøtetema 2018: Teknologi** (LM-9)

84 Sveinung Rotevatn, leder for det landsmøteforberedende utvalget

85

86 13:10 **Hilsningstale:** Birgitta Ohlsson, riksdagsrepresentant og tidligere Sveriges EU- og demokratiminister

87

88 13:20. **Landsmøtetema 2018: Teknologi** (LM-9)

89 Plenumsinnledning 1: Eirik Newth

90

91

92

93

- 94 13:40 **Landsmøtetema 2018: Teknologi (LM-9)**
 95 Plenumsinnledning 2: Heidi Austlid (adm. dir. i IKT Norge) om utdanningsteknologi og
 96 digitale læringsmidler
 97
- 98 13:55 **Landsmøtetema 2018: Teknologi (LM-9)**
 99 Plenumsinnledning 3: Ingeborg Vollan (redaktør for leserutvikling i Dagens
 100 Næringsliv) om medieteknologi
 101
- 102 14:10 **Landsmøtetema 2018: Teknologi (LM-9)**
 103 Plenumsinnledning 4: Asbjørg Stray-Pedersen (Lege og leder i Norsk forening for
 104 medisinsk genetik) om bioteknologi
 105
- 106 14:25 **Landsmøtetema 2018: Teknologi (LM-9)**
 107 Plenumsinnledning 5: Alexandra Bech Gjørsv (konsernsjef i SINTEF) om det nye
 108 arbeidslivet
 109
- 110 14:40 **Landsmøtetema 2018: Teknologi (LM-9)**
 111 Plenumsinnledning 6: Finn Myrstad (fagdirektør forbrukerrådet) om personvern og
 112 forbrukerrettigheter
 113
- 114 14:55 Pause
 115
- 116 15:10 **Landsmøtetema 2018: Teknologi (LM-9)**
 117 Arbeid i grupper - bolk 1
 118

Nr	Tema / kapittel	Sted
1	1. Utdanning og kompetanse 2. Informasjonssikkerhet og personvern 3. Helse- og velferdsteknologi	Landsmøtesalen
2	4. Næringsutvikling 5. Det nye arbeidslivet 6. Digitalisering i offentlig sektor	Rakne 1
3	7. Informasjonssamfunnet, kultur og medieteknologi 8. Bioteknologi 9. Smart-samfunnet	Rakne 2-3

- 119
 120 17:00 **Valg (LM-13)**
 121
 122 18:00 Landsmøteforhandlingene avsluttes
 123
 124 20:00 Festmiddag

125	SØNDAG 15. APRIL
126	
127	08:00 Frokost
128	
129	09:00 Politiske uttalelser (LM-10)
130	Plenumsdebatt og vedtak
131	
132	10:30 Kaffepause / utsjekking
133	
134	11:00 Landsmøtetema 2018: Teknologi (LM-9)
135	Plenumsdebatt og vedtak
136	
137	13:00 Kaffepause
138	
139	13:15 Vedtekter (LM-8)
140	
141	13:20 Årsmelding 2017 (LM-5)
142	Regnskap 2017 (LM-6)
143	Kontingent 2020 (LM-7)
144	Landsmøtetema 2019 (LM-12)
145	Valg av redaksjonskomité (LM-13)
146	
147	13:50 Avslutning
148	
149	14:00 Lunsj og hjemreise.
150	

1 **LM-4 Leders tale og generell politisk debatt**

- 2 Etter Trine Skei Grandes tale til landsmøtet vil det bli gitt taletid til lederne av
- 3 Norges Unge Venstre, Norges Venstrekvinnelag og Norges Liberale Studentforbund,
- 4 sideorganisasjonene som oppfyller kriteriene for landsstyrerepresentasjon.
- 5 Siden blir det generell politisk debatt der alle delegater kan delta med innlegg og
- 6 replikker i samsvar med reglene i forretningsorden.
- 7 De innstilte ordstyrerne til landsmøtet ber delegasjonslederne om
- 8 forhåndspåmelding til debatten for å sikre at alle delegasjoner får muligheten til å få
- 9 ordet.
- 10 Leders tale og den generelle politiske debatten blir overført live på www.venstre.no.

1 **LM-5 Årsmelding for Venstres Hovedorganisasjon**

2 **2017**

3 Denne årsmeldingen gjelder for kalenderåret 2017.

4 **1. LANDSMØTET**

5 Venstres landsmøte 2017 ble holdt i Ålesund 31. mars - 2. april. Det vises til egen
6 landsmøteprotokoll.

7 **2. LANDSSTYRET**

8 **2.1. Landsstyrets sammensetting 2017**

9 Landsstyret består av det landsmøtevalgte sentralstyret, åtte direktevalgte
10 landsstyremedlemmer, fylkeslederne med fylkesnestledere som varamedlemmer, ett
11 medlem valgt av Norges Venstrekvinnelag, to medlemmer valgt av Norges Unge
12 Venstre og ett medlem valgt av Norges Liberale Studentforbund.

13 I 2017 har landsstyret hatt følgende sammensetting:

14 Leder: Trine Skei Grande	(Oslo)
15 1. nestleder: Ola Elvestuen	(Oslo)
16 2. nestleder: Terje Breivik	(Hordaland)

17 **Sentralstyremedlemmer:**

18 Guri Melby	(Oslo)
19 Solveig Schytz	(Akershus)
20 Trine Noodt	(Finnmark)
21 Sveinung Rotevatn	(Sogn og Fjordane)

22 **Varamedlemmer til sentralstyret og direktevalgte landsstyremedlemmer:**

23 1.vara: Petter N. Toldnæs	(Agder)
24 2.vara: Ida Gudding Johnsen	(Nordland)
25 3.vara: Jon Gunnes	(Sør-Trøndelag)
26 4.vara: Per A. Thorbjørnsen	(Rogaland)

27 Direktevalgte landsstyremedlemmer:

28	Rebekka Borsch	(Buskerud)
29	Odd Einar Dørum	(Oslo)
30	Erlend Horn	(Hordaland)
31	Inger Noer	(Hedmark)

32 Vara til direktevalgte landsstyremedlemmer:

33	1. vara: Pål Grødahl	(Møre og Romsdal)
34	2. vara: Sofie Høgestøl	(Oslo)
35	3. vara: Peder Lofnes Hauge	(Sogn og Fjordane)
36	4. vara: Irene Vanja Dahl	(Troms)
37	5. vara: May Britt Vihovde	(Rogaland)
38	6. vara: Trond Svandal	(Østfold)
39	7. vara: Ingjerd Thon Hagaseth	(Oppland)
40	8. vara: Torgeir Fossli	(Telemark)
41	9. vara: Anne Beth Njærheim	(Hordaland)
42	10. vara: Ingvild Wetrhus Thorsvik	(Agder)
43	11. vara: Tiril Eid Barland	(Akershus)
44	12. vara: Suzy Haugan	(Vestfold)

45 Møtende for fylkeslagene i 2017:

46 Maren Hersleth Holsen (Østfold), Finn-Erik Blakstad (Østfold), Joakim Karlsen
47 (Østfold), Boye Bjerkholt (Akershus), Espen Ophaug (Oslo), Marit Kristine Vea (Oslo),
48 Sjur Skjævesland (Hedmark), Roger Granum (Oppland), Erik Hørlück Berg (Buskerud),
49 Helge Stiksrud (Buskerud), Magdalena Lindtvedt (Vestfold), Carl Otto Kielland
50 (Vestfold), Torgeir Fossli (Telemark), Sara Sægrov Ruud (Agder), Torunn Sandvand
51 (Agder), Cathrine Hall (Agder), Kjartan Alexander Lunde (Rogaland), Idun Bortne
52 (Hordaland), Gunhild Berge Stang (Sogn og Fjordane), Halvor Halvorsen (Sogn og
53 Fjordane), Ola Betten (Møre og Romsdal), Toivo Brennløkken (Møre og Romsdal),
54 Heidi Hogseth (Møre og Romsdal), Marthe Strickert (Sør-Trøndelag), Torgeir Anda
55 (Sør-Trøndelag), Hans Martin Storø (Nord-Trøndelag), Anja Johansen (Nordland),
56 Irene Vanja Dahl (Troms), Jan Fjellstad (Troms) og Leif Wasskog (Finnmark).

57 Møtende for Unge Venstre:

58 Tord Hustveit, Øydis Lebiko, Grunde Kreken Almeland, Sondre Hansmark og Ragnhild
59 Forsberg.

60 Møtende for NVK:

61 Naomi Ichihara Røkkum, Annamaria Gutierrez og Aud Jektvik.

62 Møtende for NLSF:

63 Siri Hofstad Ruud, Linn Skyum og Audun Gotaas Bonde.

64 2.2 Landsstyrets møter

65 Landsstyret har hatt seks møter i årsmeldingsperioden, inkludert ett ekstraordinært
66 møte.

67 1. møte:

68 Tid: 4. – 5. mars i Oslo

69 Viktige saker: Innstillinger til landsmøtet, spesielt stortingsvalgsprogrammet (LS-06)

70 2. møte:

71 Tid: 30. mars 2017 i Ålesund

72 Viktige saker: Innstillinger til landsmøtet (LS-13)

73 3. møte:

74 Tid: 17. – 18. juni i Stavanger

75 Viktige saker: Valgkamp (LS-20 og 21)

76 4. møte (ekstraordinært):

77 Tid: 21. september i Oslo

78 Viktige saker: Stortingsvalget 2017, videre prosess (LS-27)

79 5. møte:

80 Tid: 20. – 21. oktober i Oslo

81 Viktige saker: Nytt mandat til organiseringsutvalget (LS-34),
82 landsmøteforberedende utvalg (LS-35), evaluering av valget (LS-36) og
83 fylkessammenslåinger (LS-37). Regjeringsspørsmålet.

84 6. møte:

85 Tid: 9. – 10. desember i Oslo

86 Viktige saker: Ansettelse av ny generalsekretær (LS-47) og anbefalinger om
87 fremtidig organisering (LS-48). I tillegg hadde landsstyret en bred, ryddig og intens
88 debatt om regjeringsspørsmålet.

89 2.3 Landsstyrets politiske uttalelser

90 Vedtatt av landsstyret 4. – 5. mars:

- 91 ✓ Rent hav: styrket innsats mot marin forsøpling
- 92 ✓ Norge må ta imot asylsøkere som i dag sitter fast i Hellas og Italia

93 Vedtatt av landsstyret 17. – 18. juni:

- 94 ✓ Vi må feire norsk industri
- 95 ✓ Alt starter i skolen
- 96 ✓ En ny kurs i ruspolitikken

- 97 ✓ Venstre vil ha bane til Ullandhaug når nytt sykehus åpner
- 98 ✓ Liberale verdier under press
- 99 ✓ Norge kan bli best i verden på LHBT-rettigheter

100 **Vedtatt av landsstyret 20. – 21. oktober:**

- 101 ✓ Norge må signere og ratifisere FN-forbudet mot atomvåpen
- 102 ✓ Gi elevene rett til kvalifisert lærer

103 **Vedtatt av landsstyret 9. – 10. desember:**

- 104 ✓ Lærernormen må sikre alle barn kvalifiserte lærere
- 105 ✓ Reinsdyrpåkjørlene må forhindres!
- 106 ✓ Venstre vil styrke legemiddelfrie behandlingstilbud

107 **3. SENTRALSTYRET**

108 **3.1. Sentralstyrets sammensetting etter LM 2016**

109 Sentralstyret består av lederen, to nestledere, fire medlemmer og fire
 110 varamedlemmer (som også er de fire første direktevalgte landsstyremedlemmene)
 111 valgt av landsmøtet. I tillegg suppleres sentralstyret med lederne (eller dennes
 112 stedfortredere) fra sideorganisasjonene dersom de oppfyller vedtektenes krav til
 113 representasjon. I 2017 var det kun Norges Unge Venstre som oppfylte kravene.

114 Etter landsmøtet i 2017 har sentralstyret hatt følgende sammensetning:

115	Leder: Trine Skei Grande	(Oslo)
116	1. nestleder: Ola Elvestuen	(Oslo)
117	2. nestleder: Terje Breivik	(Hordaland)

118 **Sentralstyremedlemmer:**

119	Guri Melby	(Oslo)
120	Solveig Schytz	(Akershus)
121	Trine Noodt	(Finnmark)
122	Sveinung Rotevatn	(Sogn og Fjordane)

123 **Varamedlemmer til sentralstyret og direktevalgte landsstyremedlemmer:**

124	1.vara: Petter N. Toldnæs	(Agder)
125	2.vara: Ida Gudding Johnsen	(Nordland)
126	3.vara: Jon Gunnes	(Sør-Trøndelag)
127	4.vara: Per A. Thorbjørnsen	(Rogaland)

128 **Møtende for sideorganisasjonene i 2017:**

129 Tord Hustveit (NUV), Grunde Kreken Almeland (NUV) og Sondre Hansmark (NUV).

130 3.2 Sentralstyrets møter

131 Sentralstyret har hatt ti møter og én strategisamling i årsmeldingsperioden.

132 Sentralstyret har gjennom året arbeidet kontinuerlig med flere store og viktige saker:

- 133 ✓ Valgkampplan
- 134 ✓ Kampanjeplan
- 135 ✓ Annonseplan
- 136 ✓ Rikspolitisk nettverk
- 137 ✓ Valgkamporganisering
- 138 ✓ Velgerprofiler
- 139 ✓ Kravliste til ny regjering
- 140 ✓ Evaluering av valget

141 Sentralstyret har også iverksatt flere prosesser og diskutert saker som er blitt sendt
142 videre til enten stortingsgruppa eller landsstyret.

143 3.3 Sentralstyrets politiske uttalelser

- 144 ✓ Venstre sier ja til delingsøkonomien (3. februar)

145 4. SEKRETARIAT

146 Venstres Hovedorganisasjon har i 2017 hatt følgende ansatte:

- 147 ✓ Generalsekretær Trond Enger *)
- 148 ✓ Kommunikasjonssjef Steinar Haugsvær **)
- 149 ✓ Kontorsjef Morten A. Hagen i 100 % stilling
- 150 ✓ Organisasjonssjef Christian Johan Grønlie Herzog i 100 % stilling
- 151 ✓ Organisasjonsrådgiver Runolv Stegane i 50 % stilling
- 152 ✓ Organisasjonsrådgiver Tove Hofstad i 100 % stilling
- 153 ✓ Organisasjonsrådgiver Mona Melanie Grøttvedt Lindseth i 100 % stilling
- 154 ✓ Kommunikasjonsrådgiver Ole Bruseth i 100 % stilling
- 155 ✓ Administrasjonssekretær Selja Vassnes i 100 % stilling til 30.09.2017
- 156 ✓ Resepsjonist Anja Zabelberg i 100 % stilling
- 157 ✓ Valgkampansevarlig Eirik Brautaset i 100% stilling
- 158 ✓ Kampanjeleder Helene Z. Skulstad i 100% stilling
- 159 ✓ Kampanjerådgiver Frode Nergaard Fjeldstad i 100% stilling til 30.09.2017
- 160 ✓ Kampanjerådgiver Ann Helen Jonsdatter Skaanes i 100% stilling til
161 30.09.2017
- 162 ✓ Kampanjerådgiver Fredrik Orseth Carstens i 100% stilling til 30.09.2017
- 163 ✓ Kampanjerådgiver Vivian Heinola i 100% stilling til 30.09.2017

164

165

- 166 *) *Generalsekretæren er blitt lønnet i 50% stilling fra VHO og i 50% stilling fra*
167 *Venstres Stortingsgruppe hele kalenderåret.*
- 168 **) *Kommunikasjonssjefen er blitt lønnet i 50% stilling fra VHO og i 50% stilling*
169 *fra Venstres Stortingsgruppe hele kalenderåret*

170 **5. MEDLEMSUTVIKLING**

171 Venstre hadde 7.303 betalende medlemmer i 2017. Det er 745 færre enn i 2016.

172 Medlemmene fordelte seg slik på fylkene:

173

FYLKE	2015	2016	2017
Østfold	298	269	228
Akershus	862	791	729
Oslo	1 218	1 129	1 208
Hedmark	286	247	190
Oppland	287	243	211
Buskerud	393	377	358
Vestfold	345	337	299
Telemark	305	259	232
Aust-Agder	276	247	201
Vest-Agder	323	286	245
Rogaland	601	569	522
Hordaland	796	706	639
Sogn og Fjordane	462	407	337
Møre og Romsdal	635	544	448
Sør-Trøndelag	522	495	457
Nord-Trøndelag	433	374	310
Nordland	404	359	287
Troms	271	255	197
Finnmark	137	120	169
Svalbard	15	16	15
Utenlands	17	18	21
TOTALT	8 886	8 048	7 303

175

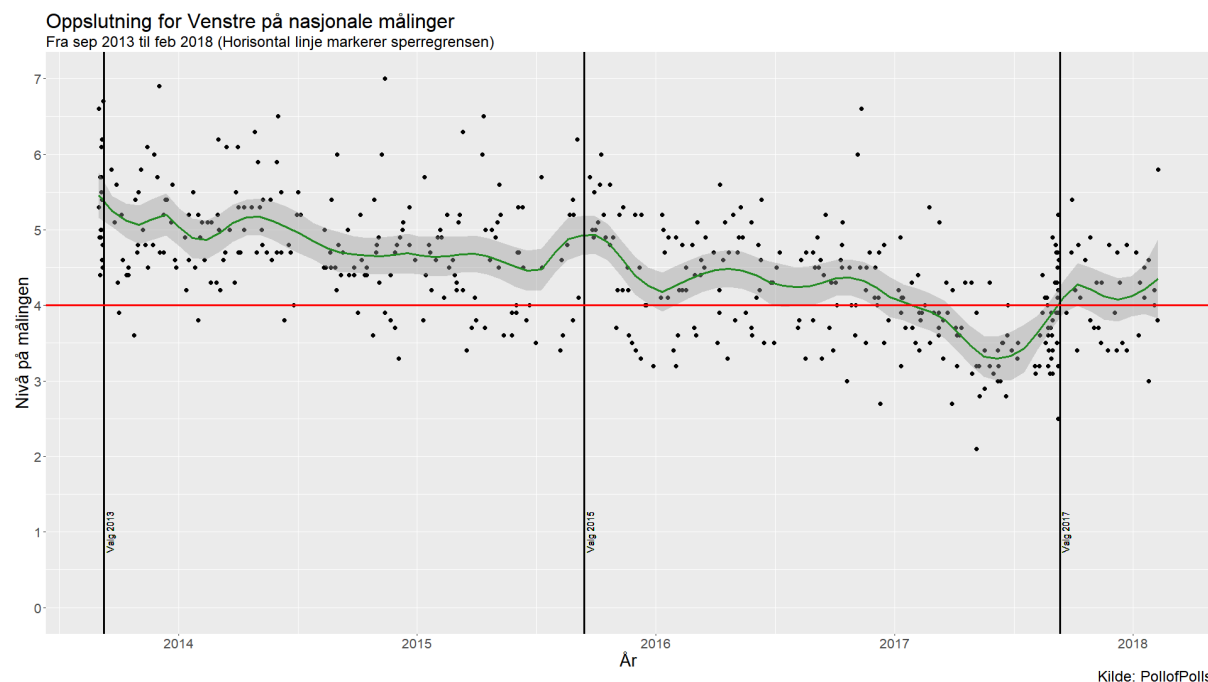
 176 **5.1 Medlemsregister**

 177 Det er ingen store endringer på medlemsregisteret i 2017. Alle endringer er i
 178 hovedsak vedlikehold for å forbedre stabilitet, hurtighet, feilrettinger og
 179 sammenslåinger av enkelte lag. Det forventes at man i løpet av 2018 vil gjøre større
 180 endringer som følge av blant annet nye personvernregler som trer i kraft i løpet av
 181 året.

182 **6. OPPSLUTNING**

 183 **6.1 Meningsmålinger**

184

185 Denne oversikten viser alle meningsmålinger som er offentliggjort i perioden
 186 september 2013 til februar 2018. Den røde horisontale linjen markerer sperregrensen
 187 og de vertikale linjene valg 2013, 2015 og 2017. Ved inngangen til 2017 hadde vi en
 188 nedovergående trend på målingene som varte frem til landsmøtet. Deretter flatet
 189 utviklingen seg ut, og skjøt fart på sensommeren til en estimert oppslutning på
 190 4,34% på valgdagen.
 191

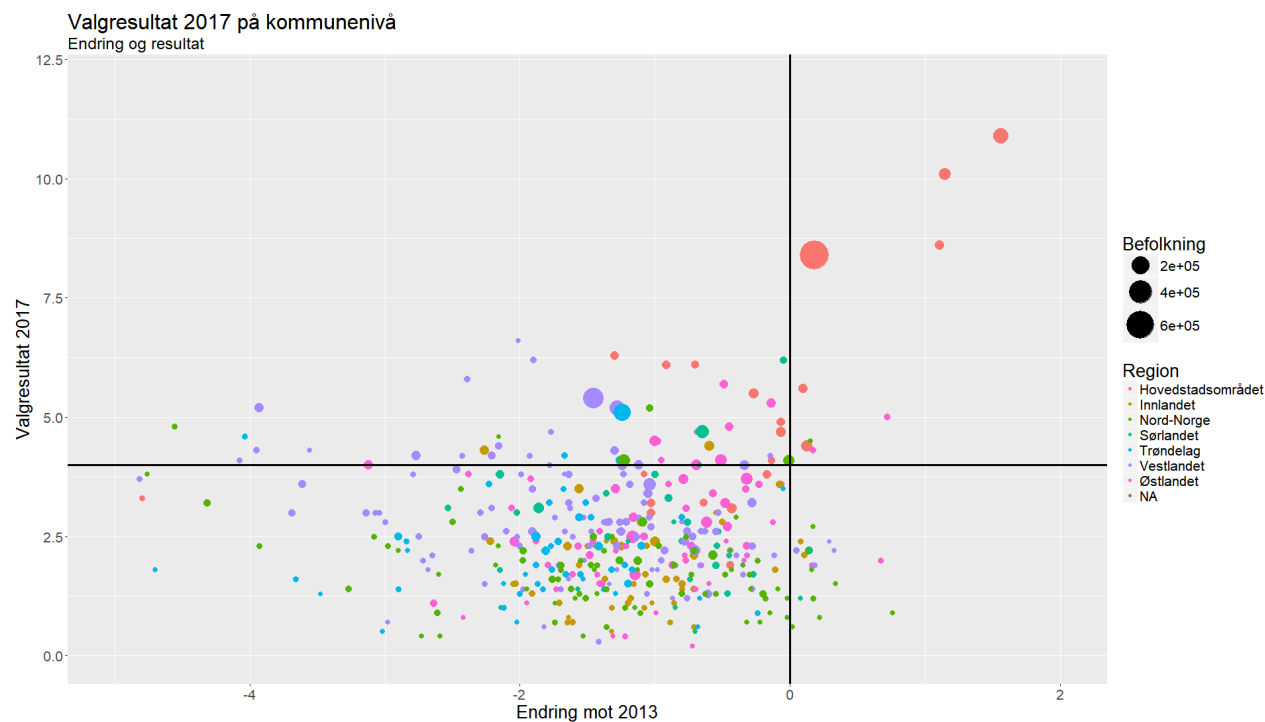
 192 **6.2 Valgresultatet i 2017**

193 Det nasjonale valgresultatet ble på 4,4% og Venstre klarte å komme seg over
 194 sperregrensen to stortingsvalg på rad for første gang siden 1969, men valgresultatet
 195 ble preget av en generell tilbakegang hvor vi gikk frem i 28 kommuner og tilbake i
 196 398.

197 De 28 kommunene Venstre der hadde en fremgang mot 2013 var Marker, Skiptvet,
 198 Oppegård, Bærum, Asker, Skedsmo, Nittedal, Oslo, Våler i Hedmark, Jevnaker, Hole,
 199 Tjøme, Vennesla, Hægebostad, Bjerkreim, Modalen, Øygarden, Fedje, Grane, Rødøy,
 200 Værøy, Flakstad, Dyrøy, Torsken, Kvæningen, Alta, Kvalsund og Båtsfjord.

201 Medianendringen i valg 2017 mot 2013 nasjonalt er 1,25%-poeng. Størst tilbakegang
 202 opplever Venstre på Vestlandet og i Trøndelag.

203 Nedenfor vises alle norske kommuner, hvor den vertikale linjen markerer nullpunktet
 204 for endring mot 2013 og den horisontale linjen markerer sperregrensen.

205
 206

207 7. REGNSKAP/ØKONOMI

208 Det vises til årsregnskap for 2017 med revisjonsberetning (LM-6).

209 8. KOMMUNIKASJON

210 Venstres kommunikasjonsarbeid kan i 2017 kort sammenfattes til å omfatte
 211 forberedelse til valgkamp, mediarbeid og medieskolering, nettsider og sosiale
 212 medier.

213 8.1 Valgkampforberedelser

214 Forhandlinger om Venstres annonsekampanje 2017 ble startet høsten 2016. Parallelt
 215 ble fylkeslagene og regionale valgkampsjefer orientert om framdrift og gjensidige
 216 forventninger. I tillegg kom arbeidet med profil, brosjyreproduksjon (inkludert lokale
 217 maler for program og brosjyrer), oppdatering av venstre.no, tilpassing av lokale
 218 nettsider og oppfølging av sosiale medier.

219 Det ble jobbet systematisk for å dokumentere Venstres velgergrunnlag og
 220 målgrupper, blant annet gjennom egne undersøkelser og nasjonale
 221 velgerundersøkelser. Dette ga rom for kvalitative vurderinger av Venstres posisjon
 222 blant velgerne og mulighet for kursjusteringer. Arbeidet med velgergrunnlag og

223 målgrupper må sies å ha vært vellykket, og ga Venstre, innenfor knappe
224 ressursrammer, god oversikt.

225 8.2 Kommunikasjonsprofil

226 I arbeidet med kommunikasjonsplanen høsten 2016 ble ulike forslag til slagord
227 hovedsaker og verdisetninger diskutert, men ikke konkludert. Slagordet «Folk først»
228 lå fast og forståelsen var at Venstre har fire viktige saksområder: Skole. Miljø.
229 Næring. Velferd. Regjeringsbudskap: Blågrønn.

230 Profil, hovedsaker og slagord i valgkampen ble videreutviklet i forkant av landsmøtet
231 og i arbeidet med hovedbrosjyren og skolekampanjen. Dette arbeidet ledet til disse
232 budskapene:

- 233 ✓ Valgkampslagord: På lag med framtida
- 234 ✓ Skole: Alt starter i skolen
- 235 ✓ Miljø: Ta vare på naturen
- 236 ✓ Arbeidsplasser: Flere nye jobber

237 Lokale og sentrale brosjyrer. Brosjyremaler.

238 Lokal- og fylkeslag benytter seg nå nærmest 100 prosent av maler (innenfor den
239 visuelle profilen) fra Venstre sentralt. Før valgkampen gikk vi over til et nytt
240 brosjyremalsystem; Brandmaster. Dette er en tjeneste som gjør at lokal- og fylkeslag
241 kan lage trykt grafisk materiell i henhold til grafisk profil uten måtte anskaffe egen
242 lisensbasert programvare, og med relativt begrenset grafisk erfaring.

243 Hovedbrosjyre og løpesedler

244 Arbeidet med hovedbrosjyren startet allerede i februar. I mars ble første utkast til
245 hovedbrosjyren lagt frem på Rikspolitisk nettverk med overordnet politisk profil.
246 Brosjyren ble lagt direkte i Brandmaster med ferdige maler for fylkene. 2. juni ble
247 hovedbrosjyren ferdigsstilt på bokmål, nynorsk og engelsk. 15. juni lå hovedbrosjyren
248 klar i nettbutikken.

249 Det ble blant annet laget tosidige løpesedler på «Rent hav», «11-måneders
250 studiefinansiering» og «Alt starter i skolen».

251 8.3 Annonsekampanjen 2017

252 Som i 2013 og 2015 la Sentralstyret høsten 2016 rammene for Venstres
253 annonsekampanje. Forhandlingene med aktuelle kanaler startet i november 2016, og
254 sentralstyret behandlet og vedtok rammene for annonsekampanjen i februar 2017.

255 Sentralstyret forutsatte et spleiselag med fylkene. Den kraftige økningen i fylkenes
256 bidrag medførte at generalsekretær økte rammene for annonsekampanjen noe.
257 Gjennom valgkampen bidro også nasjonale og lokale givere med ytterligere

258 forsterkning av annonsekampanjen. Dette medførte at noen nye annonseavtaler ble
 259 inngått gjennom valgkampen.

260 Ekstramidler til annonsering ble i hovedsak kanalisert mot annonsering i papiraviser
 261 siste to uker. Bakgrunnen for dette var at vi mente vi var tilfredsstillende dekket i de
 262 øvrige kanalene.

263 8.4 Mediearbeid

264 Allerede i januar/februar var det en tydelig ambisjon for mediearbeidet å bli mer
 265 positiv i vår kommunikasjon. Vi økte bevisstheten på å dyrke seire og gjennomslag,
 266 og forsterke dette i presse, sosiale medier, nettsider og nyhetsbrev. I startfasen viste
 267 vi dette tydeligst i sosiale medier, men vi gjorde kontinuerlige forsøk på å få dette
 268 fram i pressen også.

269 Trines elbiltur og gründerturné

270 En viktig del av oppkjøringen til valgkampen og strategien om et mer positivt
 271 inntrykk av partiet, var Trine Skei Grandes gründerturne med elbil. Lansering av turen
 272 og Trine-bilen ble gjort i slutten av juni under den oppsummerende
 273 pressekonferansen.

274 I rapporten etter turen oppsummerte vi turen slik: 4580 kilometer i elbil. 14 fylker. 10
 275 fergeturer. 25 ladestopp. 9 bryggerier. 37 videoer. Det ble en rekke medieoppslag i
 276 samtlige fylker der turen ble gjennomført.

277 Presse i valgkampen

278 I slutten av juni ble det utarbeidet presseplan med aktiviteter, utspillsideer og
 279 vaktliste for kandidater og sekretariat.

Medieoppslag 2007 - 2011				
Måned	2009	2011	2013	2017
Mars	5394	4203	4951	7337
April	6186	3433	5686	4660
Mai	5246	3361	6448	4943
Juni	5620	3379	6140	6328
Juli	2972	2426	3923	3023
August	8692	4604	11437	7176
September	15019	11505	17146	10665

280

281 **8.5 Nettsider**

282 Tiden før den korte valgkampen var hovedfokus på nettsidene å aktivt samle inn
283 epostadresser for å øke nyhetsbrevdatabasen. I den korte valgkampen ble sidene
284 rigget for å presentere Venstres politiske standpunkt, gjennomslag og seire.

285 Vi fokuserte på å presentere innholdet i Venstres omfattende politiske program på
286 en enkel og lett søkbar måte.

287 Totalt hadde nettsidene i perioden 1. august til 11. september 1 006 511 sidevisninger
288 (781 726 unike). Det kan tyde på at besøkstallet er noe lavere i år sammenlignet med
289 forrige valg. Dette kan sannsynligvis forklares med at en litt større del av
290 valgkampen på nett er flyttet over i andre kanaler, som for eksempel sosiale medier.

291 **8.6 Sosiale medier og nyhetsbrev**

292 Direkte markedsføring, og spesielt nyhetsbrev, var en satsing denne valgkampen.
293 Høsten 2016 ble det etablert rutiner for innsamling av epostadresser på nettsiden og
294 i november ble det laget en fremdriftsplan for nyhetsbrev for valgkampen.

295 Mål for arbeidet var å begynne arbeidet med å bygge base for kommende valg og
296 øke kompetansen på medlemspleie via epost i fylkeslagene og i VHO.

297 Venstre har ikke hatt et godt system for faste og regelmessige publiseringsrutiner i
298 sosiale medier. Dette handler også om personalressurser. Før sommeren ble det
299 utarbeidet en publiseringsplan for hele valgkampen. Da den korte valgkampen
300 startet hadde vi en uke-til-uke og dag-til-dag plan. Denne ble jevnlig oppdatert,
301 justert og tilpasset. I de siste to ukene ble planen justert flere ganger daglig.

302 I henhold til kommunikasjonsplanen skulle Venstres synlighet i valgkampen økes og
303 partiet skulle nå ut til målgrupper innenfor velgersegmentene våre. Dette gjorde vi
304 gjennom Facebook-siden vår og Instagram-profilen, med detaljerte
305 publiseringsplaner og daglige oppdateringer med 1-2 poster på disse. Det ble laget
306 533 annonsekampanjer på Facebook.

307 **8.7 Venstre-TV**

308 Hele landsmøtet i 2017 og partileders tale på landsstyremøtene ble overført fra
309 Venstres nett-TV og venstre.no. Dette får vi mange positive tilbakemeldinger på, og
310 besøksstatistikken er god.

311 **8.8 Stand og bekledning**

312 Alt valgkampmateriell bestilles via Venstres nettbutikk. Det gjelder klær, brosjyrer,
313 materiell, standstelt, m.m. Rutinene fra tidligere er videreført, og mye forberedelser til
314 materiell 2017 ble gjort i 2016. Oppgradering av stand og bekledning var, som i 2015,
315 høyt prioritert i 2017. Arbeidet ble godt mottatt i egen organisasjon. Det er tydelig at
316 dette hever kvaliteten og lysten lokalt til å drive valgkamp for Venstre.

317

318 9. SKOLERING

319 9.1 Venstre-skolen

320 Venstre-skolen trinn 1 tilbys nye medlemmer i partiet, og arrangeres i hovedsak av
321 lokallagene. Kurset gjennomføres over 4 timer på kveldstid, og har fokus på historie,
322 ideologi, samt innføring i politikk og organisasjonskunnskap. Venstre-skolen trinn 2
323 tilbys medlemmer som vil bli mer aktive i partiet, og arrangeres oftest av fylkeslag,
324 større lokallag eller flere lokallag sammen. Kurset gir blant annet en mer dyptgående
325 innføring i politikk, pressearbeid, og tale- og debatteknikk.

326 9.2 Lokalpolitisk nettverk

327 I samarbeid med VHO gjennomførte alle fylkeslagene Lokalpolitisk nettverk i 2017.
328 LPN har flere funksjoner. Samlingene skal bidra til å øke synligheten rundt Venstres
329 samlede politikk i kommunene, skape trygghet for tillits- og folkevalgte i å fremme
330 egen politikk, sikre en bevisst strategi bak arbeidet i lokallaget, kommunestyret og i
331 valgkampen, og å tilby en arena der man lærer av hverandre. Dette skjer gjennom
332 skolering i valgkampforberedelse, lokallagsarbeid, informasjonsarbeid og
333 kampanjearbeid. Like viktig er nettverksfunksjonen mellom lokallag, fylkeslag og
334 sentrallet, og politikktvklingsfunksjonen der fylkeslagene kan sette i gang
335 debatt og skolering om aktuelle lokalpolitiske temaer. Målet er tryggere
336 lokalpolitikere, kandidater og folkevalgte, å sikre en bevisst strategi bak lokallagenes
337 daglige arbeid, og å lære av hverandre.

338 9.3 Rikspolitisk nettverk

339 Rikspolitisk nettverk er begrepet som brukes på de nasjonale skoleringssamlingene
340 der nøkkelpersoner i valgkampene på fylkesnivå samles. I 2017 ble det arrangert tre
341 samlinger:

- 342 1. Samling for valgkampsjefer og toppkandidater på Hotel Gabelshus i Oslo 20.
343 – 22. januar der tema var Venstres prosjekt, retorikk, medietrening, SoMe og
344 direkte velgerkontakt.
- 345 2. Samling for toppkandidater på Stortinget 11. – 12. mars. Tema var Venstres
346 politikk.
- 347 3. Samling for valgkampsjefer og toppkandidater på Hotel Gabelshus i Oslo 20.
348 – 21. mai. Tema for kandidatene var SoMe og politisk skolering.
349 Valgkampsjefene skolering besto av SoMe, kommunikasjon, valgkampplan,
350 direkte velgerkontakt og fylkenes valgkampsamlinger.

351 10. SAMARBEID MED FYLKES- OG LOKALLAG

352 Venstres Hovedorganisasjon har i meldingsåret hatt god kontakt med lokal- og
353 fylkeslag gjennom utsendinger, møter, kurs, e-post og ved møte- og reiseaktivitet.

354 Gjennom skoleringsoppleggene i Lokalpolitisk nettverk ble lokal- og fylkeslagenes
355 fremste politikere og tillitsvalgte og samlet til skolering.

356 VHO samordnet og organiserte sentralt besøk på de fleste fylkesårsmøtene. I tillegg
357 ble det prioritert å imøtekomme ønsker om sentralt besøk ved politiske og
358 organisatoriske møter i regi av lokal- og fylkeslag.

359 10.1 Kampanjeteam

360 VHO iverksatte i 2016 etter vedtak i landsstyret en satsning på kampanjearbeid.
361 Målet var å gjøre organisasjonen bedre i stand til å drive kontinuerlig kampanje. Det
362 ble ansatt fem personer til å utvikle teknikker for valgkamp, lage et datagrunnlag for
363 direkte valgerkontakt og bidra til å utvikle lagene, med fokus på de prioriterte
364 kommunene, til bedre kampanjeorganisasjoner. Teamet fungerte som VHOs
365 representanter i fylkene. Av de fem hadde to kontor i Oslo, en i Bergen, en i
366 Trondheim og en i Stavanger.

367 I løpet av våren 2017 gjennomførte kampanjeteamet besøk til kampanjekommunene
368 med fokus på skolering og informasjon om data og dørbank. Det ble gjennomført
369 dørbank i større grad enn tidligere før landsmøtet 2017. Etter landsmøtet økte
370 fokuset på direkte valgerkontakt generelt og dørbank spesielt. Fram mot
371 sommerferien ble det gjennomført dørbank i en stor andel av kampanjekommunene,
372 ofte i samarbeid med kampanjerådgiver. Dette arbeidet ble intensivert i den korte
373 valgkampen. Til sammen ble det banket 80.947 dører i perioden februar til september
374 2017.

375 11. SAMARBEID MED VENSTRES FOLKEVALGTE

376 VHO arbeider med å styrke samarbeidet mellom hovedorganisasjonen og de
377 folkevalgte i fylker og kommuner. Lokalpolitisk nettverk har vært et viktig og nyttig
378 verktøy for å forbedre kommunikasjonen mellom nivåene. VHO bruker også ressurser
379 sentralt i form av en rådgiver i ½ stilling som har et særlig ansvar for å bistå lokale
380 folkevalgte i spørsmål relatert til kommunal forvaltning, spesielt bestemmelsene i
381 kommuneloven om saksbehandling i folkevalgte organer.

382 VHO, og da spesielt kampanjeteamet, og politisk ledelse har i 2017 besøkt alle
383 fylkeslag og mange lokallag. Det legges vekt på kontakt med de folkevalgte i disse
384 besøkene, særlig de mange folkevalgte som har heltid- eller deltidsstillinger gjennom
385 sitt Venstreengasjement.

386 21.- 22. oktober inviterte VHO til den årlige Landskonferansen. I år var hvordan bygge
387 et større Venstre, og teknologi som endrer samfunnet, de to hovedtemaene.

388 Landskonferansen hadde over 250 deltakere. I tillegg til hovedtemaene ble den nye
389 stortingsgruppen presentert.

390 **11.1 Ordførernetverk**

391 Venstre har 7 ordførere og 36 varaordførere fordelt på samtlige fylker i Norge.
392 Venstres ordførere og varaordførere har organisert seg i et eget ordførernetverk
393 som har jevnlig samlinger og løfter viktige Venstre-saker i kommune-Norge inn til
394 Venstres stortingsgruppe. Alfred Bjørlo, ordfører i Eid kommune er leder for
395 nettverket. Nestleder er Olav Kasland, ordfører i Bø kommune.

396 I 2017 gjennomførte nettverket to møter, blant annet med fokus på kommunereform,
397 regionreform og utflytting av statlige arbeidsplasser. Møtene i ordførernetverket har
398 blitt en viktig utvekslingsarena for Venstres lokalpolitikere, og medlemmer av
399 Venstres stortingsgruppe deltar jevnlig på møtene.

400 **11.2 Representasjon i hovedstyret i KS**

401 Gunn Berit Gjerde (fylkesvaraordfører i Møre og Romsdal) er Venstre sin
402 representant i hovedstyret i KS. Runar Bålsrud sitter i landsstyret og er vara til
403 hovedstyret. Venstre hadde 11 representanter på siste landsting i 2016. Gunn Berit
404 Gjerde er gjennom hovedstyret i KS medlem i gruppa som tre ganger i året
405 gjennomfører faste konsultasjoner og bilaterale møter med departement og
406 statsråder på vegne av kommunene og fylkeskommunene. I tillegg er hun fast vara til
407 Europarådet sin kommunalkongress og utsending for KS i CEMR, den europeiske
408 paraplyorganisasjonen for kommuner og regioner. I 2017 deltok Gjerde blant annet på
409 europeisk ordførermøte i Beograd og på klimatoppmøte i Bonn. Runar Bålsrud er
410 oppnevnt av KS som norsk delegat til EØS EFTA Forum

411 **12. SAMARBEID MED SIDEORGANISASJONENE**

412 **12.1. Norges Unge Venstre (NUV)**

413 Unge Venstre har i 2017 fortsatt det gode samarbeidet med både Venstres
414 Hovedorganisasjon og stortingsgruppa. I Venstres sentralstyre har Unge Venstre
415 møtt først ved Tord Hustveit, og deretter ved leder Sondre Hansmark. I Venstres
416 landsstyre har Grunde Almeland og Ragnhild Forsberg møtt. Unge Venstre har vært
417 tilstede på nesten samtlige gruppemøter på Stortinget, og på morgenmøtene i
418 valgkampen.

419 Unge Venstre arrangerte sitt 78. ordinære landsmøte på Sola helgen 27.- 29. oktober
420 2017. Her ble Sondre Hansmark valgt som Unge Venstres nye leder. Han har tidligere
421 vært leder for Bergen Unge Venstre og sentralstyremedlem. I sentralstyret
422 inneværende periode sitter også Tiril Eid Barland, Ragnhild Forsberg, Louise Bårdsen,
423 Bjarte Horpestad, Lars Brandsås, Johannes Bangum, Malin Elisabeth Sviland og Anna

424 Dåsnes, med Vilde Sofie Nohr og Knut Brandsås som varamedlemmer. Den
425 økonomiske situasjonen i organisasjonen er stabil og god.

426 **Valgkamp**

427 Unge Venstre bidro aktivt i valgkampen, og stilte over hele landet med medlemmer
428 til aksjoner, stand, dørbank og debatter. Unge Venstre var representert i nær
429 samtlige videregående skoler i landet i skolevalgkampen og klarte å oppnå tidenes
430 beste resultat med 7,5% oppslutning - og oppnådde med det sitt ambisiøse mål satt
431 i valgkampplanen.

432 **Skolering og sommerleir**

433 Unge Venstre har fortsatt med sitt firetrinns skoleringsprogram også i 2017. Det
434 første trinnet er et kveldsmøte som arrangeres i lokallagene. Det andre trinnet
435 arrangeres på fylkes- og regionsnivå og ble avholdt i november 2017. Tredje trinn,
436 nasjonalakademiet ble avholdt over en langhelg i Ål i Hallingdal. Det øverste trinnet,
437 talentakademiet var en uke praksis på Stortinget i juni. Det ble også arrangert
438 debattcamp i forkant av skolevalgkampen, og økonomikurs for lokale
439 økonomiansvarlige i oktober.

440 Unge Venstres sommerleir ble som vanlig arrangert på Hove leirsenter på Tromøya,
441 17. – 22. juli. Det var rundt 170 deltakere på sommerleiren, hvorav 20 var
442 internasjonale gjester. Det var seks nasjonaliteter representert på leiren. I tillegg til å
443 inneholde mye valgkampforberedelser, hadde leiren også i år besøk av en rekke
444 politikere, forfattere og representanter for interesseorganisasjoner.

445 **Sekretariatet**

446 Sekretariatet i Unge Venstre bestod i 2017 av generalsekretær Eirik Natlandsmyr og
447 organisasjonssekretær Mirnesa Balagic. Til valgkampen ble sekretariatet styrket
448 med valgkampsekretær og grafisk arbeid. Siri Hofstad Ruud var ansatt som
449 valgkampsekretær i 20 prosent fra februar til juli, og 100 prosent fra juli til
450 september. Sandra Eriksen var ansatt i 20 prosent fra februar til mai for å bidra med
451 utforming av valgkampmateriale, og Sebastian Pandonis var ansatt i 20 prosent fra
452 august til september for å utforme grafikk til sosiale medier under valgkampen. Tord
453 Hustveit var også frikjøpt fra januar til oktober, og Sondre Hansmark frikjøpt fra
454 november og ut året.

455 **Internasjonalt arbeid**

456 Unge Venstre har fortsatt sitt sterke internasjonale engasjement gjennom 2017.
457 Kontaktene med våre samarbeidsorganisasjoner i Midtøsten og Kaukasus er blitt
458 videreført, men manglende støtteordninger og finansiering har gjort at det ikke er
459 blitt gjennomført studieturer og seminarer på disse prosjektene. Vi ser med glede at
460 disse ordningene mot slutten av 2017 likevel blir videreført og søknader for
461 prosjekter i 2018 ble da sendt inn. Unge Venstre fortsatt sitt gode arbeid i de

462 internasjonale paraplyorganisasjonene IFLRY og LYMEC. Tone Bjørndal har som
463 representant for Unge Venstre vært generalsekretær i IFLRY i 2017.

464 **Medlemsvekst**

465 Unge Venstre oppnådde medlemsvekst i 2017. Antall betalende medlemmer var 1437,
466 dette var opp 22 medlemmer fra året før. Flere fylker har oppnådd medlemsvekst, der
467 særlig Akershus har oppnådd stor vekst. Det ble under valgkampen vervet 293
468 medlemmer.

469 **12.2 Norges Venstrekvinnelag (NVK)**

470 Landsmøtet ble arrangert i Oslo den 28. - 29. januar. Det ble vedtatt endringer i
471 politisk program og vedtektene, samt en uttalelse om barne- og kvinnehelse globalt.
472 Naomi Ichihara Røkkum (Oslo) har vært Venstrekvinnelagets leder. Styremedlemmer
473 har vært Aud Jektvik (Troms), May-Brith Døssland (Oslo), Birgitte Kleivset (Agder),
474 Lill Eva Bråthen (Sør-Trøndelag), Trine Noodt (Finnmark) og Annamaria Gutierrez
475 (Rogaland).

476 Det er blitt avholdt fire styremøter i perioden og styret har ellers arbeidet gjennom
477 en styregruppe på Facebook. Året bar preg av at det er blitt gjort mange
478 organisatoriske grep i NVK, og av stortingsvalget.

479 Styret arrangerte et NVK-seminar om hvordan rekruttere kvinnelige kandidater, i
480 samband med Venstres landskonferanse den 21.-22. oktober. Konferansen ble også
481 brukt til å synliggjøre NVK på en positiv måte med en stand og salg av t-skjortene
482 med "Liberal feminist" på. Det er igangsatt et arbeid for å arrangere regionale
483 kvinneakademier i Oslo, Tromsø og Bergen. Dette for å arbeide for å få flere kvinner
484 nominert på sikker plass på listene til lokalvalget, samt støtte at det blir flere
485 kvinnelige ordfører kandidater.

486 Venstrekvinnelaget har endelig fått på plass en egen nettside. Grunndokumenter
487 (inkludert politisk program) er gjort tilgjengelig og det er blitt oppdatert med artikler
488 om møter lokalt og nasjonalt, og uttalelser NVK har vedtatt. Det er også blitt skrevet
489 om NVKs formål og litt om Venstrekvinnenes historie slik handlingsplanen krevde.
490 Facebook og Twitter er blitt oppdatert tilnærmet daglig.

491 Styret har blant annet hatt følgende medieoppslag:

- 492 ✓ May-Brith Døssland i Dagbladet om foreldrepermisjonen.
- 493 ✓ Naomi Ichihara Røkkum i Aftenposten om Venstres stortingsgruppes
494 mannsdominans
- 495 ✓ Annamaria Gutierrez i NRK Radio om netthets i forbindelse med 8. mars

496 NVK har deltatt på alle landsstyremøtene i perioden, og på flere gruppemøter på
497 Stortinget. Styret har tatt kontakt med Alliance of Liberals and Democrats (ALDE
498 Party) sitt likestillingsnettverk og International Network of Liberal Women (INLW) for
499 å drøfte muligheter for videre samarbeid internasjonalt.

500 **12.3 Norges Liberale Studentforbund (NLSF)**

501 NLSFs målsetting om å oppnå landsmøte- og landsstyrerepresentasjon i Venstre ble
502 oppnådd i 2017. Dette har kommet godt med i innspillsrunder angående
503 regjeringssamarbeidet hvor NLSF tydelig påpekte behovet for en egen statsråd
504 innen høyere utdanning og forskning. Vi opplever det som meget spennende å se
505 blant annet Venstre sin politikk, utviklet i samarbeid med blant annet NLSF, bli satt
506 ut i livet gjennom denne statsrådsposten og regjeringserklæringen.

507 Til valgkampen ble det produsert egne profileringsartikler i samarbeid med Venstre.
508 Dette fikk fremhevet vår profil og kampsaker overfor studenter ved semesterstart.
509 Vårt budskap har vært opplevd som tydelig og har i hovedsak vært godt mottatt. I
510 tillegg har dette gjort det mulig for blant annet Venstre å drive valgkamp med hjelp
511 fra oss på diverse campus landet rundt.

512 Fjorårets brakvalg for Liberal Liste ble ikke en gjentakelse på UiO, men derimot på
513 UiB. Vi opplever god representasjon i de forskjellige studentdemokratiske utvalgene
514 rundt omkring til lands, da gjerne i de utøvende organene som styrer og
515 arbeidsutvalg.

516 Dessverre har Liberal Liste ved UiS valgt å ta pause etter mange år med god
517 aktivitet. Vi arbeider sentralt med å legge opp ny rekrutteringsstrategi for nye
518 medlemmer slik at vi kan få Liberal Liste og likeså Stavanger Liberale Studenter
519 oppe å gå igjen.

520 NLSF har hatt internasjonal representasjon for første gang på noen år på både IFLRY
521 og LYMEC sine vårkongresser.

522 **12.4 Venstres Opplysnings- og Studieforbund (VO)**

523 **Økt utbetaling til lagene, men lavere antall timer med studieaktivitet**

524 Venstres studieforbund (VS) har i studieåret 2017 økt støtten til lagene fra kr. 50,-
525 per time til kr. 100,- per time pluss kr. 500,- per kurs. VS har mottatt søknader om
526 støtte til studieaktiviteter for 7893 timer fra medlemsorganisasjonene i Venstres
527 Studieforbund. Disse 7893 timene har generert en studiestøtte til lagene på
528 960.300,-. Studiestøtten ble utbetalt i månedsskiftet februar/mars 2018.

529 Medlemsorganisasjonene i VS er lokal- og fylkeslag i Venstre, Norges Unge Venstre,
530 Norges Venstrekvinnelag og Norges liberale studenters forening.

531 Normalt sett har VS mottatt et høyere antall søknader i valgår har i studieåret 2017,
532 for andre år på rad, ikke nådd målet om 10000 timer per år. Dette betyr at VS går
533 ned fra kr. 300.000,- til kr. 100.000,- i grunnstøtte fra Kompetanse Norge.

534 VS har gjennom de siste årene gradvis stilt høyere krav til kvalitet til søknadene.
535 Lagene som søker har etterkommet kravene. I 2015 lå det krav om at alle kurs måtte
536 ha minimum 3 deltakere for å kvalifisere til støtte. I studieåret 2016 har målet vært å

537 sikre rutinene rundt orientering om pensum og utdeling av kursbevis. I 2017 har
 538 innhold og lengde på kursene vært i fokus og lagene har fulgt VSs retningslinjer med
 539 det resultat at avvik er fraværende.

540 Færre lag søker og antall deltakere går ned

541 I 2017 har Venstres studieforbunds medlemsorganisasjoner gjennomført 342 kurs,
 542 omtrent det samme som i 2016 (320 kurs), men betydelig lavere enn i 2015 (537 kurs).
 543 1855 personer har deltatt i studieaktiviteter, mot 1947 deltakere i 2016 og 2945
 544 deltakere i 2015. Totalt har 106 lag søkt om studiestøtte, mot 112 lag i 2016 og 148
 545 lag i 2015.

546 I snitt har et kurs 5,4 deltakere, og et gjennomsnittlig kurs har en varighet på 23
 547 timer. 1855 personer fullførte kurs i 2017, 836 kvinner og 1019 menn.

Nr	Fylke (aktive lag i parentes)	Antall kurs	Antall deltakere	Antall timer	Sum støtte
1	Østfold (4)	5	22	75	10 000,-
2	Akershus (9)	30	171	633	81 300,-
3	Oslo + nasjonal sideorg. (5+3)	30	312	718	86 800,-
4	Hedmark (11)	13	69	386	45 100,-
5	Oppland (1)	5	19	130	15 500,-
6	Buskerud (7)	29	157	578	72 300,-
7	Vestfold (5)	41	145	1 047	125 200,-
8	Telemark (4)	10	36	308	32 600,-
9	Aust-Agder (5)	18	104	308	39 800,-
10	Vest-Agder (5)	9	41	244	28 900,-
11	Rogaland (4)	22	98	466	57 600,-
12	Hordaland (7)	28	157	617	75 700,-
14	Sogn og Fjordane (10)	37	195	860	104 500,-
15	Møre og Romsdal (10)	23	106	536	65 100,-
16	Sør-Trøndelag (3)	6	32	113	14 300,-
17	Nord-Trøndelag (5)	9	37	225	27 000,-
18	Nordland (5)	23	134	552	66 700,-
19	Troms (1)	2	13	28	3 800,-
20	Finnmark (2)	2	7	71	8 100,-
21	Svalbard	0	0	0	0
	Sum (106)	342	1 855	7 893	960 300,-

548 **Studieaktivitet i medlemsorganisasjonene**

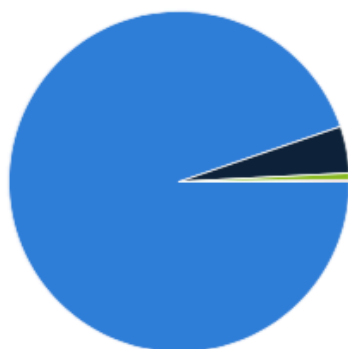
 549 Venstres Studieforbund (VS) er en paraplyorganisasjon for Venstre og Venstres
 550 sideorganisasjoner. For at Venstres Studieforbund skal være godkjent så må VS ha
 551 minst 2 medlemsorganisasjoner. I 2017 er det kun Norges Unge Venstre nasjonalt
 552 som har søkt om støtte til studieaktivitet og ingen fylkeslag. I Norges
 553 Venstrekvinnelag er det ett fylkeslag og ett lokallag som har søkt om støtte. VS har
 554 ikke mottatt søknader fra Norges Liberale studenters forening i 2017. VS har avholdt
 555 ett kurs i egen regi i 2017.

 556 Selv om gjeldende studieplaner er tilrettelagt for studie- og kursarbeid i Venstre og
 557 Unge Venstre, så er det mulig å lage egne kurs etter behov. Disse må godkjennes av
 558 VS før kursstart. Studiestøtte kan være motiverende for lag som ønsker å skape
 559 aktivitet lokalt.

Timer fordelt på 3 organisasjoner

Organisasjon	Kurs	Timer	Deltakere
1	329	7 479	1 683
2	10	351	145
3	2	51	11
Studieforbundet	1	12	16
3 organisasjoner	342	7 893	1 855

Timer fordelt på 3 organisasjoner

Studieforbundets egne kurs

Studieforbundet har selv arrangert 1 kurs.

Timer med elektronisk kommunikasjon

Ingen kurstimer har foregått via elektronisk kommunikasjon.

560

 561 **Kurstilbud og gjennomføring**

 562 I valgår er det normalt høyere aktivitet i lokallagene og i 2017 er det blitt avholdt 127
 563 kurs i valgkamp og kampanjearbeid av 53 ulike lag. 4 lag har arrangert studieringer i
 564 forbindelse med valgkampevaluering.

565 Fylkeslag bærer ansvar for skoling av medlemmer. 16 av 18 fylkeslag har søkt om
 566 støtte til studieaktiviteter. Studiestøtten varierer fra 690 timer (kr. 81 500,-) til 20
 567 timer (kr. 2 500,-).

568 Hovedsakelig har lokal- og fylkeslag gjennomført kurs i praktisk styrearbeid, arbeid i
 569 kommunestyre og fylkesting og praktisk kampanje- og valgkamparbeid.

570 Fordelingen av studieaktiviteter gjennomført i 2017:

Studieplan	Tittel	Antall kurs	Antall timer
10001	Ny i Venstre	0	0
10002	Organisasjonsarbeid i Venstre	3	29
10003	Ny som leder i Venstre	0	0
10004	Lokalpolitiker i Venstre	6	103
10005	Kursleder i Venstre	1	12
12014	Kommunestyrearbeid i praksis	98	2563
22014	Styrearbeid i praksis	98	2102
32014	Programarbeid i praksis	4	94
42014	Valg- og nominasjonsarbeid i praksis	1	9
52014	Valgkamp- og kampanjearbeid i praksis	127	2927
62014	Valgkampevaluering	4	54
72014	Menneskerettigheter	0	0
72016	Johan Castberg og barns rettigheter	0	0
72017	En verden i forandring: Venstres urix-politikk	0	0
82014	Lokalt utarbeidet studieplan	0	0
	Sum	342	7 893

571 **Satsing på kursledere og utvikling av kursporteføljen**

572 For å bygge oppunder og øke aktivitet rundt kursing og skoling i
 573 medlemsorganisasjonene har Venstres Studieforbund valgt å satse på utdanning av
 574 kursledere. I forbindelse med Venstres landskonferanse ble fylkeslagene i Venstre
 575 invitert til å sende én representant på studieforbundets regning til å delta på
 576 samlingen. Temaer som ble tatt opp på samlingen var blant annet voksenpedagogikk
 577 og Venstres introduksjonskurs. Totalt deltok 16 personer fra 15 fylkeslag.

578 Venstres Studieforbund har tatt initiativ til å «pusse opp» og utvikle modulene i
 579 Venstreskolen. Venstres introduksjonskurs og lokallagsleder kurset er ferdigstilt.

580 Unge Venstres Grunnakademi, Regionalakademi og Nasjonalakademi inngår nå i
581 studieforbundets kursportefølje.

582 13. UTVALGS- OG KOMITÉARBEID

583 Venstre har i meldingsåret hatt følgende utvalg/komiteer i arbeid:

584 13.1 Internasjonalt utvalg

585 Venstres internasjonale utvalg er et utvalg under Venstres sentralstyre. Det ble
586 oppnevnt for en toårsperiode i september 2016.

587 Sammensetning

588 I perioden 2016–2018 består utvalget av Rebekka Borsch (leder), Øyvind Eggen
589 (nestleder), Joachim Nahem, Olav Kasland, Jan-Petter Holtedahl, Kari Helene
590 Partapuoli, Finn-Erik Blakstad, Sofie Høgestøl, Tor-Hugne Olsen, Elin Engerbakk
591 (NUV) og Parissa Hamedan-Nejad (NVK).

592 I tillegg møter Trine Skei Grande og Sveinung Rotevatn.

593 Olav Kasland valgte å trekke seg fra utvalget i desember 2017 grunnet stor
594 arbeidsbelastning og prosess i fellesnemnda. Både NVK og NUV har fått nye
595 representanter ila perioden; Louise Bårdsen (NUV) og May-Brith Døssland (NVK).

596 Mandat:

- 597 ✓ Bistå partiet og stortingsgruppen i utviklingen av politikk, utarbeide
- 598 posisjonsnotater og fremme aktuelle forslag til møter og prosesser i partiet.
- 599 ✓ Arrangere et møte av internasjonal karakter i løpet av perioden, og et seminar
- 600 i året for medlemmer.
- 601 ✓ Legge til rette for bruk av ressurspersoner på internasjonal politikk i
- 602 organisasjonen inn mot aktiviteter, arbeid med relevante saker i Stortinget og
- 603 partiorganisasjonen og i det internasjonale arbeidet Venstre deltar i.

604 Aktivitet

605 Gjennom 2017 møttes utvalget 4 ganger, og har i tillegg hatt kommunikasjon per
606 epost. Utvalget har levert forslag til politiske uttalelser til landsstyremøter og
607 sentralstyremøter i Venstre, selv om aktiviteten var noe lavere enn normalt grunnet
608 stortingsvalgkampen.

609 13.2 Valgkomite

610 Landsmøtet 2017 valgte følgende medlemmer til valgkomite for 2017–2018:

611 Ketil Kjenseth (leder)	(Oppland)
612 May Britt Vihovde (nestleder)	(Rogaland)
613 Arne Ivar Mikalsen	(Nordland)

614	Maren Hersleth Holsen	(Østfold)
615	<i>Pål Farstad *)</i>	<i>(Møre og Romsdal)</i>
616	Toril Berge Flatabø	(Oslo)
617	Erling Moe	(Sør-Trøndelag)
618	Tiril Eid Barland	(Norges Unge Venstre)
619	Naomi Ichihara Røkkum	(Norges Venstrekvinnelag)

620 **Varamedlemmer:**

621	1. vara: Erik Hørlück Berg	(Buskerud)
622	2. vara: Torunn Sandvand	(Agder)
623	3. vara: Boye Bjerkholt	(Akershus)
624	4. vara: Leif Gøran Wasskog	(Finnmark)

625

626 **) Pål Farstad (Møre og Romsdal) trakk seg som medlem i valgkomiteen etter at han*
 627 *ble foreslått som kandidat til sentral- og/eller landsstyret. Som følge av dette ble*
 628 *Erik Hørlück Berg (Buskerud) nytt fast medlem i valgkomiteen, mens de øvrige*
 629 *varamedlemmene rykket ett hakk opp.*

630 Valgkomiteen startet sitt arbeid 25.09.2017 og hadde i alt 6 møter frem til
 631 innstillingen for LM 2018 ble presentert 08.02.2018.

632 **13.3 Utvalg for landsmøtetema: Teknologi**

633 Landsstyret valgte på sitt møte 20. – 21. oktober 2017 følgende utvalg til å forberede
 634 landsmøtetemaet:

635	Sveinung Rotevatn (leder)	(Sogn og Fjordane)
636	Ketil Kjenseth	(Oppland)
637	Inger Noer	(Hedmark)
638	Halvor Gregusson	(Sogn og Fjordane)
639	Anna Dåsnes	(Oslo)
640	Mikal Kvamsdal	(Oslo)
641	Ingeborg Østby Laukvik	(Oslo)
642	Trond Åm	(Sør-Trøndelag)

643 Varamedlem:

644	Mehmet Naci Akkøk	(Oslo)
-----	-------------------	--------

645 Utvalget avholdt i 2017 ett møte og én høring.

646 **13.4 Utvalg for framtidig organisering**

647 Utvalg for organisasjonsutvikling ble satt ned i juni 2016 med mandat om å gå
 648 gjennom møtестruktur, møteplasser og ressursbruk, og å foreslå endringer for bedre
 649 utnyttelse av Venstres ressurser både i form av tid og penger. Utvalget har bestått
 650 av Solveig Schyztz (leder), Petter Toldnæs, Magdalena Lindtveit og Erlend Horn.

651 Høsten 2017 fikk utvalget utvidet sitt mandat til også å gjelde
652 organisasjonsutvikling, skolering og prosesser for politikkutvikling. Utvalget leverte
653 en anbefaling til landsstyret i desember 2017. Landsstyret vedtok at man i framtida
654 skal avholde landsmøte annethvert år, at frigjorte ressurser skal brukes til økt
655 satsing på organisasjonsutvikling og skolering samt at det skal legges opp en ny
656 prosess for stortingsvalgprogram fram mot 2021. Landsstyret vedtok videre å sette
657 ned en vedtektskomité som ser på konsekvenser i vedtektene for endring i
658 møtefrekvenser og ny sammensetning av partiorganer som følge av regionreformen.

659 13.5 Prinsippprogramkomité

660 Landsstyret valgte i desember 2017 et arbeidsutvalg til prinsippprogramkomitéen.
661 Arbeidsutvalgets oppgaver skal være å planlegge og forberede programprosessen.
662 Dette omfatter å legge opp en møteplan, foreslå struktur for prinsippprogrammet,
663 planlegge hvordan partiet skal involveres i prosessen og foreslå øvrige medlemmer i
664 komitéen. Arbeidsutvalget består av Iselin Nybø (leder), Odd Einar Dørum og Tord
665 Hustveit.

666 14. INTERNASJONAL AKTIVITET

667 Venstre er medlem i Alliance of Liberals and Democrats for Europe (ALDE Party),
668 den europeiske paraplyorganisasjonen for liberale partier, og Liberal International
669 (LI), den verdensomfattende paraplyorganisasjon for liberale partier. I tillegg har vi et
670 godt samarbeid med den liberale gruppen i Europaparlamentet, ALDE, gjennom
671 praktikantordning, besøksprogram og uformell kontakt.

672 Internasjonale møter Venstre har deltatt på i 2017:

- 673 ✓ ALDE Party-kongressen i Amsterdam, Nederland 1. - 3. desember. Trine Skei
674 Grande, Ola Elvestuen, Rebekka Borsch, Trond Enger, Boye Bjerkholt og
675 Håvard Sandvik deltok.
- 676 ✓ ALDE Party-rådsmøte i Ljubljana, Slovenia, 3. juni. Trond Enger, Håvard
677 Sandvik og Boye Bjerkholt deltok.

LM-6

- 1 **LM-6 Regnskap 2017**
- 2 Saken omdeles på landsmøtet.

1 **LM-7 Kontingent 2020**

2 Landsmøtet 2017 fattet vedtak om kontingent for 2019. Dette vedtaket ligger til
3 grunn for innstillingen.

4 Kontingentsatsen til Venstre sentralt økte fra kr 150,- til kr 175,- fra og med 2014.
5 Samtidig ble ordningen med differensiert kontingent og reduserte satser utvidet fra
6 å gjelde studenter til også å gjelde andre ikke-yrkesaktive, for eksempel pensjonister
7 og personer som får sin inntekt fra ulike trygdeordninger.

8 Venstres vedtekter §2 fastslår:

9 *Samlet kontingent fastsettes av Venstres landsmøte og gjelder alle*
10 *fylkes- og lokallag. Det enkelte fylkes- og lokallag kan rapportere inn*
11 *tilleggskontingent etter vedtak på sitt årsmøte. Landsmøtet*
12 *fastsetter hvem som er berettiget til redusert kontingent.*

13

14 **Landsstyrets innstilling:**

15 Kontingenten for 2020 forblir uforandret, både for yrkesaktive og ikke-yrkesaktive.

16 For yrkesaktive blir kontingenten kr. 300,- hvor kontingentsatsene som følger:

17 ✓ Den sentrale kontingenten for 2020 forblir kr 175,-.

18 ✓ Fylkeslagskontingenten for 2020 forblir kr 75,-

19 ✓ Lokallagskontingenten for 2020 forblir kr 50,-

20 For ikke-yrkesaktive blir kontingenten kr. 150,- hvor kontingentsatsene som følger:

21 ✓ Den sentrale kontingenten for 2020 forblir kr 75,-

22 ✓ Fylkeslagskontingenten for 2020 forblir kr 50,-

23 ✓ Lokallagskontingenten for 2020 forblir kr 25,-

1 **LM-8 Venstres vedtekter**

2 Følgende forslag til vedtektsendringer er levert innen fristen:

3 **Forslag 1**

4 Forslagsstiller: Rebekka Borsch
5 Sted: § 2 MEDLEMSKAP
6 Type: Tillegg (til slutt i paragrafen)

7 **Ny tekst:**

8 «Et medlem som trakasserer eller oppfører seg utilbørlig overfor andre medlemmer,
9 kan fratras retten til å inneha tillitsverv i Venstre og retten til å delta på møter. Det er
10 ansvarlig fylkesstyre som melder inn en slik sak til Venstres sentrale organer
11 gjennom vedtak. SS behandler saken, mens LS er klageinstans i slike tilfeller»

12 **Begrunnelse:**

13 Tillitsvalgte og medlemmer i Venstre står i dag uten mulighet til å gripe inn i
14 enkelttilfeller der en konflikt mellom V-medlemmer eskaleres eller der enkeltpersoner
15 over tid oppfører seg ugreit og utenfor vanlig folkeskikk overfor andre medlemmer.
16 Dette fører til slitasje i berørte lokal- og fylkeslag, og gjentatte ganger har det også
17 medført at aktive medlemmer trekker seg ut eller melder seg ut av Venstre siden de
18 ikke ser noen annen utvei.

19 Tillitsvalgte som legger ned en innsats for Venstre fortjener et minimum av
20 rettssikkerhet og beskyttelse fra partiet. I dag er situasjonen dessverre slik at
21 personer som ikke vil V eller andre medlemmer vel, fritt kan fremsette trusler,
22 feilaktige påstander og utvise truende atferd uten at verken lokallagsleder,
23 fylkesleder eller generalsekretær har mulighet til å sette en stopper for det, selv om
24 det brukes betraktelig med tid og energi gjennom møter og andre aktiviteter som
25 dessverre ikke avhjelper problemet.

26 **Landsstyrets innstilling:**

27 Innstilles vedtatt.

28 **VENSTRES VEDTEKTER**

29 Vedtatt av Venstres landsmøte 6.-8. mars 1981 og revidert siste gang på Venstres landsmøte
30 12. april 2015.

31 **§ 1. FORMÅL**

32 Venstre har til formål å samle personer med et sosialt liberalt grunnsyn til innsats for
33 fred og internasjonalt samarbeid, og for sosial, kulturell og økonomisk framgang i
34 vårt land og i verden som helhet, samt gjennom opplysning å øke forståelsen og
35 interessen for samfunnsspørsmål og å virke for å få Venstrefolk valgt inn i landets
36 representative organer.

37 **§ 2. MEDLEMSKAP**

38 Personer over 15 år som ikke er medlem i noe annet parti, og som deler Venstres
39 grunnsyn, kan bli medlem av Venstre.

40 Medlemskap oppnås fra det tidspunkt man melder seg inn. Medlemsrettigheter
41 oppnås når kontingent er betalt.

42 Samlet kontingent fastsettes av Venstres landsmøte og gjelder alle fylkes- og
43 lokallag. Det enkelte fylkes- og lokallag kan rapportere inn tilleggskontingent etter
44 vedtak på sitt årsmøte. Landsmøtet fastsetter hvem som er berettiget til redusert
45 kontingent. (Avsnittet får effekt fra 2016 ihht vedtak på Venstres landsmøte i 2014).

46 Medlemskap, og de rettigheter medlemskap gir, oppnås bare i ett lokallag, og
47 medlemmet kan bare være med å behandle og stemme over samme sak i ett
48 lokallag. Det enkelte medlem skal være tilknyttet et lokallag, og kan selv velge
49 hvilket lokallag man vil være medlem i.

50 Rettigheter som medlem utøves personlig.

51 **§ 3. ORGANISASJON**

52 Venstre består av partiets medlemmer organisert gjennom lokallag, fylkeslag og
53 partiets nasjonale organisasjon.

54 Venstres nasjonale partiorganer er sentralstyret, landsstyret og landsmøtet.

55 Venstre har følgende tilknyttede selvstendige og likestilte organisasjoner hvis
56 representasjon i Venstres organer fordeles i disse vedtekter:

- 57 Norges Unge Venstre (NUV), Norges Venstrekvinnelag (NVK) og Norges Liberale
58 Studentforbund (NLSF).
- 59 Venstre er tilknyttet studieforbundet Venstres Opplysnings- og Studieforbund (VO).
- 60 Andre grupperinger som ønsker å bruke tittelen "Venstre" skal ha et klart mandat fra
61 partiet og skal være klart tidsavgrenset.
- 62 Folkevalgt for Venstre blir man bare ved å stille til valg på Venstres valgliste og på
63 Venstres program. Har man stilt til valg på Venstres program så er dette den
64 kontrakten man har med velgerne.
- 65 Venstres partiorganer kan ikke instruere folkevalgte som er innvalgt for Venstre
66 utover det program de er valgt på. Dersom det er punkter i et partiprogram en
67 folkevalgt ikke kan følge, så er den folkevalgte forpliktet til å informere
68 vedtaksorganet om dette.
- 69 Venstre folkevalgte representanter plikter å skape gode politiske prosesser og lytte
70 til innspill fra eget parti.
- 71 Venstre folkevalgte representanter danner i hvert av de folkevalgte organer
72 (kommunestyrene, fylkestingene og Stortinget) egne grupper med styrer og
73 gruppereglementer.
- 74 Begge kjønn skal som en hovedregel være representert med minst 40 prosent i
75 Venstres styrer, utvalg og komitéer.
- 76 Voteringsregler
- 77 Møtelederen foreslår hvordan voteringene skal foregå. Vedtak i andre saker enn de
78 som gjelder vedtektsendringer gjøres med flertallsvedtak.
- 79 Dersom stemmetallene for og mot i en sak er like foretas en ny votering. Ved andre
80 gangs stemmelikhet blir innstillingen stående.
- 81 Ved personvalg og nominasjoner kreves over halvparten av de avgitte stemmene for
82 å bli valgt. Oppnås ikke dette ved første gangs votering faller den av kandidatene
83 med færrest stemmer ut. Det foretas nye valgomganger inntil én av kandidatene har
84 fått over halvparten av avgitte stemmer. Ved stemmelikhet foretas en ny votering.
85 Ved andre gangs stemmelikhet foretas loddtrekning.
- 86 Dersom resultatet ved andre former for personvalg blir like stemmetall, skal det
87 foretas loddtrekning.
- 88 Personvalg skal foretas skriftlig dersom minst én person krever det. Stemmesedler
89 ved valg skal inneholde det samme antall navn som det antall personer som skal
90 velges.

91 **§ 4. LOKALLAGENE**

92 I hver kommune skal det være et lokallag som kan ha egne vedtekter som skal
93 godkjennes av fylkestyret før de trer i kraft. Slike vedtekter må være i tråd med §1-
94 4 i Venstres vedtekter. Dersom lokallaget ikke har egne vedtekter gjelder
95 "Normalvedtekter for lokallag i Venstre" som vedtas av Landsstyret.

96 Venstres partiorganer på lokalt nivå er årsmøtet, medlemsmøte og lokallagsstyret.

97 Lokallagsårsmøtet skal holdes innen utgangen av januar hvert år.

98 Lokallaget ledes mellom årsmøtene av et lokallagsstyre.

99 Lokallagsstyret består av leder og minst to medlemmer valgt av lokallagsårsmøtet.

100 Styret består dessuten av et medlem valgt av Unge Venstres lokallag og eventuelt
101 medlemmer valgt av andre sideorganisasjoner i kommunen.

102 Lederen for Venstres kommunestyregruppe tiltrer styret uten stemmerett.

103 Lokallagsstyret plikter å følge opp vedtektene og har ansvar for lokallagets økonomi,
104 nettsider, politikkskaping, informasjonsvirksomhet, skoloring, medlemsverving og
105 utadrettede virksomhet. Lokallagets leder tegner for laget.

106 Lokallagsstyret har videre ansvar for at det stilles valgliste for Venstre ved
107 kommunevalget, og at det i god tid før valget utarbeides lokalt valgprogram.

108 Foran stortings- og fylkestingsvalg skal forslag til valgprogram behandles av et
109 medlemsmøte før det behandles på fylkesårsmøtet.

110 Venstres lokallag følger samme geografiske inndeling som landets kommuner, og får
111 sin representasjon i Venstres fylkeslag sine organer deretter. I tillegg kan medlemmer
112 på Svalbard eller i geografisk avgrensede områder utenfor Norge samles i lokallag
113 uten fylkeslagsrepresentasjon. Lokallag i utlandet har ingen forpliktelser i forbindelse
114 med valg.

115 To eller flere lokallag i samme fylke kan slå seg sammen til en organisasjon slik at de
116 i forhold til Venstres hovedorganisasjon og fylkeslaget, har samme rolle som et
117 lokallag, dog slik at hver av de opprinnelige lokallagene beholder sin representasjon i
118 Venstres organer som de hadde fått hver for seg. Slike regionlag må i vedtektene
119 ivareta de organisatoriske løsninger som er nødvendige i forhold til oppgavene
120 knyttet til nominasjon og innlevering av lister til kommunevalg, og til valg av
121 delegater til nominasjonsmøter for fylkestingsvalg og stortingsvalg. Bare
122 medlemmer som har stemmerett i den enkelte kommune kan være med å sette
123 sammen valglisten for denne kommunen.

124 Det kan også opprettes lokallag som har til formål å organisere medlemmer fra flere
125 kommuner. Et eksisterende lokallag kan endre sine vedtekter slik at det tar sikte på
126 å være lokallag også for en eller flere andre kommuner der det ikke på forhånd er et
127 lokallag.

128 Ved sammenslåing av to eller flere eksisterende lokallag til et lokallag eller ved at et
129 lokallag omfatter mer enn en kommune krever en slik prosess 2/3-flertall i samtlige
130 berørte lag. Oppløsningen av sammenslåtte lag skjer ved simpelt flertall.

131 § 5. FYLKESLAGENE

132 I hvert fylke skal det være et fylkeslag som kan ha egne vedtekter som skal
133 godkjennes av sentralstyret før de trer i kraft. Slike vedtekter må være i tråd med
134 §1-3 og 5 i Venstres vedtekter. Dersom fylkeslaget ikke har egne vedtekter gjelder
135 "Normalvedtekter for fylkes- og regionlag i Venstre" som vedtas av Landsstyret.

136 Venstres partiorganer på fylkesnivå er fylkesårsmøtet og fylkesstyret.

137 Fylkesårsmøtet skal holdes innen utgangen av februar hvert år.

138 Fylkesstyret leder fylkeslagets arbeid mellom fylkesårsmøtene.

139 Fylkesstyret består av fylkesleder og minst fire fylkesstyremedlemmer valgt av
140 fylkesårsmøtet.

141 I tillegg har styret et medlem valgt av Unge Venstres fylkeslag og eventuelt
142 medlemmer valgt av andre sideorganisasjoner i fylket.

143 Lederen for Venstres fylkestingsgruppe tiltrer styret uten stemmerett.

144 Fylkesstyret plikter å følge opp vedtektene og har ansvar for fylkeslagets økonomi,
145 nettsider, politikkskaping, informasjonsvirksomhet, skolering, medlemsverving og
146 utadrettede virksomhet. Fylkesleder tegner for laget.

147 Fylkesstyret har videre ansvar for å stifte nye lokallag samt å følge opp de
148 eksisterende lokallagenes arbeid. Videre skal fylkesstyret bidra til at det utarbeides
149 lokale valgprogrammer og at det stilles valglistene for Venstre i alle kommuner i fylket.

150 Fylkesstyret skal i mellomvalgår før hhv. stortings- og fylkestingsvalg sette i gang
151 en åpen nominasjonsprosess og sørge for at nominasjonsmøtet blir holdt innen
152 utgangen av februar (i valgåret). Nærmere regler om nominasjonsprosesser
153 utarbeides av landsstyret.

154 I fylkestingvalgår sørger styret for at det i god tid blir utarbeidet et forslag til eget
155 valgprogram for Venstre i fylket som vedtas på fylkesårsmøtet, eller etter
156 vedtektene for det enkelte fylkeslag av et annet representativt fylkesmøte.

- 157 I stortingsvalgår sørger fylkesstyret for at fylkesårsmøtet behandler
158 programkomiteens siste avgitte utkast til stortingsvalgprogram.
- 159 Venstres fylkeslag følger samme geografiske inndeling som landets fylkeskommuner,
160 og får sin representasjon i Venstres nasjonale organer deretter. Egne regler for
161 nasjonal representasjon gjelder for Svalbard Venstre og for Utlandet Venstre.
162 Utlandet Venstre omfatter alle medlemmer utenfor Norge.
- 163 To eller flere fylkeslag kan slå seg sammen til en organisasjon slik at de i forhold til
164 Venstres hovedorganisasjon, og i forhold til lokallagene, har samme rolle som et
165 fylkeslag, dog slik at hver av de opprinnelige fylkeslagene beholder sin
166 representasjon i Venstres organer som de hadde fått hver for seg. Slike regionlag
167 må i vedtektene ivareta de organisatoriske løsninger som er nødvendige i forhold til
168 oppgavene knyttet til nominasjon og innlevering av lister til fylkestingsvalg og
169 stortingsvalg. Bare medlemmer som har stemmerett i det enkelte fylke kan være
170 med å sette sammen listen for det respektive fylket.
- 171 Ved sammenslåing av to eller flere fylkeslag til et regionlag krever en slik prosess
172 2/3-flertall i samtlige berørte fylker. Oppløsingen av et eventuelt regionlag skjer ved
173 simpelt flertall.

174 § 6. SEKRETARIATET

- 175 Venstre har et sekretariat med en generalsekretær og med det personale landsstyret
176 til enhver tid gjør vedtak om. Generalsekretær ansettes av landsstyret, på det første
177 landsstyremøtet etter landsmøtet i det første året etter et avholdt stortingsvalg, i
178 åremålsstilling med virketid på fire år.
- 179 Generalsekretæren har tale- og forslagsrett på lands-, landsstyre- og
180 sentralstyremøter.
- 181 Generalsekretær har fullmakt til å foreta ansettelse og til å utøve personalpolitikk
182 etter retningslinjer gitt av sentralstyret. Generalsekretær kan forøvrig gjøre vedtak
183 etter delegasjon.
- 184 Ansatte i Venstres organisasjon kan ikke ha tillitsverv på samme nivå, eller ha
185 tillitsverv som innebærer representasjon på samme nivå som ansettelsesforholdet
186 utgår fra.

187 § 7. SENTRALSTYRET

- 188 Sentralstyret leder Venstres arbeid mellom landsstyremøtene i samsvar med
189 vedtektene og de vedtak som gjøres av landsmøtet og landsstyret.

190 Sentralstyret møtes så ofte lederen finner det formålstjenlig eller når minst fire
191 medlemmer krever det. Sentralstyret er beslutningsdyktig når minst fem medlemmer,
192 deriblant lederen eller en av nestlederne, er til stede. Lederen kaller sentralstyret
193 sammen og leder møtene.

194 Sentralstyret består av lederen, to nestledere, fire medlemmer og fire
195 varamedlemmer (som også er de fire første direktevalgte landsstyremedlemmer)
196 valgt av landsmøtet. I tillegg suppleres sentralstyret med lederne (eller deres
197 stedfortredere) fra Norges Unge Venstre, Norges Venstrekvinnelag og Norges
198 Liberale Studentforbund, dersom den enkelte organisasjon har minst 400 betalende
199 medlemmer. (Endringer i sideorganisasjoners representasjon får effekt fra 2016, med
200 medlemstallene fra 2015 som grunnlag, ihht vedtak på Venstres landsmøte i 2014.)

201 Lederen i Venstres stortingsgruppe tiltrer sentralstyret uten stemmerett. 1.
202 varamedlem til sentralstyret deltar på alle sentralstyremøter, uten stemmerett med
203 mindre et fast sentralstyremedlem har meldt forfall.

204 Sentralstyret oppnevner én av sine medlemmer som ansvarlig for partiets
205 internasjonale utvalg.

206 Sentralstyret godkjenner fylkeslagenes og regionlagenes vedtekter og behandler
207 eventuelle søknader om dispensasjon fra vedtektene.

208 Sentralstyret kan foreta budsjettendringer (innenfor vedtatt budsjett) begrenset til
209 10 prosent av budsjettet. Melding om budsjettendringer gis fortløpende til
210 landsstyret.

211 § 8. LANDSSTYRET

212 Landsstyret leder Venstres arbeid mellom landsmøtene i samsvar med vedtektene
213 og de vedtak som blir fattet av landsmøtet. Landsstyret møtes minst to ganger
214 mellom hvert ordinære landsmøte og ellers så ofte som lederen eller fire
215 sentralstyremedlemmer, eller minst sju landsstyrestyremedlemmer skriftlig krever
216 det. Landsstyret er beslutningsdyktige når minst to tredeler av medlemmene,
217 deriblant lederen eller en av nestlederne, er til stede. Lederen kaller landsstyret
218 sammen og leder møtene.

219 Landsstyremøtene er i utgangspunktet åpne.

220 Landsstyret består av det landsmøtevalgte sentralstyret, åtte direktevalgte
221 landsstyremedlemmer og fylkeslederne med fylkesnestledere som varamedlemmer.
222 Landsstyret består i tillegg av et medlem valgt av Norges Venstrekvinnelag, et
223 medlem valgt av Norges Liberale Studentforbund og et medlem valgt av Norges
224 Unge Venstre, dersom den enkelte organisasjon har minst 100 betalende
225 medlemmer, har avholdt årsmøte og har underorganisasjon i minst 4 fylker.
226 Sideorganisasjonene kan oppnå ytterligere et medlem av landsstyret dersom de har

- 227 minst 400 betalende medlemmer. (Endringer i sideorganisasjoners representasjon får
228 effekt fra 2016, med medlemstallene fra 2015 som grunnlag, ihht vedtak på Venstres
229 landsmøte i 2014.)
- 230 Venstres statsråder og stortingsrepresentanter tiltrer landsstyret uten stemmerett.
- 231 Landsstyret skal drøfte retningslinjene for det organisasjonsmessige og politiske
232 arbeidet og skal hvert år legge frem forslag til mål, strategier og handlingsplaner.
233 Landsstyret kan for særskilte oppgaver oppnevne egne utvalg. På det siste
234 landsstyremøtet hvert år skal budsjett behandles.
- 235 Landsstyret fastsetter tid og sted for landsmøtet og har ansvar for å gi nødvendige
236 innstillinger overfor landsmøtet.
- 237 Landsstyret ansetter generalsekretær og bestemmer rammene for sekretariatets
238 størrelse.
- 239 Landsstyret fungerer som årsmøte i Venstres Opplysnings- og Studieforbund (VO).
- 240 Landsstyret kan delegere oppgaver og beslutningsmyndighet til sentralstyret.
- 241 I god tid før stortingsvalg oppnevner landsstyret en programkomite med leder og
242 minst seks medlemmer. Programkomiteens 1. utkast til stortingsvalgprogram sendes
243 til høring i organisasjonen senest 1. september året før stortingsvalget. Høringsfrist
244 settes til 1. november. Deretter utarbeides det et 2. utkast som skal være klart innen
245 10. desember. Det gjennomføres ny høring med behandling på fylkesårsmøtene innen
246 utgangen av februar. Landsstyret gir deretter innstilling overfor landsmøtet.
- 247 Landsstyret kan innføre mulighet for medlemmer til å stille direkte spørsmål i
248 landsstyrets møter (ved personlig frammøte eller via Internett). Landsstyret vedtar
249 nærmere bestemmelser om dette.

250 § 9. LANDSMØTET

- 251 Landsmøtet er Venstres øverste organ.
- 252 Ordinært landsmøte holdes innen utgangen av april hvert år. Tid og sted fastsettes
253 av landsstyret.
- 254 Ekstraordinært landsmøte holdes når landsstyret vedtar det eller når minst
255 halvparten av fylkesstyrene skriftlig krever det. Tid og sted fastsettes av
256 landsstyret. Møtet innkalles med minst 14 dagers varsel.
- 257 Fylkeslagene skal da straks sammenkalle til ekstraordinært fylkesårsmøte for valg
258 av delegater og behandling av de saker som er ført opp på saklisten for det
259 ekstraordinære landsmøtet. Ekstraordinært landsmøte kan bare behandle den eller
260 de saker som er angitt i innkallingen til møtet.

- 261 Ordinært landsmøte kalles sammen med minst to måneders varsel. Forslag til
262 politiske uttalelser må være innsendt minst tre uker før landsmøtet.
- 263 Alle andre forslag skal være innsendt minst seks uker før landsmøtet. Forslag til
264 vedtak som kommer senere enn disse fristene kan behandles av landsmøtet bare
265 dersom landsmøtet vedtar dette med 2/3 flertall.
- 266 Sakliste og saksdokumenter skal sendes senest fire uker før landsmøtet til de lag og
267 organisasjoner som har representasjonsrett på landsmøtet.
- 268 Landsmøtet består av landsstyrets medlemmer og av delegater valgt av
269 fylkesårsmøtene i Venstre etter følgende regler:
- 270 Etter stemmetall i det enkelte fylkeslag avgitt ved siste fylkestingsvalg:
- 271 ✓ 1 delegat pr. påbegynt 1.200 stemmer inntil 8.000 stemmer og deretter en
272 delegat pr. påbegynte 2.000 stemmer.
- 273 Etter antall betalende medlemmer i det enkelte fylkeslag pr. 31. desember i året før
274 landsmøtet:
- 275 ✓ 1 delegat pr. påbegynte 120 medlemmer.
- 276 Derneft har hhv Svalbard Venstre og Utlandet Venstre delegater etter følgende
277 regler:
- 278 - Etter antall betalende medlemmer i det enkelte lag pr. 31. desember i året før
279 landsmøtet:
- 280 ✓ 1 delegat pr. påbegynte 120 medlemmer. Det er en forutsetning for
281 representasjonsretten at delegatene er demokratisk valgt på et lovlig innkalt
282 medlemsmøte. Slike møter kan avholdes via nett forutsatt at valgsikkerhet og
283 anonymitet ivaretas tilfredsstillende.
- 284 Til sist har de tilknyttede organisasjonene Norges Unge Venstre, Norges
285 Venstrekvinnelag og Norges Liberale Studentforbund 15 delegater fordelt etter
286 medlemstall, dog slik at hver organisasjon har minst 2 delegater.
- 287 Det er en forutsetning for representasjonsretten at den tilknyttede organisasjon har
288 avholdt årsmøte samme år som landsmøtet eller året forut, og at de har
289 underorganisasjoner i minst 4 fylker eller minst 4 utdanningsinstitusjoner i landet.
290 Derneft må den enkelte organisasjon ha minst 100 medlemmer totalt.
- 291 Venstres statsråder og stortingsrepresentanter har tale- og forslagsrett på
292 landsmøtene.
- 293 Landsmøtet er i utgangspunktet et åpent møte.
- 294 **Konstituering**

295 Landsmøtet åpnes av partilederen som leder konstitueringen av møtet hvor følgende
296 velges:

- 297 ✓ Møteledere
- 298 ✓ Fullmaktsnemnd med leder og to medlemmer som avgir innstilling om
- 299 godkjenning av delegatenes fullmakter til landsmøtet.
- 300 ✓ Møtesekretærer og -referenter.
- 301 ✓ Tellekorps.
- 302 ✓ To personer til å underskrive protokollen.

303 Protokollen skal være underskrevet og tilgjengelig senest én måned etter
304 landsmøtet. Endelig godkjenning av protokollen skjer i det første landsstyremøtet
305 etter landsmøtet.

306 **Valg.**

307 Landsmøtet skal foreta valg av:

308 **Sentralstyre og direktevalgte landsstyremedlemmer.**

309 Det første og det tredje ordinære landsmøte i stortingsperioden velger:

- 310 ✓ Partileder
- 311 ✓ første og andre nestleder
- 312 ✓ fire medlemmer til sentralstyret
- 313 ✓ åtte direktevalgte landsstyremedlemmer, hvorav halvparten velges i
- 314 nummerert rekkefølge. Disse fire er samtidig varamedlemmer til sentralstyret.
- 315 ✓ tolv direktevalgte varamedlemmer til landsstyret.

316 Første varamedlem til sentralstyret tiltrer automatisk alle møter, uten stemmerett.

317 **Revisor.**

318 Det første og tredje ordinære landsmøte i stortingsperioden velger en statsautorisert
319 revisor til å stå for revisjon av Venstres regnskaper.

320 **Valgkomite.**

321 Det andre og det fjerde ordinære landsmøte i stortingsperioden velger en valgkomite
322 etter forslag fra landsstyret, bestående av leder, åtte medlemmer og fire
323 varamedlemmer, som på det etterfølgende landsmøtet legger frem forslag til valg av
324 sentralstyre og direktevalgte landsstyremedlemmer samt revisor.

325 **Redaksjonskomite.**

326 Hvert ordinært landsmøte velger, etter innstilling fra landsstyret, leder, fire
327 medlemmer og to varamedlemmer til en redaksjonskomite som før og under det
328 etterfølgende landsmøtet gjennomgår, redigerer og innstiller overfor landsmøtet
329 innkomne forslag til politiske uttalelser og de forslag landsmøtet oversender til
330 komiteen.

331 **Andre arbeidsoppgaver.**

332 Alle ordinære landsmøter skal:

- 333 ✓ Behandle landsstyrets årsmelding og regnskap.
- 334 ✓ Behandle landsstyrets forslag til mål, strategier og hovedretningslinjer for
- 335 partiets virksomhet.
- 336 ✓ Fastsette den sentrale medlemskontingenten for det påfølgende kalenderår.
- 337 ✓ Behandle og stemme over andre saker som er fremmet i samsvar med
- 338 vedtektene.
- 339 ✓ Fastsette hovedsak for det påfølgende landsmøtet og legge rammer for
- 340 fremdriften av forberedelsesarbeidet for denne saken.
- 341 ✓ I stortingsvalgår skal landsmøtet behandle og vedta stortingsvalgprogram.

342 § 10. URAVSTEMMING

343 Politiske eller organisasjonsmessige saker som ikke gjelder vedtektene, budsjett,
344 regnskap, valg av tillitsvalgte eller ansettelse i sekretariatet, kan forelegges
345 medlemmene til rådgivende uravstemming når landsstyret eller landsmøtet gjør
346 vedtak om det, når fem fylkesmøter ber om det eller dersom minst 400 medlemmer
347 skriftlig forlanger det. Stemmeberettigede er alle som er registrert som medlemmer i
348 Venstre senest tre måneder før avstemningen skal finne sted og som har betalt
349 kontingent. Landsstyret gir nærmere regler om gjennomføring av uravstemminger.

350 § 11. VEDTEKTENE

351 Disse vedtektene endres av landsmøtet med 2/3 flertall. Forslag til vedtektsendringer
352 legges på forhånd frem for landsstyret, de tilknyttede organisasjonene og
353 fylkeslagene.

354 Vedtektsendringer trer i kraft straks landsmøtet er hevet.

355 **PLATTFORM FOR EN LIBERAL ORGANISASJON**

356 *Vedtatt av Venstres landsmøte 2009*

357 **1. Demokratisk grunnholdning**

358 I Venstre skal demokratiske verdier ligge til grunn i hele organisasjonen.

359 Meningsbrytninger og debatter er avgjørende for å fatte riktige vedtak.

360 Det må ikke lages byråkratiske strukturer i partiet som gjør det vanskelig å komme
361 inn som ny eller som gjør prosesser i partiet vanskelig å ha oversikt over.

362 **2. Medlemskap og rettigheter**

363 Du er medlem i Venstre fra det tidspunkt du melder deg inn. Medlemskap kan bare
364 utøves personlig. Medlemsrettigheter oppnås når du har betalt kontingent.

365 Medlemsrettigheter kan kun utøves i ett lokallag (og tilhørende fylkeslag), men du
366 kan selv velge hvilket lokallag du vil være medlem i.

367 **3. Maktspredning**

368 I Venstre skal makten være spredd. Partiet tilhører medlemmene. Aktive medlemmer
369 sikrer kloke vedtak og meningsfylte medlemskap. Det er et mål å involvere flest
370 mulig i alle viktige prosesser i partiet.

371 **4. Åpenhet**

372 I Venstre er åpenhet et sentralt mål. Åpenheten skal knyttes til alle deler av partiets
373 arbeid. Politiske partier som ikke kan møte borgere og media på sine egne arenaer
374 kan ikke forvente borgernes tillit.

375 **5. Folkevalgt for Venstre**

376 Du blir bare folkevalgt for Venstre ved å stille til valg på Venstres liste og på
377 Venstres program. Har du stilt til valg på Venstres program så er dette din kontrakt
378 med velgerne.

379 Venstres partiorganer kan ikke instruere folkevalgte for Venstre utover det program
380 de er valgt på. Dersom det er punkter i et partiprogram en folkevalgt ikke kan følge,
381 så er den folkevalgte forpliktet til å informere vedtaksorganet om dette.

382 Folkevalgte har selvsagt som oppgave å skape gode politiske prosesser og lytte til
383 innspill fra eget parti.

384 **6. Bruk av navnet Venstre**

385 Venstre har tre sideorganisasjoner. Det er Norges Unge Venstre, Norges
386 Venstrekvinnelag og Norges Liberale Studentforbund.

387 Andre grupperinger som bruker (eller ønsker å bruke) tittelen "Venstre" skal ha et
388 klart mandat til det i partiet.

389 **7. Nominasjon**

390 Venstre har ønske om at nominasjonsprosessene skal være åpnere enn de er i dag,
391 ved at flere skal få mulighet til å delta, også i prosessen frem til nominasjonsmøtene.

392 Flere engasjerte, gir bedre løsninger og mer eierskap til løsningene. Det er like viktig
393 at prosesser for å utvikle politikk er åpne i partier som nominasjonen.

394 **8. Normalvedtekter - standardvedtekter**

395 Lagene organiserer sine vedtekter selv så lenge de ikke bryter med de
396 grunnleggende prinsippene i Venstres vedtekter.

397 Normalvedtektene ligger til grunn og bør være et godt utgangspunkt for lokale
398 vedtekter.

399 Lokale vedtekter og endringer av disse som vedtas på et årsmøte skal behandles av
400 organisasjonsleddet som ligger over før de trer i kraft. Godkjenning skal finne sted
401 med mindre endringene bryter med prinsippene med Venstres politikk, ikke ulike
402 måter å organisere politisk arbeid på.

403 Dersom laget ikke har egne godkjente vedtekter så gjelder Venstres
404 normalvedtekter.

405

406 **9. Eksklusjon**

407 Venstre har tro på den åpne debatt i møte mellom ulike meninger. Derfor er vi mot
408 eksklusjonsparagraf. Det at et flertall skal kunne overprøve et mindretall ved å
409 ekskludere mindretallet skaper ikke en god partikultur.

1 **LM-9 Tema: Teknologi – fantastiske muligheter og store** 2 **utfordringer**

3 Landsmøtet i 2017 vedtok at "Teknologi – fantastiske muligheter og store
 4 utfordringer" skal være tema for landsmøtet i 2018. Landsmøtetemaet er forberedt
 5 av et utvalg satt ned av landsstyret. Utvalget er ledet av Sveinung Rotevatn. Andre
 6 medlemmer er Ketil Kjenseth, Inger Noer, Halvor Gregusson, Anna Dåsnes (NUV),
 7 Mikal Kvamsdal, Ingeborg Østby Laukvik, Trond Åm og Mehmet Naci Akkøk

8 Utvalget har arbeidet med å lage et opplegg som sikrer at temaet preger
 9 programmet på Landsmøtet, og at Venstres profil på området tydeliggjøres.

10 Utvalget ble også bedt om å levere politikk til behandling på Landsmøtet. Utvalget
 11 forbereder et dokument som blir distribuert som en uttalelse til behandling i egne
 12 parallellsesjoner og egen sesjon i plenum på Landsmøtet.

13 Utvalget sendte ut førsteutkastet til uttalelse til fylkeslagene 2. februar, til bruk på
 14 fylkesårsmøtene. En rekke fylkeslag og sideorganisasjoner har levert innspill til
 15 førsteutkastet til utvalget. Innstillingen ble lagt frem for Landsstyret 17. mars.

16 **Struktur og endringsforslag**

17 Dokumentet er delt inn i en innledning og 9 kapitler. Det skal behandles i 3
 18 parallellsesjoner, der hver sesjon får 3 kapitler til behandling. Parallellsesjonene finner
 19 sted lørdag kl 15.00 – 17.00. Oversikt over sted og kapitler kommer i møtebok 2:
 20

Nr	Tema / kapittel	Sted
1	1. Utdanning og kompetanse 2. Informasjonssikkerhet og personvern 3. Helse- og velferdsteknologi	Landsmøtesalen
2	4. Næringsutvikling 5. Det nye arbeidslivet 6. Digitalisering i offentlig sektor	Rakne 1
3	7. Informasjonssamfunnet, kultur og medieteknologi 8. Bioteknologi 9. Smart-samfunnet	Rakne 2-3

21
 22 Endringsforslag må leveres elektronisk innen den fristen som er satt i dagsorden (se
 23 LM-3). Skjema for elektronisk levering av endringsforslag til sak LM-9 Oppvekst
 24 finner du her:

25 <http://venstre.no/lm2018/LM-09>

26 Skjemaet åpnes for innsending fredag 23. mars

Teknologi

fantastiske muligheter
og store utfordringer.

VENSTRE

28 Innledning

29 Samfunnet vårt gjennomgår store endringer. Siden tusenårsskiftet har digital
30 teknologi endret måten vi arbeider, kommuniserer med hverandre og tar til oss
31 kunnskap. Vi må ruste Norge for framtida, og sørge for at samfunnet og lovverket
32 holder tritt med teknologien som allerede eksisterer – og som vil komme.

33 I arbeidet med ny teknologipolitikk for Venstre har det landsmøteforberedende
34 utvalget tatt utgangspunkt i gjeldende stortingsprogram og i Venstres
35 prinsippprogram. Det viste seg å være et godt utgangspunkt. Den liberale
36 idétradisjonen er i høyeste grad teknologinøytral. Samtidig krever den teknologiske
37 utviklingen nye reguleringer, dereguleringer, reformer og satsinger.

38 Utviklingen innen maskinlæring og stemmestyrte teknologi skjer med rekordfart og
39 det merkes i mange norske hjem. Digitale assistenter styrer temperaturen i huset og
40 bestiller middag hjem på døra. Med ny sensorteknologi vil mange eldre kunne bo
41 hjemme så lenge som mulig.

42 Augmented reality (AR) kombinerer data fra den fysiske verden med virtuell 3D-
43 data. Det gir leger og kirurger muligheten til å trene på operasjoner uten å involvere
44 pasienten. Droneteknologi gjør at elektrikere ikke lenger må risikere liv og helse ved å
45 klatre opp i strømmaster for å foreta reparasjoner og linjebefaring. Arbeidslivet
46 endrer seg og det krever ny kompetanse. Det er en politisk oppgave å tilrettelegge
47 for at folk kan få denne kompetansen i møte med ny teknologi.

48 Mye ligger til rette for at Norge skal kunne lykkes med en digital omstilling.
49 Nordmenn tar i bruk ny teknologi tidlig, vi har et høyt lønnsnivå og en sterk
50 velferdsstat. men vi har også flere utfordringer. Den digitale kompetansen blant
51 norske ledere og beslutningstagere er for lav, vi utdanner ikke nok IT-folk og
52 kommunene trenger større fagmiljøer for å digitalisere og sikre gode tjenester til
53 innbyggerne.

54 Tiltakene som presenteres i dette dokumentet er våre forslag til svar på disse
55 utfordringene, og på nye behov måtte dukke opp.

56 Med hilsen

Sveinung Rotevatn (leder)

Anna Dåsnes

Trond Åm

Halvor Gregusson

Ketil Kjenseth

M. Naci Akkøk

Mikal Kvamsdal

Inger Noer

Ingeborg Marie Østby Laukvik

Thomas Lien (sekretær)

Christian Grønlie Herzog (sekretær)

58 1. Utdanning og kompetanse

59 Lærerens digitale kompetanse er svært viktig i utdanningsløpet, både når det
60 kommer til læring men også tillitsforholdet til elevene. En lærer i norsk skole skal ikke
61 bare kunne forstå hva som skjer i friminuttet, men også på elevenes møteplasser i
62 sosiale medier. Skolen får gjerne besøk av politi og brannvesen, men elevene må
63 også møte apputvikleren og IT-arbeideren i kommunen for tidlig å forstå hvem som
64 utvikler tjenestene de selv tar i bruk.

65 Det er særlig de yngste og de eldste lærere som rapporterer utrygghet på IT-
66 kompetanse. Norge har vært flinke på å få teknologi inn i den norske skolen uten å
67 samtidig sikre at vi har digitalt modne pedagoger som kan ta disse virkemidlene i
68 bruk. God digital kompetanse i lærerutdanningen og videreutdanning av lærere er
69 svært viktig for at den oppvoksende generasjonen har kompetansen for å lykkes og
70 ta i bruk mulighetene i det digitale samfunnet. Dette må kobles opp mot fag slik at
71 det ikke kun blir spesifikk teknologiopplæring, men at læreren forstår hvordan man
72 skaper gode læringsprosesser for dagens skole.

73 Når samfunnet endres raskt må vi samtidig holde fast ved skolens oppgave om å
74 lære elevene basisfag som norsk, matematikk og naturfag. Dette utvikler samtidig
75 elevenes digitale kompetanse, og gjør dem bedre i stand til å møte samfunnet.

76 Den raske utviklingen gjør at vi trenger en proaktiv politikk som tilpasser og
77 moderniserer utdanningssystemet. Bare slik kan vi utnytte mulighetene i ny
78 teknologi og bruke den for å skape en bedre skole og utdanningsløp for kommende
79 generasjoner.

80 Venstre vil:

- 81 ✓ pålegge universiteter og høyskoler å legge inn digital kompetanse i
- 82 profesjonsfagene
- 83 ✓ tilrettelegge for studieplasser og PhD-løp med sikte på å utdanne flere norske
- 84 kryptologer som kan sikkerhetsklareres
- 85 ✓ øke bruken av teknologi og virkemidler i utdanning med mål om å legge til
- 86 rette for læring, forebygge frafall og hjelpe utsatte/sårbare grupper
- 87 ✓ få inn programmering/koding som en del av læreplanen
- 88 ✓ styrke lærerne og skoleledernes kompetanse i elevenes bruk av digitale
- 89 medier, herunder sosiale medier og nettbasert dialog
- 90 ✓ kreve at nyutdannede lærere har digital kompetanse til å bruke IT pedagogisk
- 91 i læringsarbeidet
- 92 ✓ sørge for at tverrfaglig (naturfags-, realfags- og teknologi-) opplæring, bl. a.
- 93 IT-undervisning, begynner tidlig i skolen
- 94 ✓ møte behovet for praksisrettede IT-stillinger ved å forsterke eksisterende og
- 95 introdusere nye it fagskoler
- 96 ✓ øke antall studieplasser innenfor IT-, teknologi- og realfag

- 97 ✓ opprette nye og forsterke eksisterende innovasjons-/inkubasjonssentere og
98 samarbeid mellom industri og høyere utdanning
- 99 ✓ støtte frivillige tiltak for økt digital kompetanse som «Lær Kidsa Koding»
100 (LKK)
- 101 ✓ knytte skoler tettere til private og offentlige teknologimiljøer i lokalmiljøet
- 102 ✓ tilrettelegge for rask og kontinuerlig omstilling med korte og effektive etter-
103 og videreutdanningsprogrammer
- 104 ✓ sette krav til minstestandarder for digitale verktøy og innføre støtteordninger
105 for investering i IT-verktøy og digital infrastruktur
- 106 Dissens: Anna Dåsnes
- 107 Foreslår å stryke første kulepunkt.

108 2. Informasjonssikkerhet og personvern

109 Digitalisering er en forutsetning for produktivitet og vekst i alle bransjer, og IT-
110 systemene er blitt en av samfunnets bærebjelker. Samtidig gjør den økte
111 avhengigheten av IT i samfunnet mer sårbart for svikt og angrep på grunn av
112 utilstrekkelig sikkerhet. Både næringsliv og offentlig sektor utsettes for
113 datainnbrudd. Trygge og gode IT-systemer er avgjørende for å opprettholde
114 rettsstatens og demokratiets grunnleggende verdier. Både offentlig sektor og
115 næringslivet må være sikre, motstandsdyktige og årvåkne for å unngå at viktige
116 opplysninger og verdier havner på avveie. Alle nye offentlige IT-systemer må ha
117 rutiner for rask katastrofegjenoppbygging. Eksisterende systemer som kan lamme
118 deler av samfunnet ved utfall bør også gjennomgås.

119 Digitaliseringen fører også til nye personvernutfordringer. Nye produkter og tjenester
120 utgjør en trussel for personvernet, ikke kun for brukeren, men også for menneskene
121 rundt. I tillegg er det ikke mulig for den enkelte forbruker å sette seg inn i vilkårene til
122 mange av de digitale tjenestene vi benytter oss av. Mange av disse tjenestene krever
123 også store mengder personopplysninger fra brukerne.

124 Teknologi som i utgangspunktet er personvernmessig inngripende kan samtidig bidra
125 til økt frihet for enkelte grupper i befolkningen. Dette kan for eksempel være
126 teknologi som gjør det mulig for demente pleiepasienter å bevege seg utendørs på
127 egen hånd. Venstre ønsker derfor en fleksibel holdning til slik teknologi, samtidig som
128 man arbeider for å søke og innhente samtykke så lenge personen er
129 samtykkekompetent.

130 Venstre vil:

- 131 ✓ at personvernkommissjonen bør få mandat til å vurdere om det bør innføres en
- 132 avgift på overvåking av det offentlige rom
- 133 ✓ skjerpe personvernkrav i produkter rettet mot barn
- 134 ✓ se på muligheten for å innføre en merkeordning for digitale produkter og
- 135 tjenester som tilfredsstiller krav om godt personvern
- 136 ✓ at DNA-informasjon fra mistenkte må slettes ved frifinnelse. DNA-
- 137 informasjon skal slettes etter at en lovbrøtters straff, med mindre
- 138 domstolen pålegger noe annet ved alvorlige forbrytelser
- 139 ✓ at WIFI som tilbys av det offentlige til allmennheten skal være kryptert
- 140 ✓ opprette et nasjonalt senter for bekjempelse av cyberkriminalitet, for å sikre
- 141 at datakriminalitet etterforskes i samme grad som annen kriminalitet
- 142 ✓ at bruk av kryptografi ikke skal reguleres, og at norske myndigheter skal jobbe
- 143 aktivt mot regulering eller forbud internasjonalt
- 144 ✓ evaluere politiets skjulte metodebruk på Internett
- 145 ✓ etablere en overordnet nasjonal kompetansestrategi innen IT-sikkerhet, slik
- 146 Lysneutvalget har foreslått

- 147 ✓ gå mot innføringen av digitalt grenseforsvar
- 148 ✓ innføre relevant kompetanse i informasjonssikkerhet innen høyere studier hvor
- 149 det er formålstjenlig
- 150 ✓ styrke forbrukeres rettigheter gjennom tjenester som slettmeg.no
- 151 ✓ sørge for at informasjonssikkerhet er en del av IT-opplæringen av ledere i
- 152 statens topplederprogrammer, og innføres som obligatorisk kurs lik HMS for
- 153 ledere generelt
- 154 ✓ bevilge midler til forskning på sivilsamfunnets sårbarhet og sikkerhet
- 155 ✓ utrede hvordan offentlige IT-prosjekter kan gjennomføres etter en mer smidig
- 156 utviklingsmodell uten å gå på kompromiss med anbudsinstittuttets sikring mot
- 157 korrupsjon
- 158 ✓ at nye offentlige IT-systemer skal ha et planlagt livsløp som inkluderer
- 159 avviklingsfasen og eksport av data i en form som enkelt kan lese inn systemet
- 160 som overtar

161 **3. Helse- og velferdsteknologi**

162 Teknologi åpner nye muligheter for folk som er syke eller mennesker med
163 funksjonsnedsettelse. Ny teknologi kan gi folk frihet ved at de selv kan ha bedre
164 kontroll på egen sykdom. Slik kan de i mindre grad bli passive mottakere av tjenester.
165 I framtida forventes det like gode, eller helst bedre tjenester med mindre bruk av
166 penger og fagfolk. Skal helse- og omsorgstjenestene være bærekraftige framover,
167 må vi ta i bruk ny teknologi.

168 Mennesker med kroniske sykdommer kan lære å bruke ulike sensorer og
169 måleinstrumenter til å følge med på egen sykdom. Helsepersonell kan overvåke
170 måleresultatene via nettet, og pasienten kan få veiledning tilbake. Dette gir økt
171 trygghet og mestringsfølelse. Forverring kan oppdages tidlig, tiltak kan settes i verk,
172 og på den måten kan legebesøk eller sykehusinnleggelse unngås.

173 Omsorgsteknologi kan være fallsensorer, medikament-dispensere, GPS-følging av
174 mennesker med demens o.a. Også dette kan gi økt trygghet og bidra til at folk kan
175 bo i eget hjem lenger. Samtidig sparer omsorgstjenesten mye tid, som heller kan
176 brukes på andre som trenger det mer. Også mennesker med psykisk uhelse kan ha
177 nytte av ny teknologi. Elektronisk beslutningsstøtte kan standardisere og øke
178 kvaliteten på diagnostikk og behandling. Teknologi kan også brukes i kommunikasjon
179 mellom pasient og behandler.

180 Teknologi for ulike diagnostiske og terapeutiske prosedyrer utvikler seg svært raskt.
181 Det må legges til rette for utvikling og testing, og for at nye metoder tas i bruk i hele
182 landet. Investeringer i utstyr må finansieres, og dette kan spare penger til drift.
183 Bestillerkompetansen må bli bedre, slik at beslutninger kan tas raskt og trygt. Det
184 kan være mye å hente på et tettere samarbeid mellom det offentlige og private
185 produsenter av utstyr.

186 Både pasienter/brukere og fagfolk vil trenge ny kunnskap for å bruke teknologien. Ny
187 kompetanse til helsearbeidere må tilbys desentralisert og målrettet, ikke
188 nødvendigvis som et omfattende høgskoleløp. I framtida vil det være stort behov for
189 kombinasjonskompetanse i skjæringspunktet mellom helsefag, teknologi, jus og
190 administrasjon. Mange tilbydere av nettbasert helseteknologi er lite opptatt av
191 sikkerhet. Det offentlige må stille tydelige krav til sikkerhetsnivå før teknologi tas i
192 bruk. For aktørene i feltet må sikkerhetsstandardene være enkle å forholde seg til og
193 ikke variere for mye på samme felt.

194 Kunstig intelligens kan gi god beslutningsstøtte til leger og andre helsearbeidere og
195 kan på utvalgte områder erstatte helsepersonell. Samtidig er grunnlaget for
196 beslutningene ugjennomsiktig, og det er fare for at det kan tas feil beslutninger
197 overfor individer som ikke passer inn i mønstrene maskinen gjenkjenner.

- 198 **Venstre vil:**
- 199 ✓ utvide bruken av omsorgsteknologi og hjemmesensorer
- 200 ✓ legge til rette for at mennesker med psykisk sykdom kan ta i bruk ny teknologi
- 201 i sin behandling
- 202 ✓ forbedre helsevesenets bestillerkompetanse. Det offentlige må bruke sin
- 203 innkjøpsmakt til å få fram gode løsninger
- 204 ✓ utvide bruken av videokonsultasjoner og andre former for sikker, elektronisk
- 205 kommunikasjon mellom brukere og helsepersonell og mellom helsepersonell
- 206 ✓ endre reguleringer som kan være til hinder for å veksle personlig kontakt med
- 207 helsepersonell mot teknologi
- 208 ✓ ha et kritisk blikk på arbeidsdeling og organisering når ny teknologi tas i bruk.
- 209 Tjenstedesign og teknologiutvikling må gå hånd i hånd.
- 210 ✓ gå gjennom finansieringsordningen for primær- og spesialisthelsetjenesten for
- 211 å utnytte at teknologien bedre
- 212 ✓ sikre at det lages sikkerhetsstandarder som er gode nok, og som er relativt
- 213 enkle og universelle på samme felt
- 214 ✓ sette i gang et storstilt kompetanseløft som både må omfatte
- 215 fagutdanningene og behovene til dem som allerede jobber i helsevesenet.
- 216 ✓ legge til rette for utvikling og testing i realistiske miljøer. Samhandlingen med
- 217 produsentene bør ha form av livstidskontrakter som omfatter utvikling,
- 218 testing, opplæring og support

219 4. Næringsutvikling

220 De fleste bedriftene vi skal leve av i fremtiden er enda ikke skapt. Rundt to av tre
221 nye arbeidsplasser skapes i dag i nye og unge bedrifter. Samtidig driver veletablerte
222 selskaper fram innovasjon og teknologiutvikling som gir positive ringvirkninger også
223 for andre selskaper og samfunnet forøvrig.

224 Konkurransedyktige rammevilkår er en forutsetning for at nyskapingen skjer i Norge.
225 Fremtidens teknologi skapes i dag, og en av de viktigste forutsetningene for
226 kreativitet i næringslivet er et skattesystem som insentiverer arbeid og skaperkraft.
227 For å fremme verdiskaping er det viktig å fortsette vridningen mot et grønt
228 skattesystem som i størst mulig grad bygger opp under effektiv ressursbruk.
229 Formuesskatten rammer i dag bedrifter i oppstartsfasen fordi den betales på
230 verdiene som er investert i bedriften hvert år uavhengig av om bedriften tjener
231 penger. Norsk eierskap har verdi, og formuesskatten er i tillegg konkurransevridende
232 og gir fortrinn til utenlandske eiere og bedrifter.

233 Folk lever forskjellige liv, og ny teknologi gir muligheter for nye tilknytningsformer i
234 arbeidslivet. Som følge av økt globalisering konkurrerer norske bedrifter i dag med
235 resten av verden om de beste hodene, og mange vil konkurrere om tjenestelevering
236 globalt, over Internett. Venstre vil legge til rette for at arbeidstakere i så stor grad
237 som mulig kan tilpasse sin arbeidssituasjon, samtidig som vi ivaretar
238 sikkerhetsnettet som arbeidsmiljøloven og de norske velferdsordningene gir.

239 Venstre vil:

- 240 ✓ ivareta nettnøytralitetsprinsippet for å sikre fri konkurranse også blant
- 241 morgendagens teknologibedrifter, og gode tjenester for norske forbrukere
- 242 ✓ tilpasse arbeidsmiljøloven til den fleksibilitet som ny teknologi medfører
- 243 ✓ videreføre og øke støtten til kommersialisering av forskningsresultater
- 244 ✓ utrede ordninger for rabatterte inntektsskatt og arbeidsgiveravgift for de
- 245 første ansatte i oppstartbedrifter i bedriftens første leveår
- 246 ✓ innføre et "rett skatt til rett tid"-prinsipp på ansatt-opsjoner og erverv av
- 247 aksjer til underpris, slik at skatt forfaller først det året aksjene selges og på
- 248 faktisk realisert gevinst, og den ansatte har mulighet til å betale skatten
- 249 ✓ fortsette utbyggingen av bredbånd i hele landet
- 250 ✓ innføre et opsjonsprogram for oppstartsselskaper (OPO) hvor opsjoner i
- 251 selskaper som faller innenfor programmet hverken er gjenstand for
- 252 lønnsbeskatning eller arbeidsgiveravgift, og salg av aksjer på senere tidspunkt
- 253 beskattes som kapitalskatt på gevinst.
- 254 ✓ gjeninnføre aksjerabatt ved formuesberegning slik at private eiere stimuleres
- 255 til å investere i små bedrifter.
- 256 ✓ redusere formuesskatten
- 257 ✓ redusere inntektsskatten og videreføre det grønne skatteskiptet

- 258 ✓ utvide og styrke stimuleringer til nyskaping og oppstartsbedrifter, slik som
- 259 skatteFUNN, kapitalFUNN og Innovasjon Norges ordninger
- 260 ✓ tilrettelegge for næringsliv uten tett tilknytning til forskningsmiljøer å
- 261 kommersialisere forskning under FORNY2020
- 262 ✓ etablere hurtigspor for ansettelse av høykompetent utenlandsk arbeidskraft
- 263 og i større grad overlate til arbeidsgiverne/bedriften selv å bedømme hvorvidt
- 264 en arbeidstaker har den rette kompetansen

265 5. Det nye arbeidslivet

266 Store teknologiendringer gir enorme muligheter for verdiskaping, men det bidrar
267 også til forandringer i samfunnet. Kombinasjonen av digitalisering og globalisering vil
268 endre arbeidslivet slik vi kjenner det, når mennesker og maskiner blir gjensidig
269 avhengig av hverandre på nye måter. Analyser fra SSB viser at om lag en tredjedel
270 av den norske arbeidsstyrken vil oppleve automatisering i løpet av de neste tjue
271 årene. Det betyr at mange av dagens arbeidsoppgaver gradvis vil overtas av
272 maskiner og at innholdet i jobbene vil endre seg. Mange av jobbene vil forsvinne eller
273 endres betraktelig og nye arbeidsplasser kommer til.

274 Den industrielle revolusjonen brukte vann, damp og kull for å mekanisere
275 produksjonen. I den pågående digitale revolusjonen kobles vi tettere sammen med
276 teknologi, som får betydning for alle deler av samfunnet - også måten vi jobber på.
277 Samfunnet står i fare for å miste verdifull verdiskaping og få lavere sysselsetting om
278 vi ikke omstiller oss i takt med dette. Delingsøkonomien gjør tilgangen til produkter,
279 tjenester og kompetanse enklere, ved å forkorte veien mellom den som tilbyr og den
280 som etterspør. Dette effektiviserer samhandelen mellom mennesker som følge av
281 moderne teknologi.

282 Det nye arbeidslivet vil kjennetegnes av at mennesker bytte jobber oftere, og av et
283 mer fleksibelt arbeidsliv enn i dag. I Norge har arbeidsmarkedet vært relativt stabilt,
284 men det forventes at disse trendene også vil treffe Norge de kommende årene. Det
285 kommer nye tjenester og arbeidsplasser, og nye skatteordninger og reguleringer som
286 sikrer rettighetene til gründere og ansatte må på plass.

287 Et moderne arbeidsmarked må legge til rette for at den enkelte kan veksle mellom
288 rollene som arbeidstager og det å drive egen virksomhet.

289 **Venstre vil:**

- 290 ✓ sikre at selvstendig næringsdrivende får lik rett til sykepenge og pensjon som
- 291 andre arbeidstakere
- 292 ✓ utrede hvordan skatteleggingen av digitale plattformaktører skal foregå, i tett
- 293 samarbeid med EU og andre internasjonale skatteaktører
- 294 ✓ se på erfaringer fra andre land som gjør forsøksordninger med borgerlønn
- 295 ✓ gjøre det enklere for folk å kombinere arbeidssøking og utdanning
- 296 ✓ etablere en kompetansereform med partene i arbeidslivet, med satsing på
- 297 etter- og videreutdanning
- 298 ✓ slå ring om trepartssamarbeidet og bevare og forbedre den norske modellen
- 299 ✓ utrede løsninger for å ivareta og forbedre mulighetene til frilansere og
- 300 gründere, f. eks. innføring av minstefradrag og andre forenklinger i
- 301 skattereglene

302 6. Digitalisering i offentlig sektor

303 Norge peker seg ut som et land med en stor offentlig sektor, et tilsvarende stort
304 digitalt mangfold og med innbyggere som er blant de mest digitale både i Europa og
305 verden. Flere og bedre digitale verktøy gjør at vi forventer mer av de offentlige
306 tjenestene når det gjelder medvirkning, automatisering og smidighet. For at
307 forventningene skal bli innfridd må tjenestene være koordinerte. Brukernes behov må
308 være i sentrum for digitaliseringen.

309 Bruken av databaser er i dag omfattende i norsk offentlig sektor, og alene i
310 helsesektoren tar vi i dag bruk av rundt 58.000 helserelevante databaser. Denne
311 oppstykkningen av informasjon hindrer informasjonsflyt og fører til store
312 administrasjonskostnader. Blokkjeder kan være en løsning på denne utfordringen,
313 men hittil har det offentlige vegret seg for å ta blokkjeder i bruk, selv om NOU 2017:4
314 «Delingsøkonomien – muligheter og utfordringer» peker på potensialet i teknologien.
315 Blokkjedeteknologi er ennå i et tidlig stadium, men kan allerede nyttes i mindre
316 prøveprosjekter. Eksperimentering med blokkjedeteknologi er avgjørende for å kunne
317 bestemme bruken av teknologien i offentlig forvaltning. Den desentraliserte
318 strukturen til blokkjeder gjør at det blir en ny måte å tenke dataforvaltning i Norge,
319 og det betyr at endringer må være veloverveide og utprøvde.

320 Digitalisering gjør det enklere for det offentlige å gjøre ulike data tilgjengelig. Deling
321 av offentlige data styrker demokratiet ved at det gir større grad av innsyn i ulike
322 beslutningsprosesser. Det er effektivt og innovativt å dele offentlige data. Det fører
323 også til bedre samhandling, mer rasjonell tjenesteutvikling og bedre offentlige
324 tjenester. Informasjonsdelingen gir samtidig næringslivet mulighet til å utvikle nye
325 tjenester, produkter og forretningsmodeller basert på tilgang til offentlig informasjon.
326 Men digitaliseringen hemmes av manglende kompetanse og forståelse for IT. Det er
327 derfor behov for å styrke IT-kompetansen i offentlig sektor. For å unngå store
328 offentlige IT-prosjekter med forsinkelser og store budsjettoverskridelser, er det
329 nødvendig med bedre faglig og økonomisk styring, og en mer trinnvis utvikling av IT-
330 systemene.

331 **Venstre vil:**

- 332 ✓ gjennomføre digitaliseringen i det offentlige i flere mindre prosjekter for å
333 redusere kostnader og for å åpne opp for at også mindre bedrifter kan delta i
334 anbudsrundene
- 335 ✓ at det offentlige stiller med sentral innkjøpskompetanse, slik at kommunene
336 kan møte store teknologiselskaper på likefot, som de så kan velge å bruke
- 337 ✓ at fri og åpen programvare som benytter frie og åpne dataformater alltid skal
338 vurderes i offentlige IT-anskaffelser
- 339 ✓ kreve bruk av reelt åpne standarder både internt i offentlig sektor og i
340 kommunikasjon, og i datautveksling med innbyggere og privat næringsliv

- 341 ✓ sikre at digitalisering og digital tjenesteutvikling er en viktig del av
- 342 kommunereformen og andre endringsprosesser i offentlig sektor
- 343 ✓ sørge for at det offentlige gjennomgående bruker digital kommunikasjon med
- 344 borgerne, f. eks. ved kommunikasjon med domstolen
- 345 ✓ kreve mer tilgjengeliggjøring og deling av offentlige data
- 346 ✓ styrke IT-kompetansen i offentlige instanser
- 347 ✓ sikre minst ett landsdekkende bakkenett i tillegg til Telenor, og flere
- 348 utenlandskabler
- 349 ✓ legge til rette for mer samordning og bedre koordinering av offentlige
- 350 tjenester

351 **7. Informasjonssamfunnet, kultur og medieteknologi**

352 Norge er et av verdens mest digitale land og har hatt en god utvikling for digitale
353 offentlige tjenester og digitale læremidler i skolen. Nordmenn er høyt utdannet og
354 positive til teknologi og digitalisering. Likevel er unge dårlige på bruk av teknologi
355 sammenlignet med andre land, som dels skyldes svake matematiske og
356 vitenskapelige ferdigheter. De er gode konsumenter av teknologi, men mangler
357 forståelsen for hvordan den fungerer.

358 Vi låser husdøren, lener oss ikke ut av vinduet og legger ikke hånda på en varm
359 stekeplate. Slike reflekser må vi også ha i det digitale rom, med nye utfordringer og
360 trusler som hacking, e-post-svindel, doxing, netthets, DDOS-angrep og spredning av
361 falsk informasjon. Vi vet at vi trenger antivirusprogrammer på PCen, men de færreste
362 installerer lignende programmer på mobiltelefonen sin.

363 For det norske samfunnet er det nødvendig med grunnleggende IT-kunnskap og -
364 forståelse for alle med stillinger i essensielle strukturer som politiet,
365 utdanningsetater, NAV og barnevern. Kompetansebehovene vil endre seg raskt og
366 personer med lav formell utdanning i rutinebaserte oppgaver er særlig utsatt
367 yrkesmessig, da oppgavene kan automatiseres. Økende bruk av f. eks. kunstig
368 intelligens, vil påvirke også mer komplekse arbeidsoppgaver, og dermed personer
369 med høyere utdanning. Å styrke nordmenns digitale kompetanse tidlig og gjennom
370 livet er nødvendig for at de skal kunne ta del i og lykkes i det digitale samfunnet.

371 Den nye mediehverdagen fører med seg et mangfold av nye medier og
372 informasjonskanaler. Tilgangen til informasjon har vokst enormt de siste årene, men
373 med det følger utfordringer. Feilinformasjon og "falske nyheter" produsert av aktører
374 uten presseetisk troverdighet begynner å prege den offentlige samtalen, og over
375 halvparten av nordmenn er usikre på om nyheter er ekte eller falske. Folks
376 informasjonsbehov er enormt under større dramatiske nyhetshendelser. Men der
377 medienes redaksjoner har gode rutiner for å sjekke opplysninger, spres informasjon
378 seg svært raskt og uten filter på sosiale medier, særlig på Twitter. Feilinformasjon får
379 gjerne uhindret og massiv oppmerksomhet, som vi har sett under terrorangrep og
380 lignende hendelser.

381 Folks mediekompetanse er viktig i dagens samfunn - å kunne forstå, evaluere og
382 være kritisk til medieinnholdet man leser og deler.

383 **Venstre vil:**

- 384 ✓ at kreativitet og kildekritikk introduseres tidlig i skolen, f. eks. i form av
- 385 utplassinger, skoleprosjekter i samarbeid med industrien
- 386 ✓ gjøre endringer i Åndsverksloven for å fjerne adgangen til å blokkere tilgangen
- 387 til nettsider som legger til rette for fildeling

- 388 ✓ tilrettelegge for kompetansesentre innen teknologi og digitale løsninger og
- 389 tilføre etablere strukturer oppdatert kunnskap for å møte behovene i dagens
- 390 samfunn
- 391 ✓ stimulere til utvikling av kunnskapsintensive næringer, uavhengig av sektor,
- 392 og styrke IT-fagmiljøene på universitetene
- 393 ✓ gjøre Norge til et foretrukket "testbed"-land for medieselskaper som vil teste
- 394 ny teknologi på det norske markedet
- 395 ✓ ta opp problemstilling rundt mikrotransaksjoner i spill i relevante
- 396 europapolitiske fora
- 397 ✓ støtte og videreutvikle miljøer som forsker på og jobber med spillutvikling og
- 398 utdanningsmidler for spillbasert utdanning
- 399 ✓ øremerke egne midler hos Norsk filminstitutt for norsk spillutvikling
- 400 ✓ styrke Medietilsynets arbeid mot feilinformasjon og "falske nyheter"
- 401 ✓ anerkjenne e-sport som idrett
- 402 ✓ gjøre bibliotekene til kunnskapsarenaer i kommunene
- 403 ✓ gi undervisningsinstitusjonene stimulans og støtte til å gjøre mer av sin
- 404 undervisning tilgjengelig via nett

405 **8. Bioteknologi**

406 Forskning på levende organismer, planter, dyr og mennesker har for lengst kommet til
407 et punkt hvor etikken settes på prøve. Mulighetene innenfor fertilitetsbehandling og
408 bearbeiding av menneskelige embryo utfordrer tradisjonelle forestillinger om
409 familien, om mennesket og om dets egenverd. Kunnskap om arvelighet, genetisk
410 disposisjon og sykdommer gir muligheter som samtidig flytter moralske grenser.
411 Forskning på planter og mikroorganismer endrer vilkårene i naturen på en slik måte
412 at vi ikke med sikkerhet kan vite konsekvensene. Selv om genmodifiserte organismer
413 (GMO) ikke innebærer helsefare for den enkelte, kan de allikevel gjøre skade på
414 naturen, bidra til redusert naturmangfold eller gi utilsiktede konsekvenser.

415 Norge har så langt lagt seg på en konservativ linje både når det gjelder å tillate salg
416 av eller forskning på genmodifiserte organismer, som når det gjelder
417 fertilitetsbehandling og hvem som skal få anledning til å benytte seg av mulighetene
418 forskningen gir. Andre land har valgt annerledes. I sum bidrar dette til grensene Norge
419 har valgt å sette, er under stadig press og diskusjon.

420 Bioteknologirådet har nylig tatt til orde for en revurdering av den norske lovgivningen
421 på genmodifiserte produkter. Genmodifiserte produkter som er forbudt i Norge, er for
422 lengst alminnelig salgsvare i andre land, og på enkelte punkter mener
423 Bioteknologirådet det er ønskelig med en oppmykning av det norske regelverket. Det
424 er også lagt opp til en revurdering av bioteknologiloven, som angir grensene for hva
425 vi kan tillate innenfor dagens fertilitetsbehandling.

426 Omsorg og kjærlighet kjenner mange veier. Venstre mener statens oppgave først og
427 fremst bør være å legge til rette for at alle barn skal sikres gode vilkår for en god
428 oppvekst, så lenge barnet uansett har anledning til å kjenne sitt biologiske opphav
429 ved fylte 18 år. Venstre mener det er naturlig å se på reglene for hvem som skal
430 tilbys assistert befruktning og på hvilken måte. Selv om det kan være tungt å
431 oppfostre barn alene, har mange enslige i dag gode nettverk og ressurser, og høyst
432 ulike grunner til å ønske seg barn. Venstre mener derfor det er på tide å tilby
433 assistert befruktning til enslige.

434 Det er fornuftig med en ny debatt om GMO i Norge. De forskningsmessige
435 fremskrittene skjer så raskt at flere av de etiske grensesteinene framstår
436 utidsmessige, samtidig som det kan være nødvendig å avklare om etikken skal
437 styrkes på enkelte områder. Teknologien har endret seg raskt de siste årene, og ved
438 bruk av f. eks. CRISPR-teknologi kan helsevesenet gjøre mindre og mer målrettede
439 inngrep med større sikkerhet enn tidligere.

440 Dette krever en grundig og nyansert debatt. Venstre mener det er viktig med
441 konsistente og framtidsrettede retningslinjer for morgendagens politikk på området.

442 **Venstre vil:**

- 443 ✓ gjennomgå retningslinjene for regelverket rundt GMO, med sikte på
- 444 liberalisering
- 445 ✓ åpne for eggdonasjon for enslige
- 446 ✓ gjøre det enklere for enslige å adoptere
- 447 ✓ gjennomgå Bioteknologiloven
- 448 ✓ ha strenge etiske retningslinjer for den bioteknologiske forskningen
- 449 ✓ tillate altruistisk surrogati i Norge
- 450 ✓ at alle bør ha rett til å bruke medisinsk tilgjengelig teknologi for å skaffe seg
- 451 informasjon om eget DNA
- 452 ✓ åpne for genterapi på fostre for å behandle tilstander som manifesterer seg
- 453 tidlig i svangerskapet og som fører til uopprettelig skade allerede før fødselen
- 454 ✓ lagre tester fra nyfødtscreening i seksten år og deretter bør man be om aktivt
- 455 samtykke
- 456 ✓ åpne for assistert befruktning for enslige
- 457 ✓ sette klare krav til helseforsikring, oppfølging av surrogatmødre, og avtaler for
- 458 nordmenn som ønsker å benytte seg av surrogati i utlandet
- 459 ✓ stimulere til økt produksjon og bruk av bioenergi og biodrivstoff
- 460 ✓ sikre at retten til lagring av ubefruktede egg eller eggstokkvev også omfatter
- 461 tilstander som kan medføre infertilitet i ung alder
- 462 ✓ økt satsing på bioteknologi i produktutvikling basert på fornybare ressurser
- 463 ✓ sikre langsiktig og forutsigbar drift av genbankene

464 Dissens: Inger Noer

465 Ønsker å stryke andre kulepunkt om å åpne for eggdonasjon for enslige

466 Dissens: Anna Dåsnes

467 Vil endre punktet om lagring av tester fra nyfødtscreening til

- 468 ✓ «lagre tester fra nyfødtscreening i seksten år. Deretter skal prøvene
- 469 destrueres»

470 9. Smart-samfunnet

471 I sentrum av «Smart-samfunnet» står mennesket. Men rundt mennesket er det
472 datamaskiner som hjelper oss og gjør livene våre bedre gjennom økt valgfrihet og
473 livskvalitet, god informasjon når du ønsker det. “Tingenes internett” (IOT) endrer
474 hjemmene våre. Varmeovn og lysbrytere i huset ditt kommuniserer med
475 mobiltelefonen din og slår seg på og av i løpet av dagen. Smarte bygninger kan
476 melde i fra til en alarmsentral dersom en 90-åring faller om i hjemmet sitt. Smarte
477 biler vil i fremtiden kunne kjøre selv og unngå farlige forbikjøringer og ulykker
478 forårsaket av promillekjøring. Selvkjørende lastebiler vil kunne redusere logistikk-
479 kostnader og gjøre det mer konkurransedyktig å produsere varer utenfor storbyene
480 slik at hele Norge kan tas i bruk og gi alle innbyggere høy og lik kvalitet på
481 samfunnstjenester uavhengig av hvor du bor. I IOT-samfunnet vil mange flere
482 enheter kobles til nettet, da trenger vi et mobilnettverk som er rustet for dette.
483 Dagens 4G-nett skal leve i mange år til, men det offentlige vil ha en viktig rolle for å
484 legge til rette for utvikling av et 5G-nett som kan håndtere og forsterke
485 digitaliseringen av samfunnet.

486 Internett har økt tilgjengeligheten på ekspertise uavhengig av hvor ekspertisen
487 befinner seg. Eksempelvis kan rettssaker føres der enkelte av deltakerne deltar via
488 videokonferanse over nettet og stadig flere lege-besøk skjer nå uten at pasienten
489 og legen sitter i samme rom. Likevel er mange av dagens lovkrav, prosedyrer og
490 forskrifter skrevet i en tid før Internettets utbredelse. For å virkelig benytte
491 mulighetene i teknologien, må de byråkratiske prosessene tilpasses endringene som
492 teknologien tillater. Det kan være utfordrende, for Smart-samfunnet bringer med seg
493 en rekke etiske og lovmessige utfordringer. Hvem har ansvaret dersom en
494 selvkjørende bil kjører på rødt lys? Hvordan ivaretar vi folks personvern i et stadig
495 mer tilkoblet samfunn? Dersom vi ønsker å være et foregangsland og benytte oss av
496 ny teknologi, må denne type spørsmål prioriteres å finne svar på.

497 Bygg og anleggsbransjen er en av landets største næringer. Den norske stat har
498 budsjettert med om lag 71 mrd. kr på nybygg og anlegg i 2018. Utbyggingsprosjekter
499 er en av de beste mulighetene for å benytte ny teknologi og implementere nye
500 løsninger i samfunnet. Staten bør benytte sin posisjon som byggherre gjennom
501 Statsbygg, Sykehusbygg, Forsvarsbygg og Vegvesenet til å fremme innovative
502 løsninger, som snakker sammen med hverandre, i både byggefasen og driftsfasen av
503 bygg og anlegg. Eksempelvis kan IOT-løsninger sammen med software for analyse gi
504 tips til konkrete sparings- og effektiviseringstiltak.

505 Smart-samfunnet kan spare liv og effektivisere ressursbruk, men det krever en aktiv
506 politikk slik at det tjener innbyggerne best mulig.

507 **Venstre vil:**

- 508 ✓ oppdatere regler, forskrifter og prosedyrer til selvkjørende biler, lastebiler og
- 509 kollektivtransport
- 510 ✓ fornye regelverket for løyver og behovsprøving for persontransport med sikte
- 511 på å tillate nye plattformer innen persontransport i hele Norge
- 512 ✓ stoppe statlig innhenting av GPS-data i kjøretøy
- 513 ✓ tilpasse regler og forskrifter og prosedyrer slik at "remote control" og "remote
- 514 presence" likestilles med fysisk tilstedeværelse. (eks. fjernstyring av medisinsk
- 515 utstyr)
- 516 ✓ være et foregangsland for ny teknologi, slik vi har vært for elbilmarkedet
- 517 ✓ innføre incentivordninger for transportløsninger til private utbyggere av
- 518 infrastruktur
- 519 ✓ legge større vekt på innovasjon i utbyggingsprosjekter drevet av statlige
- 520 bygg-aktører
- 521 ✓ sikre minst ett landsdekkende bakkenett i tillegg til Telenor, og flere
- 522 utenlandskabler

523 **Ordliste:**

524 **Automatisering:** teknikken å få systemer til å fungere uten, eller med liten grad av
525 menneskelig medvirkning. Automatisering benyttes på alle områder hvor det er
526 ønskelig å erstatte menneskelig arbeidskraft med selvvirkende systemer: i industri,
527 handel og kontor, transport, kommunikasjon, administrasjon, helsevesen og i
528 hjemmene.

529 **Artificial intelligence (AI):** også kjent som kunstig intelligens. Et forsknings- og
530 utviklingsfelt innenfor datateknologien som benytter teoretiske og eksperimentelle
531 dataverktøy til å studere intelligent atferd, og som bruker resultatene til å konstruere
532 datasystemer som er «intelligente» i den forstand at de er i stand til å løse problemer
533 og lære av egne erfaringer.

534 **blokkjeder:** en distribuert database hvor hver node automatisk verifiserer endringer
535 og tilføyelser som gjøres på noen av de andre nodene. Kan brukes som en digital
536 distribuert regnskapsbok for økonomiske transaksjoner. En distribuert database hvor
537 hver node automatisk verifiserer endringer og tilføyelser som gjøres på noen av de
538 andre nodene. Den opprinnelige blockchainen utgjør databasen for den elektroniske
539 valutaen bitcoin. Siden bitcoin ble introdusert i 2009 har en rekke alternative
540 blockchains blitt publisert eksperimentelt.

541 **borgerlønn:** eller garantert grunninntekt er en økonomisk ytelse til alle innbyggere i
542 et samfunn, tenkt som en betingelsesløs og universell grunninntekt som utbetales
543 uavhengig av sosial status og som er høy nok til at de som mottar den kan leve et liv
544 i verdighet og med mulighet for å delta i samfunnet.

545 **CRISPR:** et bakterielt forsvarssystem mot virusangrep. Navnet er en forkortelse for
546 Clustered regularly interspaced short palindromic repeats, et mønster av små,
547 gjentakende DNA-segmenter. I 2012 ble CRISPR-metoden etablert som en teknikk
548 for genomredigering.

549 **Internet of things (IOT):** også kjent som Tingenes internett. Et nettverk av
550 identifiserbare gjenstander som er utstyrt med elektronikk, programvare, sensorer,
551 aktuatorer og nettverk som gjør gjenstandene i stand til å koble seg til hverandre og
552 utveksle data.

553 **DDOS-angrep:** Tjenestenekt (denial-of-service, DoS) eller distribuert tjenestenekt
554 (distributed denial-of-service, DDoS) brukes innen Informasjons- og IT-sikkerhet for
555 å beskrive et angrep hvor man hindrer at noen eller noe (for eksempel en person eller
556 et system) får tilgang til informasjon eller ressurser de vil ha tilgang til

557 **delingsøkonomi:** forretningsmodeller som er basert på transaksjoner mellom
558 privatpersoner, formidlet gjennom digitale plattformer. Delingsøkonomi utnytter at
559 nettsider og mobilapper gjør det lettere for tilbydere og konsumenter å finne
560 hverandre, og reduserer transaksjonskostnader. Forretningsmodellene bygger ofte på
561 å gjøre det enkelt å leie ut eiendeler som er ubrukt det meste av tiden.

- 562 **doxing:** å offentliggjøre private eller personlige dokumenter på internett
- 563 **GMO:** Genmodifiserte organismer. Med genmodifiserte organismer (GMO) menes
564 enhver levende organisme som har fått sitt arvestoff endret ved hjelp av
565 genteknologi. Med genteknologi kombinerer man, i laboratoriet, arvestoffet - DNA -
566 fra ulike individer eller arter som har de ønskede genene.
- 567 **kryptografi:** vitenskapen om prinsipper og teknikker for å skjule informasjon slik at
568 bare de(n) som er autorisert har mulighet til å avsløre innholdet..
- 569 **maskinlæring:** en type kunstig intelligens (AI) som gir datamaskiner muligheten til å
570 lære uten å være eksplisitt programmert
- 571 genterapi: Innebærer å gjøre endringer i vårt genetiske materiale for å behandle
572 sykdom eller påvirke biologiske funksjoner
- 573 **nettnøytralitet:** innebærer at du via internettilbyderen din kan nå hele Internett og at
574 trafikken skal behandles likt, dvs. uavhengig av avsender, mottaker, utstyr,
575 applikasjon, tjeneste eller innhold. Nettnøytralitet er i dag lovfestet i Norge, og det er
576 Nkom som fører tilsyn med tilbydere av elektroniske kommunikasjonstjenester for å
577 sikre at nettnøytraliteten overholdes.
- 578 **testbed:** en plattform for å gjennomføre streng, gjennomsiktig og replikerbar testing
579 av vitenskapelige teorier, beregningsverktøy og ny teknologi.
- 580 **5G:** en teknologi for femte generasjons mobiltjenester i mobilnett, en etterfølger til
581 4G, 3G og 2G.

1 **LM-10 Politiske uttalelser**

2 Det er kommet inn 61 forslag til uttalelser innen fristen 23. mars. I tillegg er det en
3 åpen plass for evt. generell politisk uttalelse.

4 Redaksjonskomitéen har innstilt ni uttalelser til realitetsbehandling. I henhold til den
5 foreslåtte forretningsorden behandles uttalelsene i to ulike bolker á tre
6 parallellsesjoner. Redaksjonskomitéen fremmer også forslag (se under) om hvilke
7 uttalelser som skal behandles i den enkelte parallellsesjon slik at det blir enklere for
8 de ulike delegasjoner å plassere delegater på de ulike parallellsesjoner.

9 Endringsforslag må leveres elektronisk innen den fristen som settes i dagsorden (se
10 LM-3). Skjema for elektronisk levering av endringsforslag til sak LM-10 Politiske
11 uttalelser finnes her:

12 <http://www.venstre.no/lm2018/LM-10>

13 Skjemaet åpnes for innsending fredag 6. april.

14 **Merk særlig:**

15 Det presiseres at delegasjonene i henhold til forretningsorden punkt 10 d plikter å
16 fordele sine delegater representativt på sesjonene i hver bolke.

17 I det foreslåtte programmet for landsmøtet er det lagt opp til to bolker med
18 parallellsesjoner på lørdag: Kl. 09:00-10:25 og kl. 10:40-12:00. Det legges fra
19 redaksjonskomitéens side opp til at hver parallellsesjon skal behandle tre uttalelser.

20 Det er lagt opp til at delegatene deltar på den samme parallellsesjonen i begge
21 bolkene, slik at sesjonen selv kan prioritere tiden som brukes på de to uttalelsene
22 hver sesjon har til behandling.

23 Redaksjonskomitéen fremmer følgende forslag til hvilke uttalelser som skal
24 behandles og i hvilke sesjoner:

25 Redaksjonsnemnda foreslår enstemmig at følgende 9 uttalelser behandles:

26 A - Venstre vil ha en skole for framtida (Basert på uttalelse nr. 30, 31 og 32)

27 B - Det trengs styrket innsats mot plast i havet (Basert på uttalelse nr. 41)

28 C - Frihet fra negativ sosial kontroll (Samme som uttalelse nr. 34)

29 D - En rusreform som redder liv (Basert på uttalelse nr. 10, med elementer fra
30 uttalelsene nr. 11 og 12)

31 E - Norge skal bli best i verden på skeives rettigheter (Basert på uttalelse nr. 46)

32 F - Meir målretta distriktpolitikk (Basert på uttalelse nr. 4, 29 og 39)

- 1 G - Eit rikt og variert kulturliv (basert på uttalelsene nr. 27, med elementer fra
2 uttalelsene nr. 28 og 4)
- 3 H - Bærekraftig oljenæring (basert på uttalelse nr. 23 og 21)
- 4 I - Venstre vil sikre barn og unge med funksjonshemming like muligheter (basert på
5 forslag 1 og 9)

6 **Parallellsesjon 1 (lørdag kl. 09:00-10:25 og kl. 10:40-12:00).**

7 Sted: Landsmøtesalen

- 8 A - Venstre vil ha en skole for framtida (Basert på uttalelse nr. 30, 31 og 32)
- 9 B - Det trengs styrket innsats mot plast i havet (Basert på uttalelse nr. 41)
- 10 C - Frihet fra negativ sosial kontroll (Samme som uttalelse nr. 34)

11

12 **Parallellsesjon 2 (lørdag kl. 09:00-10:25 og kl. 10:40-12:00).**

13 Sted: Rakne 1

- 14 D - En rusreform som redder liv (Basert på uttalelse nr. 10, med elementer fra
15 uttalelsene nr. 11 og 12)
- 16 E - Norge skal bli best i verden på skeives rettigheter (Basert på uttalelse nr. 46)
- 17 F - Meir målretta distriktspolitikk (Basert på uttalelse nr. 4, 29 og 39)

18

19 **Parallellsesjon 3 (lørdag kl. 09:00-10:25 og kl. 10:40-12:00).**

20 Sted: Rakne 2 + 3

- 21 G - Eit rikt og variert kulturliv (basert på uttalelsene nr. 27, med elementer fra
22 uttalelsene nr. 28 og 4)
- 23 H - Bærekraftig oljenæring (basert på uttalelse nr. 23 og 21)
- 24 I - Venstre vil sikre barn og unge med funksjonshemming like muligheter (basert på
25 forslag 1 og 9)

- 26 Redaksjonskomitéen har ikke lagt opp til en behandling av en generell politisk
27 uttalelse på dette landsmøtet. Dersom Sentralstyret ønsker å behandle en generell
28 politisk uttalelse om overordnede politiske prioriteringer, legges det opp til at denne
29 behandles i plenum.

1 Temamessig sortering av uttalelser som er kommet inn innen fristen

Arbeid og Velferd

- 1 Venstre vil sikre barn og unge med funksjonshemming like muligheter
- 2 Utgreiing av samfunnsløn no!
- 3 La unge utviklingshemmede få anledning kjøpe og eie egen bolig

By- og stedsutvikling

- 4 Løft for heile landet
- 5 Løft for regionane og distrikta
- 6 Venstre vil styrke ordninga med ferjeavløysing

Demokrati, forvaltning og folkestyre

- 7 Ulovlig hemmelighold må sanksjoneres!

Forskning og høyere utdanning

- 8 Mer skolepraksis for lærerutdannerne

Generelt

- 9 Venstre vil garantere minoritetsspråklige barn et godt språkmiljø

Helse

- 10 En rusreform som redder liv
- 11 En ny ruspolitikk som redder liv
- 12 En rusreform som redder liv og gir mindre kriminalitet
- 13 Bedre tilbud til spesialsoldater/soldater som kommer hjem etter utførte krigsoppdrag
- 14 Foretaksmodellens besøkelsestid er over
- 15 Intensjonen i ordningen med brukerstyrt personlig assistanse (BPA) må sikres
- 16 Fastlegeordningen må styrkes
- 17 Venstre vil ha null-visjon for selvmord
- 18 Venstre vil ha god fastlege-dekning

Innvandring og integrering

- 19 Ta vare på sårbare flyktninger

Klima og energi

- 20 Norden som grønn spydspiss!
- 21 Bærekraftig oljenæring
- 22 Venstre støtter et generelt forbud mot vindkraftutbygging i alle leveområder for rein
- 23 Reduser risikoeksponeringen i norsk petroleumspolitik!
- 24 Byvekstavtaler for mellomstore byområder
- 25 Oslofjorden trenger omtanke

Forslagstiller

Gøril Bjerkhol Havro og
Guro Fjellanger
Hordaland Venstre
Per A. Thorbjørnsen og
Erlend Horn

Forslagstiller

Venstres ordførernettsverk
Sogn og Fjordane Venstre
Sogn og Fjordane Venstre

Forslagstiller

Alstahaug Venstre

Forslagstiller

Innlandet Venstre

Forslagstiller

Stovner Venstre/Julia
Anh Thu Ølmheim

Forslagstiller

Sondre Hansmark, Carl-
Erik Grimstad og Erlend
Horn
Innlandet Venstre
Akershus Venstre

Finnmark Venstre

Alta Venstre
Finnmark Venstre

Norges Venstrekvinnelag
Rogaland Venstre
Rogaland Venstre

Forslagstiller

Norges Unge Venstre

Forslagstiller

Akershus Venstre
Norges Unge Venstre
Finnmark Venstre

Jan-Petter Holvedahl

Vestfold Venstre
Vestfold Venstre

26 Venstre forventer et større grønt fergeansvar!

Kultur og informasjon

27 Aktiv kulturpolitikk for heile landet

28 Biblioteka som kulturell møteplass, kunnskap- og integreringsarena

Kunnskap og like muligheter

29 Mer regional kompetansebygging

30 Venstre vil ha en frihetsreform i skolen

31 Yrkesfag for fremtiden

32 Venstre vil hente tilbake lærere fra andre yrker

61 En ny og bedre seksualundervisning for barn og unge

Liberale rettigheter

33 Aldergrense for rituell omskjæring

34 Frihet fra negativ sosial kontroll

35 Nei til offentlige tilskudd til trossamfunn som praktiserer sosial kontroll

60 Seksuelle minoriteters rettsvern må styrkes

Natur og miljø

36 Regjeringen må kreve alternativ bruk og deponering av gruvemasser fra Nussir i Repparfjord.

37 Ut med moms - inn med bærekraft!

38 Nei til sjansespel på gytelfelta på Møre

39 Ny landbrukspolitikk, livskraftige bygder

40 Legg til rette for hydrogen-løysingar med lokal kompetanse

41 Det trengs styrket innsats mot plast i havet

Næringsliv

42 Den minste flåten holder hjulene i gang

43 Reiselivsaktører og transportløyver

45 Lag arbeidsplassar av avgangsmassane

Oppvekst og familiepolitikk

46 Norge skal bli best i verden på skeives rettigheter

47 Selvstendig opptjeningsrett for fedre

48 Gratis SFO for barn fra lavinntektsfamilier

49 Barns rettigheter

Møre og Romsdal Venstre

Forslagstiller

Oppland Venstre

Sogn og Fjordane Venstre

Forslagstiller

Troms Venstre

Norges Unge Venstre

Innlandet Venstre

Tina Shagufta Kornmo

Vestfold Venstre

Forslagstiller

Nordland Venstre, Troms Venstre, Svalbard Venstre

Norges Venstrekvinnelag Nye Kristiansand Venstre

Vestfold Venstre

Forslagstiller

Finnmark Venstre

Hordaland og Rogaland Venstre

Møre og Romsdal Venstre

Buskerud Venstre

Sogn og Fjordane Venstre

Oslo Venstre

Forslagstiller

Nordland Venstre

Nordland Venstre

Sogn og Fjordane Venstre

Forslagstiller

Petter Toldnæs, Naomi Ichihara Røkkum, Erlend

Horn og Grunde Almeland

Guri Melby og Grunde Almeland

Innlandet Venstre

Geir Kjell Andersland

Skole

50 Læreplass til alle elever

Transport

51 Venstre vil ha økt statlig andel i bypakkene

Helse

52 Krever ny vurdering av beslutningsgrunnlaget

53 Sjøen (Oslofjorden) som transportåre.

54 Venstre vil ha vekst på Gardermoen: Vekst i næringsliv og arbeidsplasser, ikke flytrafikk og utslipp

55 Nasjonal transportplans vedtak om høyhastighetsbaner må følges opp!

56 Ønsker momsfritak på sykler

Økonomi og marked

57 Ny landbrukspolitik, livskraftige bygder

58 Venstre vil begrense rentefradraget og sette ned personskatten

Internasjonal politikk

59 Teknologi skaper muligheter for milliarder av mennesker

Forslagstiller

Kongsberg Venstre

Forslagstiller

Rogaland Venstre

Forslagstiller

Alstahaug Venstre, Vefsn

Venstre, Oddrunn

Skogsholmen Dahlheim

Røyken Venstre

Solveig Schytz, Boye

Bjerkholt, Abid Raja og

Jon Gunnes

Telemark Venstre

Nye Kristiansand Venstre

Forslagstiller

Innlandet Venstre

Oslo Venstre

Forslagstiller

Sentralstyret og

internasjonalt utvalg

Forslag nr. A

Basert på forslag nr. 30, samt nr. 31 og 32.

Forslagstiller: Redaksjonskomitéen

Venstre vil ha en skole for framtida

- 1
- 2
- 3 Det borgerlige samarbeidet har gitt Venstre store gjennomslag i skolepolitikken.
- 4 Tusenvis av lærere har fått etter- og videreutdanning, det stilles høyere krav til
- 5 hvem som skal få bli lærer, vi har rettet ressursene mot tidlig innsats i skolen, og
- 6 skolehelsetjenesten har fått et etterlenget løft.

- 7 Regjeringsplattformen fortsetter den gode satsningen på kunnskap. Samtidig bør et
- 8 liberalt parti som Venstre aldri glemme dem som står i sentrum i den norske skolen,
- 9 nemlig elevene.

- 10 Alle elever er forskjellige, og lærer på forskjellige måter. En god skole evner å tilpasse
- 11 undervisningen for hver enkelt elev og baserer seg på at elevene trenger forskjellige
- 12 løsninger i skolehverdagen for å utvikle seg. Venstre tror at nøkkelen til en god skole
- 13 er å sørge for at man har frihet og spillerom i alle ledd av skolesystemet. Det er viktig
- 14 å flytte makt nedover, slik at elever og lærere sammen kan skape verdens beste
- 15 skole.

- 16 Eleven tilbringer store deler av hverdagen sin på skolen. Derfor er det viktig at man
- 17 har fleksible ordninger som sørger for at skoledagen blir meningsfylt. Eleven skal ha
- 18 påvirkning på skolehverdagen sin, og skolen bør ta mer hensyn til elevens meninger
- 19 om egen skolegang. På skolen skal eleven få mulighet til å dyrke sine egne interesser,
- 20 tilegne seg kunnskap, og rustes for livet videre. Med hensyn til fravær bør
- 21 skolehelsetjenesten få mulighet til å skrive ut dokumentert fravær.

- 22 Kloke og kompetente hoder trengs innen alle yrker og fagområder for å sikre
- 23 fremtidens velferd, verdiskapning og bærekraft. Derfor vil Venstre styrke fag- og
- 24 yrkesopplæringen i videregående opplæring og høyere utdanning. Yrkesfagene må
- 25 synliggjøres i mye større grad, slik at flere ser verdien i å ta et fagbrev. Elever og
- 26 foresatte har for liten kjennskap til hva det innebærer å velge en yrkesfaglig retning
- 27 på videregående. Derfor må rådgivertjenesten i ungdomsskolen bedres, og
- 28 rådgiverutdanningen må styrkes. Flere må få tilbud om læreplass etter endt
- 29 fagutdanning, og for de som ikke gjennomfører fagopplæringen, må vi tilby et
- 30 individuelt utformet kompetansebevis som kan hjelpe eleven til å komme ut i arbeid
- 31 på tross av manglende fagbrev.

- 32 Trygge og gode lærere er det aller viktigste for elevenes læring, og elever over hele
- 33 landet trenger kvalifiserte lærere. Lærernormen tar ikke hensyn til elevenes eller
- 34 skolens resultater, og vi må derfor sikre at ikke normen medfører en tapping av
- 35 ressurser fra skoler med store utfordringer.

- 36 Venstre mener regjeringen må hente tilbake lærere fra andre yrker for å sikre en
- 37 forsvarlig oppfyllelse av lærernormen. Lærernormen innebærer økt behov for lærere i
- 38 de største byene, og det er viktig å unngå at normen oppfylles ved å hente lærere fra
- 39 mindre skoler rundt om i landet.

1 Venstre vil:

- 2 ✓ At elevene skal ha større innvirkning over egen skolehverdag.
- 3 ✓ Vurdere å redusere timetallet i fellesfag, spesielt på ungdomsskolen og
- 4 videregående skole, og la elevene velge blant flere valgfag.
- 5 ✓ At det skal være mulig å starte friskoler uten å representere et livssyn eller en
- 6 alternativt pedagogisk retning
- 7 ✓ La skolene tilby nivådelt undervisning i enkeltfag. Elever som ligger i forkant
- 8 av læringsmålene må også kunne tilbys undervisning på et høyere nivå.
- 9 ✓ Redusere antall kompetansemål i læreplanene og legge til rette for mer
- 10 dybdelæring
- 11 ✓ Oppfordre flere ungdomsskoler og videregående skoler å ta i bruk
- 12 fleksitidsordning
- 13 ✓ La skolehelsetjenesten skrive ut dokumentert fravær
- 14 ✓ Gjøre det enklere å ta privatisteksamen ved å senke eksamensgebyret
- 15 ✓ Gi alle elever som ikke har fullført fagopplæring et individuelt utformet
- 16 kompetansebevis.
- 17 ✓ At alle elever i ungdomsskolen og videregående skole skal ha rett til 20
- 18 dagers fravær, som ikke føres på vitnemålet, for å legge til rette for politisk
- 19 arbeid, representasjon og engasjement.
- 20 ✓ At skolens formålsparagraf ikke skal favorisere enkelte religioner eller livssyn.
- 21 Religiøse seremonier i regi av den offentlige skolen skal ikke forekomme.
- 22 ✓ Fjerne orden- og oppførselskarakteren.
- 23 ✓ At praksisen med narkorazzier på skolens områder skal opphøre.
- 24 ✓ Åpne for flere valgfag på mellomtrinnet, og at skoler selv skal få opprette
- 25 valgfag.
- 26 ✓ At kommunene i større grad skal prioritere sine ressurser, og ønsker derfor å
- 27 fjerne lovpålagt krav om leksehjelp.
- 28 ✓ Fjerne arbeidsgiveravgiften for lærlinger, gi bedrifter som tar inn lærlinger
- 29 større tilskudd og stille krav om bruk av lærlinger ved offentlige anbud.
- 30 ✓ Gi elever som ikke har fullført fagopplæring et individuelt utformet
- 31 kompetansebevis.
- 32 ✓ Tilby vekslingsmodell ved flere skoler.
- 33 ✓ Iverksette en offensiv rekrutteringskampanje rettet mot lærere som i dag er i
- 34 andre yrker.
- 35 ✓ Ta initiativ til mer forskning på årsaker til at mange lærere velger bort
- 36 læreryrket.

37

Forslag nr. B

Basert på forslag nr. 41.

Forslagstiller: Redaksjonskomitéen

1 Det trengs styrket innsats mot plast i havet

2 Den økende mengden plast i havet er et av verdens største miljøproblemer. Plast i
3 havet truer bestander av fisk, sjøpattedyr og sjøfugl over hele verden. Plast som
4 havner i havet spres over hele kloden gjennom havstrømmer. Resultatet er at selv på
5 øde øyer langt unna all sivilisasjon dukker det opp stadig mer plast på strendene.

6 Det er anslått at rundt 32 millioner tonn plast havner på avveie og åtte millioner tonn
7 havner i havet hvert år. I Norge kommer store deler av plasten i havet fra marin
8 industri, og fiskeri og skipstrafikk. I Arktis er tettheten av mikroplast urovekkende
9 høy, og så mye som 90 prosent av sjøfuglen havhest i Arktis har plast i magen. Det
10 trengs mer kunnskap om hvordan dette påvirker natur og økosystemer. Det er
11 vesentlig mer enn det er mulig å rydde opp fra stender eller fange i havet.
12 Hovedinnsatsen mot plast i havet må derfor rettes mot å redusere mengden som
13 tilføres hvert år.

14 I Norge har Venstre vært en pådriver for redusert plastforsøpling, gjennom å fremme
15 og få vedtatt forbud mot mikroplast i kosmetikk, å gi tilskudd til opprydningstiltak,
16 og å fremme tiltak som reduserer plastforurensning fra kunstgressbaner. Norge har
17 også en god avfallshåndtering, som gjør at plast fra handleposer, emballasje og
18 engangsprodukter i svært liten grad havner i naturen.

19 Likevel er det fortsatt flere kilder til plastforurensning som man ikke har god nok
20 kontroll over. En av disse er dekkslitasje, som anslås å stå for 58 prosent av
21 mikroplasten som havner i naturen i Norge. For å få redusert denne kilden til
22 plastforurensning trengs det sannsynligvis forskning på alternative dekktyper, krav
23 til dekkprodusenter om å komme opp med produkter som i mindre grad bidrar til
24 mikroplast i naturen og nye metoder for vask av veier som fanger opp mikropartikler.
25 En annen type plastforurensning som det blir stadig mer oppmerksomhet om er
26 mikroskopiske plastfibre fra tekstiler og klær. Disse har blitt dokumentert i elver,
27 innsjøer og hav over hele jorden, og kan også dukke opp i drikkevann. En annen type
28 plastforurensning som det stadig blir mer av er mikroskopiske plastfibre fra blant
29 annet tekstiler og klær.

30 Venstre ønsker å iverksette forsøk og ha utviklingskontrakter for nye metoder for
31 veivask og rensing i vannrenseanlegg for å fange opp mikroplast fra dekkslitasje og
32 plastfibre. Det er også nødvendig med forskning og nye produktkrav som gir lavere
33 utslipp. Det kan være vanskelig å få til for et lite land, som ikke har industri innenfor
34 disse områdene Venstre vil derfor at Norge skal ta initiativ til at dette iverksettes på
35 EU-nivå.

36 Av den totale mengden plast som havner i havet stammer mellom 88 og 95 prosent
37 fra kun ti store elver. Disse er Nilen og Niger i Afrika, Yangtze-elven, Mekong-elven,
38 Indus, Ganges, Den gule flod, Hai he, Perlefloden og Amur i Asia. Felles for disse
39 elvene er at de går gjennom u-land og fremvoksende økonomier med dårlig
40 avfallshåndtering. Kun en omfattende innsats i de delene av verden som står for

1 mesteparten av plastforurensningen kan redusere problemet. Fordi mange av disse
2 landene har dårligere råd og vesentlig utviklingsutfordringer, og fordi en del av
3 plastforurensningen kommer fra internasjonale verdikjeder som også vesten tjener
4 på, er det urimelig å forvente at de selv skal finansiere hele løsningen på problemet.

5 Venstre mener at fordi plastforurensning er et globalt problem, som krever globale
6 løsninger, bør det etableres en internasjonal traktat under FN med jevnlige
7 partsmøter, etter modell fra klimakonvensjonen. Under en slik traktat kan man
8 iverksette forskning om årsaker og konsekvenser av plastforsøpling, overvåkning av
9 nivået på plastforsøpling, utvikling av tiltak mot plastforsøpling, og byrdefordeling
10 mellom land i kampen mot plastforsøpling. Venstre vil også at Norge prøver ut
11 samarbeidsprosjekter med u-land for å bedre avfallshåndteringen og oppsamling av
12 plast på avveie, helst i form av resultatbasert finansiering inspirert av REDD+
13 (regnskogsatsingen).

14 Norge har kompetanse på løsninger som kan forbedre system for avfallshåndtering,
15 retur og resirkulering. Dette er en grønn eksportvare som bør eksporteres til fattige
16 land.

17 **Venstre vil:**

- 18 ✓ Iverksette forsøk og ha utviklingskontrakter i Norge for nye metoder for
19 veivask og rensing i vannrenseanlegg for å fange opp mikroplast fra
20 dekkslitasje og plastfibre.
- 21 ✓ Ta initiativ til forskning og etter hvert produktkrav på EU-nivå for dekk som
22 gir mindre mikroplast, og vaskemaskiner som fanger opp plastfibre fra klær.
- 23 ✓ At Norge tar initiativ til en internasjonal traktat under FN mot plastforsøpling
24 etter modell fra klimakonvensjonen (UNFCCC).
- 25 ✓ At Norge prøver ut samarbeidsprosjekter med u-land for å bedre
26 avfallshåndteringen og oppsamling av plast på avveie, helst i form av
27 resultatbasert finansiering.
- 28 ✓ Stille umiddelbare krav om å minimere mikroplastutslippet fra alle nye og
29 eksisterende kunstgressanlegg i Norge.
- 30 ✓ Definere mikroplast som en miljøavgift.
- 31 ✓ Etablere et nasjonalt system for renovasjon av marint søppel.
- 32 ✓ Styrke og utvide bevilgningen til opprydning på norske strender og gi adgang
33 til at også profesjonelle virksomheter kan søke om midler til opprydning.
- 34 ✓ Styrke bevilgningene som går til å støtte og utvikle bedre
35 avfallshåndteringssystemer i utviklingsland.
- 36 ✓ Forske mer på mikroplast i havet i Arktis og hvilke konsekvenser dette har for
37 natur og økosystemer.

Forslag nr. C

Lik forslag 34.

Forslagstiller: Redaksjonskomitéen

1 Frihet fra negativ sosial kontroll

2 Retten til å bestemme over eget liv er fundamental i et liberalt, moderne samfunn.
3 Friheten til å være seg selv, og til å velge sin egen vei, er en sentral del av å bli
4 voksen. Det innebærer å kunne velge egne venner, utdanningsløp, verdier og
5 livsanskuelser.

6 Likevel opplever mange ungdommer at rettighetene deres blir begrenset av familie
7 og miljøet rundt dem. Sakene som har kommet opp i media har særlig kommet fra
8 jenter med innvandrerbakgrunn, men problemstillingene er like gyldige for all ungdom,
9 gutter som jenter, og uansett bakgrunn.

10 Venstre mener at en rekke politiske virkemidler må tas i bruk for å sikre alle
11 ungdommer frihet fra sosial kontroll. Det innebærer først og fremst å støtte ungdom
12 og bygge opp under deres bevissthet rundt egne rettigheter. Å skape fora for dialog
13 rundt vanskelige spørsmål kan øke forståelsen i foreldregenerasjonen, og redusere
14 konfliktlinjene mellom generasjoner. I tilfeller der unge opplever sterk sosial kontroll
15 og represalier hvis de utøver sin frihet, må offentlige hjelpetiltak kunne nå dem. I
16 tillegg må lovverket styrkes, slik at frihetsberøvelse, vold og drap med "ære" som
17 motiv virker skjerpene.

18 Venstre vil:

- 19 ✓ støtte organisasjoner som jobber mot negativ sosial kontroll
- 20 ✓ støtte fora for dialog og møteplasser som kan øke forståelse på tvers av
- 21 generasjoner
- 22 ✓ heve kompetansen hos lærere, barnevern, likestillingsentre og andre som
- 23 jobber for å styrke unge kvinners rettigheter
- 24 ✓ styrke opplæringen om kvinners rettigheter i introduksjonsprogrammet
- 25 ✓ gi politiet økte ressurser til å jobbe med æresrelatert vold
- 26 ✓ engasjere religiøse samfunn i kampen mot sosial kontroll
- 27 ✓ at kriminelle handlinger som frihetsberøvelse, vold og drap med "ære" som
- 28 motiv skal virke straffeskjerpene
- 29 ✓ sikre at skilsmisse etter norsk lov følges av alle tros- og livssynssamfunnene.

Forslag nr. D

Basert på forslag nr. 10, med elementer fra uttalelsene nr. 11 og 12.

Forslagstiller: Redaksjonskomitéen

1 En rusreform som redder liv.

2 Norsk ruspolitikk har ikke vært vellykket. De to foregående årene har over 280
3 mennesker mistet livet som følge av overdoser. Nå er det på tide å gjøre noe.
4 Ruspolitikk handler ikke om moralisering og statistiske mørketall. Den handler om
5 menneskene bak rusen. Mennesker med egne behov, ambisjoner, interesser og
6 følelser.

7 Den beste måten vi kan løse problemet på er å møte de rusavhengige med et verdig
8 hjelpetilbud – et tilbud vi ville gitt alle andre mennesker om de var syke og trengte
9 pleie. Vi ser at stadig flere politikere tar til orde for det samme, og i fjor vedtok
10 Stortinget at det skal gjennomføres en rusreform i Norge. Nå må vi sørge for at vi
11 fyller den med et godt og humant innhold.

12 Tilhengerne av dagens rusregime er altfor radikale når de mener at rusmidler skal
13 selges fritt på gaten, fritatt for skatt, uten aldersgrense, og uten salgstider. Venstre
14 mener at rusmidler er for farlig til å ikke ha noen reguleringer. Ved å ta kontroll over
15 produksjonen, vil man også sørge for at rusmidlene er trygge og ikke inneholder
16 ukjente, potensielt dødelige, stoffer.

17 Ikke bare er dagens ruspolitikk farlig for brukerne, men det bidrar også til å finansiere
18 terrorvirksomhet verden over. Terrororganisasjoner som Taliban i Afghanistan, legger
19 ofte beslag på store områder med narkotika for å sikre seg stabile inntekter.
20 Kartellkrigene i Mexico har hittil krevd titusener av menneskeliv. Hvor lenge er vi villig
21 til å rettferdiggjøre en så ødeleggende ruspolitikk? En vellykket ruspolitikk krever
22 streng regulering og en human rusomsorg.

23 En sentral del av rusreformen er å flytte ressursene fra straff til hjelp. Stigmaet rundt
24 rusavhengighet må vekk og terskelen for å be om hjelp må være lav. Ofte sliter
25 rusavhengige med mer enn rusproblemene, for eksempel psykiske lidelser. Sjansen
26 for å bli tungt rusavhengig er 46 ganger større dersom man har opplevd et traume
27 som barn. Å fange opp dem som sliter tidlig kan dermed forebygge rusavhengighet.
28 Skal terskelen for å oppsøke hjelp være lav, kan ikke rusproblemer være et hinder for
29 å søke hjelp. Dette innebærer at all behandling bør være frivillig, og ikke basert på
30 tvang. All behandling i reformen skal være basert på frivillighet og det skal ikke
31 åpnes for å dømme personer til behandling.

32 Venstre vil:

- 33 ✓ At ruspolitikken skal være kunnskapsbasert, og at målsetningen skal være å
- 34 minimere skadeomfanget av rusbruk
- 35 ✓ Styrke opplysningsarbeidet om skadevirkninger ved rusbruk blant barn og
- 36 unge
- 37 ✓ Etablere lavterskeltilbud for ungdom med rusproblemer, også for dem som
- 38 samtidig har psykiske og sosiale vansker.
- 39 ✓ Styrke lavterskeltilbudet for barn av rusavhengige.

- 1 ✓ At bruk og besittelse av narkotika ikke skal være straffbare handlinger
- 2 ✓ Endre sprøyteromsforskriften for å tillate andre stoffer og inntaksmåter
- 3 ✓ Innføre forsøk med heroinassistert behandling
- 4 ✓ Ha program for sprøyteutdeling i norske fengsler
- 5 ✓ La fagpersoner få større makt i rusomsorgen og tillate flere medikamenter i
- 6 LAR
- 7 ✓ Klassifisere rusmidler etter skadepotensiale, og regulere tilgangen på dem
- 8 deretter
- 9 ✓ Vurdere egne utsalgssteder for rusmidler med lavt skadepotensiale
- 10 ✓ Gjøre tunge rusmidler tilgjengelige via resept eller legebehandling
- 11 ✓ Unngå at det opprettes nemnder som kan gi bøter eller gebyrer til rusbrukere
- 12 ✓ Sikre at behandling skal basere seg på frivillighet
- 13 ✓ Utvikle reguleringstiltak som kan avdekke og forhindre tidlig debut av
- 14 rusmidler.
- 15 ✓ Skattlegge produksjon og salg av alle rusmidler.

Forslag nr. E

Basert på forslag nr. 46.

Forslagstiller: Redaksjonskomitéen

1 Norge skal bli best i verden på skeives rettigheter

2 Venstre mener samfunnet opererer med et for snevert kjønnsperspektiv. Alle
3 fortjener å kunne delta i samfunnet på like vilkår. Da må vi sørge for å sikre et åpent
4 og inkluderende samfunn - uavhengig av seksuell orientering, kjønnsuttrykk og
5 kjønnsidentitet.

6 Menneskeverdet er den mest grunnleggende verdien i det norske samfunnet, og
7 Norge er kommet langt i arbeidet for skeives rettigheter. "Homo" er imidlertid blant de
8 vanligste skjellsordene i norske skolegårder, og skeive ungdommer er mer utsatt for
9 mobbing, depresjon, angst, rusproblemer og selvmord enn andre ungdommer.

10 Barn og unge trenger mer kunnskap om kjønn og seksualitet, om glede, lyst, begjær,
11 grensesetting. Seksualitetsundervisningen i skolen må bedres og lærerutdanningen
12 styrkes. Organisasjoner med fagkunnskap bør inkluderes i
13 seksualitetsundervisningen, men også lærere må ta større eierskap til denne delen av
14 undervisningen.

15 Norges eneste helsestasjonen for kjønn og seksualitet opplever stor og økt pågang
16 fra hele landet, og dette er viktig kompetanse som trekkes inn både i helsevesenet
17 og i undervisningsøyemed. Tilbudet bør derfor utvides til alle større regionsentre. For
18 å sikre en god nok kjønnsomsorg bør det utvikles nasjonale retningslinjer og
19 etableres bedre dokumentasjon om ulike LHBTI-personers møte med
20 helsetjenestene. Er man født i en kropp som ikke stemmer overens med sin egen
21 kjønnsidentitet, men man ikke definerer seg som mann eller kvinne, er det ofte
22 vanskelig å få behandling.

23 Å være dobbel minoritet, skeiv og flyktning, i et lite lokalsamfunn med begrenset
24 kompetanse på skeive spørsmål kan by på særlige utfordringer. Derfor bør skeive
25 flyktninger bosettes der de har tilgang på miljøer og ekspertise som sikrer best mulig
26 ivaretagelse. For mange innvandrere er det tabu å snakke om kjønn og seksualitet.
27 Uten tilstrekkelig språk om dette oppstår store utfordringer knyttet til helse og
28 infeksjoner. Det må derfor sikres grunnleggende informasjon om hvordan man unngår
29 smitte, og hvordan man får behandling. Videre må det tilrettelegges for at flyktninger
30 som lever i likekjønnede forhold enklere kan søke familieforening med partner i
31 hjemlandet.

32 Venstre mener at friskoler bidrar til større mangfold i utdanningstilbudet og større
33 valgfrihet for den enkelte elev. Religiøse skoler kan stille krav om bestemt
34 samlivsform til stillinger av forkynnende art. Noen skoler stiller tilsvarende krav for
35 andre stillinger. En slik forskjellsbehandling kan oppleves diskriminerende, og det er
36 derfor behov for å gjennomgå regelverk og praksis knyttet til friskoleloven og
37 likestillingsloven, slik at vern mot ugrunnet diskriminering sikres.

38 Etter innføringen av felles ekteskapslov har man åpnet opp for andre familieformer,
39 men fortsatt er det mange som ikke kjenner igjen sin egne familiesituasjon offentlige

1 dokumenter. Dette må endres slik at man blant annet slipper å ta ut pappaperm når
2 man er medmor.

3 **Venstre vil:**

- 4 ✓ Sikre at lover og regler reflekterer de ulike familieformer og måter å få barn på
- 5 ✓ Ha en gjennomgang av offentlige dokumenter med sikte på å gjøre de
- 6 inkluderende i møte med alle familieformer
- 7 ✓ Utarbeide en helhetlig strategi for å styrke seksualitetsundervisningen i hele
- 8 utdanningsløpet
- 9 ✓ Opprette et eget valgfag i skeiv historie i lærerutdanningen
- 10 ✓ Sikre mulighet for kurs og undervisning for alle yrkesgrupper som møter
- 11 spørsmål om kjønn og seksualitet i sin arbeidshverdag
- 12 ✓ Gjennomgå regelverk og praksis knyttet til friskoleloven og likestillingsloven,
- 13 slik at vern mot ugrunnet diskriminering sikres.
- 14 ✓ Etablere regionale kompetansesentre for kjønn og seksualitet.
- 15 ✓ Utvikle nasjonale retningslinjer for hvordan kjønnsheleomsorgen skal
- 16 ivaretas.
- 17 ✓ Utrede hvordan man best kan desentralisere helsetilbudet for personer som
- 18 trenger behandling knyttet til kjønnshele spørsmål
- 19 ✓ Opprette flere lavterskeltilbud for helsehjelp om kjønn og seksualitet.
- 20 ✓ Sikre at det undervises i tema om kjønn og seksualitet i
- 21 introduksjonsprogrammet på en måte som tar forbehold om kulturelle og
- 22 språklige utfordringer. En løsning er å bruke undervisere med samme
- 23 kulturbakgrunn som de som undervises.
- 24 ✓ Bosette skeive flyktninger der det finnes kompetanse på kjønn og seksualitet.
- 25 ✓ Sikre mulighet for flyktninger som lever i likekjønnede forhold å kunne søke
- 26 familiegjennforening, blant annet ved å fjerne krav om samboerkontrakt eller
- 27 ekteskapsbevis.
- 28 ✓ at LHBTI-personer skal prioriteres sammen med andre prioriterte grupper ved
- 29 uttak av FNs kvoteflyktninger.

Forslag nr. F

Basert på forslag nr. 4, samt nr. 29 og 39.

Forslagstiller: Redaksjonskomitéen

1 **Meir målretta distriktspolitikk**

- 2 Venstres landsmøte ser med forventning fram til at den nye blågrøne regjeringa skal
3 bidra til at folk kan skape sine gode liv i både by og distrikt. Med Venstre i regjering
4 vil vi framleis halde eit godt tak i dei store utfordringane for framtida innan spesielt
5 klima og miljø, skule, barnefattigdom og nye arbeidsplassar.
- 6 Eit taktskifte innan grøn omstilling og satsing på innovasjon, gründerar, små og
7 mellomstore bedrifter er viktig for distrikta. Den nye regjeringa vil også bygge og
8 vedlikehalde veg og bane gjennom ein rekordstor Nasjonal Transportplan og sikrar at
9 det framleis blir bygd ut breiband og fiber over heile landet. Vi har òg tru på
10 regjeringa sine reformer for å flytte meir makt og mynde til dei folkevalde i fylka og
11 kommunane. Det nye regionale nivået må styrkast med fleire oppgåver og meir
12 ansvar.
- 13 Ei positiv næringsutvikling krev fleire kompetente hovuder og hender. Familieansvar,
14 jobb, økonomi og lange avstander kan gjere det krevjande å ta vidareutdanning. Det
15 må verta enklere å ta sertifiseringskurs, fagskolekurs og teknologisk utdanning for å
16 tilpasse seg et arbeidsmarked i endring og et grønt skifte og vekst. Ved ei betre
17 organisering av studiesentre og studieklynger kan ein leggje til rette for fleire
18 lærarar, førskolelærarar, sjukepleiarar og vernepleiarar over heile landet.
- 19 Berekraftig landbrukspolitikk er både god miljøpolitikk og god distriktspolitikk. I
20 samarbeid med næringa og ved hjelp av dei landbrukspolitiske verkemidla ynskjer
21 Venstre å styrkje og betre utnyttinga av ressursar i landbruket. Potensiale for
22 innovasjon er stort. Det må støttas opp om initiativ for å redusera klimagassutslepp
23 og avrenning, samt nye måtar å produsera energi.
- 24 Fiskeri- og havbruksnæringa sikrar verdiskaping og sysselsettjing langs heile
25 kysten, og skaper store ringverknadar i annan industri både lokalt, regionalt og
26 nasjonalt. Moglegheitene som ligg i havet må utforskast. Auka matproduksjon, meir
27 førråvarer og utvikling av nye marine produkter innafor ernæring, helse, kosmetikk og
28 energi gjev store moglegheiter for framtida.
- 29 For å sikre vidare utvikling og vekst i distrikta trengst fleire gode virkemiddel:
- 30 ✓ Arbeidet med kommune- og regionreform må halde fram. Gjennom reformene
 - 31 må oppgåver og makt flyttast frå staten til kommunane og fylkeskommunane.
 - 32 ✓ Flytte fleire statlege kompetanseoppgåver til regionane.
 - 33 ✓ Sørge for midlar til rassikring av veg, vidare satsing på jernbane,
 - 34 ferjeavløysing og fleire ladepunkt for elbilar over heile landet.
 - 35 ✓ Meir midlar til flaum- og rasutgreiing av bustadområde.
 - 36 ✓ Satsing på utbygging av breiband og fiber.
 - 37 ✓ Satse på små og mellomstore gardar og sikre rein mat, høg dyrevelferd og
 - 38 norsk matproduksjon over heile landet.

- 1 ✓ Gjennomgå velferdsordningane for bønder for å sikre fortsatt rekruttering av
- 2 unge til landbruket.
- 3 ✓ Følgje opp jordvernstrategien.
- 4 ✓ Jobbe for at fleire distriktskommunar vert attraktive busettingskommunar for
- 5 flyktningar og arbeidsinnvandrarar.
- 6 ✓ Styrke regionsentra gjennom etablering av statlege arbeidsplassar og satsing
- 7 på næringsklynger, innovasjon og gründerar.
- 8 ✓ Legge til rette for at statlege tilsette i større grad kan behalde jobben ved
- 9 flytting, så sant det ikkje går ut over vedkommandes arbeidsoppgåver.
- 10 ✓ Halde fram med å gje kommunane økonomisk handlingsrom slik at dei kan yte
- 11 gode tenester.
- 12 ✓ Å gje gode nok tenester innan helse- og velferdssektoren vil bli ein utfordring i
- 13 både store og små kommunar framover. Rett teneste på rett nivå og
- 14 innovasjon vil bli prioritert. Det enkelte innbyggjar skal alltid stå i sentrum.

Forslag nr. G

Basert på forslag nr. 27, samt nr. 28 og 4.

Forslagstiller: Redaksjonskomitéen

1 Eit rikt og variert kulturliv

2 Vi lever i ei tid med auka spenning mellom omsynet til det nasjonale og det globale,
3 mellom liberale og illiberale krefter. Ein styrka innsats for kulturen vil gjere oss i stand
4 til å reflektere over desse spenningane og det som utfordrar eit ope, tolerant
5 samfunn. Kultur skapar refleksjon og innsikt om verdiar, samfunn og kva det vil seie å
6 vere menneske.

7 Store delar av kulturen går føre seg i kommunane. Kvardagskulturen er limet som bitt
8 oss saman, ein infrastruktur for livsmeistring. Men den kommunale innsatsen til det
9 kulturelle grunnfjellet er låg, og han varierer mellom kommunane. Difor er den
10 viktigaste kulturpolitiske innsatsen lokal, gjennom eit kulturløft i kommunane.
11 Venstre bør vurdere ei statleg forsterkingsordning – ein stimuli til kommunar som
12 satsar på kultur og frivilligheit.

13 I eit digitalt og mangfoldig samfunn spelar biblioteka ei stadig viktigare rolle som
14 møteplass og kunnskapsarena, på tvers av generasjonar og befolkningsgrupper i
15 lokalsamfunna våre. Fleire stader i landet tek biblioteka ei aktiv rolle i lokalsamfunna,
16 der ein får til godt samspel med den frivillige sektoren og på den måten blir ein motor
17 i kulturliv og integreringsarbeid. Også i folkehelsesamanheng spelar biblioteka ei
18 viktig rolle gjennom å førebyggje einsemd, og å vere ein lågterskel-møteplass. Vi vil
19 difor jobbe for at regjeringa aktivt styrkar folkebiblioteka si rolle i det varsla
20 inkluderingsløftet, og stimulerer til at nye modellar for drift, kan tilpassast lokale
21 behov og mulegheiter.

22 Venstre ynskjer omfordeling av kulturmakta, og ein desentralisering av statlege
23 oppgåver til dei nye regionane utan at dette går utover viktige nasjonale fagmiljø.
24 Fleire har uttrykt bekymring for at regionane vil prioritere kulturen ulikt om eit statleg
25 forvaltningsnivå blir svekka. Kulturpolitikken er i liten grad regulert gjennom lov. I dag
26 finst biblioteklov og kulturskulelov. Og ei kulturlov, som sikrar lite, om noko som helst.
27 Ei desentralisering av kulturmakta vil difor fordre ei styrkt lovfesting av kulturen.

28 Kunstnarar skapar meir enn kultur. Over heile landet byggjer arrangørar og
29 kunstnarar merkevarer som set Norge på kartet og som skapar store verdiar, ofte i
30 samspel med frivilligheita. Kulturgründarar må stimuleras ved enklare regelverk og
31 færre krav til rapportering, og det må leggjast betre til rette for utvikling av
32 kulturverksemder. Kunst- og kulturinstitusjoner må sikrast gode rammevilkår, og det
33 må leggjas til rette for fleire møteplasser og for kulturvirksemd og friviljuge aktørar
34 på kulturfeltet. Venstre vil styrka kunstnarøkonomien og leggje til rette for nettverk
35 og organisasjonar for kunstnarar.

36 Filmmeldinga «En framtidrettet filmpolitikk» (2014-2015) seier at det er vesentleg
37 for regjeringa at filmpolitikken bidreg til å styrke filmmiljøa i regionane. Berre 10
38 prosent av det nasjonale tilskottet til filmområdet blir kanalisert til regionale senter
39 og fond. Venstre vil sjå etter mulegheiter for å auke denne delen, anten ved større

1 overføring direkte til sentra og fonda, eller via regionale eigarar. Slik kan vi vere med
2 å utvikle filmbransjen i heile landet.

3 Noreg ratifiserte i 2007 Unesco-konvensjonen om vern av den immaterielle
4 kulturarven. Ratifiseringa stiller krav om at Noreg skal sikre arven for framtida, og at
5 det blir etablert ein politikk for korleis dette skal gjerast. Sidan 2007 er få tiltak sette
6 i verk. Venstre bør vurdere ei opptrapping av arbeidet med den immaterielle
7 kulturarven i åra som kjem.

8 Den komande kulturmeldinga må gje signal om eit langsiktig program for sikring av
9 freda og verna kyrkjer, og andre, verneverdige bygg.

10 **Venstre vil:**

- 11 ✓ Styrkje den kommunale innsatsen ved eit kulturløft i kommunane.
- 12 ✓ Ha ei omfordeling av kulturmakt, og ein desentralisering av statlege oppgåver
13 til dei nye regionane, forutsatt at dette ikkje går utover viktige nasjonale
14 fagmiljø.
- 15 ✓ Vurdere ei statleg forsterkingsordning til kommunar som satsar på kultur og
16 frivilligheit.
- 17 ✓ Ha ei opptrapping av arbeidet med den immaterielle kulturarven.
- 18 ✓ Styrkje likestillinga ved tildeling av tilskot til filmområdet, og legge til rette for
19 ei jamnare fordeling av tilskot til heile landet.
- 20 ✓ Forenkla regelverk og stille færre krav til rapportering for kulturarbeidarar og
21 friviljuge aktørar på kulturfeltet.
- 22 ✓ Styrkje kulturprodusentar og aktørar som etablerer verksemder, og bidreg til å
23 løfta kunst og kultur nasjonalt og internasjonalt.
- 24 ✓ Satse på folke- og skolebiblioteka, blant anna gjennom å styrkje arbeidet med
25 digitale plattformer og nye modeller for drift av bibliotek.
- 26 ✓ Vidareutvikle kulturskulen til å gje tilbod innan heile kultursektoren, og styrkje
27 ordningar med kulturstipend.

Forslag nr. H

Basert på forslag nr. 23 og 21

Forslagstiller: Redaksjonskomitéen

1 Bærekraftig oljenæring

2 Nasjonale klimamål og Paris-avtalens mål om å redusere temperaturstigningen til 1,5
3 grader tilsier at betydelige deler av norsk olje og gass må bli liggende.

4 Markedet for olje og gass usikkert og utsatt for betydelige svingninger, mens
5 fornybarmarkedet er i kraftig vekst. Det er her fremtidens løsninger finnes.

6 Venstre vil bringe Norge i front av denne energiomstillingen. Det norske næringslivet,
7 der en stor andel i dag er knyttet til olje- og gassnæringen, må raskt vris i retning av
8 fornybare energikilder og grønne løsninger for å sikre en bærekraftig økonomi. Da må
9 virkemidler som hittil har tjent olje- og gassnæringen, i stedet brukes til å stimulere
10 utviklingen av fornybare energikilder, samtidig som eksponeringen overfor olje- og
11 gassnæringen reduseres dramatisk.

12 Frem til i dag har ordninger som letefusjonsordningen, fribeløpet og
13 avskrivningsreglene tjent olje- og gassnæringen og staten vel, og har gjennom årene
14 bidratt til at olje- og gassnæringen har generert betydelige beløp til den norske
15 statskassen. Det er imidlertid høyst usikkert om dette vil fortsette.

16 Gjennom statens tunge involvering i og subsidiering av olje- og gassvirksomheten,
17 løper den norske befolkningen en betydelig og økende risiko for økonomiske tap
18 knyttet til prissvingninger, ulykker og usikker lønnsomhet. Sistnevnte gjelder i særlig
19 grad i et scenario der Paris-avtalens klimamål oppfylles. Norge bør ikke tillate seg å
20 vedde mot Paris-avtalen.

21 Den norske stat er i dag eksponert mot olje- og gassnæringen på en rekke måter:
22 Avskrivningsreglene, som innebærer at oljeselskapene kan skrive av hele 88 prosent
23 av investeringer på norsk sokkel, kostet staten 80 milliarder kroner i perioden 2013-
24 17. Leterefusjonsordningen, som innebærer at staten dekker 78 prosent av
25 leteutgiftene for selskaper som ikke er i skatteposisjon, innebar statlige utbetalinger
26 tilsvarende 90 milliarder kroner fra 2005-2015.

27 Det stopper ikke der: Statens direkte økonomiske engasjement i olje- og gassfelt,
28 funn, leteareal og infrastruktur – SDØE – ble i 2016 anslått til 810 milliarder norske
29 kroner, ned fra 1234 milliarder bare to år tidligere. Statens eierandel på 67 prosent av
30 Statoil tilsvarte i 2016 en markedsverdi på 346 milliarder kroner. Den statlige
31 garantiordningen GIEK har gått fra å være lånegarantist til å eie selskaper som ikke
32 klarer å nedbetale gjelden. Ved utgangen av 2016 hadde GIEK 98 milliarder kroner i
33 utestående garantiansvar, hvorav hele 84 milliarder var relatert til olje og gass. På
34 samme tid utgjorde Statens Pensjonsfond Utland investeringer i olje- og
35 gassvirksomhet over 300 milliarder kroner.

36 Samlet innebærer disse ordningene både en omfattende subsidiering av olje- og
37 gassvirksomheten og en voldsom eksponering mot en sektor med høy og økende
38 finansiell risiko. Ordningene ble etablert i en periode der man forventet stadig høyere

- 1 inntekter fra oljevirksomheten. Denne perioden er over. Når oljevirksomheten i dag
- 2 står overfor en nedbyggingsfase, med betydelig økt finansiell risiko.

- 3 Venstre vil derfor redusere statens andel av risikoen knyttet til letevirksomhet,
- 4 oljeboring og transport av olje og gass, og overføre en betydelig del av denne
- 5 risikoen til selskapene som driver virksomheten. Dette må skje på flere måter,
- 6 herunder gjennom en omfattende endring av skatteregimet for olje- og gassektoren.

- 7 **Venstre vil derfor gå inn for å:**

- 8 ✓ Fjerne leterefusjonsordningen.
- 9 ✓ Redusere friinntekten og avskrivingssetser, slik at petroleumsskatteregimet
- 10 ikke gir incentiver til potensielt ulønnsomme investeringer.
- 11 ✓ Stille utslipp fra norsk sokkel overfor en høyere karbonpris enn i dag.
- 12 ✓ At staten skal redusere sin aksjeandel i Equinor, og selge ned SDØE-andeler
- 13 for å spre risikoen ved å drive med oljevirksomhet.
- 14 ✓ Styrke Miljødirektoratets myndighet, og gi det en reell mulighet til å si nei til
- 15 utslippstillatelser på norsk sokkel.
- 16 ✓ Gjøre begrensninger i omfanget av såkalte TFO-runder (tildeling i
- 17 forhåndsdefinerte områder).

Forslag nr. 1

Basert på forslag nr. 1 og 9.

Forslagstiller: Redaksjonskomitéen

1 Venstre vil sikre barn og unge med funksjonshemming 2 like muligheter

3 Det er en grunnleggende menneskerettighet ikke å bli diskriminert og å ha lik
4 mulighet til å delta på alle samfunnsarenaer uavhengig av funksjonsevne. Dette er
5 ikke minst viktig for barn og unge. Funksjonshemming oppstår når det er et gap
6 mellom individets forutsetninger og omgivelsenes utforming. Det er ikke en
7 individuell egenskap, men et resultat av dårlige løsninger.

8 Gode løsninger, derimot, sikrer barn og unge tett og god faglig oppfølging i skole og
9 barnehage, sikrer tilgjengelighet, og sørger for at den som trenger assistanse selv
10 styrer sin egen hverdag. Dette avhenger av robuste fagmiljøer som respekterer
11 enkeltmenneskets ulike behov når de skal levere tjenester, enten disse leveres av
12 det offentlige eller ulike private aktører. Det avgjørende må være kvaliteten på
13 tjenesten og den enkeltes innflytelse over egen hverdag.

14 Dessverre har barn og ungdom med funksjonshemming i praksis dårligere muligheter
15 enn funksjonsfriske. NOUen "På lik linje" fra 2016, peker på mange områder der
16 funksjonshemmedes rettigheter ikke ivaretas. Barn og unge med funksjonshemming
17 får ikke opplæring av samme kvalitet som andre, har høyere frafall i videregående
18 skole, og deltar i mindre grad i høyere utdanning og i arbeidslivet. Bare litt over 40
19 prosent av funksjonshemmede er i jobb, og få er politisk aktive.

20 Venstre ønsker å styrke lovverket og inkludere funksjonshemmedes rettigheter i
21 Grunnloven. I tillegg må vi prioritere løsninger som sikrer at rettighetene blir
22 gjennomført i praksis. Tilrettelegging i barnehage, skole og arbeidsliv, såvel som i
23 andre offentlige møteplasser, må sørge for at barn og unge med fysiske
24 funksjonshemminger får like god opplæring og gis de samme muligheter som andre.
25 Brukerstyrt Personlig Assistanse (BPA) er et viktig likestillingsverktøy, og er sentralt
26 for å kunne delta i politikk, kulturliv og andre fritidsinteresser.

27 Venstre vil:

- 28 ✓ Ta FN-konvensjonen for rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne
29 (CRPD) inn i lovverket, og nedfelle disse rettighetene i Grunnloven.
- 30 ✓ Jobbe aktivt for robuste kommuner med gode fagmiljøer som kan levere gode
31 nok tjenester og sette enkeltmenneskene i sentrum.
- 32 ✓ Sikre at BPA kan benyttes for de formålene det var ment for, inkludert
33 deltakelse i kulturliv og politikk. Likestillings- og diskrimineringsombudet må
34 få en mer sentral rolle i vurderingene av krav på BPA.
- 35 ✓ Se ulike stønader og stipender opp mot hverandre slik at ungdom med
36 funksjonshemming ikke taper økonomisk på å ta utdanning. Vurdere å øke
37 stipend og lån fra Statens Lånekasse til studenter med funksjonshemming til
38 samme nivå som Ung UFØR.

- 1 ✓ Styrke oppfølging av barn og unge med funksjonshemninger i barnehage og
- 2 skole. Sikre lik tilgang til undervisning fra utdannede lærere og pedagoger.
- 3 ✓ Styrke seksualundervisningen, og gjøre den relevant for alle elever.
- 4 ✓ Styrke lærerutdannelsen, og etter- og videreutdanning for lærere, for å styrke
- 5 læreres kompetanse i klasseledelse, inkludering og tilrettelegging.
- 6 ✓ Sørge for at døve og hørselshemmede barn får tilgang til gode tegnspråkmiljø
- 7 der de får utviklet sine språkferdigheter.
- 8 ✓ Norsk tegnspråk må innlemmes i den nye stortingsmeldingen om politikk og
- 9 tiltak overfor nasjonale minoriteter.
- 10 ✓ At alle nettsider rettet mot allmennheten skal være universelt utformet.
- 11 ✓ At alle nye bygg, anlegg og uteområder skal som hovedregel være universelt
- 12 utformet. Unntak tillates kun der det kan dokumenteres at formålet om
- 13 tilgjengelighet er ivaretatt på andre måter, for eksempel studentboiger. Alle
- 14 undervisningsbygg skal være universelt utformet innen 2027.
- 15 ✓ Sikre minst 400 ekstra traineeplasser for funksjonshemmede i det offentlige.
- 16 Gi støtte til samarbeid med private bedrifter som gir unge med nedsatt
- 17 funksjonshemming tilgang til relevante jobber. Styrke ungdomskompetansen i
- 18 NAV. Arbeide aktivt mot diskriminering i arbeidslivet.

1 Forslag nr 1

2 *Arbeid og velferd*

3 **Venstre vil sikre barn og unge med funksjonshemming** 4 **like muligheter**

5 **Forslagstillere: Gøril Bjerkhol Havro og Guro Fjellanger**

6 Det er en grunnleggende menneskerettighet ikke å bli diskriminert og å ha lik
7 mulighet til å delta på alle samfunnsarenaer uavhengig av funksjonsevne. Dette er
8 ikke minst viktig for barn og unge. Funksjonshemming oppstår når det er et gap
9 mellom individets forutsetninger og omgivelsenes utforming. Det er ikke en
10 individuell egenskap, men et resultat av dårlige løsninger.

11 Gode løsninger, derimot, sikrer barn og unge tett og god faglig oppfølging i skole og
12 barnehage, sikrer tilgjengelighet, og sørger for at den som trenger assistanse selv
13 styrer sin egen hverdag. Dette avhenger av robuste fagmiljøer som respekterer
14 enkeltmenneskets ulike behov når de skal levere tjenester, enten disse leveres av
15 det offentlige eller ulike private aktører. Det avgjørende må være kvaliteten på
16 tjenesten og den enkeltes innflytelse over egen hverdag.

17 Dessverre har barn og ungdom med funksjonshemming i praksis dårligere muligheter
18 enn funksjonsfriske. NOUen "På lik linje" fra 2016, peker på mange områder der
19 funksjonshemmedes rettigheter ikke ivaretas. Barn og unge med funksjonshemming
20 får ikke opplæring av samme kvalitet som andre, har høyere frafall i videregående
21 skole, og deltar i mindre grad i høyere utdanning og i arbeidslivet. Bare litt over 40
22 prosent av funksjonshemmede er i jobb, og få er politisk aktive.

23 Venstre ønsker å styrke lovverket og inkludere funksjonshemmedes rettigheter i
24 Grunnloven. I tillegg må vi prioritere løsninger som sikrer at rettighetene blir
25 gjennomført i praksis. Tilrettelegging i barnehage, skole og arbeidsliv, såvel som i
26 andre offentlige møteplasser, må sørge for at barn og unge med fysiske
27 funksjonshemminger får like god opplæring og gis de samme muligheter som andre.
28 Brukerstyrt Personlig Assistanse (BPA) er et viktig likestillingsverktøy, og er sentralt
29 for å kunne delta i politikk, kulturliv og andre fritidsinteresser.

30 **Venstre vil:**

- 31 ✓ Ta FN-konvensjonen for rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne
32 (CRPD) inn i lovverket, og nedfelle disse rettighetene i Grunnloven.
- 33 ✓ Jobbe aktivt for robuste kommuner med gode fagmiljøer som kan levere gode
34 nok tjenester og sette enkeltmenneskene i sentrum. Kommuner som ikke
35 evner å levere slike tjenester må ettergås spesielt, og sammenslåing eller
36 statlig inngripen bør vurderes.
- 37 ✓ Innføre kommunale koordinatorene for å samkjøre ulike tjenester.
- 38 ✓ Sikre at BPA kan benyttes for de formålene det var ment for, inkludert
39 deltakelse i kulturliv og politikk. Likestillings- og diskrimineringsombudet må
40 få en mer sentral rolle i vurderingene av krav på BPA.

- 1 ✓ Se ulike stønader og stipender opp mot hverandre slik at ungdom med
- 2 funksjonshemming ikke taper økonomisk på å ta utdanning. Vurdere å øke
- 3 stipend og lån fra Statens Lånekasse til studenter med funksjonshemming til
- 4 samme nivå som Ung UFØR.
- 5 ✓ Styrke oppfølging av barn og unge med funksjonshemninger i barnehage og
- 6 skole. Sikre lik tilgang til undervisning fra utdannede lærere og pedagoger.
- 7 ✓ Styrke seksualundervisningen, og gjøre den relevant for alle elever.
- 8 ✓ Styrke lærerutdannelsen, og etter- og videreutdanning for lærere, for å styrke
- 9 læreres kompetanse i klasseledelse, inkludering og tilrettelegging.
- 10 ✓ Sørg for at døve og hørselshemmede barn får tilgang til gode tegnspråkmiljø
- 11 der de får utviklet sine språkferdigheter.
- 12 ✓ At alle nettsider rettet mot allmennheten skal være universelt utformet.
- 13 ✓ At alle nye bygg, anlegg og uteområder skal være universelt utformet uten
- 14 unntak, for å sikre like rettigheter i praksis. Alle undervisningsbygg skal være
- 15 universelt utformet innen 2025.
- 16 ✓ Sikre minst 400 ekstra traineeplasser for funksjonshemmede i det offentlige.
- 17 Gi støtte til samarbeid med private bedrifter som gir unge med
- 18 funksjonshemming tilgang til relevante jobber. Styrke ungdomskompetansen i
- 19 NAV. Arbeide aktivt mot diskriminering i arbeidslivet.

20 **Begrunnelse:**

- 21 Venstres Stortingsvalgprogram inneholder lite om funksjonshemmedes rettigheter,
- 22 og det er viktig at vi har en politikk på dette området. For at alle skal få like
- 23 muligheter, er det helt sentralt å inkludere barn og unge med funksjonshemming.

1 Forslag nr 2

2 *Arbeid og velferd*

3 **Utgreiing av samfunnsløn no!**

4 **Forslagstillar: Hordaland Venstre**

5 Den teknologiske utviklinga akselererer! Vi må førebu oss på store omveltingar. Vi
6 ser at radikal ulikskap tar form mellom anna i USA. Dess rikare vi vert som samfunn,
7 dess mindre effektivt vil arbeidsmarknaden fungera til å fordela rikdomen.

8 Verdsomspennande konsern som Facebook, Google, Amazon, Apple veks, utvidar og
9 kan verta dominerande monopolistar. Denne utviklinga krev ei massiv omfordeling av
10 verdiskapinga gjennom internasjonale avtalar.

11 I Norge vil ny teknologi ta over arbeidsoppgåver som menneske utfører i dag. Nye
12 jobbar som vi enno ikkje kjenner, vil veksa fram. Denne utviklinga kan føra til at
13 eigarskap til maskinene får heile overskotet av verdiskapinga. Utfordringa vert
14 korleis verdiskapinga skal koma alle innbyggjarane til gode.

15 I Stortingsmelding nr 50 (1998-1999) «Utjamningsmeldinga» vart dette vedteke i
16 Stortinget (minus H og FrP):

17 *9.8 Garantert minsteinntekt*

18 *Regjeringa vil setje ned ei intern arbeidsgruppe som skal greie ut spørsmålet om*
19 *garantert minsteinntekt. Utgreiinga blir knytt til dei sosiale ordningane som er*
20 *etablerte i dag, til nye arbeidsmåtar for samordning og forenkling, og dessutan til*
21 *forslaget om normering av sosialhjelp etter sosialtenestelova.*

22 Det var Venstre som fekk gjennomslag for dette. Den gongen var dette Venstres
23 politikk programfesta i partiet. Samarbeidspartia Sp og KrF var overraskande lunkne
24 til tiltaket.

25 Venstre må ta opp att arbeidet med å få utgreidd saka. Det er viktig å fokusera på
26 utfordringa og å setja i gang ei drøfting om alternative modellar.

27 **Begrunnelse:**

28 Sosial omfordeling og moglegheit til å delta i verdiskaping, er eit viktig
29 samfunnsproblem.

1 Forslag nr 3

2 *Arbeid og velferd*

3 **La unge utviklingshemmede få anledning kjøpe og eie**
4 **egen bolig**

5 **Forslagstiller: Per A. Thorbjørnsen og Erlend Horn**

6 Husbanken gir i dag tilskudd til bygging av kommunale bofelleskap. Det er en
7 betingelse for utbetaling av støtten at det bygges i lokal regi. Venstre mener det er
8 positivt at kommunalt bygde bo-felleskap kan videreselges til aktuelle brukere.

9 Gruppen unge utviklingshemmede leier som oftest kommunal bolig eller leilighet i
10 bofelleskap. Det kan i et livsløp gi husleieutgifter på opptil seks millioner kroner.
11 Valgmulighetene for eierskap eller leieforhold knyttet til bofelleskap er i dag relativ
12 liten blant annet på grunn av Husbankens retningslinjer for investeringsstøtte.

13 Retningslinjene bør liberaliseres slik at investeringsstøtte også kan tildeles private,
14 boligbyggelag og sameier. Dagens ordning er for lite fleksibel og åpner kun for
15 bygging i offentlig regi. En oppmyking av regelverket handler om likebehandling,
16 likeverd og valgfrihet. Det skal selvsagt være en forutsetning også i fremtiden at
17 investeringstilskuddet kun gis til brukere som har rett på slik bolig. Det handler i bunn
18 og grunn om at utviklingshemmede og andre aktuelle målgrupper kan gis de samme
19 boligvalgmuligheter som alle andre i det norske samfunn.

20 **Venstre vil:**

21

22 ✓ at Husbankens investeringsstøtte også kan tildeles private søkere som har
23 rett til slik støtte

24 ✓ at den totale investeringsrammen økes og at tilskuddet til den enkelte søker
25 økes

1 Forslag nr 4

2 *By- og stedsutvikling*

3 **Løft for heile landet**

4 **Forslagstiller: Venstres ordførernettverk**

5 Venstres landsmøte ser med forventning fram til at den nye blågrøne regjeringa skal
6 bidra til at folk kan skape sine gode liv i både by og distrikt. Med Venstre i regjering
7 vil vi framleis halde eit godt tak i dei store utfordringane for framtida innan spesielt
8 klima og miljø, skule, barnefattigdom og nye arbeidsplassar.

9 Eit taktskifte innan grøn omstilling og satsing på innovasjon, gründerar, små og
10 mellomstore bedrifter er viktig for distrikta. Den nye regjeringa vil også bygge og
11 vedlikehalde vegar gjennom ein rekordstor Nasjonal Transportplan og sikrar at det
12 framleis blir bygd ut breiband og fiber over heile landet. Vi har òg tru på regjeringa
13 sine reformer for å flytte meir makt og mynde til dei folkevalde i fylka og
14 kommunane.

15 For å sikre vidare utvikling og vekst i distrikta trengst fleire gode virkemiddel:

- 16 ✓ Arbeidet med kommune- og regionreform må halde fram. Gjennom reformene
- 17 må oppgåver og makt flyttast frå staten til kommunane og fylkeskommunane.
- 18 ✓ Sørge for midlar til rassikring av veg, vidare satsing på jernbane,
- 19 ferjeavløysing og fleire ladepunkt for elbilar over heile landet.
- 20 ✓ Meir midlar til flaum- og rasutgreiing av bustadområde.
- 21 ✓ Utjamning av nettleiga.
- 22 ✓ Auka satsing på utbygging av breiband og fiber.
- 23 ✓ Sørge for god inntektsutvikling for små og mellomstore gardar, og på denne
- 24 måten sikre rein mat, høg dyrevelferd og norsk matproduksjon over heile
- 25 landet.
- 26 ✓ Jobbe for at fleire flyktningar og arbeidsinnvandrarak blir innbyggjarar i
- 27 distrikta - mellom anna gjennom å satse på integrering og inkludering
- 28 gjennom frivillige organisasjonar.
- 29 ✓ Styrke regionsentra gjennom statlege arbeidsplassar, tett samarbeid mellom
- 30 det offentlege og private, tilgang til fleire statlege satsingar og
- 31 prøveordningar som i dag er retta inn mot dei største byane - og satsing på
- 32 næringsklynger, innovasjon og gründerar.
- 33 ✓ Legge til rette for at statlege tilsette kan ta med seg arbeidsplassen sin heim
- 34 ✓ Styrka statleg bustad-politikk retta mot distrikta - for å legge til rette for
- 35 fleire gjennomgangsbustader, tilgjengelege og varierte bustader også i mindre
- 36 sentra.
- 37 ✓ Halde fram med å gje kommunane økonomisk handlingsrom slik at dei kan yte
- 38 gode tenester
- 39 ✓ Skulepartiet Venstre vil alltid vidareutvikle skulen. Dette gjer ein ikke utan å
- 40 ha kommunane med på laget.

- 1 ✓ Venstre vil vidareutvikle kulturskulen til å gje tilbod innan heile kultursektoren.
- 2 Kultur er ikkje som pynt på kaka, men som gjær i gjærbaksten - ein heilt
- 3 nødvendig ingrediens for å få til gode liv.
- 4 ✓ Å gje gode nok tenester innan helse- og velferdssektoren vil bli ein utfordring i
- 5 både store og små kommunar framover. Rett teneste på rett nivå og
- 6 innovasjon vil bli prioritert. Det enkelte innbyggjar skal alltid stå i sentrum.

7 **Begrunnelse:**

- 8 Venstres ordførarnettverk består av Venstre sine meir enn 40 ordførarar og
- 9 varaordførarar frå Mandal i sør til Longyearbyen i nord. Vi vil med denne fråsegna
- 10 løfte opp Venstre sin profil på distrikts- og regionalpolitikk, som vi meiner har vore
- 11 for svak og utydeleg dei siste åra. Som regjeringsparti blir dette særskilt viktig i tida
- 12 fram mot lokalvalet i 2019.

1 Forslag nr 5

2 *By- og stedsutvikling*

3 **Løft for regionane og distrikta**

4 **Forslagstiller: Sogn og Fjordane Venstre**

5 Eit taktskifte innan grøn omstilling og satsing på innovasjon, gründerar, små og
 6 mellomstore bedrifter er viktig for regionane og distrikta. Den nye regjeringa vil også
 7 bygge og vedlikehalde vegar gjennom ein rekordstor Nasjonal Transportplan og
 8 sikrar at det framleis blir bygd ut breiband og fiber over heile landet. Vi har òg tru på
 9 regjeringa sine reformer for å flytte meir makt og mynde til dei folkevalde i fylka og
 10 kommunane.

11 Venstre vil at det blir innført ei ordning der tilsette i staten skal ha rett til å ta med
 12 seg arbeidsplassen om dei flyttar. Vi meiner dette vil slå positivt ut for
 13 folketalsutviklinga, spesielt i distrikta. Vi treng ein variert og allsidig arbeidsmarknad
 14 i heile landet! Ei slik ordning vil kunne styrke lokale arbeidsmarknader og bidra til
 15 næringsutvikling. Ordninga vil vere moderne og skape meir fleksibilitet for den
 16 enkelte arbeidstakar, den vil også på sikt spreie dei statlege arbeidsplassane betre
 17 enn i dag.

18 Venstre er ein pådrivar for at nettleiga som forbrukarane betaler til kraftselskapa
 19 vert utjamna over heile landet. I kraftkommunane blir mykje av energien skapt, det er
 20 i slike område kraftlinjene vert bygde og dimensjonerte for å klare å transportere den
 21 lokalt produserte energien til innbyggjarane og næringsliv andre stader i landet skal
 22 få nytte av den. Det er innbyggjarane og næringslivet i desse fylka som sit att med
 23 rekningane for oppgraderingane av eksisterande nett og bygging av nye kraftlinjene.
 24 Venstre krev difor at nettleige-tariffen vert utjamna over heile landet, slik at vilkåra
 25 for næringslivet vert like, og at det ikkje vert gjort skilnad på forbrukarar alt etter
 26 kvar dei bur i landet.

27 For å sikre vidare utvikling og vekst i distrikta trengst fleire gode virkemiddel:

- 28 ✓ Arbeidet med kommune- og regionreform må halde fram og gjennom
- 29 reformene må oppgaver og makt flyttast frå staten til kommunane og
- 30 fylkeskommunane.
- 31 ✓ Etablere ei ordning der statlege tilsette får rett til å ta med seg
- 32 arbeidsplassen sin heim
- 33 ✓ Utjamning av nettleiga for forbrukarar og næringsliv over heile landet
- 34 ✓ Sørgje for midlar til rassikring av veg, ferjeavløysing og fleire ladepunkt for
- 35 elbilar.
- 36 ✓ Meir midlar til flaum- og rasutgreiing av bustadområde.
- 37 ✓ Utvikle moderne levedyktige bygdesamfunn rundt regionsentra som gjer at
- 38 folk kan fortsette å leve på forskjellige måtar også i framtida.
- 39 ✓ Auka satsing på utbygging av breiband og fiber.

- 1 ✓ Sørge for god inntektsutvikling for små og mellomstore gardar, og på denne
- 2 måten sikre rein mat, høg dyrevelferd og norsk matproduksjon over heile
- 3 landet.
- 4 ✓ Jobbe for at fleire flyktningar og arbeidsinnvandrarar blir innbyggjarar i
- 5 distrikta.
- 6 ✓ Styrke regionsentra gjennom statlege arbeidsplassar, tett samarbeid mellom
- 7 det offentlege og private og satsing på næringsklynger, innovasjon og
- 8 gründerar.

- 9 Venstre er på lag med framtida og vi trur på eit løft for både by og distrikt i tida
- 10 framover.

1 Forslag nr 6

2 *By- og stedsutvikling*

3 **Venstre vil styrke ordninga med ferjeavløysing**

4 **Forslagstiller: Sogn og Fjordane Venstre**

5 Ferjeavløysing er særst viktige for å sikre busetnad, utvikle næringslivet og å hente ut
6 miljømessige gevinstar frå reduserte utslepp frå ferjedrifta. Venstre har vore ein
7 pådrivar for å få ferjeavløysings-ordninga på plass for å realisere fleire slike prosjekt.

8 Venstre meiner ordninga enno ikkje er så god som ho bør vere for å få realisert fleire
9 gode ferjeavløysingsprosjekt. I dag kan mellom anna ikkje renteutgifter til lån for nye
10 bruer eller tunnelar som erstattar ferje bli dekt av ordninga.

11 Venstre meiner staten må vere med å ta ein større del av totalkostnaden ved
12 ferjeavløysingsprosjekt, til dømes ved at også rentekostnader blir ein del av
13 ordninga. Bompenginntekter må også kunne nyttast som del av ei samla
14 finansiering av heile prosjektet.

15 Sogn og Fjordane Venstre vil nytte samarbeidet med regjeringa for å realisere ei slik
16 forbetring av ferjeavløysingsordninga raskast mogleg.

1 Forslag nr 7

2 *Demokrati, forvaltning og folkestyre*

3 **Ulovlig hemmelighold må sanksjoneres!**

4 **Forslagstiller: Alstahaug Venstre**

5 Offentlighet om forvaltningens arbeid er viktig i et demokrati. Grunnloven § 100
6 fastsetter rett til innsyn i statens dokumenter og pålegger myndighetene å «legge til
7 rette for en åpen og opplyst offentlig samtale». Forvaltningen skal gi alle mulighet til
8 å kontrollere saksbehandlingen og delta i demokratiske prosesser. Dette forutsetter
9 at dokumenter arkiveres og journalføres. God arkivering og forvaltning av
10 informasjon bidrar også til effektiv drift. Her syndes det mye.

11 Riksrevisjonens undersøkelse av arkivering og åpenhet i statlig forvaltning,
12 overlevert Stortinget 30. mai 2017 avdekket en serie grove brudd på retten til innsyn:
13 Kontroversielle saker journalføres og arkiveres til dels meget mangelfullt, med den
14 konsekvens at det blir vanskelig å be om innsyn og man unngår offentlig debatt. Det
15 samme skjer når forvaltningen journalfører og publiserer journalposter lenge etter
16 lovens krav om at det skal skje "før saksbehandling" og lenge etter saken er aktuell.
17 Det er ingen grunn til å tro at forholdene er noe annerledes ute i fylkeskommunene
18 og kommunene. Fylkesrevisjonen i Nordland offentliggjorde bl.a i februar en
19 forvaltningsrevisjonsrapport om «Nytt hurtigbåt – og ferjekart». I sin konklusjon
20 skriver fylkesrevisjonen følgende:

21 *«En annen vesentlig svakhet ved saksbehandlingen er manglende dokumentasjon,*
22 *arkivering og journalføring av saksinformasjon. Dette medfører manglende åpenhet*
23 *og sporbarhet i beslutningsprosessene, i strid med god forvaltningsskikk» (s. 52, siste*
24 *avsnitt).*

25 Redselen for åpenhet i forvaltningen er et demokratisk problem. Det er derfor på tide
26 med sanksjoner for grove brudd på lovene som skal sikre offentlig innsyn –
27 offentlighetsloven og arkivloven. En lov uten sanksjoner er en svak lov, og
28 riksrevisjonens rapport viser med all tydelighet at det står dårlig til med
29 forvaltningens praktisering av lovene som skal sikre offentlig innsyn.

30 Ulovlig hemmelighold må sanksjoneres!

31 **Begrunnelse:**

32 For å sikre grunnleggende prinsipper i et demokrati. Når vi i dag ikke er kommet
33 lengre med åpenhet og offentlighet, ser vi behovet for et "ris bak speilet".

1 Forslag nr 8

2 *Forskning og høyere utdanning*

3 **Mer skolepraksis for lærerutdannerne**

4 **Forslagstiller: Innlandet Venstre**

5 Venstre mener det foregår svært mye av høy kvalitet i norsk skole. Skolen er i stadig
6 utvikling, og det stiller stadig nye krav til hvordan samfunnet skal legge forholdene til
7 rette for at elevene skal få en best mulig utdanning.

8 De seneste årene har etter- og videreutdanning av lærere, adjunkter og lektorer,
9 fraværsregelen, lektorprogram, skolemiljø og psykisk helse vært noen av
10 enkeltområdene som har vært hyppigst diskutert for å finne nye veier til en skole
11 som skal møte kravene om endring. Venstre mener tiden nå er moden for å støtte
12 lærerutdannerne i større grad.

13 I Venstres stortingsprogram for inneværende periode, står det blant annet at vi
14 ønsker flere praktisk-pedagogiske studieplasser, og at alle som underviser på
15 universitets- og høyskolenivå skal ha relevant kompetanse.

16 For Venstre er det innlysende at dette krever at lærerutdannerne må ha tett kontakt
17 med skolene. I dag finnes det en «partnerordning» mellom flere
18 lærerutdanningsinstitusjoner og skoler. Lærer- eller lektorstudentene og studentene
19 ved praktisk-pedagogisk utdanning er her knyttet til praksislærere som veileder dem
20 i opplæringen til å bli lærere og lektorer.

21 Vi mener at lærerutdannerne på høgskolene også bør ut i skolene og drive aktiv
22 undervisning for å få jevnlig praksis i yrket de driver profesjonsutdanning i. Praktisk
23 erfaring er nødvendig for å kjenne til profesjonen man skal undervise andre i.

24 Venstre ønsker derfor en prøveordning der lærerutdannere fra
25 utdanningsinstitusjonene jevnlig får praksis i skolen.

1 Forslag nr 9

2 *GENERELT*

3 **Venstre vil garantere minoritetsspråklige barn et godt**
4 **språkmiljø**

5 Forslagstiller: Stovner Venstre/Julia Anh Thu Ølmheim

6 Venstre vil understreke betydningen av en solid språklov som sikrer retten til å
7 kommunisere på de språk enkeltmennesker føler seg tryggest i, spesielt med tanke
8 på minoritetsspråk som også står i fare for å bli utvannet. I regjeringsplattformen per
9 januar 2018 skal det legges fram en ny språklov og en ny stortingsmelding om
10 politikk og tiltak overfor nasjonale minoriteter. Norsk tegnspråk er i stortingsmelding
11 nr. 35 (2007-2008) Mål og mening anerkjent som en nasjonal og språklig minoritet.
12 Derfor mener Venstre at norsk tegnspråk må innlemmes i den nye
13 stortingsmeldingen.

14 Utvikling av språklov og andre faglige organer relatert til norsk tegnspråk må skje
15 mest mulig kunnskapsbasert slik at vi har en språklov og organer som aktivt arbeider
16 for å forhindre språkdeprivasjon. For å forhindre språkdeprivasjon forutsetter det at
17 foreldrene har høy språkkompetanse og evne til å kommunisere med sitt barn på ett
18 eller flere språk. Aldersadekvate språkmiljøer, særlig innen tegnspråk er også
19 avgjørende. For tegnspråk betyr dette at majoriteten i ens egne daglige omgivelser i
20 eksempelvis barnehage og skole også snakker tegnspråk uten at det blir lagt til
21 varianter av blandingspråk der norsk talespråk dominerer.

22 Venstre mener tegnspråk er et minoritetsspråk selv om det ikke er anerkjent i den
23 europeiske minoritetsspråkpakten, og derfor vil Venstre arbeide for at europeiske
24 tegnspråk blir innlemmet i Minoritetsspråkpakten. Vi har et ansvar for å bidra til et
25 felles løft av tegnspråkets status i landet, så vel som utenfor våre landegrenser.

26 For Venstre er det viktig at det alltid sikres en solid og god nasjonal organisering
27 som ivaretar minoritetsspråk og norsk tegnspråk gjennom reell brukervedvirkning i
28 omorganiseringsprosesser. Venstre er nemlig kjent med at det fra tid til annen
29 foregår endringer og omorganiseringer som også berører minoritetsspråk og norsk
30 tegnspråk. Et eksempel på dette er at det nå foreslås å nedlegge en liten og
31 velfungerende barnehage hvor alt foregår i og på tegnspråk for å overføre dette
32 tilbudet til en stor basebarnehage som ikke vil kunne gi et like godt tilbud til
33 tegnspråklige barn.

34 Venstre mener at språkloven ikke skal være tuftet på om mennesker har behov for et
35 bestemt språk eller minoritetsspråk, men heller at språkloven skal sikre mennesker
36 rett til å lære, snakke og kommunisere på et språk de kan mestre fullt og helt.
37 Behovsbegrepet gjør at det blir utydelig hvordan dette behovet skal måles og
38 vurderes. Det eksisterer i dag ingen god måte å vurdere dette på, og slik sett blir det
39 fort opp til fagfolk uten tilstrekkelig kompetanse i tegnspråk til å vurdere behovet,

1 og det i seg selv vil øke risikoen for at fagfolk medvirker til utvikling av
2 språkdeprivasjon hos barn.

3 Det er fremdeles mennesket selv som bestemmer hvilke språk vedkommende vil
4 tilegne seg, og det gjøres best ved et grundig informert valg der representanter som
5 har tegnspråk som førstespråk er representert i prosessen når individet skal velge
6 språk dersom det blir slik at man vil velge i stedet for å ta til seg både norsk
7 tegnspråk og norsk ved påvisning av redusert hørsel.

8 Venstre mener at opplæring i og på tegnspråk som førstespråk kun kan tilbys ved
9 skoler og barnehager hvor det eksisterer tegnspråkmiljøer der majoriteten i ens
10 daglige omgangskrets også snakker tegnspråk, og at det ikke er tilstrekkelig å
11 ansette en tolk eller assistent for å oppfylle formålet med opplæring i og på
12 tegnspråk. Det skapes ikke noen tegnspråkmiljø av å ansette en tegnspråktolk eller
13 tegnspråklig assistent. Dette vil bety en innskrenket mulighet for den vanlige skolen
14 å tilby opplæring i og på norsk tegnspråk, men for Venstre er det viktigere å
15 kvalitetssikre at opplæring i og på norsk tegnspråk skjer i et tegnspråkmiljø.

16 **Venstre vil:**

- 17 ✓ ha en språklov som er tydelig og solid på den måten at den bidrar til å
18 forhindre språkdeprivasjon samt sikrer mennesker rett til å lære, snakke og
19 kommunisere på et språk de kan mestre fullt og helt, særlig med hensyn til
20 minoritetsspråk.
- 21 ✓ opprette en proaktiv og nasjonal ordning for nasjonale minoriteter og
22 minoritetsspråk med mål om at disse får reell innflytelse over beslutninger
23 som angår dem. Representantene i en slik ordning må være reelle
24 representanter i form av at de har språket som førstespråk.
- 25 ✓ opprette ambulerende team bestående av reelle og faglige representanter
26 med tegnspråk som et av sine førstespråk som i samarbeid med
27 helsepersonell skal møte foreldre med barn når det for første gang påvises
28 redusert hørsel hos barnet for å yte god og grundig informasjon om norsk
29 tegnspråk, tospråklighet, språkdeprivasjon, rettigheter og muligheter.
- 30 ✓ sikre solid og god nasjonal organisering selv om det skjer endringer i
31 organiseringen av faglige organer som berører norsk tegnspråk og andre
32 minoritetsspråk.
- 33 ✓ at norsk tegnspråk som nasjonal og språklig minoritet skal innlemmes i den
34 nye stortingsmeldingen om politikk og tiltak overfor nasjonale minoriteter.
- 35 ✓ forhindre språkdeprivasjon ved å ivareta og styrke språkmiljøer innen de ulike
36 minoritetsspråk.
- 37 ✓ gjøre det klart at norsk tegnspråk som førstespråk kun kan utvikles i
38 tegnspråkmiljøer.
- 39 ✓ styrke de få barnehagene og skolene som tilbyr opplæring i og på tegnspråk
40 slik at de også forpliktet til å ha et tegnspråklig miljø hvor blandingsspråk og
41 norsk tale ikke blir dominerende.
- 42 ✓ gjøre det klart at det ikke er tilstrekkelig å ansette tegnspråktolk eller
43 tegnspråklig assistent for å tilby opplæring i og på norsk tegnspråk.
- 44 ✓ at Norge arbeider for at europeiske tegnspråk blir innlemmet i
45 Minoritetsspråkpakten.

1

2 **Begrunnelse:**

3 Dette er en resolusjon som passer inn i flere kategorier: oppvekst, familiepolitikk,
4 kultur, informasjon, kunnskap og like muligheter, skole osv. Jeg har foreløpig satt den
5 inn under "GENERELT" siden uttalelsen dekker flere områder. Nå som Trine Skei
6 Grande er kulturminister, har hun uttalt at det skal legges fram en språklov. Denne
7 uttalelsen er derfor svært aktuell. Det er særlig viktig at språkloven blir så solid at
8 foreldre slipper å kjempe en kamp for å få de rettigheter barna skal ha. I dag er det
9 en stadig kamp for å sikre barna et godt språkmiljø i barnehage og på skole, særlig
10 dersom barnet føler seg tryggest i et minoritetsspråk som for eksempel tegnspråk. I
11 Trondheim kjemper foreldre i disse dager en kamp for å beholde et godt
12 barnehagetilbud hvor alt foregår i og på tegnspråk mens kommunen helst vil
13 integrere barna i en stor basebarnehage. Kommunen har ingen kompetanse eller
14 forståelse for hvor viktig det er å ha et godt språkmiljø innen de ulike
15 minoritetsspråk, særlig tegnspråk, og at et slikt språkmiljø vil være umulig å
16 opprettholde i en stor basebarnehage fordi man ikke vil klare å få 170 barn til å
17 snakke tegnspråk som om det var et førstespråk hos alle barna. Videre er det mange
18 andre skrekkhistorier om vedtak og vurderinger gjort av PPT, kommuner, med mer,
19 hvor det for ofte blir vurdert at barna ikke "trenger" tegnspråk eller vurdert at barna
20 trenger så og så lite tegnspråk, eller at det er mye viktigere å benytte deler av
21 ressursene som var tiltenkt tegnspråkopplæring til norskopplæring i stedet for med
22 ulike begrunnelser. Det er viktig at Venstre går foran og viser til at det ikke handler
23 om behov, men om en rettighet. En rett til å snakke det språket man føler seg
24 tryggest i, selv om det er et minoritetsspråk. Det offentlige må ta dette ansvaret på
25 mye større alvor enn hva som er blitt gjort hittil. Det er svært viktig for barn. Spesielt
26 døve barn, hørselshemmede barn og barn av døve foreldre som da føler seg tryggest
27 i tegnspråk fordi det er et av deres førstespråk. Derfor er det også svært viktig å
28 være tydelig på at opplæring i og på tegnspråk kun kan tilbys i tegnspråkmiljøer, for
29 det er ikke tilstrekkelig for et barn å snakke og utvikle sitt førstespråk med kun en
30 tolk eller assistent i barnehage/skole. Venstre er tegnspråkpartiet.

1 Forslag nr 10

2 *Helse*

3 **En rusreform som redder liv.**

4 **Forslagstillere: Sondre Hansmark, Carl-Erik Grimstad, Erlend Horn**

5 Norsk ruspolitikk har ikke vært vellykket. De to foregående årene har over 280
6 mennesker mistet livet som følge av overdoser. Nå er det på tide å gjøre noe.
7 Ruspolitikk handler ikke om moralisering og statistiske mørketall. Den handler om
8 menneskene bak rusen. Mennesker med egne behov, ambisjoner, interesser og
9 følelser.

10 Den beste måten vi kan løse problemet på er å møte de rusavhengige med et verdig
11 hjelpetilbud – et tilbud vi ville gitt alle andre mennesker om de var syke og trengte
12 pleie. Vi ser at stadig flere politikere tar til orde for det samme, og i fjor vedtok
13 Stortinget at det skal gjennomføres en rusreform i Norge. Nå må vi sørge for at vi
14 fyller den med et godt og humant innhold.

15 Tilhengerne av dagens rusregime er altfor radikale når de mener at rusmidler skal
16 selges fritt på gaten, fritatt for skatt, uten aldersgrense, og uten salgstider. Venstre
17 mener at rusmidler er for farlig til å ikke ha noen reguleringer. Ved å ta kontroll over
18 produksjonen, vil man også sørge for at rusmidlene er trygge og ikke inneholder
19 ukjente, potensielt dødelige, stoffer.

20 Ikke bare er dagens ruspolitikk farlig for brukerne, men det bidrar også til å finansiere
21 terrorvirksomhet verden over. Terrororganisasjoner som Taliban i Afghanistan, legger
22 ofte beslag på store områder med narkotika for å sikre seg stabile inntekter.
23 Kartellkrigene i Mexico har hittil krevd titusener av menneskeliv. Hvor lenge er vi villig
24 til å rettfærdiggjøre en så ødeleggende ruspolitikk? En vellykket ruspolitikk krever
25 streng regulering og en human rusomsorg.

26 En sentral del av rusreformen er å flytte ressursene fra straff til hjelp. Stigmaet rundt
27 rusavhengighet må vekk og terskelen for å be om hjelp må være lav. Ofte sliter
28 rusavhengige med mer enn rusproblemene, for eksempel psykiske lidelser. Sjansen
29 for å bli tungt rusavhengig er 46 ganger større dersom man har opplevd et traume
30 som barn. Å fange opp dem som sliter tidlig kan dermed forebygge rusavhengighet.
31 Skal terskelen for å oppsøke hjelp være lav, kan ikke rusproblemer være et hinder for
32 å søke hjelp. Dette innebærer at all behandling bør være frivillig, og ikke basert på
33 tvang. All behandling i reformen skal være basert på frivillighet og det skal ikke
34 åpnes for å dømme personer til behandling.

35 **Venstre vil:**

- 36 ✓ At ruspolitikken skal være kunnskapsbasert, og at målsetningen skal være å
- 37 minimere skadeomfanget av rusbruk
- 38 ✓ Styrke opplysningsarbeidet om skadevirkninger ved rusbruk blant barn og
- 39 unge

- 1 ✓ At bruk og besittelse av narkotika ikke skal være straffbare handlinger
- 2 ✓ Endre sprøyteromsforskriften for å tillate andre stoffer og inntaksmåter
- 3 ✓ Innføre forsøk med heroinassistert behandling
- 4 ✓ Ha program for sprøyteutdeling i norske fengsler
- 5 ✓ La fagpersoner få større makt i rusomsorgen og tillate flere medikamenter i
- 6 LAR
- 7 ✓ Klassifisere rusmidler etter skadepotensiale, og regulere tilgangen på dem
- 8 deretter
- 9 ✓ Vurdere egne utsalgssteder for rusmidler med lavt skadepotensiale
- 10 ✓ Gjøre tunge rusmidler tilgjengelige via resept eller legebehandling
- 11 ✓ Unngå at det opprettes nemnder som kan gi bøter eller gebyrer til rusbrukere
- 12 ✓ t behandling skal basere seg på frivillighet
- 13 ✓ Utvikle reguleringstiltak som kan avdekke og forhindre tidlig debut av
- 14 ✓ rusmidler.

1 Forslag nr 11

2 **En ny ruspolitikk som redder liv**

3 **Forslagstiller: Innlandet Venstre**

4 Norsk ruspolitikk har ikke vært vellykket. Hvert år dør det omtrent 260 mennesker av
5 overdosedødsfall i Norge. Nå er det på tide å gjøre noe. Venstre ønsker et samfunn
6 der vi tar vare på de svakeste i samfunnet. Vi oppfatter rusavhengighet som en
7 sykdom, og derfor må rusavhengige tilbys behandling i stedet for straff.

8 Ruspolitikk handler om mennesker. Mange har kommet skjevt ut som følge av
9 bakenforliggende årsaker som dårlige oppvekstvilkår, uheldige omstendigheter eller
10 psykiske problemer.

11 Det handler om menneskene bak rusen. Mennesker med egne behov, ambisjoner,
12 interesser og følelser. Vi trenger et samfunn der alle fanges opp, også
13 rusmisbrukerne.

14 Vi må møte de rusavhengige med et verdig tilbud – et tilbud vi ville gitt alle andre
15 mennesker om de var syke. Vi ser at stadig flere politikere tar til orde for det samme,
16 og i fjor vedtok Stortinget at det skal gjennomføres en rusreform i Norge. Nå må vi
17 sørge for at vi fyller den med et godt og humant innhold.

18 Vi trenger en utredning om hvordan lovgivningen bør være der målet med
19 ruspolitikken må være å minimere skaden for brukere og samfunn. Vi trenger mer
20 kunnskap om de ulike rusmidlene og om hvordan vi kan hjelpe både de som allerede
21 sliter med rusavhengighet og dem som er i fare for å gjøre det.

22 Ikke bare er dagens ruspolitikk farlig for brukerne, men det bidrar også til å finansiere
23 terrorvirksomhet verden over. Terrororganisasjoner, slik som Taliban i Afghanistan,
24 legger ofte beslag på store områder med narkotika for å sikre seg stabile inntekter.
25 Kartellkrigene i Mexico har hittil krevd titusener av menneskeliv.

26 En vellykket ruspolitikk krever en streng regulering og en human rusomsorg.

27 **Venstre vil:**

- 28 ✓ At ruspolitikk skal være kunnskapsbasert, og målsetningen skal være å
- 29 minimere skade
- 30 ✓ Styrke opplysningsarbeidet om skadevirkninger ved narkotikabruk blant barn
- 31 og unge.
- 32 ✓ Etablere lavterskeltilbud for ungdom med rusproblemer, også for dem som
- 33 samtidig har psykiske og sosiale vansker.
- 34 ✓ Styrke lavterskeltilbudet for barn av rusavhengige.
- 35 ✓ Sikre at de som motivert for det får tilbud om medikamentfri behandling ved
- 36 rusavhengighet.

- 1 ✓ Etablere flere behandlingssplasser og bedre ettervern for alkoholikere
- 2 ✓ Styrke behandlingstilbudet til rusavhengige. Gi 24 timers garanti for
3 behandling etter avrusing. Styrke ettervernet.
- 4 ✓ At bruk og besittelse av narkotika ikke skal være straffbare handlinger
- 5 ✓ Styrke narkotikaprogrammet med domstolskontroll slik at flere rusavhengige
6 kan få helse- og sosialfaglig hjelp framfor fengsel når de gjør noe kriminelt.
- 7 ✓ Endre sprøyteromsforskriften for å tillate andre stoffer og inntaksmåter
- 8 ✓ Innføre forsøk med heroinassistert behandling
- 9 ✓ Ha sprøyteutdelingsprogram i norske fengsler
- 10 ✓ La personer med helsefaglig bakgrunn få større makt i rusomsorgen og tillate
11 flere medikamenter i LAR
- 12 ✓ Klassifisere og regulere tilgangen på rusmidler etter skadepotensiale
- 13 ✓ Vurdere egne utsalgssteder for rusmidler med lavt skadepotensiale

1 Forslag nr 12

2 *Helse*

3 **En rusreform som redder liv og gir mindre kriminalitet**

4 **Forslagstiller: Akershus Venstre**

5 Norsk ruspolitikk har ikke vært vellykket. I fjor vedtok Stortinget at det skal
6 gjennomføres en rusreform i Norge. Nå må vi sørge for at vi fyller den med et godt og
7 humant innhold.

8 En sentral del av rusreformen er å flytte ressursene fra straff til hjelp. Stigmaet rundt
9 rusavhengighet må vekk og terskelen for å be om hjelp må være lav. Ofte sliter
10 rusavhengige med mer enn rusproblemene, for eksempel psykiske lidelser. Sjansen
11 for å bli tungt rusavhengig er 46 ganger større dersom man har opplevd et traume
12 som barn. Å fange opp dem som sliter tidlig kan dermed forebygge rusavhengighet.
13 Skal terskelen for å oppsøke hjelp være lav, kan ikke rusproblemer være et hinder for
14 å søke hjelp. Dette innebærer at all behandling bør være frivillig, og ikke basert på
15 tvang. All behandling i reformen skal være basert på frivillighet og det skal ikke
16 åpnes for å dømme personer til behandling.

17 Venstre mener at rusmidler er for farlig til å ikke ha noen reguleringer. Ved å ta
18 kontroll over produksjonen, vil man også sørge for at rusmidlene er trygge og ikke
19 inneholder ukjente, potensielt dødelige, stoffer. Ikke bare er dagens ruspolitikk farlig
20 for brukerne, men det bidrar også til å finansiere terrorvirksomhet verden over.

21 En vellykket ruspolitikk krever streng regulering og en human rusomsorg.

22 **Venstre vil:**

- 23 ✓ At ruspolitikken skal være kunnskapsbasert, og at målsetningen skal være å
- 24 minimere skadeomfanget av rusbruk
- 25 ✓ Styrke opplysningsarbeidet om skadevirkninger ved narkotikabruk blant barn
- 26 og unge
- 27 ✓ At bruk og besittelse av narkotika ikke skal være straffbare handlinger
- 28 ✓ Endre sprøyteromsforskriften for å tillate andre stoffer og inntaksmåter
- 29 ✓ Innføre forsøk med heroinassistert behandling
- 30 ✓ Ha program for sprøyteutdeling i norske fengsler
- 31 ✓ La fagpersoner få større makt i rusomsorgen og tillate flere medikamenter i
- 32 LAR – legemiddelassistert rehabilitering
- 33 ✓ Klassifisere rusmidler etter skadepotensiale, og regulere tilgangen på dem
- 34 deretter
- 35 ✓ Vurdere egne utsalgssteder for rusmidler med lavt skadepotensiale
- 36 ✓ Skattlegge produksjon og salg av alle rusmidler
- 37 ✓ Gjøre tunge rusmidler tilgjengelige via resept eller legebehandling
- 38 ✓ Unngå at det opprettes nemnder som kan gi bøter eller gebyrer til rusbrukere
- 39 ✓ Utvikle reguleringstiltak som kan avdekke og forhindre tidlig debut av
- 40 rusmidler

1 Forslag nr 13

2 *Helse*

3 **Bedre tilbud til spesialsoldater/soldater som kommer**
4 **hjem etter utførte krigsoppdrag**

5 Forslagstiller: Finnmark Venstre

6 Den Norske Stat har i lang tid hatt tradisjon på å sende soldater som
7 fredsbevarende styrker til krigsutsatte områder. Mange av de som har tjenestegjort,
8 sliter ennå med traumer.

9 De siste årene har Norge sendt spesialstyrker/soldater i krigsoppdrag. Etter endt
10 tjeneste og tilbakeføring til Norge vil det være behov for et tilbud for soldatene. Det
11 vil gjøre det mulig å kartlegge og evtentuelte behandle traumer.

12 Det er nødvendig og viktig å bygge opp et bedre sikkerhetsnett som ivaretar både
13 de som har deltatt i fredsbevarende styrker, og soldater som har deltatt i
14 krigsinnsats.

1 Forslag nr 14

2 *Helse*

3 **Foretaksmodellens besøkelsestid er over**

4 **Forslagstiller: Alta Venstre**

5 Venstres Landsmøte ønsker å tilbakeføre ansvar og kontroll av dagens helseforetak
6 til de lokale folkevalgte på fylkesnivå. Tilliten til dagens foretaksmodell er tynnslitt.
7 Etter en årrekke med sykehuskonflikter, lønnsfest til helsebyråkratiet og 'fallskjermer'
8 som har lite eller ingenting med forvaltning av fellesskapets penger å gjøre, er dette
9 bare noen av eksemplene som tilsier at foretaksmodellens besøkelsestid er over.

10 Tanken om 'proffe' styrer som forvaltet helsetilbudet kompetent og objektivt var
11 muligens en god tanke. Men når en ser konflikter som har vært og usikkerhet som
12 fremdeles eksisterer, er det viktig å erkjenne at tanken om en objektiv forvaltning av
13 tilbud som berører våre liv og helse har gått ut på dato. Det er på tide med folkevalgt
14 kontroll og ansvarliggjøring.

15 Gjennom Regionreformen har vi fått større fylker som skal kunne ta fullt ansvar for å
16 sikre sine innbyggere best mulig helsetilbud. Venstre på Stortinget skal derfor i løpet
17 av 2018 foreslå hvordan og når dette skal være gjennomført. Et viktig prinsipp vil
18 være at når Storting og Regjering vedtar oppgaver og instruksjoner, følger det med
19 penger som sikrer gjennomføringen. Alle vedtak skal ha pasienten i sentrum. Det skal
20 være kort vei for en pasient til å klage på kvaliteten og forbedringer skal skje raskest
21 mulig.

1 Forslag nr 15

2 *Helse Helse*

3 **Intensjonen i ordningen med brukerstyrt personlig**
4 **assistanse (BPA) må sikres**

5 Forslagstiller: Finnmark Venstre

6 Det er store utfordringer for brukere av BPA å få den enkelte kommune til å se
7 nytteverdien ved ordningen. Alt for mange vedtak gir brukerne faktisk ikke mulighet
8 til å bruke ordningen slik den er tenkt. Alt for mange brukere får for få timer tildelt
9 slik at de ikke kan leve et aktivt liv. Kommunene tenker for tradisjonelt når de tildeler
10 timer til BPA.

11 Kommunene er vant til å gi vedtak på hjemmehjelp og lignende tjenester, og det
12 gjenspeiler seg også i BPA vedtakene. Mange kommuner gir derfor vedtak på for få
13 timer, og med strenge føringer på hvordan timene skal brukes. Det bryter med hele
14 intensjonen med ordningen, nemlig at den enkelte skal få muligheten til å styre og
15 leve sitt eget liv. Kommunene må tørre å tenke utenfor boksen for at BPA skal bli det
16 frigjøringsverktøyet det er ment å være.

17 Regjeringen må iverksette nødvendig gjennomgang av BPA ordningen, og
18 kvalitetssikre at kommunenes praksis på tildeling av BPA er i tråd med stortingets
19 mål med ordningen.

1 Forslag nr 16

2 *Helse*

3 **Fastlegeordningen må styrkes**

4 **Forslagstiller: Norges Venstrekvinnelag (NKV)**

5 Vi må finne fram til nye, gode ordninger som kan stimulere flere medisinerere til å velge
6 og bli fastlege og derved sikre en god primærhelsetjeneste i kommunene.
7 Kommunene har ansvar for primærhelsetjenesten, og fastlegeordningen er
8 bærebjelken i denne. Det har nå kommet fram at det er vanskelig å få søkere til
9 fastlegestillinger både i tettbygde og mer grisgrendte strøk. Tidligere har enkelte
10 utkantkommuner slitt med å få fastleger, men nå er det også vanskelig å få besatt
11 stillingene selv i større byer. Gjennomsnittsalderen for fastlegene er blitt høyere og
12 det er vanskelig å rekruttere nye yngre leger.

13 I diskusjonene om årsaken til at det er vanskeligere nå å rekruttere nye fastleger blir
14 det pekt på at fastlegene har fått mange nye arbeidsoppgaver uten at det er
15 forhandlet eller gitt kompensasjon. Eksempel på dette er samhandlingsreformen.
16 Innføring av nye fraværsregler i skolen som krever legeattest ved elevenes
17 sykdomsfravær gir merarbeid. Generelt setter samfunnet stadig større krav til legene
18 om rapportering og byråkratisk dokumentasjon.

19 Et mer sammensatt og komplisert sykdomsbilde med blant annet rus, psykiatri, flere
20 flyktninger og en generelt aldrende befolkning gir for økt arbeidsbelastning per
21 pasient. I sum fører dette til at det i dag er vanskelig å behandle tilsvarende antall
22 pasienter innenfor det som tidligere var en normal arbeidsdag.

23 Nyutdannede leger er i etableringsfasen med familie, har studielån og høy boligkjøp.
24 70 % av medisinerstudentene er kvinner. De vil gjerne ha tid til familien, gode
25 rettigheter for lønn i svangerskapspermisjoner og mulighet til å være hjemme når
26 barna blir syke. Mange er bekymret for usikkerheten med å ta opp store lån til å
27 etablere egen praksis, og foretrekker heller en stilling med fast lønn og fast
28 arbeidstid selv om de primært skulle ha ønske om å virke som fastlege.

29 **Venstre vil:**

- 30 ✓ Gjennomgå dagens ordning med etableringsstøtte for leger, med mål om å
31 stimulere yngre leger til å starte egen praksis.
- 32 ✓ Gjennomgå arbeidsoppgavene til fastlegene, med mål om å overføre noen
33 oppgaver til andre yrkesgrupper.
- 34 ✓ Vurdere kommunale støtteordninger som for eksempel gode,
35 komplementerende helsesøstertilbud eller kommunale vikarordninger for
36 fastleger.
- 37 ✓ En gjennomgang av hvor mange pasienter det er forsvarlig å sette opp på
38 kommunens pasientlister per lege

- 1 ✓ Innføre like gode sosiale rettigheter til selvstendig næringsdrivende som andre
- 2 lønnstakere. Vurdere innføring av fastlegeavtaler som gjør det lettere for
- 3 fastleger å ta svangerskapspermisjon og å være hjemme med syke barn.
- 4 ✓ Innføre støtteordninger for økt bruk av velferdsteknologi, som kan lette
- 5 fastlegenes arbeidsoppgaver.

1 Forslag nr 17

2 *Helse*

3 **Venstre vil ha null-visjon for selvmord**

4 **Forslagstiller: Rogaland Venstre**

5 Hvert år tar rundt 600 mennesker sitt eget liv i Norge. Sammenlignet med
6 trafikkdødsfall er dette 5 ganger flere. Det har vært operert med null-visjon i
7 trafikken i en årrekke med stor suksess. Her brukes det milliardbeløp i målrettede
8 tiltak. Antall trafikkdrepte de senere årene er halvert på grunn av dette arbeidet.

9 For hvert eneste fullførte selvmord, regnes det med at ti ganger så mange
10 mennesker gjennomfører et reelt selvmordsforsøk uten å lykkes. Gitt av dette er
11 tallet på dypt ulykkelige sjeler oppe i 6.000 i året. Videre, så er det omkring hver av
12 disse menneskene, grovt regnet, ti nære pårørende, familie og venner, som berøres i
13 sterk grad. Det antas attpåtil at det er store mørketall, og at det også er mennesker
14 som sliter svært mye uten å være suicidale. Antallet mennesker hvert år som er
15 direkte involvert i selvmordsproblematikken er altså på størrelse med en stor by i
16 Norge!

17 Dessuten, er dette i betydelig grad et mannsproblem, da 2/3 av selvmord er utført av
18 menn. Homofile, arbeidsledige, rusmisbrukere, mennesker med somatiske plager,
19 ambivalent religiøse, unge personer utsatt for mobbing/kroppspress og eldre
20 ensomme er også overrepresentert. Det er flere faser i forløpet som krever ulik
21 oppfølging for at vi skal kunne favne om problemet: En riktig start for de små, god og
22 rask hjelp for de som har havnet skjævt ut, fange opp de som er i ferd med å avslutte
23 livet på egenhånd, et effektivt redningsarbeid og god støtte for pårørende.

24 Problemstillingen er kompleks, og de selvmordutsatte menneskene er vanskelige
25 både å identifisere og å hjelpe. I 2016 tok for eksempel 40 mennesker livet sitt i
26 Rogaland, og av disse var bare 9 i kontakt med relevant helseinstans. De 31 andre
27 gikk under radaren.

28 Venstre vil at selvmordsproblemet settes høyt på agendaen, og at det settes i verk
29 planer og tiltak som streber mot å føre antallet selvmord til null. Temaet 'Selvmord'
30 har fått fokus i høst gjennom en artikkelserie i Stavanger Aftenblad. I kjølvannet av
31 dette har Rogaland fylkeskommune akkurat vedtatt å sette av 800.000 kr, den
32 neste perioden, til å utrede en null-visjon for selvmord i fylket.

33 Generelt vil åpen bevisstgjøring rundt selvmord og all tabu-nedbryting i samfunnet
34 være en god start. Stigmaet og skammen rundt depresjon, angst og selvmord må
35 ufarliggjøres. Dette vil gjøre det lettere å snakke om problemene sine, og å fange opp
36 de som trenger hjelp. Selvmord må takles på flere fronter, og med et bredt spekter av
37 virkemidler.

38

1

2 **Venstre vil:**

- 3 ✓ At samtlige kommuner har tilstrekkelig med psykologer, et godt
4 lavterskeltilbud og en handlingsplan/strategi for selvmordsforebygging.
5 ✓ At informasjon om psykisk helsehjelp skal være oversiktlig, relevant for
6 tilbudet i den enkelte kommunen og gjøres lett tilgjengelig, både digitalt og på
7 andre måter.
8 ✓ At myndigheter og media bør omtale selvmord mer for å øke bevisstheten og
9 svekke tabuet slik at det blir lettere å oppsøke hjelp før problemene blir for
10 store.
11 ✓ At den økende individualiseringen og digitale distansen vi ser i samfunnet må
12 sees i sammenheng med psykiske problemer og selvmordsfare.
13 ✓ At samtlige fylkeskommuner må ha null-visjon for selvmord.

1 Forslag nr 18

2 *Helse*

3 **Venstre vil ha god fastlege-dekning**

4 **Forslagstiller: Rogaland Venstre**

5 Venstre ønsker å sikre god fastlege-dekning i hele landet på både kort og lang sikt.
6 Kommunene har ansvar for primærhelsetjenesten, og fastlegeordningen er
7 bærebjelken i denne. Det har nå kommet fram at det er vanskelig å få søkere til
8 fastlegestillinger både i tettbygde og mer gråskogde strøk.

9 Tidligere har enkelte utkantkommuner slitt med å få fastleger, men nå er det også
10 vanskelig å få besatt stillingene selv i større byer. Gjennomsnittsalderen for
11 fastlegene er blitt høyere og det er vanskelig å rekruttere nye yngre leger I
12 diskusjonene om årsaken til at det er vanskeligere nå å rekruttere nye fastleger blir
13 det pekt på at fastlegene har fått mange nye arbeidsoppgaver uten at det er
14 forhandlet eller gitt kompensasjon. Eksempel på dette er samhandlingsreformen.
15 Innføring av nye fraværsregler i skolen som krever legeattest ved elevenes
16 sykdomsfravær gir merarbeid. Generelt setter samfunnet stadig større krav til legene
17 om rapportering og byråkratisk dokumentasjon.

18 Et mer sammensatt og komplisert sykdomsbilde med blant annet rus, psykiatri, flere
19 flyktninger og en generelt aldrende befolkning gir for legen økende arbeidsbelastning
20 pr. pasient. I sum fører dette til at det i dag er vanskelig å behandle tilsvarende antall
21 pasienter innenfor det som tidligere var en normal arbeidsdag. Flere fastleger hevder
22 at de før hadde om lag 1300-1500 pasienter innenfor normal arbeidstid. I dag vil de
23 ikke rekke over mer enn vel 800-1000 i det samme tidsrommet.

24 70 % av medisinerstudentene i dag er kvinner. Når de nyutdannede går ut i arbeid, er
25 de i etableringsfasen med familie, har studielån og høy boligkjeld. Det har vist seg at
26 mange kvinner i den livsfasen prioriterer annerledes enn flere av sine mannlige
27 kolleger som etablerer seg som selvstendig næringsdrivende i egen praksis. Mange
28 av kvinnene vil ikke risikere usikkerhet med å ta opp store lån til å etablere egen
29 praksis. De vil gjerne ha tid til familien, gode rettigheter for lønn i
30 svangerskapspermisjoner og mulighet til å være hjemme når barna blir syke. Slik som
31 arbeidsforholdene for fastleger er blitt nå, er det for mange nyutdannede kvinnelige
32 medisinerere bedre å ha stilling med fast lønn og fast arbeidstid selv om de primært
33 skulle ha ønske om å virke som fastlege med egen praksis.

34 Venstre vil finne fram til nye, gode ordninger som kan stimulere flere medisinerere til å
35 velge å bli fastlege og derved sikre en god primærhelsetjeneste i kommunene.

36 Et forhold er organisering og støtteordninger for fastlegene. Vi må se om dagens
37 ordning med etableringsstøtte for leger som oppretter egen praksis er treffsikker. I
38 dag er det stor forskjell på størrelsen på etableringsstøtten til allmenleger og til
39 spesialister. Det er behov for å gjennomgå denne ordningen for å stimulere til at
40 yngre leger vil gå i gang med å lage egen praksis som fastleger.

- 1 Det kan også være behov for å lage kommunale støtteordninger som f. eks gode
- 2 helsesøstertilbud eller kommunale vikarordninger for fastleger.

- 3 Det må bli en grundig gjennomgang av arbeidsoppgavene til fastlegene.
- 4 Arbeidsoppgaver som andre yrkesgrupper like gjerne kunne utføre, må overføres til
- 5 disse. La legen få være lege!

- 6 Det bør drøftes hvor mange pasienter det er forsvarlig å sette opp på kommunens
- 7 pasientlister per lege. Det kan bli nødvendig å lage fastlege- avtaler som gir leger
- 8 med egen praksis tilsvarende sosiale rettigheter som andre lønnstakere ved
- 9 svangerskapspermisjon og mulighet til å være hjemme med syke barn.

- 10 Venstre mener det er en utfordring at rundt halvparten av våre medisinstudenter tar
- 11 utdannelsen i utlandet og på bakgrunn av dette bør det opprettes flere studieplasser
- 12 i medisin i Norge, gjerne ved SUS/UiS.

- 13 Tiltak for å sikre tilstrekkelig antall fastleger over hele landet og derved en god
- 14 primærhelsetjeneste må straks settes på dagsorden. Venstre ber om at det tas
- 15 initiativ til å gjennomgå fastlegeordningen og komme med forslag til tiltak som kan
- 16 motivere flere leger til å bli fastlege.

1 Forslag nr 19

2 *Innvandring og integrering*

3 **Ta vare på sårbare flyktninger**

4 **Forslagstiller: Unge Venstre (UV)**

5 Ikke siden andre verdenskrig har flere mennesker vært på flukt i verden. Dagens
6 asylpolitikk svikter asylsøkere på en rekke måter og FN melder om et stort behov for
7 å ta imot kvoteflyktninger. Venstre vil ha et varmere samfunn der vi både tar ansvar
8 for mennesker på flukt og har et asylsystem som ivaretar menneskene og sikrer
9 rettsikkerhet.

10 Under flyktningkrisen vedtok Stortinget en rekke innstramminger på asylfeltet, hvor
11 flere av dem har svekket rettsikkerheten og skapt en mer usikker situasjon for
12 mennesker på flukt. Blant annet ble rimelighetsvilkåret for internflukt fjernet, som har
13 ført til en eksplosjon i antall mindreårige asylsøkere som sitter i mottak og venter på
14 å bli sendt hjem den dagen de fyller 18 år. Den store striden om oktoberbarna i fjor
15 høst førte til at Stortinget vedtok å innføre noen såkalte "sårbarhetskriterier".
16 Venstre mener at disse bør utformes slik at de skal fungere som en sikkerhetsventil
17 for asylbarna, slik som rimelighetsvilkåret gjorde. Videre bør man arbeide for å gjøre
18 slutt på ordningen med midlertidig opphold for barn som flykter alene.

19 Muligheten for familiegjennforening er også blitt strammet kraftig inn. Gebyret har økt
20 til 8000 kr, og til sammenligning mottar flyktninger bosatt i mottak 2340 kr i
21 måneden. I tillegg er fristen for å søke om familiegjennforening kortet ned. Flyktninger
22 skal også ha rett til et familieliv, og verken strenge frister eller økonomiske krav som
23 i praksis er umulig å etterkomme skal ikke stå i veien for dette.

24 I asylforliket i 2015 ble det også enighet om opphør av flyktningstatus. Det
25 innebærer at flyktninger kan miste oppholdstillatelsen i Norge hvis situasjonen i
26 hjemlandet forbedres vesentlig. Frem til nå har den såkalte opphørs klausulen i
27 flyktningkonvensjonen knapt blitt brukt, verken i Norge eller andre land. Dermed vil
28 Norge lede an internasjonalt i å svekke flyktnings rettigheter. Det skaper
29 usikkerhet og hemmer integrering dersom slike eksterne forhold kan medføre at
30 flyktninger som har bodd flere år i Norge kan miste oppholdstillatelsen.

31 De siste årene har også UNEs uavhengighet også blitt debattert. At regjeringens
32 instruksjonsmyndighet over UNE ble fjernet er et viktig skritt i riktig retning. Men på
33 sikt bør det opprettes en uavhengig Utlendingsdomstol, slik at klagebehandlingen
34 blir likere prosessen i en domstol.

35 Noen flyktninger er spesielt utsatt, som politiske forfulgte eller spesielt utsatte barn
36 og kvinner som ikke er trygge i nærområdene de befinner seg i.
37 Kvoteflyktningordningen sikrer nettopp de mest sårbare flyktningene, og FN
38 beregner at i 2018 vil omtrent 1,2 millioner mennesker ha behov for
39 kvoteflyktningplasser. Det er et stort behov for bosetting av kvoteflyktninger, og
40 Norge bør derfor som et minimum ta imot det FNs høykommisær for flyktninger ber

1 oss om. Kapasiteten i kommunene ble styrket under flyktningkrisen, men i dag har
2 asylankomstene falt kraftig. Dette taler også for at Norge bør hjelpe de mest sårbare
3 flyktningene ved å ta imot flere kvoteflyktninger.

4 **Venstre vil:**

- 5 ✓ Skrote ordningen for midlertidig opphold av enslige mindreårige asylsøkere
- 6 mellom 16 og 18 år
- 7 ✓ At enslige mindreårige asylsøkere mellom 16 og 18 år også skal tas hånd om
- 8 av barnevernet
- 9 ✓ At Stortingets vedtatte sårbarhetskriterier bør utformes slik at de ivaretar
- 10 sikkerheten for asylbarn slik rimelighetsvilkåret har gjort
- 11 ✓ Gjøre det lettere å få familiegjenforening
- 12 ✓ Gå imot opphør av flyktningstatus
- 13 ✓ Opprette en uavhengig Utledningsdomstol
- 14 ✓ At Norge som et minimum skal ta imot det antall kvoteflyktninger FNs
- 15 høykommissær for flyktninger ber oss om.

1 Forslag nr 20

2 *Klima*

3 **Norden som grønn spydspiss!**

4 **Forslagstiller: Akershus Venstre**

5 Klimagassutslipp fra energi og industrisektoren prises som en del av EUs
6 kvotemarked. Dessverre har prisen vært så lav at det ikke har bidratt til reel grønn
7 omstilling. Venstre mener Norge bør ta initiativ til at de Nordiske landene gjør som
8 Storbritannia og setter en minstepris på klimagassutslipp fra energiproduksjon,
9 også i kvotepliktig sektor.

10 Storbritannia er blant landene i Europa som har kuttet utslipp raskest, samtidig som
11 de har greid å ha økonomisk vekst. De har allerede nådd målene sine for 2020 og er
12 på god vei til å nå målene i 2030. En viktig grunn til at de har lyktes er at de har satt
13 pris på miljøet ved at forurenser betaler.

14 Nå er det flere EU-ledere som går i samme retning, blant annet Frankrikes president
15 Emmanuel Macron har tatt til orde for å sette en minstepris på kvoter. Også i Norden
16 har denne ideen blitt løftet. På oppdrag for Nordisk Ministerråd har tidligere
17 Nokiadirektør Jorma Ollila skrevet en rapport om nordisk energisamarbeid hvor felles
18 gulv på kvoteprisen er et av forslagene som løftes.

19 Siden den nordiske energimiksen i stor grad er dekarbonisert bør det også vurderes
20 om et prisgulv skal gjelde i hele, eller større deler av kvotepliktig sektor. En slik
21 omlegging må gjøres i tett dialog med berørte næringer.

22 I årene som kommer vil prise på kvoter øke som følge av reformer i EU, men det er
23 usikkerhet knyttet til hvor raskt og hvor mye. Samtidig er forskningen klar på at
24 tydelig prissignaler over tid er viktig for å få en rask og kostnadseffektiv omstilling.

25 Ved å sette en minstepris på kvoter kan vi vær gi forutsigbarhet for næringslivet og
26 en mer effektiv omstilling. Ved at flere land går sammen vil effekten bli større og
27 faren for såkalt «karbonlekkasje» blir mindre. Venstre mener derfor Norge bør ta
28 initiativ til et felles gulv på kvoteprisen for utspill i Norden og på sikt forsøke å få
29 med flere land. Dette vil sette fart på en nødvendig omstilling og være med på å
30 sette vår region i spissen for det grønne skiftet.

31 **Venstre vil:**

32 ✓ At Norge tar initiativ til at det innføres et felles gulv for kvoteprisen i hele eller
33 deler av kvotepliktig sektor.

1 Forslag nr 21

2 *Klima og energi*

3 **Bærekraftig oljenæring**

4 **Forslagstiller: Unge Venstre (UV)**

5 Oljenæringen har hittil vært en svært lønnsom næring som betaler store summer til
6 det norske fellesskapet. Men næringen er også omfattet av en rekke særfordeler som
7 man ikke ser maken til i andre deler av norsk næringsliv. Gjennom
8 leterefusjonsordningen, høye friinntekter og generøse avskrivningsregler, mottar
9 oljebransjen i realiteten enorme subsidier hvert år som bidrar til høyere
10 investeringsnivå og lavere risiko for oljeselskapene.

11 Oljesubsidiene har kanskje fungert godt i mange år, men det kommer de ikke til å
12 gjøre i fremtiden. Både bedrifter og forbrukere blir stadig mer opptatt av grønne
13 investeringer, og oljenæringen blir år for år et mindre yndig investeringsobjekt. Paris-
14 avtalen har slått fast at den globale oppvarmingen skal begrenses ned mot 1,5
15 grader, og at vi er på vei mot en ny verdensorden basert på grønn, fornybar energi.

16 Faren med å subsidiere en døende næring er åpenbare: vi står i fare for å gjøre store
17 investeringer som kanskje ikke blir lønnsomme, og som i verste fall må legges ned om
18 ikke så mange år. Nylig har debatten om Goliat-feltet vist oss at ikke alle
19 investeringer staten gjør i olje og gass kommer resten av samfunnet til gode. Det
20 betyr at vi i praksis sponser oljeselskaper som slipper ut masse klimagasser, uten at
21 samfunnet tjener noe som helst på det.

22 Oljesubsidier bidrar til at det er flere arbeidsplasser i oljebransjen enn det ville vært
23 uten. Det er et problem i en tid der Norge skal omstille seg vekk fra oljeavhengighet,
24 og det binder opp verdifull kompetanse og arbeidskraft i en næring som ikke skal
25 leve så altfor mange år til. I tillegg fører det til en for stor ensidighet i økonomien,
26 som gjør oss ekstra sårbare om oljeprisene skulle svinge.

27 Enigheten blant de store partiene på Stortinget om oljesubsidiene er påfallende. De
28 færreste tør å innrømme at norsk klimapolitikk også må få konsekvenser for
29 oljepolitikken vår. Det kan oljeselskapene vinne på, men samfunnet kommer til å
30 være den store taperen.

31 **Derfor vil Venstre:**

- 32 ✓ Fjerne leterefusjonsordningen
- 33 ✓ Redusere friinntekten og avskrivningssatser, slik at petroleumsskatteregimet
34 ikke gir incentiver til potensielt ulønnsomme investeringer
- 35 ✓ Stille utslipp fra norsk sokkel overfor en høyere karbonpris enn i dag
- 36 ✓ At staten skal redusere sin aksjeandel i Equinor, og selge ned SDØE-andeler
37 for å spre risikoen ved å drive med oljevirkosomhet

- 1 ✓ Styrke Miljødirektoratets myndighet, og gi det en reell mulighet til å si nei til
- 2 utslippstillatelser på norsk sokkel
- 3 ✓ Gjøre begrensninger i omfanget av såkalte TFO-runder (tildeling i
- 4 forhåndsdefinerte områder)

1 Forslag nr 22

2 *Klima og energi*

3 **Venstre støtter et generelt forbud mot**
4 **vindkraftutbygging i alle leveområder for rein.**

5 Forslagstiller: Finnmark Venstre

6 Det hevdes at Finnmark er det området i landet som er best egnet for
7 vindkraftutbygging. Finnmark er også landets største reindriftsfylke, og de nye
8 vindkraftarealene er planlagt i reinbeiteområder. Minst sju nye vindkraftverk under
9 planlegging i Finnmark. Det største av disse beliggende i et fjellområde i Lebesby og
10 Tana kommuner, vil kunne bli opptil 15 ganger større enn de som er etablert til nå, og
11 det vil i sin helhet ligge i reinbeiteområde.

12 Naturmangfoldlovens § 8 om samisk og annen tradisjonskunnskap må respekteres,
13 og tillegges vekt ved planlegging og etablering av nye vindkraftområder. Venstre
14 støtter et generelt forbud mot vindkraftutbygging i alle leveområder for rein.

1 Forslag nr 23

2 *Klima og energi*

3 **Reduser risikoeksponeringen i norsk petroleumpolitikk!**

4 **Forslagstiller: Jan-Petter Høltedahl**

5 Nasjonale klimamål og Paris-avtalens mål om å redusere temperaturstigningen til 1,5
6 grader tilsier at betydelige deler av norsk olje og gass må bli liggende.

7 Markedet for olje og gass usikkert og utsatt for betydelige svingninger, mens
8 fornybarmarkedet er i kraftig vekst. Det er her fremtidens løsninger finnes.

9 Venstre vil bringe Norge i front av denne energiomstillingen. Det norske næringslivet,
10 der en stor andel i dag er knyttet til olje- og gassnæringen, må raskt vris i retning av
11 fornybare energikilder og grønne løsninger for å sikre en bærekraftig økonomi. Da må
12 virkemidler som hittil har tjent olje- og gassnæringen, i stedet brukes til å stimulere
13 utviklingen av fornybare energikilder, samtidig som eksponeringen overfor olje- og
14 gassnæringen reduseres dramatisk.

15 Frem til i dag har ordninger som leterefusjonsordningen, fribeløpet og
16 avskrivningsreglene tjent olje- og gassnæringen og staten vel, og har gjennom årene
17 bidratt til at olje- og gassnæringen har generert betydelige beløp til den norske
18 statskassen. Det er imidlertid høyst usikkert om dette vil fortsette.

19 Gjennom statens tunge involvering i og subsidiering av olje- og gassvirksomheten,
20 løper den norske befolkningen en betydelig og økende risiko for økonomiske tap
21 knyttet til prissvingninger, ulykker og usikker lønnsomhet. Sistnevnte gjelder i særlig
22 grad i et scenario der Paris-avtalens klimamål oppfylles. Norge bør ikke tillate seg å
23 vedde mot Paris-avtalen.

24 Den norske stat er i dag eksponert mot olje- og gassnæringen på en rekke måter:
25 Avskrivningsreglene, som innebærer at oljeselskapene kan skrive av hele 88 prosent
26 av investeringer på norsk sokkel, kostet staten 80 milliarder kroner i perioden 2013-
27 17. Leterefusjonsordningen, som innebærer at staten dekker 78 prosent av
28 leteutgiftene for selskaper som ikke er i skatteposisjon, innebar statlige utbetalinger
29 tilsvarende 90 milliarder kroner fra 2005-2015.

30 Det stopper ikke der: Statens direkte økonomiske engasjement i olje- og gassfelt,
31 funn, leteareal og infrastruktur – SDØE – ble i 2016 anslått til 810 milliarder norske
32 kroner, ned fra 1234 milliarder bare to år tidligere. Statens eierandel på 67 prosent av
33 Statoil tilsvarte i 2016 en markedsverdi på 346 milliarder kroner. Den statlige
34 garantiordningen GIEK har gått fra å være lånegarantist til å eie selskaper som ikke
35 klarer å nedbetale gjelden. Ved utgangen av 2016 hadde GIEK 98 milliarder kroner i
36 utestående garantiansvar, hvorav hele 84 milliarder var relatert til olje og gass. På
37 samme tid utgjorde Statens Pensjonsfond Utland investeringer i olje- og
38 gassvirksomhet over 300 milliarder kroner.

1 Samlet innebærer disse ordningene både en omfattende subsidiering av olje- og
2 gassvirksomheten og en voldsom eksponering mot en sektor med høy og økende
3 finansiell risiko. Ordningene ble etablert i en periode der man forventet stadig høyere
4 inntekter fra oljevirksomheten. Denne perioden er over. Når oljevirksomheten i dag
5 står overfor en nedbyggingsfase, med betydelig økt finansiell risiko.

6 Venstre vil derfor redusere statens andel av risikoen knyttet til letevirksomhet,
7 oljeboring og transport av olje og gass, og overføre en betydelig del av denne
8 risikoen til selskapene som driver virksomheten. Dette må skje på flere måter,
9 herunder gjennom en omfattende endring av skatteregimet for olje- og gasssektoren.

10 **Venstre vil derfor gå inn for å:**

- 11 ✓ Avslutte leterefusjonsordningen;
- 12 ✓ Endre avskrivningsreglene knyttet til olje- og gassvirksomheten, slik at
13 eiendelene avskrives over deres levetid, i tråd med vanlig praksis for annen
14 virksomhet;
- 15 ✓ Fjerne eller kraftig redusere friinntekten ved utbygging av olje- og gassfelt;
- 16 ✓ Redusere statens eierandeler på norsk kontinentalsokkel gjennom SDØE og
17 Statoil, og omplassere deler av formuen til fornybare og utslippsfrier sektorer;
- 18 ✓ Pålegge Statens Pensjonsfond Utland å redusere eksponeringen mot olje- og
19 gassrelaterte aksjer, i første omgang for selskapene som er tildelt
20 utvinningstillatelser i Barentshavet.

21 **Begrunnelse:**

22 Venstre vil redusere statens andel av risikoen knyttet til letevirksomhet, oljeboring
23 og transport av olje og gass, og overføre en betydelig del av denne risikoen til
24 selskapene som driver virksomheten. Dette må skje på flere måter, herunder gjennom
25 en omfattende endring av skatteregimet for olje- og gasssektoren.

1 Forslag nr 24

2 *Klima og energi*

3 **Byvekstavtaler for mellomstore byområder**

4 **Forslagstiller: Vestfold Venstre**

5 Den nasjonale satsingen på byvekstavtaler for ni norske byområder må utvides til å
6 omfatte flere regioner.

7 De to siste Nasjonale Transportplanene (NTP) fra fagetatene har anbefalt at
8 ordningen med byvekstavtaler må utvides til å omfatte fem nye byregioner, Arendal-
9 Grimstad, Ålesund, Vestfoldbyen (byområdene Tønsberg, Sandefjord og Larvik),
10 Haugalandet og Bodø. Totalt omfatter disse fem områdene mer enn en halv million
11 innbyggere.

12 Vi ønsker å få til bærekraftige og attraktive byer. Med byvekstavtaler kan det målet
13 om å få til en satsing på bedre kollektivtilbud, null-/lavutslippstransport og sykkel-
14 /gangtiltak også lettere nås for disse områdene. Dette er nødvendige tiltak for å
15 redusere våre klimautslipp i samsvar med Paris-avtalen og Norges andel av
16 klimautslippene.

17 Stortinget ba i mai 2017 regjeringen om å utrede en utvidelse av ordningen med
18 byvekstavtaler til å omfatte flere byområder og fortløpende vurdere nye
19 programmer og virkemidler for distriktene (Stortingsmelding nr. 18 om Bærekraftige
20 byar og sterke distrikt). Dette støttes av fagetatene i sine forslag til nasjonale
21 transportplaner.

22 Også regjeringens ekspertutvalg om grønn konkurransekraft konkluderte med at
23 flere byer bør inkluderes i byvekstavtalene. Utvalget foreslo videre at det må stilles
24 krav om effektiv utnyttelse av eksisterende og ny infrastruktur gjennom bruk av
25 veipricing, rushtidsavgifter og lavutslippssoner.

26 Våre fem byområder innfrir allerede mange av kravene i gjeldende rammeverk for
27 byvekstavtaler, blant annet med forpliktende areal- og transportplaner,
28 konseptvalgutredninger, lokal finansiering gjennom bruk av bompenger samt vedtak
29 om nullvekstmål. Disse målene styrer etter hvert i sterke grad våre planer både på
30 regionalt og kommunalt nivå.

31 I samsvar med Venstres stortingsprogram for inneværende periode må ordningen om
32 byvekstavtaler utvides til også å omfatte de fem nevnte byområdene.

33 **Begrunnelse:**

34 Fylker som står bak

35 Agder

36 Rogaland

37 Nordland

38 Møre og Romsdal

1 Forslag nr 25

2 *Klima og energi*

3 **Oslofjorden trenger omtanke**

4 Forslagstiller: Vestfold Venstre

5 Oslofjorden blir i dag utsatt for påvirkninger fra mange kanter samtidig. Vestfold
6 Venstre ser det overhengende sannsynlig at Oslofjorden vil endre karakter totalt i
7 løpet av få tiår med mindre det iverksettes snarlige tiltak på flere områder.

8 Et samlet Vestfold Venstre vedtok på årsmøtet at det er nødvendig med en rekke
9 proaktive tiltak før utfordringene eskalerer og blir enda vanskeligere å rette opp.
10 Rundt to millioner mennesker bor og oppholder seg til enhver tid rundt Oslofjorden.
11 Bil-, båttrafikk, landbruksnæring, utslipp av miljøgifter, avrenning av gummigranulat
12 fra kunstgressbaner, plast på avveie m.v. påvirker Oslofjordens helse, livskvalitet og
13 fremtidsutsikter. Gravide og barn under 5 år har blitt frarådet å spise fisk fra indre
14 Oslofjord, og vi ser nå at fremmede arter utgjør en betydelig trussel mot Oslofjordens
15 biotop. Vi må derfor både tenke forebygging og aktiv handling for å beholde
16 Oslofjordensom et rekreasjonsområde og matfat. Situasjonen krever strakstiltak
17 med verne- og fredningssoner

18 **Døde eller oksygenfattige områder**

19 Det er påvist oksygenfattige områder i Frierfjorden, Drammensfjorden og
20 Iddefjorden. Globalt er det påvist døde havområder på størrelse med Nord-Amerika
21 som følge av ulik påvirkning gjennom noen tiår. Klimaendringer med økt nedbør
22 bidrar til større avrenning og tilførsel av næringsalter fra landbruket i fjordene, noe
23 som igjen bidrar til økt algevekst og oksygenfattig vann.

24 **Miljøfarlig granulat og plast**

25 Det vil innen 2050 være mer plast enn fisk i havet dersom man ikke straks gjør noe.
26 Betydelige mengder granulat renner ut i havet fra kunstgressbaner hvert år.
27 Granulatet er bærer av miljøgifter og påvirker hele næringskjeden.

28 **En truet fiskebestand**

29 Hele den naturlige fiskebestanden i Oslofjordener under kraftig press, for eksempel
30 har sjøørrettbestanden i Oslofjorden vært redusert. Etter iherdig innsats fra NJFF og
31 andre foreninger som har fjernet bekkehindringer som kulverter og rør og lagt ut
32 hundrevis av tonn med gytegrus for å gi sjøørreten bedre gyteforhold, viser
33 resultatene nå at det er en økning i sjøørrettbestanden. Dette viser betydningen av
34 effektive tiltak for å bedre forholdene for fiskebestanden.

35 **Stillehavstøsters/fremmede arter**

1 Flere fremmede arter truer norsk natur, deriblant Stillehavssøsters, som har inntatt
2 Oslofjorden og utgjør et problem både for badende og for lokale arter i Oslofjorden.
3 Et pilotprosjekt har vist en betydelig reduksjon ved plukking, og studier tilsier at
4 bestanden øker raskt dersom den ikke holdes nede.

5 **For å ta nødvendige grep vil Venstre:**

- 6 ✓ At regjeringen utarbeider en forvaltningsplan for Oslofjordensom inkluderer
7 forslag til nye verneområder, blant annet for å gjenoppbygge og sikre
8 fiskebestander. Venstre har fremmet forslag i Stortinget om at en
9 forvaltningsplan skal baseres på den beste tilgjengelige kunnskapen. Det
10 etableres et prosjekt med deltakelse fra de sentrale kunnskapsinstitusjonene
11 som arbeider i Oslofjorden.
- 12 ✓ At kommunene anmodes om å fjerne bekkehindringer som kulverter og rør for
13 å tilrettelegge for en økt sjøørretbestand og for å nå målene i vanddirektivet,
14 og at regjeringen innfører en støtteordning for slike tiltak.
- 15 ✓ At landbruk og golfbaner unngår gjødsling nær slike vassdrag og lar skogsholt
16 langs bekkene vokse opp for å verne bekker og gyteplasser.
- 17 ✓ At regjeringen oppfordrer til en tilbakeføring av naturlige dreneringsområder.
- 18 ✓ Iverksette flere tiltak for å hindre utslipp av kunstgjødsel, kjemikalier og
19 avrenning fra landbruket. Etablering av fangdammer er et effektivt tiltak for å
20 redusere avrenning og utslipp.
- 21 ✓ Stille strengere krav til utslipp fra renseanlegg, blant annet ved krav om
22 biologisk rensing.
- 23 ✓ At regjeringen utarbeider en forskrift med krav om utforming og drift av
24 kunstgressbaner og ideelt innfører forbud mot det som antas å være
25 miljøfarlige produkter og tilrettelegger for økt bruk av sertifiserte,
26 miljøvennlige alternativer.
- 27 ✓ At regjeringen innfører påbud om biologisk nedbrytbare plastposer og
28 etablerer en støtteordning som har til hensikt å gjøre det økonomisk mulig å
29 skifte til miljøvennlige alternativer. At det stimuleres til å ta i bruk alternativer
30 til plast.
- 31 ✓ Styrke insentiver til rydding i strandsonen.
- 32 ✓ Ha målrettet innsats med plukking og fjerning av Stillehavssøsters fra kysten
33 av Vestfold periodisk og før bestanden blir uhåndterlig

1 Forslag nr 26

2 *Klima og energi*

3 **Venstre forventer et større grønt fergeansvar!**

4 **Forslagstiller: Møre og Romsdal Venstre**

5 Det må være et nasjonalt ansvar for staten å følge opp med økonomiske rammer for
6 fylkesvegfergedrifta. Det er ikke nok at Stortinget vedtar strenge og helt nødvendige
7 nasjonale miljøkrav for framtidig fergedrift. I tillegg må staten i langt større grad ta
8 hensyn til kostnadsøkningene ved miljøtilpasninger og nødvendige
9 kapasitetsøkninger grunnet sterk trafikkvekst.

10 Fergefylka er allerede godt i gang med å skifte ut en aldrende og utrangert
11 fergeflåte med nye, fornybare ferger. Fergefylka er i startfasen på en fergerevolusjon
12 som i løpet av de neste 6-8 åra vil gi næringsliv og innbyggere langs norskekysten et
13 sett helt nytt og framtidretta fergetilbud.

14 Et samla Storting ba for to år siden regjeringa sikre at alle ferger – statlige som
15 fylkeskommunale – benytter lav- og nullutslippsteknologi ved nye anbud. Et
16 miljøkrav som også ble gjentatt i NTP(2018-2029), som ble vedtatt av Stortinget like
17 før sommeren i fjor.

18 Disse sentrale føringene med tilsvarende vedtak, skal sikre et grønt skifte med nytt
19 fergemateriell gjennom strenge miljøkrav i de fergeanbudene som fylkene nå er godt
20 i gang med.

21 For Venstre er det avgjørende med klima- og miljøhensyn for at en skal lykkes med
22 dette framtidretta arbeidet. Derfor må statlige myndigheter følge opp sine vedtak
23 og føringer med nødvendige økonomiske midler. For selv med god konkurranse i
24 markedet og dermed gode priser på anbudene, vil overgangen til utslippsfri teknologi
25 naturligvis koste noe ekstra sett i forhold til dagens tilbud. Fylkeskommunene tar her
26 et solid og nødvendig klimaansvar, men disse utslippskuttene vil koste! Kostbare
27 veielement som bl.a. fergekaier blir dessverre ikke tatt hensyn til i
28 rammeoverføringene til fylkene.

29 Venstre forventer at statens overføringsramme til fylkesvegfergedrift tar hensyn til
30 dokumentert kostnadsøkning både mht. miljøkrav og trafikkutvikling/-økning!

31 **Begrunnelse:**

32 Det grønne skiftet er i gang og både fylkeskommuner som utfører på samferdsel og
33 næringslivet er med på laget. Men overgangen vil koste. Da må også regjeringen
34 være med.

1 Forslag nr 27

2 *Kultur og informasjon*

3 **Aktiv kulturpolitikk for heile landet**

4 **Forslagstiller: Oppland Venstre**

5 Vi lever i ei tid med auka spenning mellom omsynet til det nasjonale og det globale,
6 mellom liberale og illiberale krefter. Ein styrka innsats for kulturen vil gjere oss i stand
7 til å reflektere over desse spenningane og det som utfordrar eit ope, tolerant
8 samfunn. Kultur skapar refleksjon og innsikt om verdiar, samfunn og kva det vil seie å
9 vere menneske.

10 1) Det lokale kulturlivet

11 Store delar av kulturen går føre seg i kommunane. Kvardagskulturen er limet som bitt
12 oss saman, ein infrastruktur for livsmeistring. Men den kommunale innsatsen til det
13 kulturelle grunnfjellet er låg, og han varierer mellom kommunane. Difor er den
14 viktigaste kulturpolitiske innsatsen lokal, gjennom eit kulturløft i kommunane.
15 Venstre bør vurdere ei statleg forsterkingsordning – ein stimuli til kommunar som
16 satsar på kultur og frivilligheit.

17 2) Reform og regulering

18 Venstre ynskjer omfordeling av kulturmakta, og ein desentralisering av statlege
19 oppgåver til dei nye regionane. Fleire har uttrykt bekymring for at regionane vil
20 prioritere kulturen ulikt om eit statleg forvaltningsnivå blir svekka. Kulturpolitikken er
21 i liten grad regulert gjennom lov. I dag finst biblioteklov og kulturskulelov. Og ei
22 kulturlov, som sikrar lite, om noko som helst. Ei desentralisering av kulturmakta vil
23 difor fordre ei styrkt lovfesting av kulturen.

24 3) Filmproduksjon i heile landet

25 Filmmeldinga En framtidrettet filmpolitikk (2014-2015) seier at det er vesentleg for
26 regjeringa at filmpolitikken bidreg til å styrke filmmiljøa i regionane. Berre 10 prosent
27 av det nasjonale tilskottet til filmområdet blir kanalisert til regionale senter og fond.
28 Venstre vil sjå etter moglegheiter for å auke denne delen, anten ved større overføring
29 direkte til sentra og fonda, eller via regionale eigarar. Slik kan vi vere med å utvikle
30 filmbransjen i heile landet.

31 4) Kulturminnevern

32 Noreg ratifiserte i 2007 Unesco-konvensjonen om vern av den immaterielle
33 kulturarven. Ratifiseringa stiller krav om at Noreg skal sikre arven for framtida, og at
34 det blir etablert ein politikk for korleis dette skal gjerast. Sidan 2007 er få tiltak sette
35 i verk. Venstre bør vurdere ei opptrapping av arbeidet med den immaterielle
36 kulturarven i åra som kjem.

- 1 KA seier at tilstanden er utilfredsstillande på meir enn kvar fjerde kyrkje (2014).
- 2 Tidlegare kulturminister Thorhild Widvey sa i 2013 at ho ville få på plass eit nasjonalt
- 3 løft for freda og verna kyrkjer. Enno ser vi ikkje spor av dette. Den komande
- 4 kulturmeldinga må gje signal om eit langsiktig program for sikring av freda og verna
- 5 kyrkjer, og andre, verneverdige bygg. Ein bør òg vurdere ei omstrukturering av
- 6 arbeidet med dei fysiske kulturminna – frå miljøverndepartementet til
- 7 kulturdepartementet.

1 Forslag nr 28

2 *Kultur og informasjon*

3 **Biblioteka som kulturell møteplass, kunnskap- og**
4 **integreringsarena**

5 Forslagstiller: Sogn og Fjordane Venstre

6 I eit digitalt og mangfoldig samfunn spelar biblioteka ei stadig viktigare rolle som
7 møteplass og kunnskapsarena, på tvers av generasjonar og befolkningsgrupper i
8 lokalsamfunna våre. Venstre ser difor svært positivt på at regjeringa og
9 kulturminister Trine Skei Grande vil styrke skule- og folkebiblioteka.

10 I mange distriktskommunar er biblioteka bl.a blitt ein viktig møteplass for inkludering.
11 Kommunar som t.d. Leikanger, Sogndal og Berg satsar på biblioteka. Vi vil difor jobbe
12 for at regjeringa aktivt styrkar folkebiblioteka si rolle i det varsla inkluderingsløftet,
13 og stimulerer til at nye modellar for drift, kan tilpassast lokale behov og mulegheiter.

14 Biblioteka bidreg til livslang læring, til å auke den digitale kompetansen i befolkninga,
15 og er ein viktig kultur- og integreringsarena. Fleire stader i landet ser vi at biblioteka
16 tek ei aktiv rolle i lokalsamfunna, der ein får til godt samspel med den frivillige
17 sektoren og på den måten blir ein motor i kulturliv og integreringsarbeid. Også i
18 folkehelsesamheng spelar biblioteka ei viktig rolle gjennom å førebyggje einsemd,
19 og å vere ein lågterskel-møteplass. Samarbeidet med Seniornett er eit døme på
20 korleis biblioteka i saman med frivillige organisasjonar blir ein læringsarena som
21 bidreg til å fjerne digitale skiljeliner i samfunnet. Også i integreringsarbeid ser ein at
22 biblioteka blir ein arena for språktrening og inkludering. Bl.a i Sogn har vi fleire døme
23 på at kommunane satsar på biblioteka som ei viktig brikke i folkehelse-, utviklings-
24 og integreringsarbeidet.

25 Det må stimulerast til at biblioteka kan utvikle seg vidare og at ein klarar å utnytte
26 potensialet som ligg i at ein i alle lokalsamfunn har ein lågterskel møteplass. Vi må
27 sikre ein frivillig og fri kulturpolitikk, og stimulere til ulike og nyskapande former for
28 formidling og læring.

29 Vi støttar difor prioriteringa av biblioteka i den nye regjeringsplattformen. Vi støttar
30 at regjeringa, med Venstre i spissen vil:

- 31 ✓ Styrke den digitale kompetansen i befolkningen, blant annet gjennom digitale
- 32 veiledningssentre over hele landet
- 33 ✓ Regjeringen vil føre en aktiv litteraturpolitikk og vektlegge behovet for digital
- 34 omstilling både når det gjelder bokmarkedet og bibliotekene.
- 35 ✓ Satse på folke- og skolebibliotekene, blant annet gjennom å styrke arbeidet
- 36 med digitale plattformer og nye modeller for drift av bibliotek

37 Vi vil at:

- 1 ✓ Folkebiblioteka skal få ei sentral rolle som viktig arena for inkludering i
- 2 regjeringa sitt inkluderingsløft

1 Forslag nr 29

2 *Kunnskap og like muligheter*

3 **Mer regional kompetansebygging**

4 **Forslagstiller: Troms Venstre**

5 Venstre har vært avgjørende for at det regionale nivået består. Nå kommer
6 muligheten til å flytte flere oppgaver og ansvar fra statlig til regionalt nivå, blant
7 annet innenfor miljø- og klimatiltak, næringsutvikling og kompetansebygging.

8 Videregående opplæring på fylkesnivå sikrer et bredt og tilpasset tilbud over større
9 områder, særlig utenfor de største byene i landet. Men det er fortsatt et potensial for
10 å løfte flere til kompetanse på fagskole- og universitetsnivå. OECD peker på at
11 regionalt nivå mangler nødvendig handlingsrom for kompetanseområdet. Det er
12 derfor lovende at proposisjonen om regionreformen har som mål at regionene skal få
13 «strategisk kompetansepolitisk ansvar».

14 Venstre er positiv til regional overtakelse av rollene til dagens Kompetanse Norge.
15 Det nyopprettede nasjonale senteret for karriereveiledning under Kompetanse Norge
16 i Tromsø er et nytt eksempel på at også sentrale oppgaver innenfor kunnskapsfeltet
17 kan legges utenfor hovedstaden. Karriereveiledningen kan bli mer enhetlig og
18 slagkraftig ved at fylkene får overført oppgaver, ressurser og virkemidler hos
19 Kompetanse Norge og NAV, slik Ekspertutvalget har foreslått, for å skjøte på
20 ressursen i fylkenes karrieresentre. I Forsvarets kjerneområder i landet vil det langt
21 på veg kunne erstatte bortfallet av tjenestene til FOKUS (voksenopplæringen), som
22 hadde fått karriereveiledning som en av hovedoppgavene før nedleggelse.

23 **Gi flere kompetanse for arbeid og bosetting**

24 En positiv næringsutvikling krever flere kompetente hoder og hender. Samtidig
25 registrerer vi at ungdomskullene er fallende i flere regioner. Derfor er det nødvendig å
26 utnytte alle ressurser. Vi må også nå de unge, etablerte voksne. Familieansvar, jobb,
27 økonomi og avstander gir de fleste etablerte voksne en altfor høy terskel for videre
28 utdanning. Disse må få reell mulighet til å ta sertifiseringskurs, fagskolekurs og
29 teknologisk utdanning for å tilpasse seg et arbeidsmarked i endring og et grønt
30 skifte og vekst. Gjennom organisering av studiesentre og studieklynger i rimelig
31 nærhet av bosted kan vi også sørge for flere lærere, førskolelærere, sykepleiere,
32 vernepleiere i hele landet.

33 Venstre ønsker forslaget om regionalisering av ansvaret for kunnskapsparke og
34 studiesentre velkommen, men siden slik finansiering i dag ikke fins på statlig nivå,
35 må det friske midler til.

36 Flyktninger og arbeidsinnvandrere er en ekstra ressurs til arbeidslivet, samtidig som
37 samfunnet kan gi dem et bedre liv. Det foregår i dag et betydelig samarbeid mellom
38 kommunene, fylkeskommunen, fylkesmannen, NAV og IMDi (Integrerings og
39 mangfoldsdirektoratet) om grunnleggende kompetanse for at innvandrere skal kunne

- 1 bo og virke i landet. Venstre er enig med Ekspertutvalget i at oppgavene krever god
- 2 samordning og at regionale oppgaver og ressurser som i dag ligger hos IMDi med
- 3 fordel kan legges til regionalt folkevalgt nivå og styrke den tildelte
- 4 «samfunnsutviklerrollen» nærmere der folk bor.

1 Forslag nr 30

2 *Kunnskap og like muligheter*

3 **Venstre vil ha en frihetsreform i skolen**

4 **Forslagstiller: Unge Venstre (UV)**

5 Det borgerlige samarbeidet har gitt Venstre store gjennomslag i skolepolitikken.
6 Tusenvis av lærere har fått etter- og videreutdanning, det stilles høyere krav til
7 hvem som skal få bli lærer, vi har rettet ressursene mot tidlig innsats i skolen, og
8 skolehelsetjenesten har fått et etterlengtet løft.

9 Regjeringsplattformen fortsetter den gode satsningen på kunnskap. Samtidig bør et
10 liberalt parti som Venstre aldri glemme dem som står i sentrum i den norske skolen,
11 nemlig elevene.

12 Alle elever er forskjellige, og lærer på forskjellige måter. En god skole evner å tilpasse
13 undervisningen for hver enkelt elev og baserer seg på at elevene trenger forskjellige
14 løsninger i skolehverdagen for å utvikle seg. Venstre tror at nøkkelen til en god skole
15 er å sørge for at man har frihet og spillerom i alle ledd av skolesystemet. Det er viktig
16 å flytte makt nedover, slik at elever og lærere sammen kan skape verdens beste
17 skole.

18 Eleven tilbringer store deler av hverdagen sin på skolen. Derfor er det viktig at man
19 har fleksible ordningen som sørger for at skoledagen blir meningsfylt. Eleven skal ha
20 påvirkning på skolehverdagen sin, og skolen bør ta mer hensyn til elevens meninger
21 om egen skolegang. På skolen skal eleven få mulighet til å dyrke sine egne interesser,
22 tilegne seg kunnskap, og rustes for livet videre.

23 **Venstre vil:**

- 24 ✓ At elevene skal ha større innvirkning over egen skolehverdag.
- 25 ✓ Redusere timetallet i fellesfag, spesielt på ungdomsskolen og videregående
- 26 skole, og la elevene velge blant flere valgfag.
- 27 ✓ at det skal være mulig å starte friskoler uten å representere et livssyn eller en
- 28 alternativt pedagogisk retning
- 29 ✓ La skolene tilby nivådelt undervisning i enkeltfag. Elever som ligger i forkant
- 30 av læringsmålene må også kunne tilbys undervisning på et høyere nivå.
- 31 ✓ Redusere antall kompetansemål i læreplanene og legge til rette for mer
- 32 dybdelæring
- 33 ✓ Oppfordre flere ungdomsskoler og videregående skoler å ta i bruk
- 34 fleksitidsordning
- 35 ✓ Gjøre fraværs grensen mer fleksibel ved å la skolehelsetjenesten skrive ut
- 36 dokumentert fravær
- 37 ✓ Gjøre det enklere å ta privatisteksamen ved å senke eksamensgebyret
- 38 ✓ Gi alle elever som ikke har fullført fagopplæring et individuelt utformet
- 39 kompetansebevis.

- 1 ✓ At alle elever i ungdomsskolen og videregående skole skal ha rett til 20
- 2 dagers fravær, som ikke føres på vitnemålet, for å legge til rette for politisk
- 3 arbeid, representasjon og engasjement.
- 4 ✓ At skolens formålsparagraf ikke skal favorisere enkelte religioner eller livssyn.
- 5 Religiøse seremonier i regi av den offentlige skolen skal ikke forekomme.
- 6 ✓ Fjerne orden- og oppførselskarakteren
- 7 ✓ At praksisen med narkorazzier på skolens områder skal opphøre.
- 8 ✓ Åpne for flere valgfag på mellomtrinnet, og at skoler selv skal få opprette
- 9 valgfag.
- 10 ✓ At kommunene i større grad skal prioritere sine ressurser, og ønsker derfor å
- 11 fjerne lovpålagt krav om leksehjelp.

1 Forslag nr 31

2 *Kunnskap og like muligheter*

3 **Yrkesfag for fremtiden**

4 **Forslagstiller: Innlandet Venstre**

5 Omlag 40% av elevene som starter yrkesfaglige løp på videregående skole i Norge,
6 fullfører ikke utdanningen i løpet av fem år. Det vil si at i en klasse på yrkesfag
7 bestående av 30 elever, er det gjennomsnittlig 12 elever som dropper ut av studiet
8 før de har fått fagbrev.

9 Yrkesfagene må synliggjøres i mye større grad. Elever og foresatte har for liten
10 kjennskap til hva det innebærer å velge en yrkesfaglig retning på videregående.
11 Derfor må rådgivertjenesten i ungdomsskolen bedres, og rådgiverutdanningen må
12 styrkes. Dette vil gjøre at alle elever får den hjelpen de har krav på, men også slik at
13 de har tilstrekkelig med kunnskap om yrkesfagene. Dermed vil elever som vil gå på
14 yrkesfag faktisk få informasjon om hvilke muligheter de har i fremtiden. Dette vil
15 sørge for at eleven tar valget som passer dem best første gangen de søker.

16 Det må ikke bare satses på rekruttering i skolen, men yrkesfagene må også mer
17 spesifikt rettes inn mot næringslivet, da det er der framtidens yrkesfaglærere jobber
18 i dag og elevenes fremtidige arbeidsplasser er.

19 Forskjellige yrkesfag vil, i likhet med resten av arbeidslivet, være utsatt for endringer
20 grunnet blant annet mer automatisering og kunstig intelligens. Derfor må
21 yrkesfagene tilpasses for å ruste framtidens fagarbeidere og framtidens
22 arbeidsmarked. Dette må gjøres uten å gjøre studieretningene mer teoritunge.

23 Hvert eneste år er det altfor mange yrkesfagelever som står uten læreplass, noe som
24 kan tære på den enkelte elev sin motivasjon til å fullføre løpet. Venstre mener derfor
25 at arbeidsgiveravgiften må fjernes for lærlinger og at bedrifter som tar inn lærlinger
26 skal få større tilskudd, da dette vil gi arbeidsgiverne bedre råd til å ansette langt
27 flere lærlinger, og det vil skape flere arbeidsplasser. Videre må vi sørge for å beskytte
28 flere yrkestitler, slik at flere vil se verdien i å ta et fagbrev og at yrkene får høyere
29 status. Dette kan også være med å motivere flere til å gjennomføre fagprøven, men
30 også kvalitetssikre framtidens arbeidsaktive. For de som derimot ikke gjennomfører
31 fagopplæringen, må vi gi disse elevene et individuelt utformet kompetansebevis som
32 kan hjelpe eleven til å komme ut i arbeid på tross av manglende fagbrev.

33 **Venstre vil:**

- 34 ✓ styrke rådgiverutdanningen for å sikre at elever får hjelp av rådgivere med
- 35 tilstrekkelig kompetanse.
- 36 ✓ tilpasse yrkesfagene for framtidens arbeidsmarked med mer automatisering
- 37 og kunstig intelligens.

- 1 ✓ ha et tettere samarbeid mellom skolen, næringsliv og kulturliv for å
- 2 gjennomføre praktikantopphold, gjesteforelesninger og ekskursjoner.
- 3 ✓ beskytte flere yrkestitler der det er hensiktsmessig/nødvendig å gjøre det.
- 4 ✓ sikre flere læreplasser.
- 5 ✓ fjerne arbeidsgiveravgiften for lærlinger, og gi bedrifter som tar inn lærlinger
- 6 større tilskudd.
- 7 ✓ gi elever som ikke har fullført fagopplæring et individuelt utformet
- 8 kompetansebevis.
- 9 ✓ tilby vekslingsmodell ved flere skoler.
- 10 ✓ gjøre det lettere å kombinere praktisk arbeid og teori på yrkesfagene.
- 11 ✓ ha krav om bruk av lærlinger ved offentlige anbud.
- 12 ✓ gi lærlinger lik rett til studentrabatt på kollektivtransport som studenter.

1 Forslag nr 32

2 *Kunnskap og like muligheter*

3 **Venstre vil hente tilbake lærere fra andre yrker**

4 Forslagstiller: Stortingsgruppa

5 Venstre mener regjeringen må hente tilbake lærere fra andre yrker for å sikre en
6 forsvarlig oppfyllelse av lærernormen. Lærernormen innebærer økt behov for
7 lærere i de største byene, og det er viktig å unngå at normen oppfylles ved å
8 hente lærere fra mindre skoler rundt om i landet.

9 Trygge og gode lærere er det aller viktigste for elevenes læring, og elever over hele
10 landet trenger kvalifiserte lærere. Lærernormen tar ikke hensyn til elevenes eller
11 skolens resultater, og vi må derfor sikre at ikke normen medfører en tapping av
12 ressurser fra skoler med store utfordringer.

13 En av fire med lærerutdanning jobber i andre yrker, og henholdsvis 37 prosent av
14 mannlige og 31 % av kvinnelige lærere som startet i yrkeslivet i 2006 har forlatt
15 skolen. Tallene er alarmerende og synliggjør potensiale for rekruttering. Venstre
16 mener det derfor må tas offensive grep for å lokke lærere i andre yrker tilbake til
17 skolen.

18 Flere grep er nødvendig for å gjøre læreryrket mer attraktivt, og det bør forskes mer
19 på årsakene til at så mange lærere velger andre yrker etter å ha gjennomført
20 lærerutdanningen. Venstre mener vi både må se på hvordan nyutdannede lærere
21 sikres både utfordringer og oppfølging den første tiden. Flere må få tilbud om
22 videreutdanning og det må åpnes flere karriereveier. Videre må man vurdere
23 lønnsnivået til lærerne.

24 **Venstre vil:**

- 25 ✓ Iverksette en offensiv rekrutteringskampanje rettet mot lærere som i dag er i
- 26 andre yrker.
- 27 ✓ Ta initiativ til mer forskning på årsaker til at mange lærere velger bort
- 28 læreryrket.
- 29 ✓ Sikre bedre oppfølging av lærere gjennom mentorordning og tettere
- 30 samarbeid mellom lærere .
- 31 ✓ Etablere flere karriereveier i skolen og legge til rette for et tettere samarbeid
- 32 mellom skoler og undervisningsinstitusjoner gjennom universitetsskoler,
- 33 hospiteringsordninger og forskningssamarbeid.
- 34 ✓ Vurdere utviklingen i lønnsnivået til lærere sammenlignet med andre
- 35 yrkesgrupper det er naturlig å sammenligne seg med, for å sikre at utdanning
- 36 også lønner seg for lærere.

1 Forslag nr 33

2 *Liberale rettigheter*

3 **Aldergrense for rituell omskjæring**

4 Forslagstillere: Nordland Venstre, Troms Venstre, Svalbard Venstre

5 I spørsmålet om rituell omskjæring må friheter balanseres mot hverandre. På den
6 ene siden står de foresattes rett til å oppdra barnet i tråd med egen
7 overbevisning. På den andre siden står barnets selvstendige rett til kroppslig
8 integritet og reell livssynsfrihet senere i livet. Venstre mener at barnets
9 individuelle rettigheter skal ha forrang, og krever derfor at guttene det angår, må
10 ha nådd helsemessig myndighetsalder før rituell omskjæring kan utføres.

11 Siden januar 2015 har lovverket gitt adgang til rituell omskjæring av gutter i Norge.
12 De regionale helseforetakene skal organisere spesialisthelsetjenesten slik at de som
13 ønsker det, kan få utført inngrepet.

14 Det finnes imidlertid ingen medisinsk grunn til å utføre rituell omskjæring. Det
15 medisinske fagmiljøet i Norge, herunder Norsk barnelegeforening, Landsgruppen av
16 helsesøstre i Norge, Norsk barnekirurgisk forening, Sykepleierforbundet,
17 Barnesykepleierforbundet og Rådet for legeetikk, har vært tydelige på at rituell
18 omskjæring av gutter bryter med medisinsk-etiske prinsipper. Venstre støtter denne
19 vurderingen.

20 Helsemessige argument blir ofte nevnt til fordel for å praktisere omskjæring. Det har
21 vært hevdet at omskjæring kan forebygge HIV og visse kreftformer. Noen hevder at
22 omskjæring er en fordel for sexlivet, andre at det er en hygienisk fordel. Det foreligger
23 ikke entydige svar på disse spørsmålene. Uansett er positive eller negative effekter
24 av omskjæring for voksne menn irrelevant for spørsmålet om omskjæring av
25 guttebarn.

26 I tillegg til den helsemessige risikoen som omskjæring medfører, mener Venstre at
27 det bør tas med i betraktning at omskjæring er et inngrep som ikke kan reverseres.
28 Rituell omskjæring innebærer at gutten blir merket for livet med tilhørighet til et
29 bestemt livssyn, noe som begrenser den reelle tros- og livssynsfrihet, både som barn
30 og senere i livet.

31 Europarådets parlamentarikerforsamling definerer i en resolusjon rituell omskjæring
32 av gutter som en krenkelse av deres fysiske integritet og oppfordrer
33 medlemsstatene til å arbeide for guttenes rett til medbestemmelse. Venstre støtter
34 dette initiativet.

35 Barnekonvensjonens artikkel 2 pålegger myndighetene å sikre at barn ikke blir
36 diskriminert, det være seg på basis av etnisitet, farge, kjønn, språk eller religion.
37 Inngrepet på jentebarn omtales som kjønnslemlestelse, er fysisk mye grovere og
38 kriminalisert i Norge og flertallet av øvrige stater, men integritetskrenkelsen er etisk
39 og rettslig den samme når det gjelder inngrepet på gutter. I en felles uttalelse fra de

1 nordiske barneombudene og barnemedisinske eksperter påpekes det at omskjæring
2 av guttebarn uten medisinsk grunn er i strid med barnekonvensjonens art. 12 om
3 barns rett til å si sin mening om forhold som vedrører dem, og art. 24 som sier at barn
4 skal beskyttes mot tradisjonsbundne ritualer som kan være skadelige for deres helse.
5 I 2014 ble hovedbestemmelsene i barnekonvensjonen tatt inn i Grunnloven § 104. Her
6 gis barn eksplisitt «rett til vern om sin personlige integritet».

7 Barneombudene oppfordrer myndighetene i de nordiske land til å innføre et krav til
8 informert samtykke der gutten selv får bestemme om han ønsker å gjennomføre
9 inngrepet. Venstre støtter denne oppfordringen. Vi mener adgang til rituell
10 omskjæring bør knyttes til helserettslig myndighetsalder, som er 16 år. Det vil være i
11 samsvar med barnekonvensjonen og barns selvstendige menneskerettigheter å la
12 den som potensielt skal samtykke i behandling også ha nådd alderen for myndighet
13 over egen kropp og helse.

14 **Venstre vil:**

- 15 ✓ Innføre aldersgrense på 16 år for å få utført rituell omskjæring
- 16 ✓ Innføre krav til informert samtykke der gutten det angår selv får bestemme
- 17 om han ønsker å gjennomføre rituell omskjæring

1 Forslag nr 34

2 *Liberale rettigheter*

3 **Frihet fra negativ sosial kontroll**

4 **Forslagstiller: Norges Venstrekvinnelag (NKV)**

5 Retten til å bestemme over eget liv er fundamental i et liberalt, moderne samfunn.
6 Friheten til å være seg selv, og til å velge sin egen vei, er en sentral del av å bli
7 voksen. Det innebærer å kunne velge egne venner, utdanningsløp, verdier og
8 livsanskuelser.

9 Likevel opplever mange ungdommer at rettighetene deres blir begrenset av familie
10 og miljøet rundt dem. Sakene som har kommet opp i media har særlig kommet fra
11 jenter med innvandrerbakgrunn, men problemstillingene er like gyldige for all ungdom,
12 gutter som jenter, og uansett bakgrunn.

13 Venstre mener at en rekke politiske virkemidler må tas i bruk for å sikre alle
14 ungdommer frihet fra sosial kontroll. Det innebærer først og fremst å støtte ungdom
15 og bygge opp under deres bevissthet rundt egne rettigheter. Å skape fora for dialog
16 rundt vanskelige spørsmål kan øke forståelsen i foreldregenerasjonen, og redusere
17 konfliktlinjene mellom generasjoner. I tilfeller der unge opplever sterk sosial kontroll
18 og represalier hvis de utøver sin frihet, må offentlige hjelpetiltak kunne nå dem. I
19 tillegg må lovverket styrkes, slik at frihetsberøvelse, vold og drap med "ære" som
20 motiv virker skjerpene.

21 **Venstre vil:**

- 22 ✓ støtte organisasjoner som jobber mot negativ sosial kontroll
- 23 ✓ støtte fora for dialog og møteplasser som kan øke forståelse på tvers av
- 24 generasjoner
- 25 ✓ heve kompetansen hos lærere, barnevern, likestillingscentre og andre som
- 26 jobber for å styrke unge kvinners rettigheter
- 27 ✓ styrke opplæringen om kvinners rettigheter i introduksjonsprogrammet
- 28 ✓ gi politiet økte ressurser til å jobbe med æresrelatert vold
- 29 ✓ engasjere religiøse samfunn i kampen mot sosial kontroll
- 30 ✓ at kriminelle handlinger som frihetsberøvelse, vold og drap med "ære" som
- 31 motiv skal virke straffeskjerpene
- 32 ✓ sikre at skilsmisse etter norsk lov følges av alle tros- og livssynssamfunnene.

33 **Begrunnelse:**

34 Det er uakseptabelt at borgere lever ufrie i Norge. Venstre som et frihetsparti må ta
35 dette på alvor. Negativ sosial kontroll som politisk tema har sterke assosiasjoner
36 med innvandremiljøer, men det gjelder vel så mye i strengt kristne miljøer (bl.a.
37 Jehovas vitner) og andre miljøer.

1 Forslag nr 35

2 *Liberale rettigheter*

3 **NEI TIL OFFENTLIGE TILSKUDD TIL TROSSAMFUNN SOM**
4 **PRAKTISERER SOSIAL KONTROLL**

5 Forslagstiller: Nye Kristiansand Venstre (Kristiansand,Søgne og Songdalen
6 Venstre)

7 Ny lov om trossamfunn har vært ute på høring og skal snart vedtas av Stortinget.
8 Årlig betaler stat og kommuner ut 6,1 milliarder kroner til Den norske Kirke og
9 frittstående trossamfunn. Pengene deles ut uten særlig kontroll og på automatikk.
10 Venstre ønsker en innstramming i disse ordningene.

11 Et hovedforslag i det nye lovforslaget er at staten overtar for kommunene og samler
12 all offentlig støtte på en hånd. Venstre støtter dette og mener det vil styrke
13 kontrollen.

14 Venstre støtter en modell for tilskudd til Den norske kirke der kommunens
15 overføringer opphører og flyttes til staten som sørger for en samlet overføring som
16 disponeres av Kirkemøtet som demokratisk organ, og forvaltes av Kirkerådet som
17 administrativ myndighet.

18 Venstre støtter et forslag om at trossamfunn som rammer andres religionsfrihet, kan
19 nektes tilskudd. Også trossamfunn som organiserer eller oppmuntrer til
20 oppvekstvilkår som er klart skadelige for barn, skal kunne nektes tilskudd.

21 Venstre mener at trossamfunn som fryser ut religiøse avhoppere, og som praktiserer
22 sosial kontroll skal kunne miste offentlige tilskudd.

23 Venstre vil at det må stilles likestillingskrav til styrene i tros- og livssynssamfunn
24 som skal motta tilskudd. Unntaket er at det ikke stilles likestillingskrav til de
25 teologiske styrene.

26 **Begrunnelse:**

27 Sosial kontroll og utstøting er noe mange både voksne og barn/unge opplever idag
28 og som vi nesten daglig blir minnet om gjennom media.

1 Forslag nr 36

2 *Natur og miljø*

3 **Regjeringen må kreve alternativ bruk og deponering av**
4 **gruvemasser fra Nussir i Repparfjord.**

5 Forslagstiller: Finnmark Venstre

6 Det er mange grunner til at Repparfjorden ikke må brukes til dumping av giftig
7 gruveavfall.

8 Repparfjorden er grunn og smal fjord, noe som gir sterke strømmer, og dermed fare
9 for spredning av giftige partikler over lange avstander. Repparfjorden er en nasjonal
10 laksefjord og er gytefjord for kysttorsk. Et sjødeponi vil ta livet av alt liv innerst i
11 fjorden, og være en reell trussel mot villaksen i Repparfjordelva.

12 Regjeringen må derfor kreve alternativ bruk og deponering av gruvemasser fra Nussir
13 i Repparfjord.

1 Forslag nr 37

2 *Natur og miljø*

3 **Ut med moms - inn med bærekraft!**

4 **Forslagstillere: Hordaland og Rogaland Venstre**

5 Verden har et bærekraftsproblem. Rike land som Norge bruker mye mer
6 naturressurser enn det vi burde. I følge FN-sambandet ville man trengt 2,7 jordkloder
7 for at hele verdens befolkning skulle ha kunnet opprettholde det samme materielle
8 forbruket som det vi nordmenn gjør i dag. Derfor må vi i Norge redusere vårt forbruk
9 av ressurser.

10 Venstre mener at det å fjerne momsen på reparasjoner og utleie av diverse
11 produkter vil være et steg i riktig retning. Dette er et steg i overgangen fra rød til
12 grønn skatt som gjør at grønne valg skal lønne seg.

13 Momsen bør fjernes på reparasjoner av varer som for eksempel: hvitevarer,
14 brunevarer, annen elektronikk, møbler, klær og sko med mer. Formålet med å fjerne
15 momsen på reparasjoner av slike varer å øke levetiden til tingene og redusere
16 avfallsmengden. Økt levetid er bra for miljøet, fordi det vil minske behovet for å
17 stadig kjøpe nye varer. Når man reduserer antallet nye varer som blir kjøpt hvert år
18 vil man også redusere hvor mye ressurser som går med til produksjon av nye varer,
19 og man vil redusere klimagass-utslippene som stammer fra produksjon og transport.
20 Bruk-og- kast mentaliteten er ikke bærekraftig, og det bør tilrettelegges for at
21 avfallsmengden reduseres og av folk kan bruke produktene sine lenger.

22 Venstre mener at det i større grad enn i dag burde lønne seg å reparere ting fremfor
23 å kjøpe nye. For å oppnå dette bør momsen på slike tjenester fjernes. En reduksjon i
24 kostnadene på momsbeløpet vil være et godt økonomisk incentiv for å øke
25 etterspørselen etter reparasjons- og utleietjenester.

26 Retten til å reparere varer skal være et krav innen forbrukerteknologi; leverandører
27 må ikke få anledning til å skape kunstige barrierer og slik legge til rette for bruk-og-
28 kast istedenfor rimelig reparasjon.

29 Nordmenn eier utrolig mange forskjellige ting de ikke bruker særlig ofte. Dette kan
30 være høytrykkspykere, gressklippere, driller, motorsager, telt, ski osv. Listen er lang.
31 Ved å legge til rette for utleie av slike ting vil man utnytte de tingene man allerede
32 har på en mye mer effektiv måte, sånn at det blir et mindre behov for å produsere
33 varer som uansett vil bli lite brukt.

34 **Venstre vil:**

- 35 ✓ Fjerne momsen på reparasjoner og utleie på enkelte varige forbruksvarer
- 36 ✓ Oppfordre offentlige instanser til å være en større aktør i delingsøkonomien
- 37 ved å tilby et bredere utvalg av utlånsvarer

- 1 ✓ Kreve en lovendring for å gjøre det enklere å fikse forbrukerelektronikk uten
- 2 kunstige hindre fra leverandører

3

4 **Begrunnelse:**

5 Vi mener at det i større grad enn i dag burde lønne seg å reparere ting fremfor å
6 kjøpe nye. Dette vil redusere belastningen forbruk skaper, på kloden. For å oppnå
7 dette bør momsen på slike tjenester fjernes. En reduksjon i kostnadene på
8 momsbeløpet vil være et godt økonomisk incentiv for å øke etterspørselen etter
9 reparasjons- og utleietjenester.

1 Forslag nr 38

2 *Natur og miljø*

3 **Nei til sjansespel på gytefelta på Møre**

4 **Forslagstillar: Møre og Romsdal Venstre**

5 Venstre sikra vern av Mørefeltet i Jeløya plattformen. Det vil også seie at vi ikkje kan
6 akseptere oljeleiting eller oljeutbygging nær dei viktige gytefelta for sild og andre
7 fiskeslag på Mørrekysten.

8 Utbyggingsområde som no er på høyring ligg i gytefelta for Norsk Vårgytande sild.

9 Havstraumane går nordover langs kysten, og eit utslepp vil kunne påverke heile
10 kysten vidare nordover til Lofoten og vere øydeleggjande for heile den norske
11 sildestamma.

12 Eit oljeutslepp nær gytefelta på Møre kan gjere stor økologisk skade på vaksen sild,
13 silderogn, sildeyngel og ei heil rekkje andre fiskeslag og fuglar som er svært avhengig
14 av silda.

15 Langs kysten frå Møre og Nordover renn havstraumane mot nord som ei mektig elv.
16 Silda kjem vandrane sørover mot denne straumen og legg egg sine på havbotnen
17 på gytefelta på Møre. Eit utslepp på Mørebankane vil difor raskt øydeleggje årets
18 gyting og også sannsynlegvis for framtidig sildegyting på desse felta. Blir silda borte
19 vil det ha enorm negativ innverknad på den norske kystøkologien frå Møre og heilt
20 opp til Barentshavet.

21 I tillegg er det store diskusjonar i fagmiljøa om at seismikk i samband med oljeleiting
22 kan ha innverknader på gytinga.

23 Venstre meiner oljeleiting og oljeboring inntil gytefelta på Mørrekysten difor er for
24 risikabelt med omsyn til fiskeressursane som vi kan leve av i årtusener framover om
25 vi vernar om dei. Vi kan ikkje gamble om matfatet vårt. Vi vil vere på lag med
26 framtida- då seier vi ja til å verne om gytefelta våre!

27 **Begrunnelse:**

28 Venstre har gjennom to perioder klart å ivareta Mørefeltet. Eit av dei viktigaste
29 gytefelta langs kysten vår. Då kan ein ikkje samtidig legge til rette for oljeverksemd
30 vegg i vegg. Havstraumane og kunnskapen om dei må vere styrande i den endelege
31 vurderinga då høyringa er over. Det hjelp lite med vern når all eventuell forurensing vil
32 styre rett inn i gytefeltet. Det blir ikkje Skrei i Lofoten utan silda frå Møre. Så enkelt
33 og så sårbart.

1 Forslag nr 39

2 *Natur og miljø*

3 **Ny landbrukspolitikk, livskraftige bygder**

4 **Forslagstiller: Buskerud Venstre**

5 Landbruket står sterkt i Norge. Næringa er en bærebjelke i mange lokalsamfunn, og
6 har også stor betydning for andre næringer og sektorer, blant annet reiseliv og
7 turisme.

8 God landbrukspolitikk er både god miljøpolitikk og god distriktpolitikk. Bonden
9 forvalter og et unikt og truet kulturlandskap med store jord- og utmarksressurser.
10 Venstre skal spille på lag med bøndene og sammen med næringen finne gode,
11 bærekraftige og framtidsette løsninger. Både for de som ønsker å løfte landbruket i
12 nye retninger, og de som hegner om en tradisjonell drift.

13 Landbruket arbeider etter klare effektivitetsmål, men produserer i dag for mye av
14 enkelte produkter. En forklaring på dette er kravet om effektivitet, import av
15 konkurrerende mat, men òg import av kraftfòrråvarer. Venstre ønsker et bærekraftig
16 landbruk, og bedre utnyttelse av utmark. Venstre ønsker større produksjon på
17 innmark av grovfòr, korn, grønsaker, bær og frukt. I samarbeid med næringa og ved
18 hjelp av de landbrukspolitiske virkemidlene ønsker Venstre å styrke og bedre
19 ressursutnyttinga i landbruket.

20 Buskerud Venstre ønsker å styrke økonomien og velferdsordningene i landbruket.
21 Økonomien er avgjørende for rekrutteringen til landbruket. Det er knyttet stor
22 økonomisk risiko til det å drive en gård. Gode velferdsordninger er viktig for å sikre
23 både god dyrevelferd og rekruttering til landbruket gjennom gode avløserordninger
24 ved ferie, fritid, barsel og sykdom. Unge bønder må sikres økonomien i en startfase,
25 for eksempel ved at staten går inn med ekstra oppstartstilskudd.

26 Innovasjonspotensialet i landbruket er stort. Det må støttes opp om initiativ for å
27 redusere klimagassutslipp og avrenning, og nye måter å produsere energi på. Et
28 eksempel på dette er det initiativ som Stiftelsen Foss gård i Lier kommune har tatt.
29 Stiftelsen ønsker å utvikle gården til en energipilot for fornybare energiløsninger i
30 landbruket. Dette kan få store ringvirkninger for både næringen, lokalsamfunn og
31 klimaet. Denne type tiltak som initieres av næringen selv, der det kombineres
32 erfaring og fagkunnskap fra ulike bransjer, har store mulighet for utvikling av gode
33 bærekraftige løsninger.

34 De statlige og regionale tilskuddene til landbruket skal sikre at bøndene forvalter
35 kulturlandskapet, tar vare på det biologiske mangfoldet, og produserer mat og fòr på
36 en mest mulig miljømessig måte. I Jeløya-erklæringa har Venstre fått inn at den
37 nasjonale jordvernstrategien, vedtatt av Stortinget i 2015, skal følges. Der er målet
38 at årlig omdisponering av dyrka mark skal under 4000 dekar årlig innen 2020.
39 Tidligere var dette målet 6000 dekar årlig. Dette innebærer at vi må bremse

- 1 omdisponeringa kraftig i tida som kommer. I alt offentlig og privat planarbeid må
- 2 omdisponering av dyrka og dyrkbarmark til andre formål kraftig ned.

1 Forslag nr 40

2 *Natur og miljø*

3 **Legg til rette for hydrogen-løysingar med lokal**
4 **kompetanse**

5 **Forslagstiller: Sogn og Fjordane Venstre**

6 Sogn og Fjordane er i førarsetet for utvikling og vekst basert på produksjon og bruk
7 av hydrogen i samferdslesektoren. Fylket har ein betydeleg fornybar
8 straumproduksjon, etablert industri og ei maritim næring som ligg i den teknologiske
9 verdstoppen. Teknisk Ukeblad omtalar fylket som ein av dei mest lovande
10 hydrogenregionane i Europa.

11 Satsing på hydrogen som energikjelde vil være ein viktig strategi på vegen mot eit
12 nullutsleppsamfunn. Hydrogen har eit stort potensial for både utsleppskutt og
13 næringsutvikling. Det blir blant anna løfta fram i Energimeldinga (St. 25, 2015-16)
14 «Kraft til endring – energipolitikken mot 2030». Ein avgjerande føresetnad er då at vi
15 får etablert ein infrastruktur som dekker kaier og sentrale vegnett. Tilgang til
16 fyllestasjonar er viktig for at godstransporten, som utgjer det største drivstoffbruket
17 innanfor privat transport, og hurtigbåtar som står for over halvparten av utsleppa frå
18 kollektivsektoren i fylket.

19 Sogn og Fjordane har og alle føresetnadar til å gjennomføre pilotprosjekt i maritim
20 næring med hydrogen som energibærar. Sogn og Fjordane Venstre ser dette som en
21 moglegheit for lokal næringsutvikling og samtidig et bidrag til globale utslippskutt.

22 Venstre støttar at :

- 23 ✓ Sogn og Fjordane fylke blir utvikla som ein hydrogenregion
24 ✓ Sogn og Fjordane vert vald til å gjennomføre pilotprosjekt i maritim næring.
25 ✓ Sogn og Fjordane får etablert ein infrastruktur av fyllestasjonar for potensielle
26 brukargrupper

1 Forslag nr 41

2 *Natur og miljø*

3 **Det trengs styrket innsats mot plast i havet**

4 Forslagstiller: Oslo Venstre

5 Den økende mengden plast i havet er et av verdens største miljøproblemer. Plast i
6 havet truer bestander av fisk, sjøpattedyr og sjøfugl over hele verden. Plast som
7 havner i havet spres over hele kloden gjennom havstrømmer. Resultatet er at selv på
8 øde øyer langt unna all sivilisasjon dukker det opp stadig mer plast på strendene.

9 Det er anslått at rundt 32 millioner tonn plast havner på avveie og åtte millioner tonn
10 havner i havet hvert år. I Norge kommer store deler av plasten i havet fra marin
11 industri, og fiskeri og skipstrafikk. I Arktis er tettheten av mikroplast urovekkende
12 høy, og så mye som 90 prosent av sjøfuglen havhest i Arktis har plast i magen. Det
13 trengs mer kunnskap om hvordan dette påvirker natur og økosystemer. Det er
14 vesentlig mer enn det er mulig å rydde opp fra stender eller fange i havet.
15 Hovedinnsatsen mot plast i havet må derfor rettes mot å redusere mengden som
16 tilføres hvert år.

17 I Norge har Venstre vært en pådriver for redusert plastforsøpling, gjennom å fremme
18 og få vedtatt forbud mot mikroplast i kosmetikk, å gi tilskudd til opprydningstiltak,
19 og å fremme tiltak som reduserer plastforurensning fra kunstgressbaner. Norge har
20 også en god avfallshåndtering, som gjør at plast fra handleposer, emballasje og
21 engangsprodukter i svært liten grad havner i naturen.

22 Likevel er det fortsatt flere kilder til plastforurensning som man ikke har god nok
23 kontroll over. En av disse er dekkslitasje, som anslås å stå for 58 prosent av
24 mikroplasten som havner i naturen i Norge. For å få redusert denne kilden til
25 plastforurensning trengs det sannsynligvis forskning på alternative dekktyper, krav
26 til dekkprodusenter om å komme opp med produkter som i mindre grad bidrar til
27 mikroplast i naturen og nye metoder for vask av veier som fanger opp mikropartikler.
28 En annen type plastforurensning som det blir stadig mer oppmerksomhet om er
29 mikroskopiske plastfibre fra tekstiler og klær. Disse har blitt dokumentert i elver,
30 innsjøer og hav over hele jorden, og kan også dukke opp i drikkevann. En annen type
31 plastforurensning som det stadig blir mer av er mikroskopiske plastfibre fra blant
32 annet tekstiler og klær.

33 Venstre ønsker å iverksette forsøk og ha utviklingskontrakter for nye metoder for
34 veivask og rensing i vannrenseanlegg for å fange opp mikroplast fra dekkslitasje og
35 plastfibre. Det er også nødvendig med forskning og nye produktkrav som gir lavere
36 utslipp. Det kan være vanskelig å få til for et lite land, som ikke har industri innenfor
37 disse områdene Venstre vil derfor at Norge skal ta initiativ til at dette iverksettes på
38 EU-nivå.

39 Av den totale mengden plast som havner i havet stammer mellom 88 og 95 prosent
40 fra kun ti store elver. Disse er Nilen og Niger i Afrika, Yangtze-elven, Mekong-elven,

- 1 Indus, Ganges, Den gule flod, Hai he, Perlefloden og Amur i Asia. Felles for disse
2 elvene er at de går gjennom u-land og fremvoksende økonomier med dårlig
3 avfallshåndtering. Kun en omfattende innsats i de delene av verden som står for
4 mesteparten av plastforurensningen kan redusere problemet. Fordi mange av disse
5 landene har dårligere råd og vesentlig utviklingsutfordringer, og fordi en del av
6 plastforurensningen kommer fra internasjonale verdikjeder som også vesten tjener
7 på, er det urimelig å forvente at de selv skal finansiere hele løsningen på problemet.
- 8 Venstre mener at fordi plastforurensning er et globalt problem, som krever globale
9 løsninger, bør det etableres en internasjonal traktat under FN med jevnlige
10 partsmøter, etter modell fra klimakonvensjonen. Under en slik traktat kan man
11 iverksette forskning om årsaker og konsekvenser av plastforsøpling, overvåking av
12 nivået på plastforsøpling, utvikling av tiltak mot plastforsøpling, og byrdefordeling
13 mellom land i kampen mot plastforsøpling. Venstre vil også at Norge prøver ut
14 samarbeidsprosjekter med u-land for å bedre avfallshåndteringen og oppsamling av
15 plast på avveie, helst i form av resultatbasert finansiering inspirert av REDD+
16 (regnskogsatsingen).
- 17 Norge har kompetanse på løsninger som kan forbedre system for avfallshåndtering,
18 retur og resirkulering. Dette er en grønn eksportvare som bør eksporteres til fattige
19 land.
- 20 **Venstre vil:**
- 21 ✓ Iverksette forsøk og ha utviklingskontrakter i Norge for nye metoder for
22 veivask og rensing i vannrenseanlegg for å fange opp mikroplast fra
23 dekkslitasje og plastfibre
 - 24 ✓ Ta initiativ til forskning og etter hvert produktkrav på EU-nivå for dekk som
25 gir mindre mikroplast, og vaskemaskiner som fanger opp plastfibre fra klær
 - 26 ✓ At Norge tar initiativ til en internasjonal traktat under FN mot plastforsøpling
27 etter modell fra klimakonvensjonen (UNFCCC)
 - 28 ✓ At Norge prøver ut samarbeidsprosjekter med u-land for å bedre
29 avfallshåndteringen og oppsamling av plast på avveie, helst i form av
30 resultatbasert finansiering
 - 31 ✓ Stille umiddelbare krav om å minimere mikroplastutslippet fra alle nye og
32 eksisterende kunstgressanlegg i Norge
 - 33 ✓ Styrke og utvide bevilgningen til opprydning på norske strender og gi adgang
34 til at også profesjonelle virksomheter kan søke om midler til opprydning
 - 35 ✓ Styrke bevilgningene som går til å støtte og utvikle bedre
36 avfallshåndteringssystemer i utviklingsland
 - 37 ✓ Forske mer på mikroplast i havet i Arktis og hvilke konsekvenser dette har for
38 natur og økosystemer

1 Forslag nr 42

2 *Næringsliv*

3 **Den minste flåten holder hjulene i gang**

4 **Forslagstiller: Nordland Venstre**

5 De minste fiskefartøyene gir en formidabel verdiskapning på fisken de høster. Likevel
6 kommer det med jevne mellomrom forslag om såkalt strukturering, eller å kutte ned
7 på antall små fartøy for å samle kvoter på større båter.

8 Strukturering betyr at fiskekvoter fra flere båter kan samles på en båt. Dette gjør at
9 flåten minker i antall og at fiskefartøyene gradvis blir færre og større.

10 Venstre har gått til valg på å bidra til at det skapes grønn vekst i Norge. Venstres
11 næringspolitikk tar samtidig sikte på å bidra til høyest mulig verdiskapning på gode
12 norske råvarer og produkter. Dette er fullt mulig i fiskeripolitikken, men innebærer at
13 en må gjøre veloverveide og kloke valg for framtida. Man kan få en betydelig grønn
14 vekst og høyere verdiskapning i fiskerisektoren dersom man stopper strukturering i
15 den minste delen av kystflåten.

16 I stedet for å bygge ned den delen av næringa hvor det jobbes med fisken individ for
17 individ, må vi satse på og støtte denne delen av fiskerinæringa. Segmentet må
18 gjerne moderniseres og styrkes, men ikke bygges ned til fordel for større havgående
19 fartøy.

20 Den minste fiskeflåten høster av fisken meget nært land, noe som betyr at de har et
21 lavere forbruk av drivstoff per kilo fisk som høstes. Enkelte av de minste båtene i
22 Lofoten trenger bare fylle diesel en gang eller to i løpet av hele Lofotfisket fordi
23 fisken står så nært land.

24 I et miljøperspektiv er mengden drivstoff som brukes per enhet fanget fisk et viktig
25 element. Dette muliggjør for eksempel enkelt elektrifisering av denne delen av
26 fiskeflåten. Ifølge SINTEF er det også viktig å vite at hver fisker som leverer fisken på
27 land bidrar til at det skapes 2,2 nye årsverk på land. For hver krone med fisk som
28 heises over kai i Norge, skapes det ifølge SINTEF verdier for ytterligere nesten 5
29 kroner andre steder i den nasjonale økonomien.

30 Fiskekjøper Helge Haug på Ballstad sier det slik til Lofotposten: «Det er båter under
31 15 meter som holder hjulene i gang og sikrer helårsarbeidsplassene våre.» Dersom vi
32 som nasjon endrer strategi og bygger ned denne delen av flåten til fordel for større
33 fartøy, forsvinner det bidraget som denne flåten gir til nasjonens verdiskapning.

34 Hvorfor er det slik? Fisk fra større båter fryses ombord og sendes ofte frossen ut av
35 landet. Siden mye av fisken fra de disse fartøyene aldri kommer til land i Norge,
36 bidrar den derfor kun til verdiskapning i rederiet. Det er også slik at den ferske fisken
37 har størst verdi og dermed størst potensial for verdiskapning etter at den har
38 kommet på land. Straks den er frossen ombord, gir den lavere potensial for

- 1 verdiskapning etter at den er tatt på land, fordi den aldri kan bli fersk igjen. Den
2 frosne fisken kan derfor aldri bli førsteklasses tørrfisk, klippfisk, farsemat eller annen
3 type foredlet sjømatråvare.
- 4 Tørrfisk representerer tradisjonelt den høyeste foredlede graden av noen norsk fisk.
5 Før oljen var det denne fisken som var ryggraden i den norske økonomien.
6 Tørrfiskprodusent JM Langaas i Lofoten oppsummerer det enkelt slik. «Fisk fra de
7 minste båtene holder ofte høyest kvalitet og er derfor best egnet til produksjon av
8 tørrfisk.» Han er også tydelig på at flåten av de minste fartøyene er det som sikrer
9 arbeidsplassene i Sund i Lofoten.
- 10 Tørrfisk og andre foredlede fiskeprodukter fra norskekysten er på mange måter
11 Norges svar på den franske Champagne. Vi har gode forutsetninger for denne
12 foredlingen langs hele kysten og kunnskapen om fisken og foredlingen har gått i arv
13 her gjennom generasjoner.
- 14 Endrer vi struktur på fiskeriene, er dette et verdivalg der vi bestemmer oss for å
15 slutte å produsere Champagne fordi det er mulig å få billig druesaft ut til verden.
16 Dette er et verdivalg som Venstre mener vi bør ha en grundig diskusjon om.
17 Strukturering av fiskeflåten under 11 meter er alt annet enn en teknisk justering av
18 en kvotegrense. Dette dreier seg om hvorvidt vi i Norge skal velge at fisken blir til
19 Champagne eller druesaft.
- 20 Dette er essensen i verdiskapning på denne råvaren.
- 21 Venstre sier nei til at vår mest dyrebare råvare skal bli en billig industriråvare på
22 store havgående fartøy. Venstre ønsker at verdier og ikke volumer skal prioriteres
23 når man fordeler fiskeriressursene framover. Venstre sier derfor nei til videre
24 strukturering av kystflåten under 11 meter.

1 Forslag nr 43

2 *Næringsliv*

3 **Reiselivsaktører og transportløyver**

4 **Forslagstiller: Nordland Venstre**

5 Land og strand rundt opererer mange små aktører i den opplevelsesbaserte delen av
6 reiselivsnæringa. De som tilbyr naturbaserte aktiviteter har ofte behov for å
7 transportere gjestene sine fra gjestenes bosted til stedet der aktiviteten skal
8 begynne – det være seg vandreturer, sykling, padling eller andre aktiviteter.
9 Opplevelsesturisme er den sektoren som vokser mest innenfor reiselivsnæringa.

10 I Distrikts-Norge er det vanlig at de som driver med aktivitetsbasert reiseliv, tilbyr
11 såkalt tilbringer-service til sine betalende gjester. Det kan være langt mellom
12 taxiløyvene, ofte ikke mer enn en håndfull løyver i regionen. Reiselivet har store
13 sesongmessige variasjoner, og om taxinæringa skal opprettholde sine forpliktelser
14 som løyveinnehaver, vil det kreve langt flere løyver i høysesong enn lavsesong.

15 Slik lovverket er i dag, og dette lovverket er fra 1970-tallet, har ikke
16 aktivitetsleverandører lov til å transportere egne gjester fram til arena for aktivitet
17 uten at den aktuelle bedriften har søkt om bevilgning for turvogn. For å tilfredsstille
18 kriteriene for turvognløyve, må kjøretøyet blant annet være registrert som minibuss
19 og være utstyrt med regulator for kjøre- og hviletid. Dette er dyrt og byråkratisk,
20 og det hindrer utvikling av reiselivsbedrifter rundt om i landet. Disse bedriftenes
21 tilbud om transport er en ekstra-service til gjestene og ikke kjernevirksomhet.

22 Det ble i 2012 gitt mulighet til å søke om dispensasjon for transportløyve for
23 aktivitetstilbydere. Dagens regelverk stiller krav om en bankgaranti på 9000 euro,
24 samt at kjøretøyet skal være registrert på bedriften og være profilert med
25 selskapsnavn. Alle søknader skal ut på høring, og tillatelse gis kun for ett år om
26 gangen. Denne unødige byråkratiseringa og kostnadsdriveren for
27 opplevelsesnæringa må vi få slutt på. I tillegg mener Venstre at
28 overnattingsbedrifter og aktivitetsbedrifter bør likebehandles når det gjelder
29 transportløyve.

30 I eksisterende Lov om transportløyve er det gitt enkelte unntak fra kravet om løyve
31 ved transport. Reiselivsnæringas behov er fanget opp i lovens § 18: *Eigentransport av*
32 *personar. Den paragrafen sier at: Det trengst ikkje løyve når ei verksemd*
33 *transporterer egne tilsette til eller frå arbeidsstaden. Likeins trengs det ikkje løyve*
34 *når hotell eller liknande verksemd utfører transport av egne overnattingsgjester.*

35 **Venstre vil:**

- 1 ✓ At lov om transportløyve endres slik at aktivitetsleverandører unntas kravet
- 2 om løyve. Dette kan oppnås ved å endre ordet overnattingsgjester til gjester i
- 3 §18. Ny tekst blir: *Det trengst ikkje løyve når ei verksemd transporterer egne*
- 4 *tilsette til eller frå arbeidsstaden. Likeins trengst det ikkje løyve når*
- 5 *overnattingsbedrift eller annan reiselivsretta bedrift utfører transport av egne*
- 6 *gjester.*

1 Forslag nr 45

2 *Næringsliv*

3 **Lag arbeidsplassar av avgangsmassane**

4 **Forslagstillar: Sogn og Fjordane Venstre**

5 Venstre vil arbeide imot den planlagte deponeringa av avgangsmassane frå
6 gruvedrift i fjordsystema. Venstre meiner ein må finne løysningar som gjer massane
7 til ein ressurs for ny verdiskaping.

8 Venstre sitt landsmøte i 2017 vedtok totalforbod mot sjødeponi i valprogrammet for
9 stortingsperioden. Det standpunktet ligg fast. I Stortingsvalprogrammet står det
10 fylgjande: «Totalforby sjødeponi av gruvegang, og avslutte eksisterende deponier».
11 Venstre har saman med SV, MDG og KrF stemt mot planane om gruvedeponi i
12 Førdefjorden og Repparfjorden i Stortinget. Dessverre har eit fleirtal av Høgre, FrP,
13 AP og Sp stemt for. Saka er no komen langt og konsesjonar for utslepp er gitt.
14 Venstre makta ikkje å snu dette.

15 Vi er likevel glade for at det i regjeringsplattforma står at det ikkje vil bli gitt nye
16 utsleppsløyve i fjordar i regjeringsperioden, og for at det no vil bli vurdert om
17 lovverket for avfallsdeponering i gruveindustrien er tilstrekkeleg. Konsekvensane av
18 eit forbod mot nye sjødeponi skal også greiast ut i Stortingsperioden.

19 I utsleppsløyvet for fjorddeponiet i Førdefjorden er det sett krav om at Nordic Mining
20 skal jobbe med å finne alternative bruksområde for avgangsmassane som skal
21 deponerast. Dette kravet må følgjast strengt opp, og Klima- og miljødepartementet
22 må nytte retten til å krevje alternativ bruk av avgangsmassar og gråberg. Det må
23 difor setjast inn ressursar på studie som bygger kunnskap om korleis ein kan bruke
24 overskotsmassane til å skape nye produkt. Kunnskap og gjennomføringskraft vil
25 kunne auke inntektene frå gruvedrifta og skape nye arbeidsplassar.

26 Venstre har trua på ny næring av avgangsmassane, og kjenner til lokale krefter på
27 Vestlandet som både vil forske på dette og som har konkrete tankar om bruken av
28 massane. Midlar til studiar for å sjå på bruken av avgangsmassane må på plass med
29 det første.

1 Forslag nr 46

2 *Oppvekst og familiepolitikk*

3 **Norge skal bli best i verden på skeives rettigheter**

4 **Forslagstillere: Petter Toldnæs, Naomi Ichihara Røkkum, Erlend Horn og Grunde**
5 **Almeland**

6 Alle fortjener å kunne delta i samfunnet på like vilkår. Da må vi sørge for å sikre et
7 åpent og inkluderende samfunn - uavhengig av seksuell orientering, kjønnsuttrykk og
8 kjønnsidentitet. Norge er kommet langt i arbeidet for skeives rettigheter. I 2017 ble vi
9 av ILGA kåret til nest best av europeiske land på LHBT-rettigheter. Likevel kan vi bli
10 bedre på flere områder.

11 Etter innføringen av felles ekteskapslov har man åpnet opp for andre familieformer,
12 men dette reflekteres ikke nødvendigvis i det offentlige eller samfunnet ellers. I
13 offentlige dokumenter er det mange som ikke kjenner igjen sin egne familiesituasjon.
14 Dette må endres slik at man blant annet slipper å ta ut pappaperm når man er
15 medmor.

16 Skeive ungdommer opplever klart mer mobbing enn andre. "Homo" er blant de
17 vanligste skjellsordene i norske skolegårder. Generelt er skeive mer utsatt for
18 depresjon, angst, rusproblemer og selvmord. For å komme dette i møte må man sikre
19 tilstrekkelig kompetanse om kjønn og seksualitet på ulike områder.
20 Seksualitetsundervisningen i skolen henger fortsatt etter. 7 av 10 lærere omtaler sin
21 egen undervisning som dårlig. For å sikre en bedre seksualitetsundervisning må
22 elevene få undervisning i de spørsmålene som det ikke er så lett å sette to streker
23 under svaret på, slik som glede, lyst, begjær, grensesetting og lignende. Det er også
24 behov for å styrke lærerutdanningene på dette området. Selv om organisasjoner bør
25 inkluderes i undervisningshverdagen, er det viktig at lærere tar eierskap også til
26 denne delen av undervisningen. Men også andre yrkesgrupper som møter spørsmål
27 om kjønn og seksualitet i sin arbeidshverdag må sikres tilstrekkelig
28 kompetanseheving.

29 Norges eneste helsestasjon for kjønn og seksualitet opplever stor og økt pågang
30 fra hele landet, og dette er viktig kompetanse som trekkes inn både i helsevesenet
31 og i undervisningsøyemed. Vi har behov for et tilsvarende tilbud i alle større
32 regionsentre, som kan samarbeide med fylker og kommuner og være tilgjengelige for
33 alle som ønsker å oppsøke tilbudet.

34 Det er fortsatt store utfordringer i helsevesenet for å sikre et fullgodt tilbud til
35 skeive. Særlig er det utfordringer for personer som har utfordringer med
36 kjønnsidentitet. For å sikre en god nok kjønnsomsorg bør det utvikles nasjonale
37 retningslinjer og etableres bedre dokumentasjon om LHBTI-personers møte med
38 helsetjenestene. Dette vil sikre et kunnskapsbasert grunnlag for utvikling av bedre
39 helsetjenester.

1 Samfunnet opererer med et for snevert kjønnsperspektiv. For mange er det en
2 utfordring å skulle måtte bli plassert i et binært kjønnssystem. I møte med
3 helsevesenet blir dette tydelig. Er man født i en kropp som ikke stemmer overens
4 med sin egen kjønnsidentitet, men man ikke definerer seg som mann eller kvinne, er
5 det ofte vanskelig å få behandling. For disse personene vil ikke et kjønnsbekreftende
6 behandlingsløp nødvendigvis omfattende hormonbehandling og kjønnskorrigerende
7 kirurgi. Her har den enkelte behov for større kontroll over eget behandlingsløp. Dette
8 er en utfordring som helsevesenet må ta på alvor. Det handler om å gi riktig
9 behandling til riktig menneske. Samtidig må helsetilbudet gjøres mer tilgjengelig over
10 hele landet. Et desentralisert helsetilbud handler ikke om at alle skal ha tilgang til all
11 type behandling der de bor, men at hver enkelt skal ha rett til å møte helsepersonell
12 som kan veilede til riktig behandling. Særlig må det sikres et mer tilgjengelig
13 lavterskeltilbud, slik som helsestasjon for kjønn og seksualitet.

14 En annen gruppe som opplever særlige utfordringer er skeive flyktninger og
15 asylsøkere. For mange innvandrere er det tabu å snakke om kjønn og seksualitet. Når
16 tema skal diskuteres vil mange møte det med motstand eller likegyldighet. I mange
17 land finnes ingen seksualitetsundervisning, og sex er gjerne tabu i utgangspunktet.
18 Uten tilstrekkelig språk om dette oppstår store utfordringer knyttet til helse og
19 infeksjoner. Her må det til en innsats for å forebygge smitte og spredning. Da må det
20 sikres grunnleggende informasjon om hvordan man unngår smitte, og hvordan man
21 får behandling.

22 Å være dobbel minoritet, skeiv og flyktning, i et lite lokalsamfunn kan by på særlige
23 utfordringer. Når man ikke har et miljø rundt seg blir det vanskelig å utforske sin egen
24 identitet. Mange opplever heller ikke at de får forståelse for sin situasjon, da ansatte
25 mangler kompetanse og erfaring med skeive spørsmål. I denne gruppen faller også
26 mange av introduksjonsprogrammet. Derfor bør skeive flyktninger bosettes der de
27 tilgang på miljøer og ekspertise som sikrer best mulig ivaretagelse.

28 Flertallet av de skeive som kommer til Norge kommer fra land hvor dette er forbudt.
29 De kan altså ikke gifte seg i hjemlandet, og har derfor ikke anledning til å søke
30 familiegjenforening. Dette er en aktiv diskriminering av likekjønnede par.

31 **Venstre vil:**

- 32 ✓ Sikre at lover og regler reflekterer de ulike familieformer og måter å få barn på
- 33 ✓ Ha en gjennomgang av offentlige dokumenter med sikte på å gjøre de
- 34 inkluderende i møte med alle familieformer
- 35 ✓ Utarbeide en helhetlig strategi for å styrke seksualitetsundervisningen i hele
- 36 utdanningsløpet
- 37 ✓ Opprette et eget valgfag i skeiv historie i lærerutdanningen
- 38 ✓ Sikre mulighet for kurs og undervisning for alle yrkesgrupper som møter
- 39 spørsmål om kjønn og seksualitet i sin arbeidshverdag
- 40 ✓ Etablere regionale kompetansesentre for kjønn og seksualitet
- 41 ✓ Utvikle nasjonale retningslinjer for hvordan kjønnsheleomsorgen skal ivaretas
- 42 ✓ Utrede hvordan man best kan desentralisere helsetilbudet for personer som
- 43 trenger behandling knyttet til kjønnsheleomsorgen
- 44 ✓ Opprette flere lavterskeltilbud for helsehjelp om kjønn og seksualitet

- 1 ✓ Sikre at det undervises i tema om kjønn og seksualitet i
- 2 introduksjonsprogrammet på en måte som tar forbehold om kulturelle og
- 3 språklige utfordringer. En løsning er å bruke undervisere med samme
- 4 kulturbakgrunn som de som undervises.
- 5 ✓ Bosette skeive flyktninger der det finnes kompetanse på kjønn og seksualitet
- 6 ✓ Sikre mulighet for flyktninger som lever i likekjønnede forhold å kunne søke
- 7 familiegjenforening, ved for denne gruppen sikre individuell behandling og
- 8 blant annet fjerne krav om samboerkontrakt eller ekteskapsbevis
- 9 ✓ at LHBTI-personer skal prioriteres sammen med andre prioriterte grupper ved
- 10 uttak av FNs kvoteflyktninger

1 Forslag nr 47

2 *Oppvekst og familiepolitikk*

3 **Selvstendig opptjeningsrett for fedre**

4 Forslagstillere: Guri Melby og Grunde Almeland

5 *Venstre vil gi fedre like muligheter til å ta ut foreldrepermisjon som mødre, ved at*
6 *kravet til at mor må være i aktivitet under permisjonen fjernes.*

7 Fedres rett til foreldrepenger er i dag avhengig av hva mor gjør før og etter fødsel.
8 Hvis begge foreldre har opptjent rett til foreldrepenger, kan far ta ut fedrekvoten.
9 Men dersom far vil ta ut mer enn fedrekvoten, må mor ut i aktivitet i form av arbeid
10 eller studier. Denne praksisen er både diskriminerende og ikke minst negativ med
11 tanke på å oppnå et mer likestilt foreldreskap mellom mor og far.

12 Venstre mener at opptjeningsrett for fedre kan finansieres ved å kutte i
13 kontantstøtten. Kontantstøtten hemmer både likestilling og integrering, fordi det
14 særlig er kvinner med minoritetsbakgrunn som mottar kontantstøtte. For
15 minoritetsspråklige mødre bidrar kontantstøtten til større utenforskap og gjør veien
16 inn i arbeidslivet vanskeligere, og i tillegg gjør den at barna går glipp av verdifull
17 språkopplæring som de kunne ha fått i barnehagen. Ved å bruke
18 kontantstøttepengene på å gjøre det lettere for flere fedre å ha lengre permisjon, vil
19 effekten på likestilling og integrering være ekstra stor.

20 Med innføringen av tredelt foreldrepermisjon legges det til rette for at foreldre i
21 større grad kan likedele permisjonen. Deling av foreldrepermisjonen har bidratt til at
22 fedre i enda større grad tar del i omsorgen for barnet allerede i første leveår, og
23 likestillingen av mor og far som likeverdige omsorgspersoner har bidratt til å styrke
24 barns oppvekst. Pappapermisjonen har gitt mer deltakende fedre som er mer aktivt
25 til stede i barnas liv som omsorgspersoner og rollemodeller. Det er en utvikling som
26 Venstre ønsker å forsterke. Å gi mor og far like rettigheter og likt ansvar fremmer
27 likestilling både i hjemmet og i arbeidslivet. Det er bra både for foreldrene og for
28 barna.

1 Forslag nr 48

2 *Oppvekst og familiepolitikk*

3 **Gratis SFO for barn fra lavinntektsfamilier**

4 Forslagstiller: Innlandet Venstre

5 I forrige stortingsperiode ble gratis kjernetid i barnehagen innført for barn i
6 lavinntektsfamilier.

7 Nå står SFO for tur. Venstre har fått inn i den nye regjeringsplattformen at kvaliteten
8 på SFO skal styrkes gjennom utarbeidelse av en nasjonal mal for de lokale
9 rammeplanene. På samme måte som i barnehagene skal det innføres ordninger med
10 redusert foreldrebetaling og gratis halvdagsplass i SFO for barn i lavinntektsfamilier.

11 Det er store prisforskjeller på SFO i landets kommuner. Venstre mener det bør være
12 makspris også på SFO – og den bør være vesentlig lavere enn i barnehagen.

13 Barna våre er fremtiden. Vi må gjennomføre disse viktige tiltakene for å redusere
14 forskjeller mellom barn og bekjempe utenforskap.

15 Venstres landsmøte ber derfor om at arbeidet med å innføre gratis SFO for barn i
16 lavinntektsfamilier prioriteres allerede i statsbudsjettet for 2019.

1 Forslag nr 49

2 *Oppvekst og familiepolitikk*

3 **Barns rettigheter**

4 **Forslagstiller: Geir Kjell Andersland**

5 Venstre har en lang tradisjon som forkjemper for barns oppvekstvilkår og rettigheter.

6 Det løper en ærerik historie fra Vergerådsloven av 1896(verdens første lov om
7 barnevern) via De Castbergske barnelover fra 1915 og inkorporeringen i norsk rett av
8 FNs barnekonvensjon i 2003 til at barns rettigheter fikk grunnlovsstatus i 2014(
9 Grunnloven § 104). Venstre har vært en toneangivende støttespiller ved alle disse
10 epokegjørende anledninger.

11 Venstre er det parti som i sitt stortingsvalgprogram har det beste , det mest
12 forpliktende og det mest omfattende program om barne- og familiepolitikken. I den
13 siste regjeringserklæringen (Jeløya-erklæringen) blir flere av Venstres viktigste
14 programposter på feltet fulgt opp. Men fortsatt gjenstår det noen sentrale punkter
15 som må realiseres før Norge igjen kan innta sin tidligere posisjon som barnerettslig
16 fyrtårn og pådriver.

17 Venstres landsmøte anmoder , på denne bakgrunn, regjeringen om å følge opp
18 følgende punkter, i tillegg til Jeløya erklæringens punkter om barne- og
19 familiepolitikken:

20 Sørge for at Norge snarest ratifiserer Barnekonvensjonens klageordning.

21 Klageordningen er iverksatt og er et nødvendig og viktig virkemiddel til å realisere
22 barnekonvensjonens forpliktelser. Det er både beklagelig og oppsiktsvekkende at et
23 land som Norge fortsatt ikke har sluttet seg til klageordningen.

24 Opptrappe innsatsen mot vold og overgrep mot barn i nære relasjoner, i tråd
25 med anbefalingene fra Barnevoldsutvalget (NOU 2017:17 Svik og svikt).

26 Sikre at barneverntjenesten overtar omsorgsansvaret for enslige mindreårige
27 asylsøkere mellom 15-18 år, på linje med det som er situasjonen for enslige
28 mindreårige asylsøkere under 15 år og for alle andre barn i Norge, under 18 år,
29 som trenger barnevernets bistand. Dagens ordning, hvor den eldste gruppen
30 av enslige mindreårige asylsøkere hører inn under utlendingsmyndighetenes
31 omsorgsansvar, representerer en grov forskjellsbehandling i strid med
32 barnekonvensjonen. Dette er påtalt av både Norges nasjonale institusjon for
33 menneskerettigheter, Redd Barna og Unicef.

34 Avslutte bruken av midlertidige opphold for mindreårige asylsøkere. Disse
35 barna opplever en livs- og omsorgssituasjon preget av de er "satt på vent".
36 Denne praksis innebærer et brudd på både Grunnlovens og
37 barnekonvensjonens bestemmelser om barns grunnleggende rettigheter.

38

- 1 **Begrunnelse:**
- 2 Begrunnelse følger både direkte og implisitt av resolusjonsteksten.

1 Forslag nr 50

2 *Skole*

3 **Læreplass til alle elever**

4 **Forslagstiller: Kongsberg Venstre**

5 Kloke og kompetente hoder trengs innen alle yrker og fagområder for å sikre
6 fremtidens velferd, verdiskapning og bærekraft. Derfor vil Venstre styrke fag- og
7 yrkesopplæringen i videregående opplæring og høyere utdanning.

8 Partene i arbeidslivet har de siste årene gått sammen for å få på plass flere
9 læreplasser. Erfaringene fra samarbeid mellom arbeidstaker- og
10 arbeidsgiverorganisasjoner viser at lokale nettverk og flere læreplasser er de
11 viktigste tiltakene som partene kan gjennomføre. Samarbeidet mellom Spekter og
12 Fagforbundet om å øke antall lærlinger i helseforetakene er et eksempel til
13 etterfølgelse, men det er fremdeles stort behov for flere tusen nye læreplasser i
14 Norge. Derfor må også det offentlige øke sitt bidrag.

15 Venstre vil fjerne arbeidsgiveravgiften for lærlinger og øke lærlingtilskuddet til
16 næringslivet. Det må etableres flere læreplasser i staten og kommunene, og det skal
17 stilles krav om å bruke lærlinger ved offentlige anbud. En større bruk av Lektor 2-
18 stillinger kan knytte fagarbeidere i praksisbedrifter nærmere undervisningen i skolen.
19 Stortinget bør vurdere en lovendring for å garantere læreplass til elever som er
20 kvalifisert til det, slik at den er tildelt dem når de begynner på skolen.

21 Dagens hovedmodell for fag- og yrkesopplæring der elevene går to i skole etterfulgt
22 av to år i bedrift fungerer for mange elever, men må være mer fleksibel. Det må være
23 lettere enn i dag å kombinere praktisk arbeid og teori på yrkesfaglinjer. Allerede fra
24 første trinn skal man få praktisk erfaring med faget sitt. Det er også viktig å styrke
25 kontakten mellom elever og lærebedrifter tidlig i opplæringsløpet for å sikre flere
26 læreplasser, både gjennom å åpne for flere midlertidige arbeidsavtaler for nye
27 lærlinger og at elever kan få utplassering på i en lærebedrift allerede fra 1. år.

28 Dersom eleven ikke kvalifiserer til fag- eller svenneprøven mener Venstre at eleven
29 skal få et kompetansebevis for de kompetansemålene eleven har oppnådd. Dette vil
30 tydeliggjøre for arbeidsgivere hvilken kompetanse eleven har, i stedet for et negativt
31 fokus på hva eleven ikke har fullført. En bedre utnyttelse av praksisbrev og
32 lærekandidatordning vil gi en mer skreddersydd videregående opplæring for den
33 enkelte elev. For noen elever vil et forsterket Vg3 være den beste løsningen.

34 Samfunnet trenger yrkeslærerkompetanse både i skolene, som instruktører i
35 næringslivet og på opplæringskontorene. Vi trenger flere yrkesfaglærere til
36 videregående opplæring i tillegg til å sørge for at lærerne får godkjent kompetanse i
37 sine fag. Venstre vil utvide muligheten til y-veien, der studenter med yrkesfaglig
38 bakgrunn kan ta høyere utdanning innen samme fagområde uten generell
39 studiekompetanse. Vi må også styrke fagskolene, som gir de som ikke har høyere
40 utdanning muligheten til yrkesspesifikk kompetansegivende etter- og

- 1 videreutdanning, og det burde være lettere og vanligere enn i dag å ta yrkesfaglig
- 2 utdanning i voksen alder.

1 Forslag nr 51

2 *Transport*

3 **Venstre vil ha økt statlig andel i bypakkene**

4 **Forslagstiller: Rogaland Venstre**

5 Å satse på gode sykkelveier og kollektivtransport er et av de mest
6 kostnadseffektive klimatiltakene som kan gjennomføres i norske byområder. Det er
7 vedtatt flere bypakker de siste årene. Bypakkene tar høyde for utbygging av veier,
8 sykkelveier, kollektivtiltak, gangstier og øvrige miljøtiltak.

9 Mye av bypakkene sine inntekter er basert på bompenger fra bilister og
10 transportnæringen, samt noen statlige bidrag. Bilistene og transportnæringen bidrar
11 mye i dugnaden hvor bompengene går til alle typer bypakketiltak.

12 Bompengeavgiften avhenger av lokalt valgte modeller. Dette gir blant annet priser i
13 rushtrafikken i Oslo på kr. 48, i Bergen kr. 44 kr og Stavanger kr. 44.

14 Venstre ønsker å få til bærekraftige og attraktive byer hvor flere reiser kollektivt,
15 sykler og går. Det er avgjørende for å nå klimamålene og for å sørge for effektiv
16 transport i byområdene. Men måten finansieringen av disse prosjektene foregår i dag
17 må bedres.

18 Bilister og næringstransport har forståelse for at bompengordninger for spesifikke
19 veiprojekter, men de siste årene har stadig mer av bompengene gått til prosjekter
20 for gangstier, sykkelveier og kollektivtiltak. Venstre mener at staten i større grad må
21 bidra til slike prosjekter slik at bompengandelen kan gå ned.

22 **Venstre vil:**

- 23 ✓ ha 80 prosent statlig finansiering til prosjekter for gangstier, sykkelveier og
- 24 kollektivtiltak i bypakker
- 25 ✓ redusere bompengesatsene i bypakkene
- 26 ✓ sikre at flere by-regioner får byvekstavgift

1 Forslag nr 52

2 *Transport*

3 **Krever ny vurdering av beslutningsgrunnlaget**

4 **Forslagstiller: Alstahaug Venstre, Vefsn Venstre, Oddrunn Skogsholmen Dahlheim**
5 **(Herøy)**

6 Den globale gjennomsnittstemperaturen øker, og økningen har vært størst de siste
7 femti årene. Snø og is smelter og havet stiger og blir surere. Konsekvensene av
8 klimaendringene kan bli alvorlige, både for mennesker og naturen. Venstre har som
9 hovedmål å halvere utslipp fra transportsektoren innen 2030. Luftfarten står for en
10 betydelig del av klimautslippene, og det må en holdningsendring og omlegging til for
11 å få redusert disse. Vi må derfor stille krav om at luftfarten må ta i bruk den best
12 tilgjengelige teknologien for å redusere utslippene. Samtidig må vi ha som hovedmål
13 å få flere reisende over på alternative og mer miljøvennlige transportløsninger, slik
14 som tog.

15 I forbindelse med planene om bygging av ny, stor lufthavn på Hauan, ved Mo i Rana,
16 har alternative transportløsninger og miljøhensyn ikke blitt vurdert. En
17 konseptvalgutredning (KVU) er heller ikke blitt gjennomført. På oppdrag fra
18 Samferdselsdepartementet utførte Urbanet Analyse AS en ringvirkningsanalyse for
19 bygging av ny, stor lufthavn i Rana. I hovedrapporten (2015) konkluderes det med at
20 en videreføring av dagens lufthavnstruktur vil være mest samfunnsøkonomisk
21 lønnsomt. Videre konkluderes det med at det kun vil være trafikkgrunnlag nok for 78-
22 seters fly på en direkte rute mellom Hauan og Gardermoen 3 ganger daglig med en
23 kabinfaktor på 78%. I nær fremtid vil det ikke være grunnlag for flere en én operatør
24 til å kunne betjene Osloruten. NHO-luftfart har oppfordret til at prosjektet legges på
25 is, mens 12 av 18 kommuner på Helgeland ønsker å bevare eksisterende
26 lufthavnstruktur.

27 Et enstemmig fylkesting i Nordland vedtok i slutten av februar en uttalelse som ber
28 Samferdselsdepartementet om å utrede strekningen Trondheim – Helgeland – Bodø
29 som pilotområde for utprøving av elektriske fly. Passasjergrunnlaget og avstanden
30 mellom flyplassene gjør at Helgeland passer meget bra som pilotområde. Venstres
31 landsmøtet er derfor av den oppfatning av at det vil være fornuftig om
32 beslutningsgrunnlaget for bygging av storflyplass på Mo i Rana blir gjennomgått på
33 nytt.

34 **Begrunnelse:**

35 Venstre har sagt i Stortingsvalgprogrammet for 2017-2021 at klimahensyn må ligge
36 til grunn før det eventuelt blir bestemt at nye rullebaner skal bygges. Da blir det et
37 lite paradoks at miljøpartiet Venstre, uten å ha fått vurdert miljøhensyn eller andre
38 transportalternativer, skal støtte en bygging av stor, ny lufthavn på Hauan, en
39 lufthavn som vil være avhengig av en økning av trafikkgrunnlaget langt ut over
40 normal trafikkøkning for å få et trafikkgrunnlag for store jetfly.

- 1 Klimahensyn er ikke vurdert. KVVU er ikke gjennomført, og alternative transportformer
- 2 ikke vurdert (eks om en oppgradering av Nordlandsbanen kan ivareta
- 3 transportbehovet)

- 4 Avinor har i sin anbefaling for bygging av Hauan at Mosjøen lufthavn må legges ned,
- 5 noe Stortinget har vedtatt ikke skal være tilfellet.

- 6 NHO-luftfart har anbefalt at planene legges på is.

- 7 Det skal bygges en stor og ny lufthavn i Bodø, ca 20 mil lengre nord. Hauan i Rana
- 8 ligger nord for Rana.

- 9 Nordland fylkesting ønsker at Helgeland skal bli "pilotområdet" for el-fly.

- 10 Venstre har gått i mot bygging av en 3.rullebane på Gardermoen. Dette av
- 11 miljøhensyn, partiet bør da få vurdert grunnlaget på nytt.

1 Forslag nr 53

2 *Transport*

3 **Sjøen (Oslofjorden) som transportåre.**

4 **Forslagstiller: Røyken**

5 Venstre ønsker en satsning på (Oslo)fjorden som transportåre med miljøvennlige,
6 utslippsfrie båter. Kollektivsatsing på Oslofjorden kan bidra til å løse
7 trafikkproblemene i områdene langs fjorden. Økt satsing på sjøen som transportåre
8 vil kunne ta unna for mye av trafikkbelastningen som vi har i dag, med sprenge
9 veier, dårlig bussfremkommelighet og fulle tog i morgen- og ettermiddagsrushet.

10 **Begrunnelse:**

11 Den eneste transportveien med ubegrenset kapasitet og så godt som ferdig
12 utbygget infrastruktur ligger tilnærmet ubenyttet, mens fremkommeligheten på land
13 blir stadig forverret. Det er et tankekors at man ikke tar seg råd til et godt utbygget
14 ferge- og båttilbud i Oslofjorden, som er fjorden i det desidert tettest befolkede
15 området i hele landet. Nesten to millioner mennesker bor rundt Oslofjorden, og
16 mange pendler til og fra hovedstaden hver dag, eller kjører gjennom Oslo for å
17 komme seg til den andre siden av fjorden. Likevel har man ennå ikke tatt i bruk
18 Oslofjordens potensial som rutealternativ for kollektivtrafikk på en skikkelig og
19 gjennomtenkt måte.

20 Ny, miljøvennlig teknologi gjør også at reisen blir langt rimeligere enn dagens
21 fergeløsning - som har vært motargumentet mot fergetransporten. Områdene rundt
22 Oslofjorden vil ha en kraftig befolkningsvekst fremover, og økningen i transport skal
23 tas med sykkel, gange og kollektiv.

24 Venstre ønsker en satsning på miljøvennlig kollektivtilbud på fjorden.

1 Forslag nr 54

2 *Transport*

3 **Venstre vil ha vekst på Gardermoen: Vekst i næringsliv**
4 **og arbeidsplasser, ikke flytrafikk og utslipp**

5 Forslagstillere: Solveig Schytz, Boye Bjerkholt, Abid Raja og Jon Gunnes

6 Gardermoen er ikke bare en flyplass, men også en motor for næringsliv,
7 næringsutvikling, innovasjon og arbeidsplasser for Øvre Romerike og for hele
8 Østlandet. Da Oslo lufthavn Gardermoen ble vedtatt i 1992 og bygget i 1998 var
9 visjonen at den skulle bli verdens mest miljøvennlige flyplass og at den skulle bidra til
10 å skape vekst og arbeidsplasser i innlandet og på hele østlandet. Derfor ble ble
11 Norges første høyhastighetsbane bygget mellom Oslo og OSL, og derfor ble
12 flyplassen bygget som trekonstruksjon. OSL var også først i verden med å tilby jet
13 biodrivstoff til alle flyselskap i 2016 og Avinor og OSL har satt ambisiøse mål for å
14 kutte i fossile klimagassutslipp fra egen aktivitet samt å øke kollektivandelen for
15 reiser til flyplassen.

16 For Venstre er mobilitet et grunnleggende gode og viktig for menneskers frihet til
17 leve gode og frie liv, men enkeltmenneskets frihet i dag må ikke gå på bekostning av
18 våre etterkommeres frihet i framtida, derfor må vår frihet til å reise å bevege seg
19 fritt ikke gå på bekostning av klima og miljø.

20 Venstre vil at OSL og Gardermoområdet skal fortsette å ligge i tet og utvikle seg
21 som verdens mest miljøvennlige flyplass og å være en motor for utvikling, næringsliv
22 og arbeidsplasser for hele østlandet, og at vekst og utvikling på Gardermoen og i
23 Gardermoområdet skal være bærekraftig og ikke gå på bekostning av klima og miljø.

24 I dag er det ca 25 000 arbeidsplasser i Gardermoområdet, halvparten av dem
25 knyttet driften av flyplassen og halvparten i tilknyttede næringer utenfor flyplassen.
26 Gardermoen er også Norges viktigste trafikknutepunkt for innenlands og utenlands
27 transport både av personer og gods med fly og tog, og lokale, regionale og nasjonale
28 bussruter.

29 Det er potensiale for lokalisering av flere arbeidskraftintensive virksomheter ved
30 kollektivknutepunktet OSL. Lokalisering av arbeidsplasser må henge sammen med
31 en bærekraftig arealpolitikk der vern av natur, matjord og kulturminner ivaretas og
32 en styrket kollektivtrafikk for arbeidsreiser i Gardermoområdet og på hele Øvre
33 Romerike.

34 Luftfarten står for en betydelig del av klimagassutslippene, og det må en stor
35 teknologisk omlegging til for å få redusert utslippene. På kort sikt kan bruk av
36 biodrivstoff i fly bidra til å senke klimagassutslippene, og på lengre sikt kan elfly
37 basert på batteri eller brenselcelleteknologi være mulig. Teknologisk utvikling av fly
38 og flymotorer bedrer stadig effektiviteten, noe som også kan åpne for
39 direkteflyginger som kan endre OSLs rolle som hub for flyvninger i inn- og utland.

- 1 Venstre vil stille krav om at luftfarten tar i bruk den beste tilgjengelige teknologien
2 for å redusere utslippene. Venstre mener også at klimahensyn må ligge til grunn før
3 det eventuelt blir bestemt at nye rullebaner skal bygges. Venstre sier nei til
4 utbygging av rullebane 3 på Oslo Lufthavn Gardermoen.
- 5 En ny rullebane vil øke både flytrafikken og klimautslippene kraftig. Norge har signert
6 Paris-avtalen og skal oppfylle EUs klimamål. Økt flytrafikk er ikke forenlig med
7 målsettingen om at Norge skal bli et lavutslippssamfunn. Venstre har en ambisjon
8 om å nå disse målene. Vi mener vi skylder våre barn og barnebarn å ta vare på den
9 jordkloden vi har.
- 10 Også hensynet til jordvern, miljø og støy tilsier at vi ikke bør bygge en tredje
11 rullebane på Gardermoen. En ny tredje rullebane på Gardermoen vil øke problemene
12 knyttet til støy for tettstedene i nærheten av flyplassen, noe som har store
13 menneskelige og økonomiske konsekvenser. Venstre vil legge stor vekt på dette og
14 følge nøye opp de nye støykartene som kommer i 2018.
- 15 Flyrutene mellom Gardermoen og Trondheim, Stavanger og Bergen er blant de mest
16 trafikkerte i Europa. Mange av disse korte flyreisene kan tas med jernbane om vi får
17 et bedre tilbud med kortere reisetid. Det samme gjelder strekningene mot Stockholm
18 og København. Når vi får på plass de strekningsvise utredningene for jernbanen i
19 Norge, som Venstre forhandlet inn i Nasjonal transportplan, vil vi kunne legge en plan
20 for realisering av raskere tog mellom Oslo, Bergen, Kristiansand og Trondheim.
21 InterCity-utbyggingen er en start og vi kan og må gjøre mer.
- 22 Den teknologisk utviklingen i transportsektoren går raskt, det kan derfor være andre
23 bedre og mer miljøvennlige løsninger enn de vi ser i dag som vil være
24 transportløsningene for framtida. For eksempel er det flere initiativ for testing av
25 Hyperloop i våre naboland.
- 26 **Venstre vil:**
- 27 ✓ si nei til tredje rullebane på Gardermoen
 - 28 ✓ stille krav om at luftfarten tar i bruk den beste tilgjengelige teknologien for å
29 redusere utslippene.
 - 30 ✓ redusere reisetiden på toget mellom Oslo -Trondheim, Oslo- Bergen og Oslo-
31 Stavanger samt mot Stockholm og København slik at en stor andel av disse
32 reisene kan tas med tog.
 - 33 ✓ fortsette å utvikle Gardermoen som knutepunkt for fly, tog buss.
 - 34 ✓ vurdere å knytte Gardermoen til Kongsvingerbanen for å styrke både lokaltog,
35 regiontog og godstransport innenlands og utenlands.
 - 36 ✓ Styrke kollektivtilbudet både for flypassasjerer på vei til og fra Gardermoen
37 og for arbeidsreiser til arbeidsplasser i Gardermoområdet.
 - 38 ✓ at all byggevirksomhet og bakketransport på flyplassen skjer med
39 nullutslippskjøretøy.
 - 40 ✓ Legge til rette for produksjon av bærekraftig biodrivstoff for fly basert på
41 norske ressurser i nærheten av Gardermoen.

1 Forslag nr 55

2 *Transport*

3 **Nasjonal transportplans vedtak om høyhastighetsbaner**
4 **må følges opp!**

5 **Forslagstiller: Telemark Venstre**

6 Venstre ser moderne høyhastighetsbaner som et avgjørende viktig samfunnsmessig
7 grep for å binde Norge tettere sammen, knytte oss bedre og raskere til våre
8 naboland og Europa, redusere avstandsulemper, bygge større bo-, arbeids- og
9 kompetanseområder, styrke distriktene og samfunns- og næringsutviklingen over
10 hele landet, samtidig som det vil bidra sterkt til å redusere norske klimautslipp.

11 Venstre har gått til valg på å bygge moderne høyhastighetsbaner som kan brukes av
12 både godstrafikk og regional- og langdistanse persontrafikk. Slike
13 konkurransekraftige høy-hastighetsbaner vil samtidig bidra til kraftige kutt i norske
14 klimautslipp gjennom overføring av store deler av dagens fly-, bil- og godstrafikk til
15 elektrisk og langt mer energieffektiv drift. Venstre vil modernisere dagens jernbane,
16 og bygge ny infrastruktur som er mer konkurransedyktig. Tog har stort potensial for
17 å bli det foretrukne alternativet på flere strekninger. Framtidas persontog må være
18 ledende på brukervennlighet og kundeservice for å gi passasjerene bedre
19 reiseopplevelser. Raskere og mer moderne togsett vil gjøre reisen enda bedre, og
20 flere vil velge tog fremfor fly og bil. Venstre vil at jernbanen skal være det foretrukne
21 alternativet i transportsystemet, både for nærtrafikk, fjerntrafikk og godstrafikk.

22 I Nasjonal Transportplan 2018 – 2029 ble det vedtatt at «alle nye
23 jernbanestrekninger planlegges slik at de vil kunne inngå i et høyhastighetsnett mot
24 Bergen, Trondheim, Gøteborg og videre ut i Europa. For å unngå feilinvesteringer i det
25 vi bygger må alle strekningsvise utredninger gjøres nå.»

26 Mangelen på strekningsvise, helhetlige planer, er nå i ferd med å ramme fremdriften i
27 InterCity-utbyggingen. Venstre vil derfor ha fortgang i planarbeidet slik at det er
28 mulig å fatte vedtak om bygging av en eller flere høyhastighetsbaner i løpet av
29 denne stortingsperioden. Dette gir samtidig en raskere ferdigstilling av InterCity-
30 området som blir en integrert del av et høyhastighetsnett.

31 Videre forlenging av slike høyhastighetsbaner til Nord-Norge må også utredes,
32 tilrettelagt i flerbrukskonsept for både nærtrafikk, fjerntrafikk og godstrafikk.

33 **Begrunnelse:**

34 Vi må komme videre!

35 Dette er et løfte om å sette fortgang de prosessene som for tiden er stoppet opp (og
36 IC-utbyggingen stadig skyves ut i tid)!

1 Forslag nr 56

2 *Transport*

3 **ØNSKER MOMSFRI TAK PÅ ELSYKLER.**

4 Forslagstiller: Nye Kristiansand Venstre (Kristiansand, Søgne og Songdalen
5 Venstre)

6 Nye Kristiansand Venstre (Kristiansand, Søgne og Songdalen Venstre) anmoder
7 regjeringen om å innføre momsfristak på elsykler.

8 Det er vedtatt nasjonale mål om at økning i persontrafikk skal tas på kollektiv,
9 sykkel og gange. I forbindelse med stortingsbehandlingen av NTP 2018–2029 ble det
10 satt som mål at sykkelandelen i byene skal være 20 prosent. Skal en få dette til
11 mener Nye Kristiansand Venstre det bør gjøres flere tiltak.

12 Elsykkel er en klimasmart måte å reise på, og den øker sykkelbruken generelt og
13 åpner opp for nye grupper av syklister. Elsykkelen har en tendens til å være
14 forlokkende for folk som ikke tidligere har syklet. Et momsfristak vil gi rimeligere
15 sykler og kan gi tusentalls nye syklister per år.

16 Syklistenes Landsforening mener nå at den norske regjeringen må følge i svenskens
17 hjulspor som har gjort tilsvarende tiltak.

18 Selv om vi kan få et annet inntrykk fra mediene, sto elsykkel for anslagsvis kun 10
19 prosent av det totale sykkelsalget i 2016. Salget øker hvert år, men ikke tilstrekkelig.
20 I flere land i Europa er hver fjerde sykkel som selges, en elsykkel. Det er behov for
21 sterke incentivordninger for å få vekst.

22 Et tiltak med momsfristak for elsykler vil uten tvil få stor effekt. Elsykkel henvender
23 seg i stor grad til mennesker som ikke sykler fra før. Mange av dem velger nå bil til de
24 daglige gjøremålene, og elsykkel er et fullgodt alternativ til bilen på korte reiser.

25 Sykkelen er for folk flest. Du trenger ikke sertifikat. Det er billig, det er miljøvennlig,
26 det fremmer god helse og det gir god individuell frihet.

27 **Begrunnelse:**

28 Vi mener dette er et enkelt og konkret miljøtiltak og et godt folkehelseiltak.

1 Forslag nr 57

2 *Økonomi og marked*

3 **Ny landbrukspolitikk, livskraftige bygder**

4 **Forslagstiller: Innlandet Venstre**

5 Jord- og skogbruket sta ° r sterkt i Noreg. Næringa er berebjelke i mange
6 lokalsamfunn, og har ringverknader for alle andre næringar og sektorar, som til
7 dømes reiseliv og turisme.

8 God landbrukspolitikk er god miljøpolitikk: Bonden forvaltar store jord- og
9 utmarksressursar, og eit velpleia kulturlandskap. Venstre skal spele pa ° lag med
10 bøndene og saman med næringa finne gode, berekraftige og framtidsretta løysingar
11 for dei som sta ° r i han – ba ° de dei som ynskjer a ° løfte landbruket i nye retningar,
12 og dei som hegnar om ei tradisjonell drift.

13 1. Landbruket arbeidar etter klare effektivitetsma ° l, men produserer i dag for mykje
14 mat. Ei forklaring pa ° dette er kravet om effektivitet, import av konkurrerande mat,
15 men òg import av kraftfo ° r. Ein slik struktur er lite framtidsretta. Venstre ynskjer eit
16 berekraftig landbruk, at utmarka blir utnytta i større grad og at større delar av
17 innmarka blir nytta til produksjon av grovfo ° r, korn, grønsaker og frukt der det ligg til
18 rette for det. Venstre ynskjer a ° styrke ressursutnyttinga i landbruket, i samarbeid
19 med Innovasjon Norge. Venstre vil vri fleire av dei statlege tilskotta fra ° produksjon
20 til forvaltning av areal, regulert etter relevante ma ° lemetodar. I dag ga ° r subsidiane i
21 stor grad til produksjon av mat. Men arbeidet pa ° garden er omfattande: Ei dreining av
22 subsidiane fra ° produksjon til forvaltning av areal kan vere med a ° sikre at bøndene i
23 større grad tek vare pa ° kulturlandskapet og biologiske mangfaldet.

24 2. Styrke økonomien og velferdsordningane i landbruket: Økonomien er avgjerande
25 for rekrutteringa til landbruket. Det er knytt stor økonomisk risiko til det a ° drive ein
26 gard. Kostnadene er store, etterslepet stort. Ei gjennomsnittleg næringsinntekt pa °
27 173 000 kr (2014) ser ikkje den økonomiske framtida lysteleg ut. Gode
28 velferdsordningar er viktig for a ° sikre ba ° de god dyrevelferd og rekruttering til
29 landbruket gjennom gode avløyssarordningar ved ferie, fritid og sjukdom. Unge bønder
30 ma ° sikrast økonomien i startfasa, til dømes ved at staten ga ° r inn med ekstra
31 oppstarttilskot.

32 3. 42 a ° r etter at odelslova likestillar kvinner og menn, er det enno eit fa ° tal
33 kvinnelege bønder i landet, knappe 14 prosent. Landbruket treng unge drivarar, og
34 særleg kvinner. Og i fylgje seniorforskar Marit S. Haugen er kvinner meir
35 endringsviljuge enn menn ved at dei stiller krav. Venstre vil arbeide for at unge satsar
36 framtida innan landbruket. Ansvar for meir likestilling i landbruket er ei tung
37 oppga ° ve for Stortinget og regjeringa. Dei ma ° ta arbeidet for fleire kvinnebønder
38 pa ° alvor, gjennom tiltak og haldningsendringar.

39 4. I Jeløya-erklæringa har Venstre fått inn at den nasjonale jordvernstrategien,
40 vedteken av Stortinget i 2015, skal følgjast opp. Der er målet at årleg omdisponering

1 av dyrka mark skal under 4000 dekar årleg innan 2020. Det er ikkje meir enn i
2 overkant av 10 dekar i kvar kommune, og inneber at vi må bremse omdisponeringa
3 kraftig i tida som kjem.

4

1 Forslag nr 58

2 *Økonomi og marked*

3 **Venstre vil begrense rentefradraget og sette ned** 4 **personskatten**

5 Forslagstiller: Oslo Venstre

6 Venstre mener tiden nå er inne for å begrense hvor mye enkeltpersoner kan motta i
7 rentefradrag. I første omgang vil vi sette et tak på rentefradraget. Vi vil også utrede
8 en full utfasing av rentefradraget til privatpersoner. Et høyere grunnfradrag i
9 personskatten vil være en mer effektiv skatteform og vil virke utjevne.

10 Rentefradraget øker risikoen for finansiell ustabilitet, og gir størst skattefordeler til
11 de som gjerne har størst boligformue. Når det blir billigere å betjene lånet, drives
12 kredittveksten og boligprisene høyere. Det gjør norske husholdninger mer sårbare for
13 endringer i privatøkonomien og i finansmarkedene. I tillegg er det de som har tatt
14 opp størst lån, og som gjerne har høyest egenkapital og inntekt, som i størst grad
15 drar nytte av rentefradraget. Dagens rentefradrag gir dermed størst skattefordel til
16 de med relativt god råd. Samtidig blir det vanskeligere å komme inn på
17 boligmarkedet for førstegangskjøpere, når boligprisene presses høyere.

18 Et tak på rentefradraget til enkeltpersoner vil virke utjevne og redusere risikoen
19 for husholdningene. Finansdepartementet og Finsanstilsynet har de siste årene satt i
20 verk tiltak for å begrense det private låneopptaket. Dette har vært nødvendige og
21 effektive tiltak. Samtidig har det blitt vanskeligere å komme seg inn på
22 boligmarkedet. Et tak på rentefradraget vil skjerme de som har tatt opp moderate
23 lån, og legge en demper på boligprisveksten. På samme tid vil et økt grunnfradrag på
24 personskatten gjøre at det lønner seg mer å jobbe.

25 På sikt vil Venstre vurdere å fase ut rentefradraget. Dette forutsetter at
26 konsekvensene for ulike grupper av låntakere er godt vurdert.

27 **Venstre vil:**

- 28 ✓ Sette et tak på rentefradraget til privatpersoner
- 29 ✓ Utrede en utfasing av rentefradraget til privatpersoner
- 30 ✓ Øke grunnfradraget i personskatten tilsvarende

31

1 Forslag nr 59

2 *INTERNASJONALT*

3 **Teknologi skaper muligheter for milliarder av mennesker**

4 **Forslagstiller: Sentralstyret og Internasjonalt utvalg**

5 Ny teknologi er i ferd med å endre hverdagen for folk over hele verden. Dette gir
6 enorme muligheter, men samtidig utfordringer.

7 Internett-tilgang og informasjonstjenester gir folk direkte tilgang til kunnskap som
8 tidligere var forbeholdt de privilegerte. Netthandel og informasjonstjenester på nett
9 gir forbrukere over nesten hele verden bedre mulighet til å gjøre en god handel.
10 Delingstjenester gir folk mulighet til litt ekstrainntekt. Automatisering og
11 robotisering gir mulighet til å bruke ressurser mer effektivt. Vi har teknologien som
12 gjør det mulig å bygge bærekraftige energisystemer i stor skala, og det er på mange
13 måter enklest i de minst utviklede land som ikke er begrenset av fossil infrastruktur.
14 Slik kan ny teknologi bidra til å skape vekst der den trengs mest, og bidra til global
15 utjevning.

16 Ny teknologi har også politisk sprengkraft. Sosiale medier gir helt nye muligheter for
17 samhandling og samfunnsengasjement. De neste politiske revolusjonene vil antakelig
18 være muliggjort av ny teknologi, som muliggjør politisk debatt og
19 informasjonstilgang uavhengig av myndigheters forsøk på kontroll. Samtidig må vi
20 forvente at autoritære regimer bruker ny teknologi til å kontrollere, manipulere og
21 misbruke informasjon på nye måter.

22 Selskapene som utvikler og leverer ny teknologi er derfor avgjørende aktører med
23 viktige samfunnsfunksjoner i nesten alle verdens land, og de er klare til å påta seg
24 enda flere viktige oppgaver. Venstre ser optimistisk på disse selskaperenes rolle som
25 pådrivere for frihet og velstand i stadig flere land.

26 Bedriftenes rolle er særlig viktig i utviklingsland, der statene normalt ikke leverer som
27 forventet og der informasjonstilgang er svakere og markeder ofte fungerer dårlig.
28 Her gir ny teknologi nye muligheter for mennesker til å realisere sine drømmer, og å
29 bidra til sosial og økonomisk utjevning i og mellom land. Samtidig er noen av
30 utfordringene knyttet til ny teknologi også større i disse landene, deriblant store
31 selskapers markedsdominans, raske omveltninger i arbeidsmarkedet og i
32 arbeidslivet, og utfordringer knyttet til skattlegging.

33 Norge ligger langt framme når det gjelder innføring av ny teknologi, og bør ta sikte
34 på å være et foregangsland når det gjelder å finne løsninger som sikrer at ny
35 teknologi er til mest mulig nytte for alle, samtidig som utfordringene blir effektivt
36 håndtert. Norge kan også ha en rolle i å styrke de positive effektene og redusere
37 risiko i andre land, blant annet som en viktig giver og som forvalter av ett av verdens
38 største kapitalfond.

39 **Venstre mener at:**

- 1 ✓ Regjeringen bør utvikle en strategi for å styrke potensialene i ny teknologi til å
- 2 fremme frihet og demokrati i land med autoritære regimer.
- 3 ✓ Norsk bistand bør kunne brukes til å framskynde bruken av ny teknologi for å
- 4 fremme informasjonstilgang og politisk debatt, og styrke frihets- og
- 5 demokratikamper og likestilling.
- 6 ✓ Regjeringen bør invitere norske og internasjonale teknologiforetak, gjerne
- 7 koordinert med FN, til dialog om bruk av frihetsskapende teknologi i
- 8 undertrykkende regimer.
- 9 ✓ Norske bedrifter engasjert i teknologiutvikling eller levering av teknologi bør
- 10 vurdere mulighetene for å tilby sine løsninger til utviklingsland på måter som i
- 11 størst mulig grad fremmer velstand og frihet. Helt eller delvis statseide foretak
- 12 bør ligge i forkant.
- 13 ✓ Regjeringen bør bidra til å skape forutsigbare, internasjonale spilleregler for
- 14 globale informasjonsteknologibedrifter.
- 15 ✓ Regjeringen bør vurdere å øke bruken av ny teknologi i utviklingspolitikken ved
- 16 blant annet å legge til rette for teknologiske løsninger som muliggjør
- 17 kontantoverføringer, en svært effektiv form for bistand.
- 18 ✓ Regjeringen bør bidra til at informasjonsteknologi kan bidra til økt åpenhet og
- 19 mulighet for innsyn i offentlig sektor i andre land.
- 20 ✓ Regjeringen bør, gjennom relevante internasjonale fora, ta initiativ til en
- 21 internasjonal prosess som tar sikte på å styrke utviklingslands tilgang på
- 22 teknologiske nyvinninger, og ta del i verdiskapningen.
- 23 ✓ Statens pensjonsfond utland, bør, som en del av deres forventninger på
- 24 menneskerettigheter, innlede dialog med relevante selskaper om
- 25 samfunnsansvar knyttet til ny teknologi.
- 26 ✓ Sikker kryptering bør være lett tilgjengelig for å gjøre det mulig å unngå
- 27 overvåking og manipulasjon fra autoritære regimer, også for borgere i slike
- 28 regimer

29

1 Forslag nr 60

2 *LIBERALE RETTIGHETER*

3 **Seksuelle minoriteters rettsvern må styrkes**

4 **Forslagstiller: Vestfold Venstre**

5 Menneskeverdet er den mest grunnleggende verdien i det norske samfunnet. FN's
6 menneskerettserklæring, Arbeidsmiljøloven og lover mot diskriminering slår fast at
7 mennesker skal behandles som likeverdige og på lik måte uavhengig av blant annet
8 seksuell legning. Retten til å velge å inngå ekteskap med sin partner uten å bli
9 diskriminert, er også på lik linje helt grunnleggende.

10 I januar 2018 ble en sak i en av Normisjons (Evangelisk-Luthersk organisasjon)
11 videregående friskoler aktualisert da rektoren valgte å si opp sin stilling fordi han
12 skulle inngå samkjønnet ekteskap. Bakgrunnen for oppsigelsen er et verdidokument
13 som de ansatte blir presentert for ved ansettelse på skolen. I dette står det «ansatte
14 og tillitsvalgte er forpliktet på dette dokumentet og kan ikke i liv eller arbeid opptre
15 på en måte som åpenbart bryter med retningslinjene som er trukket opp». En av
16 disse retningslinjene er at «det livslange ekteskap mellom én mann og én kvinne er
17 utgangspunktet for familien og rammen for det seksuelle samliv».

18
19 Venstre stilte i januar 2018 spørsmål til utdanningsministeren om en tolkning av
20 innholdet i «verdidokumentet» sett i lys av den nye Likestillings- og
21 diskrimineringsloven som trådte i kraft 1.1.2018. Svaret fra statsråden er for Venstre
22 klargjørende og i tråd med forarbeidene til loven nedfelt i NOU2008:1:

23
24 *«I likestillings- og diskrimineringsloven gjelder et generelt forbud mot å diskriminere,
25 blant annet på grunnlag av seksuell orientering. Også arbeidsmiljøloven har forbud
26 mot usaklig oppsigelse. Det er bare i noen få, helt spesielle tilfeller, at
27 forskjellsbehandling på grunn av homofil samlivsform i en virksomhet som drives av
28 et trossamfunn eller har et religiøst formål, vil være lovlig. I skoler kan det bare stilles
29 krav om samlivsform til stillinger der arbeidstakeren deltar i religionsundervisningen.
30 Utestengning er ikke lov hvis det er andre i virksomheten som står for eller kan stå
31 for (hoveddelen av) det religiøse pedagogiske opplegget. I rent administrative
32 stillinger er det ikke adgang til å forskjellsbehandle på grunn av homofil samlivsform».*

33 For Venstre er friskoler et verdifullt bidrag til utdanningstilbudene i kommuner og
34 fylker, noe som gir større valgfrihet til den enkelte elev. Venstre mener samtidig at
35 vårt samfunn ikke er tjent med at offentlige midler brukes på skoler som ikke følger
36 intensjonene i norsk lovverk. Friskoler får gjerne drive sin virksomhet, men da med
37 egne budsjettmidler.

38 **Venstre mener at:**

39 ✓ Det bør vurderes å frata friskoler offentlig støtte dersom de har
40 diskriminerende praksis overfor sine ansatte.

- 1 ✓ Regjeringen anmodes om å følge opp Friskoleloven og Likestillingsloven, slik
- 2 at vern mot ugrunnet diskriminering sikres.
- 3

1 Forslag nr 61

2 *KUNNSKAP OG LIKE MULIGHETER*

3 **En ny og bedre seksualundervisning for barn og unge**

4 **Forslagstiller: Vestfold Venstre**

5 WHO og WAS (verdens sexologiforening) vedtok i 1999 seksuelle rettigheter som er
6 laget på grunnlag av menneskerettighetene. En av rettighetene er *rett til*
7 *seksualundervisning*.

8 Det store flertallet av ungdom ønsker en bedre seksualundervisning. De ønsker den
9 tidligere i skoleløpet og de ønsker et mer oppdatert innhold i undervisningen. I
10 kjølevannet av #metoo har temaet kommet på dagsorden både fra fagmiljø og ulike
11 organisasjoner.

12 Venstre har i sitt stortingsvalgprogram 2017-2021 stadfestet å *ha seksualitet og*
13 *grensesetting som tema i barnehagene*. Dette støttes av Sex og Samfunn, en
14 ledende organisasjon innen fagfeltet, som uttaler at seksualundervisningen bør
15 starte i barnehagen.

16 Mange av de psykiske plagene mennesker sliter med kan relateres til sider ved
17 seksualiteten. En levekårsundersøkelse for lesbiske og homofile (LHBT: Status 2014),
18 viste at de har høyere forbruk av rusmidler og de har flere ganger så stor
19 sannsynlighet for å begå selvmord. Seksuelle overgrep gir mange psykiske
20 senvirkninger. I disse dager ser vi også ungdom som sliter psykisk etter å ha blitt
21 eksponert i sosiale medier, enten ved nakenbilder eller mens de har sex.

22 Vi vet at et sunt og trygt forhold til egen kropp og seksualitet gir god helse. Men
23 dette krever en innsats fra barnehagealder av, og gjennom hele skoleforløpet.
24 Venstre ønsker å stadfeste like muligheter til en god, omfattende og innholdsrik
25 seksualundervisning for alle barn og unge.

26 Venstre vil at:

- 27 ✓ Seksualundervisningen skal begynne i barnehagen og videreføres gjennom
- 28 hele skoleforløpet
- 29 ✓ Lærernes kunnskaper må styrkes ved tematisering i lærerutdanningen og
- 30 tilbud om egen videreutdanning
- 31 ✓ Undervisningen skal legge grunnlaget for gode holdninger
- 32 ✓ Kunnskapsnivået hos barn og unge må heves når det gjelder kropp og
- 33 seksualitet, slik at de kan ta gode, informerte valg og få et trygt forhold til
- 34 egen kropp og seksualitet.
- 35 ✓ Undervisningen skal handle om mer enn reproduksjon og kjønnssykdommer.

36 Dette gir et godt fundament til å gi barn og unge et trygt forhold til egen kropp, egne
37 grenser og egen seksualitet.

38 Venstre mener tiden ikke bare er moden, men overmoden, for en endring på dette
39 området. Tiden etter #metoo er rett tid å begynne

1 LM-11 Innkomne saker

2 Det er meldt inn en sak innen fristen.

3 Vedtektsutvalg.

4 Landsstyret satte i 2016 ned et utvalg for fremtidig organisering. Utvalget la frem
5 sin innstilling på landsstyremøtet 10. desember 2017. På bakgrunn av dette fattet
6 landsstyret følgende vedtak:

- 7 ✓ Fra og med 2019 arrangerer Venstre landsmøte annethvert år, i valgår.
- 8 Landsmøtene holdes i Oslo-området. En fast lokasjon bør vurderes.
- 9 ✓ Frigjorte ressurser både i VHO og i fylkeslagene brukes til å styrke arbeidet
- 10 med skolering organisasjonsbygging, slik at det kan jobbes mer kontinuerlig
- 11 enn i dag med skolering og kampanjer både i valgår og mellomvalgsår ved at
- 12 organisasjonsteam ansatt i VHO jobber kontinuerlig mot fylkeslag og lokallag
- 13 for å løfte profesjonalitet og kvalitet i arbeidet over hele landet..
- 14 ✓ Det settes ned et vedtektsutvalg for å vurdere nødvendige
- 15 vedtektsendringer med sikte på å arrangere LM annethvert år i framtida.
- 16 ✓ Fra og med 2019 blir det avviklet fire (4) landsstyremøter pr. år.
- 17 ✓ Omleggingen sees i sammenheng med stortingsgruppas ombudsrunder

18 Det forslås at spørsmålet om landsmøte annethvert år legges frem for landsmøtet i
19 forbindelse med nedsetting av vedtektsutvalg. Dette fordi Landsmøtet trenger
20 tilstrekkelig beslutningsgrunnlag når vedtektsutvalgets mandat skal vedtas.

21 Landsstyret ved utvalgsleder legger frem utvalgets arbeid og landsstyrets innstilling
22 for landsmøtet i tråd med vedtaket fra desember og det åpnes for debatt. Det
23 voteres over vedtakspunktet under.

24 Landsstyrets innstilling:

25 Landsstyret har vedtatt at Venstre fra og med 2019 skal avholde færre
26 landsstyremøter og landsmøte annethvert år, og at frigjorte ressurser skal brukes til
27 styrke arbeidet med skolering, organisasjonsbygging og kampanjer i hele landet.

28 Regionreformen med tilhørende sammenslåing av fylker kan ha konsekvenser for
29 sammensetningen av blant annet Venstres sentrale organer

30 Det settes derfor ned et vedtektsutvalg som skal vurdere aktuelle vedtektsendringer
31 som konsekvens av

- 32 ✓ endringer i møtестruktur og landsmøtefrekvens
- 33 ✓ regionreformen med tilhørende sammenslåing av fylker

- 34 ✓ Utvalget kan, i dialog med sentralstyret, vurdere enkelte andre deler av
35 vedtektene.
- 36 Innstilling til vedtektsutvalgets sammensetning vil foreligge i møtebok 2.

1 LM-12 Tema for LM 2018

2 Etter vedtektene § 9 skal Landsmøtet fastsette tema for det påfølgende landsmøtet
3 og legge rammer for å forberede saken.

4 Tidligere landsmøtetema har vært:

5 2004: "En global politikk i en global økonomi"

6 2005: Stortingsvalgprogram for 2005 - 2009

7 2006: Prinsippprogram

8 2007: Prinsippprogram og skolepolitisk manifest

9 2008: "Det sosiale og liberale kunnskapssamfunnet 2010"

10 2009: Stortingsvalgprogram for 2009 - 2013

11 2010: "Det flerkulturelle Norge – muligheter og utfordringer"

12 2011: "Verdiskaping for framtidig velferd"

13 2012: "Velferd når du trenger det"

14 2013: Stortingsvalgprogram for 2013 - 2017

15 2014: "Menneskerettigheter"

16 2015: "Kunnskap, klima og grønn vekst"

17 2016: "Oppvekst - Liberal politikk for framtiden"

18 2017: Stortingsvalgprogram for 2017 - 2021

19 2018: "Teknologi- fantastiske muligheter og store utfordringer"

20

21 **Landsstyrets innstilling:**

22 Hovedsak for Landsmøtet 2019 blir Prinsippprogram

1 **LM-13 Valg**

 2 **Valg av sentral- og landsstyremedlemmer, redaksjonskomité og**
 3 **revisor**

 4 **Valgkomiteens innstilling:**

 5 Ledelse:

6	Leder:	Trine Skei Grande	(Oslo)
7	1. Nestleder:	Ola Elvestuen	(Oslo)
8	2. Nestleder:	Terje Breivik	(Hordaland)

 10 Sentralstyremedlemmer:

11	Sveinung Rotevatn	(Sogn og Fjordane)
12	Ida Gudding Johnsen	(Nordland)
13	Guri Melby	(Oslo)
14	Pål Farstad	(Møre og Romsdal)

 16 Direktevalgte landsstyremedlemmer; varamedlemmer til sentralstyret:

17	1.vara:	Solveig Schytz	(Akershus)
18	2.vara:	Iselin Nybø	(Rogaland)
19	3. vara:	Torgeir Anda	(Trøndelag)
20	4. vara:	Ingvild W. Thorsvik	(Agder)

 22 Direktevalgte landsstyremedlemmer:

23	Odd Einar Dørum	(Oslo)
24	Inger Noer	(Hedmark)
25	Erlend Andreas Horn	(Hordaland)
26	Abid Q. Raja	(Akershus)

 28 Direktevalgte varalandsstyremedlemmer:

29	1. vara:	Trine Noodt	(Finnmark)
30	2. vara:	Tord Hustveit	(Akershus)
31	3. vara:	Eli Taugbøl	(Telemark)
32	4. vara:	Anders Wengen	(Buskerud)
33	5. vara:	Per A. Thorbjørnsen	(Rogaland)
34	6. vara:	Ann Helen Skaanes	(Trøndelag)
35	7. vara:	Gunhild Berge Stang	(Sogn og Fjordane)
36	8. vara:	Suzy Haugan	(Vestfold)
37	9. vara:	Irene Vanja Dahl	(Troms)
38	10. vara:	Sofie Høgestøl	(Oslo)

- 39 11. vara: Trond Svandal (Østfold)
40 12. vara: Stine Hansen (Oppland)
41
- 42 **Landsstyrets innstilling:**
43
- 44 Redaksjonskomité for LM 2019:
45 Petter N. Toldnæs (Leder) (Agder)
46 Gunhild Berge Stang (Sogn og Fjordane)
47 Ida Gudding Johnsen (Nordland)
48 Haakon Riekeles (Oslo)
49 Tove Eivindsen (Trøndelag)
50
- 51 + 1 fra hver sideorganisasjon som oppfyller kriteriene for landsstyrerepresentasjon
52
- 53 1. vara: Eli Taugbøl (Telemark)
54 2. vara: Kristian Botten Pedersen (Hedmark)
55
- 56 Vedtektskomité
57 Trond Enger (Leder) (Oslo)
58 Eva Kvelland (Agder)
59 Carl-Erik Grimstad (Vest-Agder)
60 Kjartan Almenning (Oslo)
61 Arne Ivar Mikalsen (Nordland)
62 Tiril Eid Barland (Akershus)
- 63 Revisor:
64 Erik A. Bell (Lundes revisjonskontor DA)

Nyttig å vite på landsmøtet 2018

Å overvære et landsmøte i Venstre for første gang kan være en interessant og utfordrende opplevelse. Møtetempoet kan bli forrykende for en som aldri har vært tilstede. Det er mange feller å gå i - men bruker du noen minutter på dette heftet, kan du kanskje unngå noen av dem.

Innhold

Velkommen til Ullensaker, velkommen til Jessheim!	3
Hvem deltar på møtet?	5
Delegater	5
Observatører	5
Gjester	5
Møtesekretariat	5
Frivilligkorps	5
Presse	5
Skikk og bruk på Venstres landsmøte	6
Me too	6
Varsel	6
Behandling av politiske vedtak	7
Fråsegner/uttalelser/resolusjoner	7
Hvem kan fremme uttalelser?	7
Redaksjonkomiteen	7
Prioriteringsdebatt: Hvor mange uttalelser?	7
Prioriteringsdebatt: Hvilke uttalelser?	8
Endrings-, tilleggs- og strykningsforslag til uttalelsene	8
Hvis det kommer flere uttalelser underveis	8
Parallellsesjoner	8
Plenumsbehandling (hele salen)	8
Behandling av vedtekter	10
Hvordan få ordet i en debatt	11
Til innlegg i debatten	11
Til replikk	11
Til dagsorden eller til saksopplysning	11
Når det snart er din tur	11
Hvordan komme seg av talerlisten?	12
Votering	13
Voteringsorden (voteringsrekkefølge)	13
Det som legges til grunn	13
Ytterliggende forslag	13
Kontra	13
Åpne og skriftlige valg	13
Flertall	14
Valg	15
Råd til en vordende taler	16
Skal jeg lage manus?	16
Om å skrive manus	16
Språklige virkemidler (noen stikkord)	16
Fremføring	16
Bidra på sosiale medier!	18
Forslag til ting du kan og bør gjøre:	18
Nyttige lenker	19
Landsmøteleksikon	20

Velkommen til Ullensaker, velkommen til Jessheim!

Ullensaker er jordbruksbygda på Øvre Romerike som i århundrer har blitt preget og stimulert utenifra på grunn av to ting: samferdsel og militær aktivitet. 37.500 ullsokninger fordelt på 251 kvadratkilometer ønsker landsmøtedelegatene hjertelig velkommen til bygda vår!

Urgamle ferdselsårer krysser gjennom landskapet, og Norges første jernbane, Hovedbanen likeså. Det meste av «gamle kongeveger» og «pilegrimsleder» er representert, og mer enn 30 millioner flypassasjerer planter årlig beina på ullensakersk jord.

Landskapet her er særpreget. Siste istid la igjen enorme mengder sand, grus og leire hos oss og skapte slettelandskapet. Så jobbet vann i elver og bekker, og et unikt ravinelandskap og dødisgroper ble resultatet. Det er ganske spesielt at man normalt befinner seg i et temmelig flatt landskap, og alt som skiller seg ut ligger under deg!

Den sentrale plasseringen, Østlandets knutepunkt mellom hovedledene nord – sør og øst – vest, gjorde at handelsstedet Jessheim vokste opp rundt jernbanestasjonen som først bar navnet Trøgstad. En viss forvirring oppstod imidlertid – noen gjorde oss oppmerksomme på at det visstnok finnes et sted med samme navn i Østfold, unnskyld sør i Viken, og navnet ble Jessheim etter en prøveperiode som Jessum.

Forsvaret har vært, og er, viktig i kommunen vår. Det er vel ikke så mange menn over 35, i stridsdyktig tilstand som 18-åringene, som ikke nikker gjenkjennende til navn som Sessvollmoen, Trandum, Hauerseter eller Onsrud, Kjellern eller Gartneriet. De to sistnevnte var utesteder på Jessheim, men like sentrale i en menigs tilværelse under førstegangstjeneste i hæren fram til 90-tallet.

I dag er Jessheim et handels- og skolesentrum i rivende utvikling. Lokalavisen foretok i august i fjor en optelling, og de fant 30 heisekraner i sving innenfor en radius på en kilometer fra sentrum – flere enn i Oslo på samme tidspunkt! Prognosene sier at Jessheim by vil ha 50.000 innbyggere i 2030. Ullsokningen er i gjennomsnitt yngre enn landsgjennomsnittet, og dette medfører blant annet et yrende skole-, idretts- og kulturliv. Se opp for kommende OL-mestre og Nobelpristakere!

Den voldsomme veksten skyldes selvsagt at vi fikk en stor innflytter hit i 1998 – hovedflyplassen. Vi får imidlertid også mange nye innbyggere fra Oslo. Vi er attraktive for

disse på grunn av (noe) rimeligere boliger og gode kommunikasjoner. Mange pendler altså fra Ullensaker og Jessheim til Oslo, men samtidig pendler svært mange inn til arbeidsplassene på OSL i handelssenteret Jessheim.

For Venstre lokalt i Ullensaker er to saker spesielt viktige fram mot lokalvalget i 2019:

- ✓ Bevaring av natur og friområder er kanskje enda viktigere her enn de fleste andre steder på grunn av det ekstreme utbyggingspresset.
- ✓ Ja til utvikling og vekst på flyplassen – uten tredje rullebane.

Hvem deltar på møtet?

Delegater

Landsmøtet består av 214 delegater. Delegatene er de landsmøtevalgte medlemmene av landsstyret, fylkeslederne og en rekke fylkesårsmøtevalgte personer som er delegert myndighet til å foreta valg på vegne av medlemmene i sitt fylke. Delegatene har fulle rettigheter på møtet, det vil si tale-, forslags- og stemmerett. Antallet delegater reguleres av medlemstall og stemmetall i valg i det enkelte fylke.

Observatører

Observatører er et ord for andre påmeldte deltakere på møtet. Ofte er dette engasjerte medlemmer som fylkene har lyst til å ta med på Landsmøtet, selv om de ikke ble valgt som delegater. Observatørene har i utgangspunktet ingen rettigheter på Venstres landsmøte, men er med for å - ja, nettopp: Observere. Unntaket fra denne regelen er stortingsrepresentanter og statsråder, som i henhold til vedtektene har tale- og forslagsrett, men ikke stemmerett (hvis de ikke blir valgt av årsmøtene sine, da).

Gjester

Venstre inviterer en del gjester hvert år. Blant annet pleier tidligere ledere i partiet å bli invitert, særlig hvis møtet blir arrangert i det fylket der de er bosatt. Landsmøtet har vanligvis også gjester fra søsterpartier i fjern og nær, oftest Sverige og Danmark, men av og til fra mer eksotiske strøk, som Storbritannia. Det kommer innledere i anledning temaet "Teknologi" som er bærende tema på landsmøtet 2018. I tillegg kommer gjester fra lokalpolitikken der landsmøtet holdes, og innimellom kommer en overraskelse.

Møtesekretariat

Ansatte i Venstres Hovedorganisasjon (VHO) og stortingsgruppa velges under konstitueringen som møtets sekretariat. De har ansvaret for at møtet gjennomføres så glatt og smertefritt som mulig, og blir ofte sett virrende og stressende rundt i gangene for å sørge for nettopp dette.

Frivilligkorps

En rekke mennesker springer også rundt uniformert i Venstre t-skjorter. Dette er frivilligkorpset, som normalt består av vanlige medlemmer fra fylkeslaget der møtet holdes og dyktige folk fra Unge Venstre. Sammen med møtesekretariatet gjør de sitt beste for at de fleste behov innen rimelighetens grenser kan imøtekommes. Spørsmål av praktisk art rettes enklest hit.

Presse

Venstres landsmøte tiltrekker seg normalt og forhåpentligvis en viss oppmerksomhet utenfor selve møtesalen. Vanligvis er det stor deltakelse av journalister og kommentatorer både fra nasjonale og lokale avis- og kringkastingsredaksjoner for å dekke møtet.

Skikk og bruk på Venstres landsmøte

I Venstre har vi en organisasjonskultur med bakgrunn i vårt ideologiske verdigrunnlag. Personlig frihet og sosialt ansvar er Venstres grunnidé. Menneskers ulikhet skal respekteres. For at alle skal kunne delta på lik linje og ha det fint i Venstre er vi måteholdne med alkohol og unngår verbal og fysisk intimitet som kan oppleves uønsket eller seksuelt ladet. Vi unngår uttrykk, vitser eller meninger som omhandler medlemmers kjønn, graviditet, etnisitet, religion, livssyn, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk, alder eller funksjonsnedsettelse på en negativ måte.

Me too

For å være et godt sted å engasjere seg har vi i Venstre nulltoleranse for diskriminering og trakassering. Opplever eller ser du noe som ikke er greit, meld fra. Du kan melde fra til generalsekretær, ansatte eller tillitsvalgte i sentralstyret.

Varsel

Dersom du ser eller opplever noe som ikke er i henhold til vårt verdigrunnlag, brudd på vedtektene eller norsk lov er det viktig at du varsler oss. Du kan varsle til generalsekretær, ansatte eller tillitsvalgte i sentralstyret.

Behandling av politiske vedtak

Før vi begynner på dette, er det grunn til å understreke at landsmøtet i 2018 i all hovedsak vil behandle dokumentet om teknologi, samt et knippe av de innkomne forslag til politiske uttalelser.

Fråsegner/uttalelser/resolusjoner

Kjært barn har mange navn. Disse ordene betyr akkurat det samme, men varierer i henhold til subjektets forhold til målrøysla.

Hvem kan fremme uttalelser?

Forslag til uttalelser skal være sendt inn til Venstre senest 3 uker før landsmøtet. Etter dette må en uttalelse få kvalifisert flertall (2/3 flertall) for å kunne behandles. Sentral- og landsstyret og redaksjonskomiteen har mulighet til å fremme uttalelser etter denne fristen. Venstre har praksis for å distribuere alle innkomne forslag, også fra menige medlemmer, men det vanligste er at uttalelser fremmes av fylkeslag, lokallag eller sideorganisasjoner. Vanligvis er det et uhorvelig antall uttalelser som er sendt inn, men i stortingsvalgår begrenses dette naturlig av at fylkeslagene har brukt all sin tid og energi på endringsforslag til stortingsprogrammet.

Redaksjonskomiteen

For at ikke alt arbeidet med uttalelsene skal måtte skje i selve landsmøtesalen med flere hundre deltakere, har det forrige landsmøtet valgt en redaksjonskomité for politiske uttalelser. Redaksjonskomiteen har på forhånd gått gjennom alle forslagene til uttalelser som ble levert innen fristen, redigert litt og foreslått et antall uttalelser som de anbefaler at Landsmøtet behandler. Hvis det er behov for det, vil komiteen også møte underveis i landsmøtet (gjerne på et lite rom, i en del av hotellet du ikke ante fantes). Redaksjonskomiteen er gjerne en kombinasjon av parti-tungvektene og nye, friske stemmer, og har oftest drivende dyktig sekretær.

Prioriteringsdebatt: Hvor mange uttalelser?

På det punktet i dagsorden som heter politiske uttalelser (første gang på programmet fredag kveld) har man først en såkalt prioriteringsdebatt. Det man aller først bestemmer, er antall uttalelser landsmøtet skal behandle - ikke hvilke! Det handler altså om et tall, ikke foretrekkeligheten av uttalelse nummer 14 eller 22. Lederen av redaksjonskomiteen gjør fra talerstolen rede for komiteens syn, og så slippes debatten løs. Her har mange delegater, nye som gamle, ofte store problemer med å følge med, men som regel går det bra. Tallet blir ofte ett siffer høyere enn komiteens opprinnelige forslag.

Prioriteringsdebatt: Hvilke uttalelser?

Så skal landsmøtet velge hvilke uttalelser man skal behandle. Til grunn for behandlingen ligger redaksjonskomiteens innstilling eller forslag. Redaksjonskomiteen begrunner sin innstilling, og så åpnes det for motforslag fra salen. Da kan man tegne seg til debatten og begrunne hvorfor landsmøtet skal stemme for en annen uttalelse enn det redaksjonskomiteen har foreslått. Det hele blir avsluttet ved at man velger hvilke uttalelser landsmøtet skal behandle.

Endrings-, tilleggs- og strykningsforslag til uttalelsene

Etter dette har man anledning til å levere inn endrings-, tilleggs- og strykningsforslag til uttalelsene, innen den fristen som ble bestemt under konstitueringen, vanligvis ved møteslutt første dag. Alle endringsforslag skal leveres elektronisk. Skjema for endringsforslag finner man på landsmøtesidene: www.venstre.no/lm2018. Det er viktig at man er så presis som mulig om hva man fremmer endring til og om, slik at det ikke blir forvirring senere.

Hvis det kommer flere uttalelser underveis

Merk: Hvis landsmøtet velger å behandle andre eller flere uttalelser enn de redaksjonskomiteen innstiller på, så kan uttalelsene komme i nye varianter. Uttalelse 7 kan da bli til 7b osv. Vanligvis blir nye varianter av uttalelser sendt på e-post til delegatene, eller delt ut på bordene i landsmøtesalen, og finner du ikke det nye eksemplaret så se sammen med naboen eller finn et nytt eksemplar på bordet i salen der ekstrakopier av alle landsmøtepapirer ligger.

Parallellsesjoner

Når alle endringsforslag er levert, blir de debattert i parallellsesjoner. Her deles landsmøtelyden (deltakerne) inn i 3 like store deler, som har ansvar for hver sine uttalelser. Man får utdelt alle innkomne endringsforslag i en forhåpentligvis lett forståelig oversikt. Forslagene diskuteres, og deltakerne i sesjonen lager ved flertallsavgjørelse en innstilling på hvorvidt hvert forslag skal vedtas eller avvises.

Plenumsbehandling (hele salen)

Hvis det var overveldende flertall for eller imot et forslag i parallellsesjonen, bør saken være grei – da er det sannsynligvis et overveldende flertall i plenum også. Sesjonene skal tross alt være representativt fordelt mellom delegasjonene (fylkene). Men hvis det var knappe flertall for eller imot, kan det være lurt å kreve disse forslagene behandlet i plenum. Dette skjer søndag. Da blir alle opprettholdte forslag debattert og votert over på nytt. Ordstyrerne gir en frist for når man skal opprettholde slike forslag, og selv om enhver delegat har rett til å opprettholde, er det lurt å bli enige i delegasjonen om hva som skal prioriteres inn i denne debatten. Siden det ikke er satt av all verdens tid til plenumsbehandling, må alle være litt disiplinerte på hvor mye av plenums tid man legger beslag på.

Eksempler på hvor mange uttalelser som ble innlevert og hvor mange som ble behandlet i årene 2000-2017:

- 2000:** 27 forslag, hvorav 7 behandlet
- 2001:** 30 forslag, hvorav 8 behandlet
- 2002:** 28 forslag, hvorav 9 behandlet
- 2003:** 26 forslag, hvorav 8 behandlet
- 2004:** 40 forslag, hvorav 9 behandlet
- 2005:** 36 forslag, hvorav 8 behandlet
- 2006:** 39 forslag, hvorav 9 behandlet
- 2007:** 54 forslag, hvorav 8 behandlet
- 2008:** 69 forslag, hvorav 9 behandlet
- 2009:** 53 forslag, hvorav 7 behandlet
- 2010:** 67 forslag, hvorav 9 behandlet
- 2011:** 66 forslag, hvorav 6 behandlet
- 2012:** 71 forslag, hvorav 7 behandlet
- 2013:** 5 forslag, hvorav 1 behandlet (Programbehandling)
- 2014:** 42 forslag, hvorav 6 behandlet
- 2015:** 50 forslag, hvorav 6 behandlet
- 2016:** 58 forslag, hvorav 7 behandlet
- 2017:** 7 forslag, hvorav 1 behandlet (Programbehandling)

Snittet er 43 innkomne forslag og 7 behandlet.

Behandling av vedtekter

Vedtektene er organisasjonens lover, og skal i utgangspunktet ikke endres i tide og utide. Derfor skal forslag til endringer av disse behandles annerledes enn alle andre forslag. Vedtektene skal ikke lages på nytt hver gang, men bare flikkes på dersom landsmøtet mener at noe bestemt bør endres.

Derfor krever man også at alle forslag må vedtas med kvalifisert flertall (2/3 av salen må aktivt stemme for endring). Det er strenge frister for når forslag kan fremmes (den er gått ut for lenge siden, så bare glem det). De med statsvitenskapelig innsikt drar paralleller til Grunnloven, som også har sære flertallsbestemmelser hvis Stortinget en sjelden gang mener den bør endres.

Hvordan få ordet i en debatt

Til innlegg i debatten

Tegn deg til debatten ved å holde nummerskiltet ditt høyt over hodet. Sørg for at den siden med nummeret ditt er godt synlig for ordstyrerne. Da får du ordet til et innlegg (vanligvis tre minutter, men ordstyrerne kan foreslå at tiden innskrenkes om man har dårlig tid, og det får man vanligvis hvis tidligere statsråder har hatt ordet i den samme debatten). I mange debatter får hver delegasjon bare et begrenset antall innlegg. Avtal derfor med delegasjonslederen din på forhånd hvis du vil være sikker på å få ordet. Redaksjonelle ting, ordfeil, feilstavelser og detaljer kan tas med møteleder eller referent i pausen – det er ikke nødvendig å bruke landsmøtets tid på dette.

Til replikk

Har du en relevant innsigelse som vedrører siste talers innlegg (eller på norsk: hvis du er uenig og klarer å forklare hvorfor), kan du tegne deg til replikk. Dette gjør du ved å vise nummerskiltet ditt, sammen med en rød lapp (som du ikke holder bak og ikke foran nummeret ditt, for ellers kan ikke ordstyrerne vite hvem du er). En replikk varer i ett minutt og skal bare dreie seg om det forrige taler sa. Den som får en replikk mot seg får anledning til svarreplikk, også denne på ett minutt. Den som misbruker en replikk kan bli mektig upopulær, og det vil bli påtalt fra møteledelsen. (Se for øvrig opp for pampere som misbruker replikker til å holde innlegg som ikke har noen ting med det forrige taler snakket om.)

Til dagsorden eller til saksopplysning

Man skal være ytterst, ytterst forsiktig med å ta ordet til dagsorden eller til saksopplysning. Man viser tegn ved å holde håndflaten strakt i været og forme en T med nummerskiltet. Man vil da få ordet utenom den oppsatte taler- listen (også en yndet måte for pampene å få ordet i en debatt etter strek er satt, men fortsatt like upopulært som å misbruke en replikk).

En saksopplysning skal være et kort innlegg som belyser saken uten å være av argumenterende karakter.

Tar man ordet til dagsordenen skal det være fordi man ønsker å foreslå at det blir satt strek for debatten, at taletiden blir forkortet, eller man har andre innvendinger mot møteavviklingen av praktisk eller teknisk karakter (f.eks. innvendinger mot voteringsordenen). **Regelen er uansett:** Vær kort og presis.

Når det snart er din tur

Møtelederne gir beskjed om hvem som er neste taler før hvert innlegg påbegynnes. Det kan også ses på storskjerm hvis teknikken fungerer. Det kan være en god regel å gå frem til talerstolen og være klar før hun som er før deg er ferdig. Slik sparer du andre for unødvendig sommel, og flere kan få ordet i en debatt.

Hvordan komme seg av talerlisten?

Det kan hende at alle argumentene dine blir fremført før det er din tur til å holde innlegg. Da kan du stryke deg fra talerlisten ved å få øyekontakt med ordstyrerne og gjøre tegn om at de skal stryke deg fra listen. Dette gjør du ved å føre en flat høyrehånd gjennom luften fra venstre til høyre (gjerne i kombinasjon med hoderisting). Eller du kan løpe opp til ordstyrerbordet og hviske til dem at du vil strykes fra listen.

Votering

Å votere er det samme som å avgi stemme. Man kan stemme for, mot eller være avholdende i en votering. Men det er mange typer voteringer, og uttrykk forbundet med votering:

Voteringsorden (voteringsrekkefølge)

Betyr i hvilken rekkefølge man skal stemme over forskjellige alternativer. Det høres tilforlatelig ut, men kan være grunnlag for betydelig krangel og uoverensstemmelse, særlig blant pamper som regner på hvordan dette kan påvirke utfallet. Dette er et eget universitetsstudium.

Det som legges til grunn

Når man skal stemme over to eller flere alternativer må ett av forslagene ligge i bordet, og det andre være det man kan reise stemmeskiltet og stemme for. Det som legges til grunn er innstillingen fra landsstyret, en redaksjonkomité, valgkomite eller en annen myndighet som er valgt til å kunne innstille ovenfor landsmøtet. Unntaket er vedtekter, der legges eksisterende vedtekter til grunn uavhengig av innstilling.

Ytterliggående forslag

Det forslaget som settes opp mot en innstilling er vanligvis det ytterliggående forslaget. Er det flere forslag, for eksempel to alternativer til et nytt avsnitt til en uttalelse, vil den teksten som i ordlyd og politisk innhold skiller seg mest fra den opprinnelige teksten (som ligger til grunn for voteringen) være den mest ytterliggående. Noen ganger er det umulig å bestemme hvilke av to forslag som er mest ytterliggående, og da må møteledelsen foreslå en rekkefølge som landsmøtet kan akseptere.

Kontra

Før en avstemning pleier møtelederen å si: «De som stemmer for forslaget fra landsstyret forholder seg i ro, mens de som støtter forslaget fra Unge Venstre viser det med stemmetegn. Det avgis stemmer nå.» Skiltene reises og ordstyrerne er usikre på om forslaget har fått flertall. De vil da be om en kontra, dvs. at de som vil stemme for innstillingen (f.eks. landsstyrets forslag) må vise stemmeskiltene sine. Er det en viktig avstemning (spørsmålet om norsk EU-medlemskap, for eksempel), vil ordstyrerne be om at de som er avholdende, eller ikke ønsker å ha noen mening om saken, viser stemmeskiltene sine. Av og til må man telle stemmer for å være sikre, og da må man bare være tålmodige og ha gode armmuskler.

Åpne og skriftlige valg

Alle voteringer på Venstres landsmøte er åpne, med unntak av personvalgene. Disse foregår skriftlig. En viss andel av landsmøtets delegater kan be om at andre forslag voterer over skriftlig, men det tilhører unntakene.

Flertall

Det finnes flere typer flertall. De aller fleste beslutninger i Venstre fattes ved simpelt flertall, det vil si at flertall er når flere stemmer for enn de som stemmer mot. Unntaket er vedtektene, som krever kvalifisert flertall, det vil si at $2/3$ av de stemmeberettigede må stemme aktivt for (avholdende teller mot). Noen organisasjoner bruker også absolutt flertall i enkelte saker, som er når over halvparten av de stemmeberettigede må stemme for (avholdne teller mot).

Valg

Valg foregår stort sett annethvert år. Da byttes hele Venstres ledelse ut. Det vil si: Slik er det i teorien. I praksis blir de gjerne sittende i opp til 16 år. Annethvert år velger man i alle fall leder, nestleder, sentralstyremedlemmer og direktevalgte landsstyremedlemmer (og revisor). Og de andre årene velger man valgkomité som skal forberede neste års valg. Valgkomiteen for valget på landsmøtet 2016 ble altså valgt av landsmøtet 2015, og erfarne partifolk vet godt at dersom man skal ha håp om å få sin favoritt valgt inn i sentralstyret, er det veldig lurt å få noen med samme favoritt inn i valgkomiteen. Valgkomiteens veier er forøvrig uransakelige, og det er ingen garanti for at valgkomitémedlemmene har samme favoritter før og etter de er valgt.

Råd til en vordende taler

Skal jeg lage manus?

Før du går på talerstolen kan det være smart å lage seg et enkelt manus, gjerne med stikkord i margin. Strek under det som er ekstra viktig i tilfelle du får dårlig tid (marker avslutningen), skriv tydelig, bruk avsnitt, og nummerer sidene. Husk å fortelle hvem du representerer og lag retorikk (poenger) sammen med andre.

Om å skrive manus

Begynn med en kort innledning; gjerne en anekdote eller sjokkerende uttalelse samt hvem du er og hvorfor du tar ordet. Gå så løs på emnet; legg fram fakta, beskriv problem og løsning(er). Avslutt innlegget med en konklusjon eller appell; gjerne med et ønske om handling.

Språklige virkemidler (noen stikkord)

- ✓ Vurdér forum (miljø, interesse)
- ✓ Vurdér tidspunkt
- ✓ Still spørsmål
- ✓ Tro på egne slagord
- ✓ Vær konkret, legg fram fakta

Bruk:

- ✓ Overdrivelser
- ✓ autoritet
- ✓ kontraster
- ✓ gjentakelser
- ✓ enkle eksempler og vitnesbyrd
- ✓ bilder og felles visjoner
- ✓ sammenligninger (tid og rom)
- ✓ stillheten
- ✓ provokasjoner
- ✓ sitater.

Må du være negativ så gjør kritikken positiv ved å komme med alternative løsninger.

Det lønner seg sjelden eller aldri å være fornærmet og/eller sur på talerstolen.

Fremføring

Bli kjent med talerstolen og mikrofonen på forhånd, øv deg gjerne på forhånd. Husk å puste når du setter i gang, og legg inn pustepauser, ikke pauseord (eh, øh, mm – osv.) Ha

øyekontakt med publikum, eller i det minste lat som du ser på folk ved å feste blikket på et punkt bakerst i salen. Når du snakker bør du bruke dialekten din og finne et passelig tempo. Blir folk urolige skal du stoppe.

Hold deg til taletiden (lettere dersom du har forberedt deg). Og vær gjerne nervøs, det skjerper sansene.

Husk de tre våpnene du har på talerstolen:

- **Kroppen** - vær engasjert og vis det. Men ikke overdriv.
- **Øynene** - se på folk og la dem se at du ser dem.
- **Stemmen** - bruk den, og varier den. Mikrofonen er et virkemiddel i bakgrunnen, ikke noe du skal spise.

Bevis på selvtillit

1. Vær rolig om du korrigerer deg selv.
2. Unnskyld deg ikke.
3. Snakk slik at alle hører deg.
4. Vær ikke altfor avhengig av manus.
5. Bruk ansiktet til å gjøre budskapet ditt levende.
6. Finn et behagelig stemmeleie.
7. Uttrykk deg klart.
8. Husk ditt eget kroppsspråk – hold hendene i ro hvis du ikke er bevisst hva du bruker dem til.
9. Vær positiv og smil, slik trekker du folk med deg.

Bidra på sosiale medier!

Ta bilder og del i vei i sosiale medier for å spre den gode stemningen fra landsmøtet og vis frem at du er med på laget. Bruk hashtaggene:

#venstrelm

#stemvenstre

#viervenstre

#etbedreoss

Forslag til ting du kan og bør gjøre:

1. **Fortell at du er med på landsmøtet.** Legg ut en melding på profilen din om at du er på landsmøtet og at det er god stemning her (hvis det er det da).
2. **Spre nyheter om Venstre.** Ta bilder av ting som skjer på møtet og i pausene, spre nyhetssaker og gode sitater fra talerstolen. Tagg gjerne de som er på bildet, slik at posten vises på deres profil også. Det blir også lagt ut nyheter fra møtet fortløpende på venstre.no og det er super hjelp om du vil dele noen av disse slik at budskapet når flest mulig.
3. **Del livestreamen når noen du kjenner taler.** På www.venstre.no/lm2018 overføres store deler av landsmøtet direkte nettet (Se også "Venstre-TV). Det vil si at du og de du kjenner kan delta på landsmøtet selv om de sitter hjemme i Morgedal, Mysen eller Mo.
4. **Følg Venstre, Trine og alle de du møter på Facebook.** I politikken trenger alle politikere og lag all den hjelp de kan få til å spre budskapet sitt. En "tommel opp" fra deg bidrar – og er god støtte for den som har lagt ut posten. Du finner Trines side på facebook.com/trinesg og Venstres side på facebook.com/venstre.no.
5. **Kommenter på Twitter.** Er du på Twitter, bruk **#venstrelm** og kommenter det som skjer underveis, enten det er saker, vedtak, seire, lenker til medieoppslag eller selfies og sitater. Følg gjerne **@venstre** og **@trinesg**. Da kan du retweete litt fra dem og andre landsmøtedeltakere også.
6. **Legg ut bilder på Instagram.** Bilder er populært og viser hvor gøy det er å være med i Venstre, selv om det også er masse jobb.
7. **Andre kanaler du kan følge oss på:**

★ Snapchat: [@stemvenstre](https://www.snapchat.com/add/stemvenstre)

- ★ Youtube: www.youtube.com/venstreshovedorg
- ★ Bildegalleriet Flickr: www.flickr.com/norskevenstre (her legges det ut bilder fra landsmøtets fotografer fortløpende. Kanskje finner du deg selv? Del det gjerne med vennene dine i en kanal du er på!

8. **Blogg og fylkessider.** Har du et innlegg fra talerstolen? Husk å legge det ut på nett, enten på din egen blogg eller på de nye nettsidene våre. Gode innlegg kan med fordel også bearbeides og sendes som leserinnlegg til din lokale avis.

Nyttige lenker

- 📄 www.venstre.no/lm2018
- 📄 www.venstre.no
- 📄 www.facebook.com/venstre.no
- 📄 www.facebook.com/trinesg
- 📄 twitter.com/Venstre
- 📄 snapchat.com/stemvenstre
- 📄 instagram.com/stemvenstre
- 📄 instagram.com/trinesg
- 📄 www.youtube.com/venstreshovedorg
- 📄 www.flickr.com/norskevenstre

Landsmøteleksikon

Absolutt flertall: Mer enn 50% av de avgitte stemmene, inkludert de blanke stemmene (evt. de som stemmer avholdende).

Akklamasjon: Å bifalle eller si seg enig ved å klappe i hendene. Ledelsen i Venstre synes det er kjekt å bli valgt ved akklamasjon.

Allsang: På Venstres landsmøte betyr det at 1/4-del av salen synger «No livnar det i lundar» eller en deromkring sang. I mange tilfeller betyr det også at noen går og henter kaffe.

Avholdende: Det å ikke avgi stemme i en sak (fordi man ikke ønsker det, eller fordi man simpelthen ikke kan ta stilling til forslaget/ene).

Blågrønn regjering: Gjengen som styrer landet. Som alle regjeringer Venstre deltar i legger den sterk vekt på kunnskap, miljø og arbeidsplasser i hele landet. Og da har vi ikke en gang begynt å snakke om kultur, integrering, internasjonalt ansvar, naturmangfold, samferdsel, rusreform osv osv.

Centerpartiet/Centern (S): Er sammen med Liberalarna, et av Venstres to søsterpartier i Sverige. Deler Venstres framtidsoptimisme og har nylig lansert nytt slagord «Framåt!». Centern skal ikke under noen omstendigheter forveksles med det norske Senterpartiet som vi alle vet står for den mest reaksjonære og konservative politikken vi ser i Norge idag.

Dagsorden: Et program som viser til hvilken tid de ulike sakene skal behandles. En tidsplan, om du vil.

Delegat: En utsending, i dette tilfelle til landsmøtet i Venstre. Delegationene har tale-, forslags- og stemmerett under landsmøteforhandlingene. De må være valgt av sitt fylke eller sin organisasjon.

Delegasjon: Et sendelag med en bestemt fullmakt, for eksempel det å representere (medlemmene i) Sogn og Fjordane på landsmøtet i Venstre.

Delegasjonsmøte: Møte i delegasjonen der man legger opp strategi eller koordinerer arbeidet i delegasjonen. På Venstres landsmøte er dette en hyppig aktivitet i kaffepauser og under måltider (ikke festmiddagen).

Direktevalgte: Medlemmer av landsstyret som er valgt av landsmøtet til å ha sete i landsstyret uten å være representant for et fylke eller som medlem av sentralstyret.

Dørbank: Venstrefolk banker på dører og treffer velgere der de bor. Vi spør hva de er opptatt av og snakker sammen. Venstre har høyere oppslutning blant velgere vi snakker med enn i andre velgergrupper. I 2017 banket vi på 80.947 dører. Blir du med å gå dørbank for å bidra til at flere stemmer Venstre i din kommune?

Eidsvollbygningen: Ligger «rett borti svingen» og er målet for ekskursjonen fredag kveld. Her blir det omvisning, middag og foredrag ved riksantikvar (og tidligere statssekretær i Justisdepartementet) Jørn Holme.

Etterretning: Man tar noe "til etterretning" i bestemte saker der det ikke behøves et aktivt vedtak for innstillingen. Det vil si at vedtaket effektueres (dette til forskjell fra et vedtak som bare blir tatt "til orientering" hvor det ikke fattes vedtak i det hele tatt, men der man bare må akseptere det framlagte).

Efterretning: Samme som over; kan kun brukes dersom man har betalt sin kontingent til Vestre Aker Venstre.

Eva Kvelland: Er Venstres legendariske halvdel av ordstyrerbordet og har holdt orden på landsmøtet så lenge noen kan huske. Eva er i år på sitt 20. landsmøte på rad. Hun er tidligere generalsekretær i Unge Venstre, politisk rådgiver i Landbruksdepartementet og sentralstyremedlem, og var i 16 år bystyreprerentant først i Mandal og siden Kristiansand. Eva er blid som bare sørlendinger kan være, men også bestemt, og slår hardt ned på alle forsøk på skitne triks. Når det kommer til voteringsorden, er hennes ord lov.

Festmiddag: Middag i festlig lag på landsmøtets andre dag (lørdag). Man kler seg pent, finner en hyggelig bordpartner og nyter festmåltidet. Tålmodighet er ingen ueffene egenskap under festmiddager. For dette tar tid. Årets festmiddag er på landsmøtehotellet.

Fludium: Alkoholholdig drikke som kan bidra til å toppe et allerede godt måltid, men i gode Venstrelag så konsumeres fludium med måtehold. Fludium er en kulturbærer, men også en kilde til utfordringer. Det kan bidra til bedre humør og større tro på egne danseferdigheter, men kan av og til ha skylden for forsovelser eller varierende behov for smertestillende midler dagen etter. Skal under ingen omstendigheter serveres personer under 18 år. (se Mindreårig)

Forretningsorden: Spillereglene for hvordan møtet skal avholdes. Avhenger av organisasjonenes vedtekter. Sier noe om hvor lang taletid som skal være det normale, om hvordan valgene skal foregå, osv. Forretningsorden kan endres med 2/3-dels flertall underveis i landsmøtet. Bør leses!

Forslagsrett: Delegater til landsmøtet og andre som opplistet i Venstres vedtekter (§ 9) har rett til å fremme forslag under landsmøtet.

Fraksjonering: Kjent aktivitet som gjerne foregår på gangen eller på fester i de sene nattetimer i forbindelse med personvalg eller viktige politiske saksavgjørelser.

Frister: I landsmøtesammenheng betyr det tidsfrister for å levere inn uttalelser eller endringsforslag til dokumenter som behandles på landsmøtet o.l. Dette framgår av dagsorden. Ingen Venstre-halvtimer tillatt.

Frivilligkorps: En samling av idealistiske, arbeidsvillige og alltid våkne medhjelpere. De går i grønne t-skjorter der det står Frivillig/Spør meg. Spør dem om det du lurere på, mest av praktisk art.

Fullmakt: En bemyndigelse; delegasjonslederen leverer en fullmakt med oversikt over de lovlig valgte utsendingene (evt. med varaliste) til fullmaktsnemnda.

Fullmaktsnemnd: Gjennomgår delegasjonenes fullmakter og foreslår for landsmøtet hvor mange delegater de skal godkjenne, og dermed gi stemmerett.

Generell politisk debatt (GPD): Den mest prestisjetunge debatten på landsmøtet, som etterfølger Venstre-lederens tale. Innleggene i GPD bør helst relatere seg til det som Venstre-lederen har snakket om, eller en aktuell politisk sak. Helst skal saken være aktuell for hele landsmøtet.

Gjest: Mer eller mindre prominent person med et faglig, politisk eller underholdningsrettet relasjon til Venstre. Har ikke stemmerett.

Hilsning: Gamle Venstre-ledere som ikke orker eller har anledning til å komme på landsmøtet sender gjerne en hilsning til landsmøtet. Søsterpartier sender ofte noen for å fortelle hva som gjøres bedre andre steder. Det er også vanlig at bygdas (i andre tilfelle byens) ordfører hilser landsmøtet og forteller om bygdas fortreffelighet.

Infoteamet: Venstres informasjonsteam. Står for mye av regien på landsmøtets visuelle uttrykk, og koordinerer innsatsen i media, i sosiale medier og på nett. Kan veldig gjerne spørres om råd hvis du planlegger å selge ut saker på noen måte. Og sannsynligheten er stor for at du møter på noen som vil ta et gruppebilde av deg til Instagram, stille deg et raskt spørsmål til Snapchat eller få deg til å bli med på en video.

Innstilling: Det samme som en anbefaling; f. eks. landsstyrets innstilling til program eller en uttalelse.

Journalist: Se presse.

Kampanje: Fra landsmøtet til landskonferansen i oktober har vi som mål å banke på 20.000 dører. Sammen skal vi starte jobben med å vinne lokalvalget 2019 allerede nå. Fra søsterpartiet i Storbritannia vet vi at det har effekt å snakke med velgerne, også i mellomvalgsår, spesielt om vi klarer å få epostadressen deres og kan fortsette kontakten på epost og facebook. Besøk standen vår på landsmøtet!

Kirketid: Tidspunktet på søndags morgen da halve Venstre går til kirken, og møter den andre halvparten som er på vei fra nachspiel. Sånn var det i alle fall i gode, gamle dager.

Konstituering: Når man konstituerer møtet, fatter man de vedtakene som man må for at møtet skal kunne gå sin gang. Det vil si godkjenning av delegater, valg av møteledere o.l., godkjenning av program og vedtak av forretningsorden (møteregele).

Kontingent: For å ha stemmerett så må du ha betalt kontingent til Venstre.

Kontra: Å stemme aktivt imot (ved å reise stemmeskiltet) de som akkurat stemte. Altså støtte det opprinnelige forslag (fra landsstyret eller komiteen e.l.).

Kosegruppa: Landsmøtes koseligste deltakere. Dette er Venstres omsorgsfulle og forståelsesfulle miljøarbeidere, fulle av gode råd og intensjoner, spesielt oppnevnt for å ta vare på de som er nye på landsmøtet og . Kjennetegnes med sitt smilende vesen, også merket med en stor rosa button det står «Kosegruppa» på.

Kulturelle innslag: Intet landsmøte i Venstre er uten et og annet kulturelt innslag. Det kan romme alt fra visesang, heftig rock og trommedans søndag morgen til fagert felespill.

Kulturminister: Er fra Venstre og heter Trine Skei Grande

Kvalifisert flertall: Vedtektsfestede krav til type flertall. For å endre vedtektene trengs det 2/3-dels flertall, det samme gjelder for forslag som er innsendt etter fristen.

Landsmøtesidene: Egne nettsider på <http://www.venstre.no/lm2018>, der alt som deles ut i papirversjon kan finnes elektronisk (og litt til). Her finner du møtedokumenter, endringsforslag, skjema for endringsforslag, oppdatert program, og ikke minst «Venstre-TV» - direkte-overføring av møtet.

Legge til grunn: Se eget kap. om votering.

Liberalarna (S): Er sammen med Centerpartiet et av Venstres to søsterpartier i Sverige. Liberalarna het tidligere Folkpartiet og er nå et mer rendyrket sosialliberalt og reformvennlig parti. En av de mest profilerte politikerne fra Liberalarna i nyere tid er tidligere EU-minister og talsperson for Liberala Kvinnor, Birgitta Ohlsson, som gjester Venstres landsmøte i år.

Liberale Studenter: Venstres ærerike studentorganisasjon, som organiserer studentpamper og prøver å få enda flere studenter til å debattere liberal politikk på landets utdanningsinstitusjoner. Har ikke lenger president og vice-presidenter. Forkortes NLSF (Norges Liberale Studenters Forbund).

Live-overføring: Hele møtet blir overført direkte, både på Venstres nettsider og på hotellets intern-TV. I tillegg sender noen TV-kanaler direkte fra leders tale og fra valget. Stå ikke i veien for kameraene. Da får du sinte kamerafolk på nakken. Du kan se live-sendingen på www.venstre.no/live, men vær så snill og ikke gjør det hvis du sitter i landsmøtesalen. Du ser like godt hvis du snur hodet litt, og nettet blir tregere for alle som prøver å følge med på fotball.

LM: Forkortelse for landsmøtet.

LS: Forkortelse for landsstyret. LS er sammensatt av fylkesledere, sentralstyret og direktevalgte.

Manipulering: Forekommer svært sjelden på Venstres landsmøter. I alle fall ikke fra ordstyrernes side.

Mindreårig: Person under 18 år som sannsynligvis er på sitt første landsmøte i Venstre og som ikke under noen omstendigheter skal serveres alkohol.

Møteledere: Også kalt ordstyrere eller dirigenter. Blir valgt under konstitueringen til å lede landsmøtet.

Møteplagertoppen: En uoffisiell oversikt over de delegatene som bestiger talerstolen flest ganger.

Møtesekretærer: Også kalt sekretariatet. Blir valgt under konstitueringen og består av folk som har ansvar for den praktiske gjennomføringen av landsmøtet.

Navneskilt: Indikerer hvem du er, hvor du er fra og hvilken type utsending du er; delegat, observatør, gjest, sekretariat eller presse. Bæres synlig og er ditt adgangskort til landsmøtesalen. NB: Du kommer ikke inn uten.

Nordmannen: Istemmes ofte av Hordaland Venstre, hvorpå Oslo Venstre går og drikker kaffe.

Nummerskilt: Også kalt stemmeskilt. Brukes hvis man ønsker ordet i en debatt (se Hvordan få ordet) eller hvis man skal stemme i en åpen votering. Mørk grønn side for innlegg og lys blå side for replikk.

Ny på LM: Delegater som deltar på Venstres landsmøte for første gang ønskes spesielt velkommen. Eget lunsjseminar på fredag. Tildeles eget landsmøte-kit. Kjentetegnes med en stor grønn button det står «Ny på LM» på.

Nyhetsvegg: Veggen i foajeen rett utenfor landsmøtesalen er dedikert til avisutklipp fra riks- og lokalmedia som omhandler saker eller personer fra Venstres landsmøte.

Observatør: Deltaker på møtet uten noen egentlige rettigheter. Men det er jo hyggelig å være med der det skjer, da.

Ordstyrerbordet: En betegnelse på det fysiske bordet der ordstyrerne/møtelederne og referenten(e) sitter, og et uttrykk for møteledelsen, f.eks. kan ordstyreren si «Ordstyrerbordet foreslår at taletiden settes til ett minutt». Da betyr det ikke at det er bordet der ordstyrerne sitter som foreslår dette, men at de ordstyrerne som sitter ved ordstyrerbordet akkurat da, er forslagsstillere.

Orientering: Årsmeldingen er eksempel på et dokument landsmøtet tar "til orientering". Årsmeldingen er en oppstilling av det viktigste landsstyret mener organisasjonen har drevet med det siste året.

Pamp: En som har vært med lenge, eller som av en eller annen grunn tror han er veldig viktig, eller helst en kombinasjon av dette.

Parallellsesjon: Landsmøtets delegater deles av og til inn i grupper som skal behandle resolusjoner eller uttalelser for å gjøre disse (fortrinnsvis) bedre. Disse sesjonene ledes av et knippe spesielt utvalgte møteledere i følge med rivende dyktig sekretær. Her er det viktig å merke seg hvor man skal møte, og komme seg dit så fort som mulig.

Pause: Det er lagt inn pauser i landsmøteprogrammet. Disse skal fortrinnsvis brukes til kaffedriking, toalettbesøk og røyking (ved behov). Andre poster i programmet skal fortrinnsvis ikke brukes til dette. Men noen ganger kan det bli pause i hodet, og da kan det aksepteres.

Plenum: Betyr "forsamling i samlet møte", det vil altså si når alle sammen er samlet i den store landsmøtesalen.

Presse: Venstres landsmøte tiltrekker seg pressen. Det er ikke minst fordi vi har rykte på oss for å være festligst, særlig blant de som ellers har frekventert KrFs landsmøte. Det er lurt å ikke si alt hva man føler og tenker til en hyggelig presseperson, selv om hen er aldri så hyggelig. Det er ingen god idé å krangle med pressen etter midnatt. Man bør holde pressen borte fra sitt eget minibarskap, da den har et noe sosialistisk forhold til eiendom på dette området. Pressen har det aller festligst på de landsmøtene hvor det velges ny partileder. Da skal det i følge tradisjonen lages sang til den nyvalgte, som gjerne framføres mot slutten av festmiddagen.

Printerservice: se Utskrift.

Protokollsignatør: Den som blir valgt av landsmøtet til å signere protokollen etter møtet, det vil si godkjenne alle feilene referenten har skrevet. Protokollen blir senere endelig godkjent av Landsstyret.

Protokolltilførsel: Å markere misnøye, avstand eller uenighet til et vedtak ved få dette skrevet inn i landsmøtets protokoll/referat.

Que?: Ofte hørt utbrudd fra salen, når noen ikke skjønner hva som foregår, eller når ting går for fort.

Redaksjonelt: Et forslag er redaksjonelt dersom det er av språklig karakter (forbedring/presisering av språk eller setningsoppbygning), og ikke endrer meningsinnholdet. Forslag som anses for redaksjonelle trenger man ikke stemme over.

Redaksjonskomité: Se punkt 2. om politiske fråsegn/uttalelser/resolusjoner.

Registrering: Foregår rett før landsmøtet tar til; man oppgir navn og får tildelt en mappe/konvolutt som inneholder de siste opptrykte papirene, nummerskilt og delegatskilt. Et godt tips: Vær ute i god tid.

Referent: Skriver protokollen fra landsmøtet.

Ro i salen: Når møteledelsen etterlyser ro i salen kan det ofte skyldes at vedkommende ikke hører sin egen stemme i alt bråket. Da har man to alternativer: 1) Gå ut av salen dersom man vil fortsette der man slapp i samtalen med naboen, eller 2) vente til pausen med fortsettelsen.

Saksliste: Nummerert opplisting av de sakene som skal behandles av landsmøtet. Sakslisten vedtas under konstitueringen av landsmøtet, så hvis du ser at en sak mangler er det da du må si i fra.

Simpelt flertall: De fleste avstemninger på Venstres landsmøte avgjøres med simpelt flertall, dvs. at et alternativ som får mer enn 50% av de avgitte stemmene vinner.

Sosiale medier: De aller fleste av møtets delegater bruker Facebook og Twitter til å spre det glade budskap og til å holde venner og uvenner oppdaterte på landsmøtets viderverdigheter. Det er bra. Det gjør informasjonsteamets jobb enklere. Bruk **#venstrelm** for å spre stemningen!

SS: Forkortelse for sentralstyret. SS består av 7 medlemmer og fire varamedlemmer, hvorav 1. vara er fast møtende.

Stemmeskilt: Se nummerskilt.

Strek: Ordstyrerne kan foreslå å sette strek for en debatt når det er liten tid igjen eller en debatt nærmer seg slutten. Som hovedregel blir det gitt anledning til å tegne seg under neste talers innlegg og den påfølgende replikkvekslingen. Etter dette leser ordstyrer opp de som står på talerlisten, og de som er oversett får anledning til å gi beskjed og komme på listen. Helt unntaksvis, når det utenkelige skjer og viktige momenter kommer opp etter at strek er satt, kan strek heves med 2/3-dels flertall.

Stemmerett: Har de som er delegater til landsmøtet.

Talerliste: Den prioriterte listen over de som skal få innlegg i den kommende eller pågående debatten.

Talerett: Delegater til landsmøtet og andre som er opplistet i Venstres vedtekter (§ 9) har talerett under landsmøtet. Landsmøtet kan også gjennom møteleder innvilge talerett til andre enn dette om spesielle grunner tilsier dette.

Taletid: Oftest tre minutter. Ordstyrerne kan foreslå å innføre begrenset taletid dersom listen over de som vil ha ordet er lang og en har knapt med tid. Slikt forslag kan også fremmes av delegater eller andre som har forslagsrett på landsmøtet. Når en taler har ordet vil møtelederne gi beskjed når det er et halvt minutt igjen. Da er det på tide å klemme til med sluttpoenget.

Talerstolen: Ønsker man å ta ordet på landsmøtet må man bestige talerstolen. Talerstolen biter ikke, og dersom du er ny på landsmøtet kan det lønne seg å gå frem og hilse på den før landsmøtet tar til, eller i en pause, før du debatterer i en debatt. Talerstolen er som oftest ikke skrudd fast i gulvet. Man skal derfor være ytterst forsiktig med å «ta en Yngve», dvs. å lene seg merkbart fram for å få fram et viktig poeng. Da kan talerstolen nemlig velte, og man kan risikere å falle fremover og skade Venstres ledelse. Og seg selv. Men man vil i det minste bli husket.

Tellekorps: Skal bistå møteledelsen med å telle stemmer i salen. Under skriftlige avstemninger (personvalg) er det tellekorpsset som teller opp stemmene. Hold armen rett opp, hør på tellekorpsset.

Trine Skei Grande: Venstres partileder. Holder sin landsmøtetale kl 14:00 fredag 13. april.

Undergangen: Noe venstrefolk generelt er imot, uansett om den kommer i form av klimakrise, energikrise, EU-medlemskap, atomkrig, arbeidsledighet, EU-utenforskap eller zombier. Landsmøte vedtar gjerne uttalelser for å bekjempe undergangen.

Unge Venstre: Venstres ungdomsorganisasjon, kjent for å være noe mer, æh, frittenkende enn moderorganisasjonen, til enkeltes store frustrasjon. Unge Venstre fremmer gjerne uttalelser om bedre

seksualundervisning i skolen, en mer liberal ruspolitikk, for generell avskaffelse av alle kjente normer og regler i samfunnet, eller en kombinasjon av disse. Forkortes NUV (Norges Unge Venstre).

Utskrift: Er du av typen som kommer på at du trenger dette celluloseproduktet, så kan du bestille dette gjennom å sende en epost til lm@venstre.no. Etter noen minutter kan du hente utskriften rett utenfor landsmøtesalen hos de frivillige. (OBS. Det kan av og til bli kø)

Valgkamp: I Venstre driver vi litt valgkamp hele tiden. Vi snakker med velgere om Venstre og ber gjerne om epostadresse slik at vi kan sende ut oppdatert informasjon direkte til dem. Valgkampen omtales gjerne som den korte og den lange valgkampen. Den korte valgkampen er de siste intense ukene i august og september helt frem til valgdagen. Den lange valgkampen starter nå, og er alt vi kan gjøre for å forberede den korte valgkampen, og den direkte velgerkontakten vi kan starte med allerede nå. Se Kampanje.

Venstrekvinnelaget: Kvinnelaget i Venstre jobber for at alle skal ha samme friheter, rettigheter, plikter og muligheter, uavhengig av kjønn. De en pådriver for kvinners rettigheter, deltar i samfunnsdebatten og sørger for at flere kvinner blir engasjert i Venstres politiske arbeid. Forkortes NVK (Norges Venstrekvinnelag).

Venstres pressefest: Seidelsvinging blant mer eller mindre skrivekyndige journalister. Kort fortalt er dette en mottakelse for pressen og andre spesielt inviterte etter landsmøtets første dag. Historisk sett har dette vært Oslo Venstres private sikkerhetsventil for å holde journalistene igjen på et ellers tørrlagt møte, og ble gjerne holdt på et eller annet hotellrom. Dette behovet har etter hvert endret seg, og festen finner nå sted i mer ordnede former.

Venstre-TV: Landsmøtets egen TV-kanal. Talene strømmes "LIVE" på nett. I tillegg eget "studio" i landsmøtesalen hvor en gøyalt reporter i pausene prøver å sette fast en ordfører, stortingsrepresentant, statsråd eller en (u)erfaren politiker som har sagt noe smart, spennende eller rett og slett overraskende fra talerstolen. Til stor glede og underholdning for de som sitter hjemme og følger med.

WC: Stedet der man møtes og utveksler sladder på tvers av delegasjoner.

X: Stemmekryss. Brukes til å markere din kandidat ved personvalg, og valg av revisor. Må ikke forveksles med de utilstrekkelige Y, O eller K. Kan forbi ubrukt ved Xs store nemesiss, akklamasjonen.

Yngste Venstre: Småbarn av Venstre-folk i (nesten) alle aldre, rekrutteres ofte direkte inn i Unge Venstre.

Z dere!: Uttrykk som høres fra ordstyrerbordet når møtet skal settes og folk ennå ikke har funnet plassene sine.

Æresmedlem: Utnevnes en gang i blant på landsmøte. Æresmedlemsskap tildeles etter lang og tro tjeneste i partiet.

Øl: (se: fludium) Nytes etter møteslutt. I Venstresammenheng mer populært enn vin. Entusiastiske øldrinkere kalles gjerne en ølhund. Noen ølhunder kan snakke om øl i timevis. Man må avslutte inntaket av øl i god tid før møtestart dagen derpå, men har man ikke avsluttet i tide benytter man seg ofte av munnhullet "Helt om natten, helt om dagen!" for å unnskyldes sin ukvikke oppførsel.

Årsmelding: Sentralstyrets rapport eller oppsummering av hva som har skjedd i organisasjonen det foregående året.